„Службени гласник РС“, бр. 103/2016, 103/2018, 88/2019, 67/2020, 98/2020, 137/2020, 59/2021 и 67/2022

На основу члана 21. став 3, члана 23. став 5. и члана 24. ст. 2. и 4. Закона о банкама („Службени гласник РС“, бр. 107/2005, 91/2010 и 14/2015) и члана 15. став 1. Закона о Народној банци Србије („Службени гласник РС“, бр. 72/2003, 55/2004, 85/2005 – др. закон, 44/2010, 76/2012, 106/2012, 14/2015 и 40/2015 – одлука УС), Извршни одбор Народне банке Србије доноси

О Д Л У К У
О АДЕКВАТНОСТИ КАПИТАЛА БАНКЕ

Г л а в а I

ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

1. Овом одлуком уређују се начин израчунавања капитала и адекватности капитала банке, услови и начин добијања сагласности за израчунавање капитала и адекватности капитала банке, критеријуми за одређивање показатеља адекватности капитала банке који је већи од прописаног, услови и начин израчунавања ризичне активе банке, укључујући и услове за добијање сагласности за коришћење појединих приступа за израчунавање те активе, као и услови и начин давања сагласности за подобност кредитних рејтинга које додељује агенција за рејтинг.

2. Поједини појмови, у смислу ове одлуке, имају следеће значење:

1) *изложеност* је позиција билансне активе или ванбилансна ставка;

2) *прилагођавање за кредитни ризик* је збир специфичних и општих прилагођавања за кредитни ризик, односно збир свих износа за које је основни акцијски капитал банке умањен да би се приказали губици који су искључиво повезани са кредитним ризиком и који су признати у билансу успеха банке у складу с међународним стандардима финансијског извештавања, односно међународним рачуноводственим стандардима (у даљем тексту: МСФИ/МРС), без обзира на то да ли су они резултат обезвређења, прилагођавања вредности или резервисања за губитке по ванбилансним ставкама;

3) *општа прилагођавања за кредитни ризик* укључују део износа прилагођавања за кредитни ризик који је неограничено, у потпуности и у сваком тренутку расположив за покриће губитака по основу кредитног ризика који још увек нису настали и који се односи на губитке по основу

кредитног ризика за групу изложености за коју банка тренутно нема доказа да је губитак настао, односно укључују следеће губитке:

– губитке признате за покриће просечно већих губитака на нивоу портфолија који су забележени током последњих година иако тренутно не постоји доказ о реализацији догађаја који би довели до тог нивоа губитака који је остварен у прошлости,

– губитке признате за групу изложености за коју банка нема доказа о погоршању кредитне способности, а у случају којих је, на основу прошлог искуства, одређени степен неплаћања статистички могућ;

4) *специфична прилагођавања за кредитни ризик* укључују део износа прилагођавања за кредитни ризик који се односи на следеће губитке:

– губитке за инструменте мерене по фер вредности који представљају обезвређење по основу кредитног ризика у складу са МСФИ/МРС,

– губитке настале као резултат текућих или прошлих догађаја који утичу на појединачно значајну изложеност или изложености које нису појединачно значајне а процењују се на појединачној или групној основи,

– губитке за које историјско искуство и тренутно доступни подаци указују на то да је губитак настао, али банка још није упозната с тим која појединачна изложеност је претрпела те губитке;

5) *јавна административна тела* су правна лица у јавном сектору која су под надзором органа јавне власти и која нису основана ради стицања добити;

6) *међународна развојна банка* је правно лице чији су већински власници из најмање три државе и чија је основна делатност обезбеђење средстава за финансирање економског развоја свих држава чланица или само изабране групе држава;

7) *мала и средња предузећа* су привредна друштва која се, у складу са законом којим се уређује рачуноводство, сврставају у микро, мала или средња правна лица;

8) *агенција за рејтинг* је правно лице чија је претежна делатност додељивање кредитних рејтинга правним лицима и/или финансијским инструментима;

9) *подобна агенција за рејтинг* је агенција за рејтинг која се налази се на листи коју објављује Народна банка Србије;

10) *изабрана агенција за рејтинг* је подобна агенција за рејтинг чије је кредитне рејтинге одређена банка изабрала да користи за утврђивање пондера кредитног ризика за појединачне класе изложености;

11) *мапирање кредитних рејтинга* означава процес распоређивања појединачних кредитних рејтинга подобне агенције за рејтинг у нивое кредитног квалитета;

12) *захтевани кредитни рејтинг* јесте кредитни рејтинг који је агенција за рејтинг доделила на основу сопствене процене, а на изричит захтев клијента;

13) *стамбена непокретност* је кућа, стан и делови стамбене зграде који су намењени становању, гаража, односно гаражно место заједно са станом, као и земљиште с грађевинском дозволом за изградњу куће, с тим што се викендице не сматрају стамбеном непокретношћу;

14) *тржишна вредност непокретности* означава процењени новчани износ за који непокретност, на дан утврђивања њене вредности, може бити продата, под условом да купац и продавац поступају добровољно, информисано, опрезно и без принуде, при чему ова вредност мора бити транспарентно и јасно документована и мора је утврдити овлашћени процењивач;

15) *овлашћени процењивач* је лице које је, у складу са законом којим се уређује професија проценитеља вредности непокретности, овлашћено да врши процену непокретности, као и орган који је, у складу са законом којим се уређују порески поступак и пореска администрација, надлежан за вођење пореског поступка, при чему ово лице не може бити лице повезано с дужником на начин утврђен Законом о банкама и не може бити укључено у процес одобравања пласмана или продају непокретности;

16) *шпекулативно финансирање послова са непокретностима* је кредитирање стицања или унапређења земљишта или изградње на земљишту које је у вези с непокретношћу или стицања/унапређења непокретности, с намером препродаје ради стицања добити;

17) *финансирање трговине* је финансирање размене робе и услуга путем финансијских инструмената и услуга (укључујући и гаранције и јемства) са фиксним роком доспећа, по правилу краћим од једне године, без могућности аутоматског обнављања;

18) *покривене обвезнице* су дужничке хартије од вредности чије је издавање уређено посебним законом, а које испуњавају следеће услове:

– да је њихов издавалац банка, односно правно лице ван Републике Србије чија је претежна делатност примање депозита и одобравање кредита за свој рачун и које је под надзором надлежног органа ради заштите права власника ових обвезница,

– да су обезбеђене имовином која пружа довољно покриће за измирење обавеза по овим обвезницама у целокупном периоду до њиховог доспећа и да се средства од продаје тих обвезница пласирају у ту имовину,

– да у случају стечаја или ликвидације издаваоца обвезница власници обвезница, у складу с тим законом, имају разлучно право у односу на имовину која служи као обезбеђење;

19) *приступ заснован на интерном рејтингу* (*internal ratings-based approach)* (у даљем тексту: IRB приступ) јесте приступ у коме банка ради израчунавања капиталних захтева за кредитни ризик примењује интерне рејтинг системе;

20) *основни IRB приступ* (*foundation IRB approach)* (у даљем тексту: FIRB приступ) јесте врста IRB приступа у коме банка примењује сопствене процене вероватноће неизмирења обавеза (PD параметар) и прописане процене губитка услед настанка неизмирења обавеза (LGD параметар), фактора конверзије и ефективне рочности (M параметар);

21) *напредни IRB приступ* (*advanced IRB approach)* (у даљем тексту: AIRB приступ) јесте врста IRB приступа у коме банка примењује сопствене процене вероватноће неизмирења обавеза (PD параметар), сопствене процене губитка услед настанка неизмирења обавеза (LGD параметар) и фактора конверзије и, ако је применљиво, сопствене процене ефективне рочности (M параметар);

22) *вероватноћа наступања статуса неизмирења обавеза* (*probability of default*) (у даљем тексту: PD параметар) јесте вероватноћа да ће друга уговорна страна ући у статус неизмирења обавеза у периоду од годину дана од дана вршења процене;

23) *губитак услед наступања статуса неизмирења обавеза* (*loss given default)* (у даљем тексту: LGD параметар) означава однос износа губитка оствареног услед наступања статуса неизмирења обавеза друге уговорне стране и износа изложености према тој страни у тренутку у ком је овај статус наступио, при чему се под губитком подразумева економски губитак утврђен уз узимање у обзир временске вредности новца (односно укључујући и знатне ефекте свођења на садашњу вредност – дисконтовања), као и знатне директне и индиректне трошкове у вези с наплатом потраживања;

24) *очекивани губитак за кредитни ризик* (*expected loss)* (у даљем тексту: EL параметар) означава однос између износа изложености за који се очекује да неће бити наплаћен због могућег наступања статуса неизмирења обавеза друге уговорне стране или због смањења вредности купљеног потраживања у периоду од годину дана и износа изложености у тренутку наступања овог статуса;

25) *фактор конверзије* означава однос неискоришћеног износа ванбилансне обавезе за који се очекује да ће бити искоришћен у тренутку наступања статуса неизмирења обавеза и тренутно неискоришћеног износа ванбилансне обавезе, при чему је износ ванбилансне обавезе једнак одобреном лимиту који је познат дужнику, осим кад је износ лимита који није познат дужнику већи;

26) *ефективна рочност* (*maturity)* (у даљем тексту: M параметар) означава најдужи могући преостали период у коме се очекује да дужник измири своју обавезу;

27) *техника ублажавања кредитног ризика* означава коришћење инструмената кредитне заштите ради смањења кредитног ризика коме је банка изложена по основу једне или више изложености;

28) *инструменти материјалне кредитне заштите* су инструменти чијим коришћењем банка смањује кредитни ризик коме је изложена, и то по основу права да, у случају неизмирења обавеза дужника банке или настанка другог уговореног кредитног догађаја који се односи на тог дужника:

– уновчи или оствари пренос, присвајање или задржавање одређене имовине, или

– смањи износ изложености за износ потраживања према банци или изложеност замени износом разлике између износа ове изложености и износа потраживања према банци;

29) *инструменти нематеријалне кредитне заштите* су инструменти чијим коришћењем банка смањује кредитни ризик коме је изложена, а то смањење настаје по основу обавезе трећег лица да изврши плаћање одређеног износа банци у случају неизмирења обавеза дужника банке или настанка другог уговореног кредитног догађаја који се односи на тог дужника;

30) *односна изложеност* је позиција билансне активе или ванбилансна ставка за коју је прибављена кредитна заштита;

31) *кредитни догађај* је уговором одређен догађај или околности чијим наступањем банка стиче право коришћења инструмената кредитне заштите;

32) *трансакција с правом додатног обезбеђења* (*capital market-driven transaction*) јесте трансакција код које банка има право да, током трајања уговора, од дужника, заложног дужника или другог лица које је дало средство обезбеђења захтева додатна средства обезбеђења најмање на дневном нивоу ако се вредност постојећег средства обезбеђења (маргина) током трајања уговора смањи;

33) *трансакција без права додатног обезбеђења* (*secured lending transaction*) јесте трансакција код које банка нема право из одредбе под 32) ове тачке;

34) *кредитни дериват* је изведени финансијски инструмент, тј. уговор којим се пружалац кредитне заштите обавезује да, у случају наступања статуса неизмирења обавеза дужника или другог уговореног кредитног догађаја, кориснику те заштите исплати један од следећих износа:

– износ смањења вредности референтне обавезе у односу на њену иницијалну вредност (*cash settlement variable*),

– износ целокупне вредности референтне обавезе у замену за пренос те обавезе или другог еквивалентног финансијског инструмента (*deliverable obligation*),

– уговорени фиксни износ (*binary payout*);

35) *референтна обавеза* је обавеза која се користи за утврђивање вредности новчане обавезе пружаоца заштите по кредитном деривату или обавеза која се преноси на пружаоца заштите по том деривату;

36) CDS дериват (*Credit Default Swap*) јесте врста кредитног деривата којим се пружалац кредитне заштите обавезује да ће кориснику те заштите измирити губитак у случају неизмирења обавеза дужника или неког другог уговореног кредитног догађаја, за шта му корисник кредитне заштите плаћа одговарајућу накнаду;

37) TRS дериват (*Total Return Swap*) јесте врста кредитног деривата којим корисник кредитне заштите све новчане токове по односној изложености преноси пружаоцу те заштите, за шта му пружалац кредитне заштите плаћа одговарајућу накнаду обрачунату на основу референтне каматне стопе увећане за одређену маржу, при чему:

– ако је вредност ове изложености на дан доспећа TRS деривата већа од њене вредности у тренутку закључивања уговора – корисник кредитне заштите исплаћује пружаоцу те заштите разлику у вредности те изложености,

– ако је вредност ове изложености на дан доспећа TRS деривата мања од њене вредности у тренутку закључивања уговора – пружалац кредитне заштите исплаћује кориснику те заштите разлику у вредности те изложености,

– ако наступи статус неизмирења обавеза дужника или неког другог уговореног кредитног догађаја – уговор се раскида, а губитак сноси пружалац кредитне заштите;

38) *фактор волатилности* (*haircut*) означава корективни фактор који одражава волатилност цена или девизног курса и који се користи за прилагођавање вредности изложености или вредности средства обезбеђења;

39) CLN дериват (*Credit Linked Note*) јесте врста кредитног деривата са уграђеним CDS дериватом чије доспеће је по правилу једнако доспећу односне имовине а који кориснику кредитне заштите омогућава пренос ризика повезаног са односном имовином на пружаоца кредитне заштите, при чему тај пружалац прима увећану редовну купонску исплату, а по доспећу инструмента и његову вредност, осим у случају да пре тог доспећа инструмента наступи уговорени кредитни догађај на односној имовини;

40) *групни кредитни дериват* (*basket credit derivative*) јесте врста кредитног деривата којим се на пружаоца кредитне заштите преноси кредитни ризик за више од једне изложености, односно групе изложености;

41) *кредитни дериват са првим неизмирењем обавезе* (*first-to-default credit derivative)* јесте врста групног кредитног деривата код којег се пружалац кредитне заштите обавезује да ће кориснику те заштите

измирити губитак у случају наступања статуса неизмирења обавеза било које од изложености обухваћених уговором који је основ овог деривата, услед којег тај уговор престаје да важи;

42) *кредитни дериват са n-тим неизмирењем обавезе* (*n^{th}-to-default credit derivative)* јесте врста групног кредитног деривата код којег се пружалац кредитне заштите обавезује да ће кориснику те заштите измирити губитак у случају наступања статуса неизмирења обавезе n-те изложености из групе која је обухваћена тим уговором;

43) *секјуритизација* представља једну или више трансакција којима се преноси кредитни ризик по основу једне изложености или скупа изложености, при чему је тај ризик подељен у транше, а трансакција, односно трансакције имају следеће карактеристике:

– плаћања у вези с трансакцијом или трансакцијама зависе од наплата по основу изложености или скупа изложености,

– подређеност транше одређује расподелу губитака у току трајања трансакције или скупа трансакција;

44) *ресекјуритизација* је секјуритизација код које је најмање једна од изложености секјуритизована позиција;

45) *традиционална секјуритизација* је секјуритизација у којој банка иницијатор преноси секјуритизоване изложености на друштво за секјуритизацију, на основу чега то друштво издаје хартије од вредности обезбеђене имовином које се продају инвеститорима, а по којима банка иницијатор нема обавезу плаћања;

46) *синтетичка секјуритизација* је секјуритизација у којој банка иницијатор не преноси секјуритизоване изложености, већ преноси кредитни ризик по основу тих изложености, њиховим груписањем у транше, користећи кредитне деривате или гаранције;

47) *иницијатор* је:

– правно лице које је самостално или преко повезаних лица, директно или индиректно, страна у уговору на основу којег су настале обавезе или потенцијалне обавезе дужника или потенцијалног дужника а које су довеле до изложености која је секјуритизована, или

– правно лице које купује изложености од трећих лица за свој рачун и након тога врши њихову секјуритизацију;

48) *друштво за секјуритизацију* (*securitisation special-purpose entity)* је правно лице које није банка и које је основано за обављање послова једне или више секјуритизација, које обавља искључиво послове који се односе на секјуритизацију, чија организациона структура омогућава раздвајање обавеза тог друштва од обавеза банке иницијатора и чији власници или друга лица са одговарајућим правима у том друштву могу да отуђе или оптерете та права без ограничења;

49) *спонзор* је банка која успоставља програм комерцијалних записа обезбеђених имовином или други програм секјуритизације путем којег купује изложености од трећих лица и која управља тим програмима;

50) *инвеститор* је власник хартија од вредности, односно лице које је преузело кредитни ризик по основу секјуритизованих изложености, осим банке иницијатора, спонзора и сервисера;

51) *сервисер* је правно лице које на дневној основи управља скупом купљених потраживања или односним изложеностима за рачун инвеститора и других поверилаца у секјуритизацији;

52) *секјуритизоване изложености* су изложености које су предмет секјуритизације;

53) *секјуритизована позиција* је изложеност, односно скуп изложености који је настао на основу секјуритизације (нпр. хартије од вредности које је издало друштво за секјуритизацију, оквирне линије за ликвидност, трансакције по основу каматних и валутних финансијских деривата или кредитних деривата);

54) *ресекјуритизована позиција* је изложеност, односно скуп изложености који је настао на основу ресекјуритизације;

55) *позиција првог губитка* је секјуритизована позиција која је последња у редоследу наплате потраживања у одређеној секјуритизацији, односно секјуритизована позиција која је подређена свим осталим секјуритизованим позицијама у тој секјуритизацији и која прва сноси губитке који настају по основу секјуритизованих изложености, чиме пружа заштиту позицији другог губитка и, када је применљиво, другим секјуритизованим позицијама с правом првенства наплате;

56) *средишња секјуритизована позиција* (*mezzanine securitisation position*) је секјуритизована позиција:

– на коју се примењује пондер ризика нижи од 1.250%,

– која није прва у редоследу наплате потраживања у одређеној секјуритизацији,

– која је у редоследу наплате потраживања подређена свим секјуритизованим позицијама у тој секјуритизацији којима, у складу са стандаризованим приступом из главе IV одељак 4. пододељак 4. део под а) ове одлуке, одговара ниво кредитног квалитета 1, односно у складу са IRB приступом из главе IV одељак 4. пододељак 4. део под б) ове одлуке, ниво кредитног квалитета 1 или 2;

57) *оквирна линија за ликвидност* је секјуритизована позиција по основу уговорне обавезе о обезбеђењу средстава за благовремену исплату инвеститора;

58) *позиција са рејтингом* је секјуритизована позиција којој је додељен рејтинг подобне агенције за рејтинг;

59) *позиција без рејтинга* је секјуритизована позиција којој није додељен рејтинг подобне агенције за рејтинг;

60) *транша* је уговором установљен сегмент кредитног ризика који је повезан са једном или више изложености, при чему позиција у том сегменту подразумева кредитни ризик који се разликује од кредитног ризика позиције истог износа у било ком другом таквом сегменту, не

узимајући у обзир ефекте кредитне заштите коју трећа страна директно пружа власницима позиција у том или другим сегментима;

61) *трговање засновано на корелацијама* (*correlation trading*) је стратегија трговања заснована на праћењу просечне повезаности (корелације) инструмената;

62) *побољшање кредитног квалитета* је уговорна одредба којом се побољшава кредитни квалитет секјуритизоване позиције у односу на квалитет који би та позиција имала да није обезбеђено ово побољшање, укључујући побољшања која произлазе из постојања више подређених транши у секјуритизацији и друге врсте кредитне заштите;

63) *опција откупа* (*clean-up call option*) је уговорна опција која омогућава банци иницијатору да откупи или поништи секјуритизоване позиције пре него што су измирене све обавезе по основу секјуритизованих изложености а износ преосталих изложености падне испод уговореног нивоа;

64) K_{IRB} представља збир 8% износа ризиком пондерисаних секјуритизованих изложености, под претпоставком да оне нису секјуритизоване, и износа очекиваних губитака по основу тих изложености израчунатих коришћењем IRB приступа;

65) *програм комерцијалних записа обезбеђених имовином* (*asset-backed commercial paper* (у даљем тексту: АВСР програм) јесте програм секјуритизације у којем се хартије од вредности најчешће емитују у форми комерцијалних записа са иницијалним роком доспећа до годину дана;

66) *револвинг изложеност* је изложеност код које је уговорен лимит а чији се искоришћени износ може мењати на основу одлуке дужника да одобрена средства користи или отплаћује;

67) *револвинг секјуритизација* је секјуритизација чија се структура мења услед додавања или искључивања изложености из скупа секјуритизованих изложености, без обзира на то да ли долази до промене износа изложености;

68) *одредба о превременој отплати* (*early amortisation provision*) је уговорна клаузула у секјуритизацији револвинг изложености или револвинг секјуритизацији, која предвиђа да се, у случају наступања дефинисаног догађаја, позиције инвеститора обавезно отплаћују пре рока доспећа емитоване хартије од вредности;

69) *ризик измирења/испоруке* је могућност настанка негативних ефеката на финансијски резултат и капитал банке по основу неизмирених трансакција или услед неизвршавања обавезе друге уговорне стране по трансакцијама слободне испоруке на уговорени датум измирења/испоруке (*due delivery date*);

70) *неизмирена трансакција* јесте трансакција у вези с хартијама од вредности, страним валутама или робом (изузев трансакција по основу репо и *reverse* репо уговора и уговора о давању и узимању у зајам хартија од вредности или робе) која се измирује према

принципу „истовремена испорука и плаћање” (*delivery versus payment)*, а која није реализована на уговорени датум због кашњења друге уговорне стране у измиривању обавезе;

71) *слободна испорука* је трансакција у вези с хартијама од вредности, страним валутама или робом (изузев трансакција по основу репо и *reverse* репо уговора и уговора о давању и узимању у зајам хартија од вредности или робе) код које постоји неусклађеност тренутка плаћања и испоруке, односно која се не измирује према принципу „истовремена испорука и плаћање“, тако да једна уговорна страна може извршити плаћање/испоруку пре него што друга уговорна страна изврши своју обавезу;

72) *ризик друге уговорне стране (counterparty risk)* јесте ризик од неизмирења обавезе друге уговорне стране у трансакцији пре коначног поравнања новчаних токова трансакције, односно измирења новчаних обавеза по тој трансакцији;

73) *репо уговор* је уговор којим банка продаје хартије од вредности или робу уз обавезу њиховог поновног откупа, односно откупа хартија од вредности или робе са истим карактеристикама по унапред утврђеној цени и на унапред, односно накнадно утврђен будући датум који одређује банка, а *reverse репо уговор* је уговор којим банка купује хартије од вредности или робу уз обавезу њихове поновне продаје, односно продаје хартија од вредности или робе са истим карактеристикама по унапред утврђеној цени и на унапред, односно накнадно утврђен будући датум који одреди продавац – при чему и репо и *reverse* репо уговор треба да испуне следеће услове:

– да банка, односно друга уговорна страна пренесе власништво на хартијама од вредности или роби који су предмет тог уговора,

– да банка хартије од вредности или робу који су предмет тог уговора може пренети само једној уговорној страни;

74) *репо трансакција* је трансакција уређена репо или *reverse* репо уговором;

75) *једноставни репо уговор* је репо или *reverse* репо уговор са једним односним инструментом или групом сличних инструмената, за разлику од уговора који се односе на више комплексних инструмената (нпр. на скуп имовине);

76) *уговор о давању у зајам хартија од вредности или робе* је уговор којим банка позајмљује хартије од вредности или робу другој уговорној страни уз одговарајуће средство обезбеђења и уз обавезу те уговорне стране да ове хартије или робу врати на тачно утврђен датум или на захтев банке;

77) *уговор о узимању у зајам хартија од вредности или робе* је уговор којим друга уговорна страна позајмљује хартије од вредности или робу банци уз одговарајуће средство обезбеђења и уз обавезу банке да

ове хартије или робу врати на тачно утврђени датум или на захтев те уговорне стране;

78) *трансакција финансирања хартијама од вредности* је трансакција код које се хартије од вредности користе за позајмљивање новчаних средстава и обрнуто (репо трансакције, *reverse* репо трансакције, трансакције давања или узимања у зајам хартија од вредности другој уговорној страни и др.);

79) *ОТС финансијски дериват* је финансијски дериват којим се тргује на ванберзанском тржишту;

80) *роба* означава материјалне производе којима се тргује на организованом тржишту (нпр. пољопривредни производи, минерали – укључујући и нафту, племенити метали – искључујући злато), као и финансијске деривате који се односе на те производе;

81) *финансирање робе* означава позицију у књизи трговања која произлази из послова терминске продаје робе, при чему су трошкови финансирања робе унапред познати и не мењају се до датума терминске продаје;

82) *трансакција с дугим роком измирења* (*long settlement transaction*) јесте трансакција у којој се једна уговорна страна обавезује да ће хартије од вредности, робу или одређени износ у страној валути пренети, односно испоручити за новчани износ, друге финансијске инструменте или робу, при чему је уговором одређени период између датума трговања и датума измирења, односно испоруке дужи од периода који представља тржишни стандард за дату трансакцију или дужи од пет радних дана од датума кад је трансакција уговорена – зависно од тога који је период краћи;

83) *трансакција кредитирања трговине хартијама од вредности* (*margin lending transaction*) јесте трансакција у којој банка одобрава кредит за куповину, продају, пренос или трговање хартијама од вредности;

84) *стандардизовани споразум о нетирању* (*master netting agreement*) јесте уговор којим се уређују пребијање међусобних потраживања и обавеза уговорних страна насталих по основу више појединачних правних послова (трансакција) и услови под којима се то пребијање врши кад су предмети ових правних послова различити, као и то да неизвршење плаћања једне уговорне стране по било којој трансакцији која је предмет овог уговора даје другој уговорној страни право да раскине тај уговор;

85) *скуп за нетирање (netting set*) јесте група трансакција с једном уговорном страном које су предмет двостраних споразума о нетирању, који испуњава услове прописане главом IV одељак 3. и одељак 5. пододељак 6. ове одлуке, при чему се свака трансакција која није предмет ових споразума сматра посебним скупом за нетирање, а код коришћења метода интерног модела сви скупови за нетирање с једном уговорном страном могу се третирати као један скуп за нетирање

ако су при процени ЕЕ вредности предвиђене негативне нето тржишне вредности једнаке нули;

86) *ризична позиција* је вредност додељена појединачној трансакцији у складу са стандардизованим методом из главе IV одељка 5. пододељка 4. ове одлуке;

87) *скуп за заштиту (hedging set*) јесте група ризичних позиција по основу трансакција из једног скупа за нетирање за које се, при одређивању вредности изложености применом стандардизованог метода из главе IV одељак 5. пододељак 4. ове одлуке, користи само њихов нето износ;

88) *споразум о маргини* (*margin agreement*) јесте посебан уговор или уговорна одредба у складу с којом једна уговорна страна има право да од друге уговорне стране захтева додатно средство обезбеђења ако њена изложеност према тој уговорној страни прелази утврђени лимит;

89) *праг маргине* (*margin threshold)* јесте највећи могући износ изложености према другој уговорној страни до ког прва уговорна страна нема право да захтева додатно средство обезбеђења;

90) *период ризика маргине* (*margin period of risk*) јесте период од последњег достављања средства обезбеђења за трансакције из скупа за нетирање по основу којих друга уговорна страна није измирила обавезе до тренутка кад је позиција према тој уговорној страни затворена и на тај начин поново успостављена заштита од тржишног ризика који произлази из те трансакције;

91) *ефективно доспеће скупа за нетирање,* с роком доспећа дужим од годину дана*,* а ради примене метода интерног модела, представља однос збира очекиваних изложености у току трајања трансакција из скупа за нетирање дисконтованих неризичном стопом приноса и збира очекиваних изложености у току једне године из скупа за нетирање дисконтованих неризичном стопом приноса, при чему ово доспеће може бити кориговано тако да одражава ризик обнављања (*rollover risk*) на тај начин да се очекивана изложеност замени ефективном очекиваном изложеношћу за период процене који је краћи од годину дана;

92) *уговор о нетирању различитих категорија производа (contractual cross-product netting agreement*) јесте уговор између банке и друге уговорне стране по основу којег настаје једна обавеза, односно потраживање (услед нетирања обухваћених трансакција), а који обухвата све односне стандардизоване споразуме о нетирању и трансакције које се односе на различите категорије производа укључених у тај уговор, при чему се под различитим категоријама производа подразумевају репо трансакције, трансакције давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе, трансакције кредитирања трговине хартијама од вредности и финансијски деривати из Прилога 1 ове одлуке;

93) *текућа тржишна вредност*, а ради примене стандардизованог метода из главе IV одељак 5. ове одлуке, јесте нето тржишна вредност групе трансакција из једног скупа за нетирање за чије се израчунавање користе и позитивне и негативне тржишне вредности трансакција из тог скупа;

94) *расподела тржишних вредности трансакција* означава процену расподеле вероватноће нето тржишних вредности трансакција из скупа за нетирање на одређени датум у будућности, засновану на тржишним вредностима тих трансакција које су се реализовале до датума процене, при чему период између ова два датума представља период процене;

95) *расподела изложености* означава процену расподеле вероватноће тржишних вредности трансакција или изложености, изведену тако да предвиђене негативне нето тржишне вредности буду једнаке нули;

96) *расподела неосетљива на ризике* означава расподелу тржишних вредности трансакција или изложености у будућем периоду која се израчунава на основу претпостављених, тј. изведених тржишних вредности (нпр. изведена волатилност неког финансијског инструмента је волатилност израчуната на основу тржишне цене тог инструмента, коришћењем одређеног модела за вредновање);

97) *стварна расподела* означава расподелу тржишних вредности трансакција или изложености у будућем периоду, израчунату применом историјских или реализованих вредности (нпр. историјска волатилност неког финансијског инструмента је волатилност израчуната на основу историјских цена или промена стопа);

98) *текућа изложеност* означава позитивну вредност трансакције или групе трансакција из скупа за нетирање (ако је ова вредност негативна, онда је текућа изложеност једнака нули), која би представљала губитак у случају неизмирења обавеза друге уговорне стране под претпоставком да се, у случају стечаја те уговорне стране, ова вредност не може надокнадити;

99) *врхунац изложености* (*peak exposure*) јесте највиши проценат расподеле изложености на било који одређени датум у будућности пре датума доспећа трансакције с најдужим уговореним роком доспећа у скупу за нетирање;

100) *очекивана изложеност* (у даљем тексту: ЕЕ вредност) јесте просек расподеле изложености на било који одређени датум у будућности пре датума доспећа трансакције с најдужим уговореним роком доспећа у скупу за нетирање;

101) *ефективна очекивана изложеност* (у даљем тексту: ЕЕЕ вредност) на одређени датум је највећа ЕЕ вредност на тај датум или највећа ЕЕ вредност на било који дан пре тог датума, зависно од тога који је износ већи;

102) *очекивана позитивна изложеност* (*expected positive exposure)* (у даљем тексту: EPE вредност) јесте пондерисани просек EE вредности у одређеном периоду (пондери су учешћа појединачних EE вредности у збиру свих појединачних EE вредности у том периоду), а при израчунавању минималног капиталног захтева користи се просек током прве године или – ако све трансакције у скупу за нетирање имају рок доспећа краћи од годину дана – просек у периоду до доспећа трансакције која има најдужи рок доспећа у скупу за нетирање;

103) *ефективна очекивана позитивна изложеност* (у даљем тексту: ефективна EPE вредност) јесте пондерисани просек EEE вредности у одређеном периоду (пондери су учешћа појединачних EEE вредности у збиру свих појединачних EEE вредности у том периоду, а при израчунавању минималног капиталног захтева користи се просек током прве године или – ако све трансакције у скупу за нетирање имају рок доспећа краћи од годину дана – просек у периоду до доспећа трансакције која има најдужи рок доспећа у скупу за нетирање;

104) *прилагођавање кредитне изложености* (*credit valuation adjustment*) (у даљем тексту: CVA) јесте износ прилагођавања изложености по основу групе трансакција с другом уговорном страном до износа њихове средње тржишне вредности (*mid-market valuation*), при чему то прилагођавање одражава тржишну вредност кредитног ризика ове уговорне стране за банку, али не и тржишну вредност кредитног ризика банке за ту уговорну страну;

105) *новчана страна трансакције* у случају трансакција са OTC дериватима које имају линеарни профил ризика јесте део трансакције који се измирује у новцу, а у случају трансакција с две овакве стране, новчана страна трансакције представља уговорени бруто износ, укључујући и хипотетички износ трансакције;

106) *ризик обнављања (rollover risk)* је ризик који настаје кад је EPE вредност потцењена, под претпоставком да ће се будуће трансакције с другом уговорном страном континуирано обнављати, при чему додатна изложеност која произлази из таквих будућих трансакција није укључена у обрачун EPE вредности;

107) *општи корелацијски ризик* је ризик који настаје кад је PD параметар друге уговорне стране у позитивној корелацији са општим факторима тржишног ризика;

108) *специфични корелацијски ризик* је ризик који настаје кад је изложеност према другој уговорној страни у позитивној корелацији с PD параметром те уговорне стране, која произлази из природе трансакција с том уговорном страном, а банка је изложена овом ризику ако се очекује да будућа изложеност према другој уговорној страни буде висока кад је PD параметар те уговорне стране такође висок;

109) *централни тржишни учесник* (у даљем тексту: CCP лице) јесте правно лице које, услед положаја које заузима према уговорним

странама у уговорима којима се тргује на једном или више финансијских тржишта, постаје купац сваком продавцу и продавац сваком купцу;

110) *квалификовани централни тржишни учесник* (у даљем тексту: QCCP лице) је CCP лице које је добило дозволу за рад или је признато у складу са одговарајућим прописима Европске уније;

111) *фонд за неизмирење обавеза* је фонд који је установило CCP лице у складу са одговарајућим прописима Европске уније;

112) *члан клиринга* је правно лице које закључује купопродајне уговоре са CCP лицем и које је одговорно за извршавање финансијских обавеза које проистичу из тих уговора;

113) *заједничко управљање* је управљање између банке и лица на основу закљученог уговора, одредаба статута ових лица или по основу учешћа већине чланова органа управљања банке у органима управљања тог лица, а који нису међусобно повезани по основу знатног или контролног учешћа;

114) *ризик прилагођавања кредитне изложености* (*CVA ризик)* је ризик настанка губитака који произлазе из промене износа CVA услед промене кредитне марже друге уговорне стране због промене њене кредитне способности;

115) ц*еновни ризик по основу дужничких хартија од вредности* је ризик од промене цена ових хартија и обухвата специфични и општи ценовни ризик;

116) *специфични ценовни ризик по основу дужничке хартије од вредности* је ризик од промене цене ове хартије услед чинилаца који се односе на њеног издаваоца или издаваоца дужничке хартије од вредности која је предмет уговора (за финансијске деривате);

117) о*пшти ценовни ризик по основу дужничке хартије од вредности* је ризик од промене цене ове хартије услед промене општег нивоа каматних стопа;

118) *ценовни ризик по основу власничких хартија од вредности* представља ризик од промене цена ових хартија и обухвата специфични и општи ценовни ризик;

119) *специфични ценовни ризик по основу власничких хартија од вредности* је ризик од промене цене власничке хартије од вредности услед чинилаца који се односе на њеног издаваоца или издаваоца власничке хартије од вредности која је предмет уговора (за финансијске деривате);

120) *општи ценовни ризик по основу власничких хартија од вредности* је ризик од промене цене власничке хартије од вредности услед промене општег нивоа цена тих хартија;

121) *девизни ризик* је ризик могућности настанка негативних ефеката на финансијски резултат и капитал банке услед промене девизног курса, а банка му је изложена по основу позиција које се воде у банкарској књизи и у књизи трговања;

122) *велико лице у финансијском сектору* је правно лице које је

уређено одговарајућим прописима којима се уређује пословање тих лица и надзор над тим пословањем, а чији је износ активе, обрачунат на индивидуалном или консолидованом нивоу, једнак износу 8.400.000.000.000 динара или је већи од тог износа, при чему се за утврђивање износа активе користе последњи доступни ревидирани финансијски извештаји или консолидовани финансијски извештаји.

Г л а в а II

ПОКАЗАТЕЉИ АДЕКВАТНОСТИ КАПИТАЛА

3. Банка је дужна да обрачунава следеће показатеље:

1) показатељ адекватности основног акцијског капитала банке, који представља процентуално изражен однос основног акцијског капитала и ризичне активе банке;

2) показатељ адекватности основног капитала банке, који представља процентуално изражен однос основног капитала и ризичне активе банке;

3) показатељ адекватности капитала банке, који представља процентуално изражен однос капитала и ризичне активе банке.

Ризична актива из става 1. ове тачке представља збир следећих износа:

– укупног износа ризиком пондерисаних изложености за кредитни ризик, ризик друге уговорне стране, ризик смањења вредности купљених потраживања, за све пословне активности банке осим за активности из књиге трговања, обрачунатог на начин прописан главом IV ове одлуке и ризик измирења/испоруке по основу слободних испорука обрачунатог на начин прописан тачком 299. ове одлуке за све пословне активности банке;

– капиталних захтева за ценовни ризик за активности из књиге трговања, обрачунатих на начин прописан главом VII ове одлуке и за велике изложености, обрачунатих на начин прописан одлуком којом се уређује управљање ризицима банке, помножених реципрочном вредношћу показатеља адекватности капитала из става 3. одредба под 3) ове тачке, односно тачке 5. ове одлуке;

– капиталних захтева за девизни ризик, обрачунатих на начин прописан главом VII ове одлуке, за ризик измирења/испоруке, обрачунатих на начин прописан главом V те одлуке, осим ризика измирења/испоруке по основу слободних испорука, и капиталних захтева за робни ризик, обрачунатих на начин прописан главом VII те одлуке, за све пословне активности банке, помножених реципрочном вредношћу

показатеља адекватности капитала из става 3. одредба под 3) ове тачке, односно тачке 5. ове одлуке;

– капиталног захтева за ризик прилагођавања кредитне изложености за све пословне активности банке, обрачунатог на начин прописан главом VI ове одлуке, помноженог реципрочном вредношћу показатеља адекватности капитала из става 3. одредба под 3) ове тачке, односно тачке 5. ове одлуке;

– капиталног захтева за оперативни ризик, обрачунатог на начин прописан главом VIII ове одлуке, за све пословне активности банке, помноженог реципрочном вредношћу показатеља адекватности капитала из става 3. одредба под 3) ове тачке, односно тачке 5. ове одлуке;

– ризиком пондерисаних изложености за ризик друге уговорне стране, обрачунатих на начин прописан главом IV ове одлуке, за активности из књиге трговања по основу уговора из Прилога 1 ове одлуке и кредитних деривата, репо трансакција, уговора о давању или узимању у зајам хартија од вредности или робе, трансакција кредитирања трговине хартијама од вредности и трансакција с дугим роком измирења.

Банка је дужна да показатеље из става 1. ове тачке одржава на нивоима који нису нижи од:

1) 4,5%, за показатељ адекватности основног акцијског капитала банке;
2) 6%, за показатељ адекватности основног капитала банке;
3) 8%, за показатељ адекватности капитала банке.

4. Банка је дужна да у свом пословању обезбеди да висина њеног капитала ни у једном тренутку не буде мања од динарске противвредности износа 10.000.000 евра, према званичном средњем курсу Народне банке Србије на дан обрачуна.

Банка је дужна да, поред испуњења услова из става 1. ове тачке, у сваком тренутку одржава капитал и на нивоу који је потребан за покриће свих ризика којима је изложена или може бити изложена у свом пословању, а најмање у висини потребној за одржавање показатеља адекватности капитала из тачке 3. став 3. ове одлуке, односно увећаних показатеља – ако јој је Народна банка Србије, у складу с тачком 5. ове одлуке, одредила показатеље адекватности капитала веће од прописаних.

5. Народна банка Србије може банци одредити показатеље адекватности капитала веће од оних који су прописани у тачки 3. став 3. ове одлуке ако контролом бонитета и законитости пословања банке

утврди да је то потребно ради стабилног и сигурног пословања банке, односно испуњења њених обавеза према повериоцима.

Повећање показатеља адекватности капитала банке, као и износ тих повећања, Народна банка Србије одређује решењем на основу:

– појединачних процена пословног модела, модела финансирања и укупног ризичног профила банке,

– процене да ли је банка обезбедила да у сваком тренутку одржава ниво и структуру капитала који јој омогућавају покриће свих ризика којима је изложена или може бити изложена у свом пословању по основу пословног модела, модела финансирања и укупног ризичног профила банке,

– оцене начина на који су ризици и слабости пословног модела, модела финансирања и укупног ризичног профила банке, који су идентификовани у процесу контроле, директно или индиректно, покривени додатним захтевима за капиталом утврђеним проценом процеса интерне процене адекватности капитала банке,

– оцене ефеката других налога и мера изречених банци у вези са ризицима и слабостима пословног модела, модела финансирања и укупног ризичног профила банке идентификованим у процесу контроле.

Поред одржавања показатеља адекватности капитала утврђеног на начин из става 2. ове тачке, банка је дужна да одржава показатеље адекватности капитала из овог става увећане на начин који јој омогућава покриће захтева за комбинованим заштитним слојем капитала у складу са главом IX ове одлуке.

Г л а в а III

КАПИТАЛ БАНКЕ

6. Капитал банке чини збир основног капитала и допунског капитала, при чему основни капитал банке чини збир основног акцијског капитала и додатног основног капитала.

Одељак 1.
Основни акцијски капитал
Елементи основног акцијског капитала

7. Основни акцијски капитал банке чини збир следећих елемената коригован за регулаторна прилагођавања из тач. 11. и 12. ове одлуке и умањен за одбитне ставке из тачке 13. те одлуке:

1) акција и других инструмената капитала који испуњавају услове из тачке 8. ове одлуке (у даљем тексту: инструменти основног акцијског капитала);

2) припадајуће емисионе премије уз инструменте основног акцијског капитала, тј. износа уплаћеног изнад номиналне вредности тих инструмената;

3) добити банке;

4) ревалоризационих резерви и осталих нереализованих добитака;

5) резерви из добити и осталих резерви банке, осим резерви из одредбе под 6) овог става;

6) резерви за опште банкарске ризике.

Елементи из става 1. одредбе 3) до 6) ове тачке укључују се у основни акцијски капитал само ако банка може да их користи безусловно, у целости и без одлагања за покриће ризика или губитака чим до њих дође.

8. Инструменти основног акцијског капитала укључују се у обрачун основног акцијског капитала банке ако су испуњени следећи услови:

1) инструменте је непосредно издала банка;

2) инструменти су уплаћени и банка није непосредно или посредно финансирала њихову куповину;

3) инструменти се исказују као капитал у складу са одлукама Народне банке Србије којима се уређују Контни оквир за банке и садржина рачуна у Контном оквиру за банке, односно обрасци и садржина позиција у обрасцима финансијских извештаја за банке, као и за потребе утврђивања стечајног биланса банке, у складу са законом којим се уређују стечај и ликвидација банака и друштава за осигурање;

4) инструменти немају одређен рок доспећа;

5) укупна номинална вредност, односно главница инструмената се не може смањити нити отплатити, осим у случају отписа и конверзије капитала или примене инструмента реструктурирања, у складу са законом којим се уређују банке, стечаја или ликвидације банке у складу са законом којим се уређују стечај и ликвидација банака и друштава за осигурање или у случају смањења вредности инструмената основног акцијског капитала на основу одлуке банке, уз претходну сагласност Народне банке Србије, у складу с тачком 32. ове одлуке;

6) одредбе унутрашњих аката банке и одлука о издавању инструмената не садрже изричиту или имплицитну могућност смањења номиналне вредности тих инструмената, односно отплате главнице, осим у случају отписа и конверзије капитала или примене инструмента реструктурирања у складу са законом којим се уређују банке, односно у случају стечаја или ликвидације банке у складу са законом којим се

уређују стечај и ликвидација банака, а банка ни на који други начин није указала на ову могућност пре или у моменту издавања инструмената;

7) испуњени су следећи услови у вези са расподелом добити по основу инструмената:

– не постоји преференцијални третман инструмената основног акцијског капитала у вези са редоследом исплате, нити су одредбама унутрашњих аката банке и одлуком о издавању инструмената предвиђена преференцијална права на исплату у оквиру расподеле добити по основу ових инструмената, с тим што се преференцијални третман, односно преференцијална права не односе на могућност виших исплата у оквиру расподела код оних инструмената основног акцијског капитала који носе мање права гласа или су без права гласа;

– расподела имаоцима инструмената може да се врши само из средстава расположивих за те намене;

– одредбама унутрашњих аката банке и одлуком о издавању инструмената није предвиђен максималан износ исплате у оквиру расподеле или, ако се ради о инструментима на основу којих се може исплаћивати увећана дивиденда, износ расподеле по основу те дивиденде не доводи до несразмерног оптерећења капитала банке;

– износ исплате у оквиру расподеле се не утврђује на основу износа за који су инструменти купљени приликом издавања;

– одредбе унутрашњих аката банке и одлука о издавању инструмената не садрже обавезу банке да врши расподелу њиховим имаоцима, нити је банка на други начин дужна да ту расподелу изврши;

– невршење расподеле не доводи до наступања статуса неизмирења обавеза банке;

– одустанак од расподеле не проузрокује никакве последице за банку;

8) у поређењу са осталим инструментима капитала банке, ови инструменти се први и у сразмерно највећем учешћу користе за покриће губитака банке, а сваки инструмент се за покриће губитака користи у истој мери као и други инструменти основног акцијског капитала, и то без обзира на могућност отписа главнице инструмената додатног основног капитала и допунског капитала банке;

9) у случају стечаја или ликвидације банке имаоци ових инструмената се сврставају у нижи исплатни ред у односу на све остале повериоце банке и имаоце других инструмената капитала и дају право њиховим имаоцима на учешће у расподели вишка деобне масе сразмерно броју (*вредности)* издатих инструмената при чему висина тог учешћа није фиксирана или унапред одређена;

10) инструменти основног акцијског капитала нису обезбеђени, нити су за њих банка, њено подређено друштво, матично друштво банке и његова подређена друштва, члан банкарске групе којој банка припада или лице повезано са овим лицима издали гаранцију којом се

побољшава редослед наплате потраживања по основу тих инструмената;

11) на инструменте основног акцијског капитала се не примењује ниједан споразум којим се побољшава редослед наплате потраживања по основу тих инструмената у случају стечаја или ликвидације.

Случајеве посредног, односно непосредног финансирања из става 1. одредба под 2) ове тачке, када се сматра да постоји преференцијални третман из одредбе под 7) алинеја прва те тачке, као и када износ расподеле по основу увећане дивиденде не доводи до несразмерног оптерећења капитала банке у смислу алинеје треће исте одредбе, Народна банка Србије прописује упутством.

9. Ако инструменти основног акцијског капитала банке престану да испуњавају услове из тачке 8. ове одлуке, банка је дужна да те инструменте, као и емисиону премију која се односи на те инструменте, одмах искључи из обрачуна основног акцијског капитала, и да о томе без одлагања обавести Народну банку Србије.

10.Добит банке из тачке 7. став 1. одредба под 3) ове одлуке која се укључује у основни акцијски капитал чини добит из ранијих година која није оптерећена никаквим будућим обавезама, а за коју је скупштина банке донела одлуку да ће бити распоређена у основни акцијски капитал.

Банка може, у складу с тачком 7. став 1. одредба под 3) ове одлуке, у основни акцијски капитал да укључи добит текуће године или добит из претходне године за коју скупштина банке још није донела одлуку да ће бити распоређена у основни акцијски капитал – уз претходну сагласност Народне банке Србије.

Народна банка Србије даје сагласност из става 2. ове тачке ако на основу достављене документације утврди да су испуњени следећи услови:

– овај износ добити је умањен за пројектован износ пореза на добит, обавеза за дивиденде и свих других обавеза из добити (друга учешћа у расподели добити, све обавезе или околности које су настале током извештајног периода и за које је вероватно да ће довести до смањења добити банке, а у вези са којима је Народна банка Србије утврдила да нису извршена сва потребна прилагођавања вредности, као што су додатна прилагођавања вредности из тачке 12. став 5. ове одлуке или резервисања) које се могу предвидети у време укључивања добити у основни акцијски капитал,

– да је спољни ревизор овлашћен за ревизију финансијских извештаја банке потврдио да је тај износ добити утврђен у складу са МСФИ/МРС и законом којим се уређује рачуноводство.

Начин обрачуна добити текуће или претходне године, израчунавања пројектованог износа обавеза за дивиденде и других обавеза из добити за који се умањује износ добити текуће године или добит из претходне године, Народна банка Србије прописује упутством.

Регулаторна прилагођавања

11. Приликом обрачуна вредности елемената капитала, банка је дужна да из вредности тих елемената утврђене у складу са МСФИ/МРС искључи износ повећања капитала које је резултат секјуритизације изложености, а нарочито:

1) повећање капитала повезано са будућим приходом по основу марже на основу ког банка остварује добитак од продаје;
2) нето добит која проистиче из капитализације будућег прихода од секјуритизованих изложености које обезбеђују побољшање кредитног квалитета секјуритизованих позиција, када је банка иницијатор секјуритизације.

Добитак од продаје из става 1. одредба под 1) ове тачке је сваки признати добитак од продаје за банку који утиче на повећање било ког елемента капитала, а повезан је са будућим приходом по основу марже који настаје по основу продаје секјуритизованих изложености када оне престану да се признају у билансу банке у оквиру секјуритизације.

Признати добитак од продаје из става 2. ове тачке одређује се као разлика између следећих износа:

– нето вредности примљене имовине, укључујући сваку нову стечену имовину умањену за сваку другу дату имовину или преузету обавезу и
– књиговодствене вредности секјуритизованих изложености или дела секјуритизованих изложености које су престале да се признају у билансу банке.

12. Банка у елементе капитала не укључује:

1) фер вредност резерви у вези са добицима или губицима по основу инструмената заштите од ризика новчаног тока за финансијске инструменте који се не вреднују по фер вредности, укључујући и пројектоване новчане токове;

2) добитке или губитке по основу обавеза банке вреднованих по фер вредности који су последица промене кредитне способности банке;

3) добитке или губитке који произлазе из кредитног ризика банке по основу обавеза по дериватима вреднованим по фер вредности, при чему банка не може ове добитке или губитке да нетира с онима који произлазе из кредитног ризика друге уговорне стране.

Изузетно од става 1. одредба под 2) ове тачке, банка може у обрачун капитала укључити добитке или губитке по основу обавеза банке вреднованих по фер вредности који су последица промене њене кредитне способности, ако се ради о обавезама банке по основу покривених обвезница и ако су испуњени следећи услови:

1) промене у вредности имовине и обавеза банке настају услед истих промена у кредитној способности банке,

2) постоји висок степен корелације између вредности покривених обвезница и вредности имовине банке,

3) могуће је отплатити хипотекарни кредит откупом покривених обвезница којима се овај кредит финансира, по тржишној или номиналној вредности.

Начин утврђивања постојања високог степена корелације између вредности покривених обвезница и вредности имовине банке у смислу става 2. одредба под 2) ове тачке Народна банка Србије прописује упутством.

Нереализовани добици или губици по основу имовине или обавеза вреднованих по фер вредности, осим добитака или губитака из става 1. ове тачке, укључују се у обрачун капитала.

Приликом обрачуна капитала банке, захтеви из тач. 315. до 318. ове одлуке примењују се на сву имовину банке која се вреднује по фер вредности, а банка је дужна да од основног акцијског капитала одбије износ свих неопходних додатних прилагођавања вредности утврђен у складу с тим тачкама.

Одбитне ставке од основног акцијског капитала

13. Одбитне ставке од основног акцијског капитала су:

1) губитак текуће године и ранијих година, као и нереализовани губици;

2) нематеријална улагања, укључујући гудвил (*goodwill*), умањена за износ одложених пореских обавеза које би престале да постоје у

случају обезвређења или престанка признавања нематеријалних улагања у складу са МСФИ/МРС;

3) одложена пореска средства која зависе од будуће профитабилности банке, у складу с прописима;

4) негативан износ добијен обрачуном у складу с тачком 134. ове одлуке – за банке које су добиле сагласност Народне банке Србије за примену IRB приступа;

5) имовина у пензијском фонду са дефинисаним накнадама у билансу стања банке;

6) директна, индиректна и синтетичка улагања банке у сопствене инструменте основног акцијског капитала, укључујући и сопствене инструменте основног акцијског капитала које је банка дужна или може бити дужна да откупи на основу уговорне обавезе;

7) директна, индиректна и синтетичка улагања у инструменте основног акцијског капитала лица у финансијском сектору која имају узајамна улагања у банци, а која су извршена ради приказивања већег износа капитала банке;

8) применљиви износ директних, индиректних и синтетичких улагања банке у инструменте основног акцијског капитала лица у финансијском сектору у којем банка нема значајно улагање, у складу с тач. 19. и 20. ове одлуке;

9) применљиви износ директних, индиректних и синтетичких улагања банке у инструменте основног акцијског капитала лица у финансијском сектору у којем банка има значајно улагање, у складу с тачком 19. ове одлуке;

10) износ за који одбитне ставке од додатног основног капитала банке премашују износ додатног основног капитала банке;

11) износ изложености које испуњавају услове за примену пондера ризика од 1.250 %, а које банка одлучи да одбије од основног акцијског капитала уместо да примени тај пондер и то:

– учешћа у лицима која нису лица у финансијском сектору у износу преко 10% капитала тих лица, односно учешћа која омогућавају ефективно вршење знатног утицаја на управљање правним лицем или на пословну политику тог правог лица, у складу са ставом 6. ове тачке,

– секјуритизоване позиције, у складу с тачком 201. став 1. одредба под 2), тачком 202. став 1. одредба под 2) и тачком 234. ове одлуке,

– слободне испоруке, ако друга уговорна страна у року од четири радна дана од уговореног датума испоруке/плаћања није измирила своју обавезу, у складу с тачком 299. ове одлуке,

– изложености из групе за које банка не може да утврди пондер ризика применом IRB приступа, у складу с тачком 121. ове одлуке,

– изложености по основу власничких улагања према приступу интерних модела, у складу с тачком 127. ове одлуке;

12) износ пореза у вези са елементима основног акцијског капитала који се може предвидети у време обрачуна капитала, осим ако је банка претходно кориговала износ елемената основног акцијског капитала у износу у којем ти порези смањују износ до којег се елементи основног акцијског капитала могу користити за покриће ризика или губитака;

13) бруто износ потраживања од дужника – физичког лица (осим пољопривредника и предузетника) по основу одобрених потрошачких кредита, готовинских кредита или осталих кредита који се исказују на рачунима 102, 107 и 108 у складу са одлуком којом се прописују Контни оквир и садржина рачуна у Контном оквиру за банке код којих је степен кредитне задужености тог дужника пре одобрења кредита био већи од процента утврђеног у складу са одлуком којом се уређује класификација билансне активе и ванбилансних ставки банке или ће тај проценат бити већи услед одобрења кредита, при чему се ова одбитна ставка примењује без обзира на то да ли је након одобрења кредита степен кредитне задужености дужника постао нижи од тог процента;

14) бруто износ потраживања од дужника – физичког лица (осим пољопривредника и предузетника) по основу одобрених потрошачких кредита, готовинских кредита или осталих кредита, изузев кредита из одредбе под 15) овог става, који се исказују на рачунима 102, 107 и 108 у складу са одлуком из одредбе под 13) овог става и чија је уговорена рочност:

– дужа од 2920 дана – ако су ти кредити одобрени у периоду од 1. јануара до 31. децембра 2019. године,

– дужа од 2555 дана – ако су ти кредити одобрени у периоду од 1. јануара до 31. децембра 2020. године,

– дужа од 2190 дана – ако су ти кредити одобрени почев од 1. јануара 2021. године;

15) бруто износ потраживања од дужника – физичког лица (осим пољопривредника и предузетника) по основу потрошачких кредита одобрених за куповину моторних возила који се исказују на рачуну 102 у складу са одлуком из одредбе под 13) овог става а чија је уговорена рочност дужа од 2920 дана – ако су ти кредити одобрени почев од 1. јануара 2019. године;

16) износ резерве за процењене губитке обрачунате у складу с прописима Народне банке Србије, ако је тим прописима утврђена обавеза издвајања ове резерве;

17) укупан износ изложености по основу кредита у динарима индексираних девизном клаузулом и кредита у страној валути из тачке 13а. став 1. ове одлуке за који је прекорачен проценат из тог става, односно укупан износ изложености банке по основу кредита у динарима индексираних девизном клаузулом и кредита у страној валути из тачке 13а. став 2. ове одлуке за који је прекорачен проценат из тог става.

За потребе обрачуна основног акцијског капитала током године банка је дужна да утврђује добитак/губитак на крају сваког обрачунског периода и да све губитке одузима од основног акцијског капитала како они настају, у складу са ставом 1. одредба под 1) ове тачке.

Став 2. ове тачке се примењује и при утврђивању одбитне ставке од основног акцијског капитала у виду нереализованих губитака.

У смислу ове одлуке, значајно улагање банке у лице у финансијском сектору постоји ако је испуњен било који од следећих услова:

1) банка има више од 10% инструмената основног акцијског капитала које је издало то лице;

2) ово лице сматра се лицем повезаним са банком у смислу закона којим се уређују банке и банка има улагање у инструменте основног акцијског капитала тог лица;

3) банка има улагање у инструменте основног акцијског капитала тог лица, при чему то лице није укључено у консолидацију за потребе контроле Народне банке Србије на консолидованој основи, али јесте укључено у консолидацију у складу са законом којим се уређује рачуноводство.

У обрачун улагања из става 1. одредбе под 8) и 9) ове тачке не улазе изложености које настају по основу покровитељства емисије хартија од вредности које се држе током пет радних дана или краће.

Ако банка учешћа из одредбе под 11) алинеја прва ове тачке не одузме од основног акцијског капитала, дужна је да изложеностима по основу тих учешћа додели пондер ризика од 1.250%.

Пондер из става 6. ове тачке примењује се на већи од следећа два износа:

– укупан износ за који појединачна учешћа из одредбе под 11) алинеја прва ове тачке прелазе 15% подобног капитала банке или

– укупан износ за који та учешћа прелазе 60% подобног капитала банке.

Под подобним капиталом банке, у смислу ове тачке, подразумева се збир основног капитала банке без примене одбитне ставке из става 1. одредба под 11) алинеја прва ове тачке и допунског капитала банке у износу до највише једне трећине њеног основног капитала.

Начин обрачуна одбитних ставки из става 1. одредбе под 5), одредаба 6) до 9) и одредбе под 12) ове тачке, Народна банка Србије прописује упутством.

13а. Одбитна ставка из тачке 13. став 1. одредба под 17) ове одлуке примењује се ако изложености банке по основу кредита у динарима индексираних девизном клаузулом и кредита у страној валути одобрених почев од 1. јула 2023. године дужницима из нефинансијског и недржавног сектора прелазе 50% износа изложености банке по основу кредита у динарима (укључујући и кредите индексиране девизном клаузулом) и кредита у страној валути, одобрених почев од 1. јула 2023. године тим дужницима.

Изузетно од става 1. ове тачке, одбитна ставка из тог става примењује се ако изложености банке по основу кредита у динарима индексираних девизном клаузулом и кредита у страној валути одобрених почев од 1. јула 2023. године дужницима из нефинансијског и недржавног сектора прелазе:

1) 71% износа изложености банке по основу кредита у динарима (укључујући и кредите индексиране девизном клаузулом) и кредита у страној валути, одобрених почев од 1. јула 2023. године тим дужницима – у периоду од 1. јула 2023. године до 30. јуна 2024. године;

2) 64% износа изложености банке по основу кредита у динарима (укључујући и кредите индексиране девизном клаузулом) и кредита у страној валути, одобрених почев од 1. јула 2023. године тим дужницима – у периоду од 1. јула 2024. године до 30. јуна 2025. године;

3) 57% износа изложености банке по основу кредита у динарима (укључујући и кредите индексиране девизном клаузулом) и кредита у страној валути, одобрених почев од 1. јула 2023. године тим дужницима – у периоду од 1. јула 2025. године до 30. јуна 2026. године.

Кредити у динарима индексирани девизном клаузулом из ст. 1. и 2. ове тачке обухватају збир припадајућих делова стања на рачунима 100, 103, 105, 107 и 108 утврђеним у складу са одлуком којом се прописују Контни оквир и садржина рачуна у Контном оквиру за банке, умањен за припадајући део стања на рачуну 105 који се односи на инвестиционе кредите одобрене за набавку основних средстава.

Кредити у динарима из ст. 1. и 2. ове тачке обухватају збир припадајућих делова стања на рачунима 100, 103, 105, 107 и 108 утврђеним у складу са одлуком из става 3. ове тачке, умањен за део стања на рачуну 105 који се односи на инвестиционе кредите одобрене за набавку основних средстава.

Кредити у страној валути из ст. 1. и 2. ове тачке обухватају збир припадајућег дела стања на рачуну 200 који се односи на кредите за плаћање увоза услуга из иностранства и припадајућег дела стања на рачунима 203 и 207. Рачуни из овог става утврђени су у складу са одлуком из става 3. ове тачке.

Нефинансијски и недржавни сектор из ст. 1. и 2. ове тачке обухватају јавни нефинансијски сектор, сектор привредних друштава, сектор предузетника, страна правна лица (осим банака), приватна домаћинства са запосленим лицима и регистроване пољопривредне произвођаче, као и сектор других правних лица у складу са одлуком којом се уређују прикупљање, обрада и достављање података о стању и структури рачуна из Контног оквира.

Кредити из ст. 3. до 5. ове тачке исказују се по бруто принципу, односно пре умањивања за исправке вредности.

У кредите из ст. 3. до 5. ове тачке не укључују се:

1) потраживања реструктурирана у складу са одлуком којом се уређује класификација билансне активе и ванбилансних ставки банке, ако се реструктурирање врши по основу кредита одобрених пре 1. јула 2023. године;

2) изложености банке по основу специјализованог кредитирања из тачке 74. став 3. одредбе под 1) и 2) ове одлуке ако те изложености имају карактеристике прописане у ставу 2. те тачке.

Банка умањује износ изложености по основу кредита из ст. 3. до 5. ове тачке за износ обезбеђен првокласним средством обезбеђења у виду готовинског депозита код банке, као и другим првокласним средством обезбеђења у смислу одлуке којом се уређује класификација билансне активе и ванбилансних ставки банке уколико је њихов издавалац лице којем се у складу са овом одлуком додељује пондер кредитног ризика 0% – ако су испуњени услови за њихову класификацију у категорију А у складу са одредбама те одлуке.

13б. Одбитна ставка из тачке 13. став 1. одредба под 14) ове одлуке умањује се за износ потраживања по основу кредита за рефинансирање кредита из те одредбе који су одобрени до 18. марта 2020. године, ако су испуњени следећи услови:

1) кредит за рефинансирање одобрен је у периоду од 19. марта до 31. децембра 2020. године а уговорена рочност тог кредита није дужа од 3285 дана или је кредит за рефинансирање одобрен у

периоду од 1. јануара до 31. децембра 2021. године а уговорена рочност тог кредита није дужа од 2920 дана;

2) износ кредита за рефинансирање није већи од преосталог неотплаћеног износа кредита који се рефинансира.

Одбитна ставка из тачке 13. став 1. одредба под 15) ове одлуке умањује се за износ потраживања по основу кредита за рефинансирање потрошачких кредита из те одредбе који су одобрени до 18. марта 2020. године, под условом да је кредит за рефинансирање одобрен у периоду од 19. марта 2020. године до 31. децембра 2021. године, да уговорена рочност тог кредита није дужа од 3650 дана, као и да његов износ није већи од преосталог неотплаћеног износа кредита који се рефинансира.

Под кредитом за рефинансирање у смислу ст. 1. и 2. ове тачке подразумева се нови кредит који је банка одобрила дужнику ради измирења дела или целог износа обавезе коју дужник има према банци по кредитима из тих ставова.

На потраживања по основу кредита за рефинансирање који су одобрени под условима из ст. 1. и 2. ове тачке не примењује се одбитна ставка из тачке 13. став 1. одредба под 13) ове одлуке.

У обрачун одбитне ставке из тачке 13. став 1. одредба под 14) ове одлуке не укључује се бруто износ потраживања по основу кредита одобреног у периоду од 1. јануара 2019. године до 18. марта 2020. године код којег је промењен датум доспећа последње рате, чиме је уговорена рочност тог кредита продужена, ако су испуњени следећи услови:

1) промена датума доспећа последње рате уговорена је у периоду од 19. марта до 31. децембра 2020. године а нова уговорена рочност није дужа од 3285 дана или је промена датума доспећа последње рате уговорена у периоду од 1. јануара до 31. децембра 2021. године а нова уговорена рочност није дужа од 2920 дана;

2) уговором о кредиту код којег је промењен датум доспећа последње рате није одобрен додатни износ кредита у периоду од 19. марта 2020. године до коначне отплате по том уговору.

У обрачун одбитне ставке из тачке 13. став 1. одредба под 15) ове одлуке не укључује се бруто износ потраживања по основу кредита одобреног у периоду од 1. јануара 2019. године до 18. марта 2020. године код којег је промењен датум доспећа последње рате, чиме је уговорена рочност тог кредита продужена, под условом да је промена датума доспећа последње рате уговорена у периоду од 19. марта 2020. године до 31. децембра 2021. године, да нова уговорена рочност није

дужа од 3650 дана и да уговором о кредиту код којег је промењен датум доспећа последње рате није одобрен додатни износ кредита у периоду од 19. марта 2020. године до коначне отплате по том уговору.

На потраживања по основу кредита који су одобрени под условима из ст. 5. и 6. ове тачке не примењује се одбитна ставка из тачке 13. став 1. одредба под 13) ове одлуке.

За потребе обрачуна одбитних ставки из тачке 13. став 1. одредбе под 14) и 15) ове одлуке, период у којем је текао мораторијум по основу одобрених кредита из тих одредаба – не укључује се у број дана уговорене рочности за потребе примене ових одредаба.

Под мораторијумом из става 8. ове тачке подразумева се застој у отплати обавеза у складу са одредбама одлуке којом су уређене привремене мере за очување стабилности финансијског система у Републици Србији у условима пандемије изазване COVID-19.

14.Износ одложених пореских средстава из тачке 13. став 1. одредба под 3) ове одлуке може се умањити за износ повезаних одложених пореских обавеза банке само ако банка има право да у складу с прописима изврши пребијање текућих пореских средстава с текућим пореским обавезама и ако се одложена пореска средства и одложене пореске обавезе односе на порезе које су наметнуле исте пореске власти у вези с истим пореским обвезником.

Повезане одложене пореске обавезе банке из става 1. ове тачке не обухватају одложене пореске обавезе које смањују износ нематеријалних улагања и имовине у пензијском фонду из тачке 13. став 1. одредбе под 2) и 5) ове одлуке.

Умањење из става 1. ове тачке врши се тако што се одложена пореска средства формирана у току године која зависе од будуће профитабилности банке и произлазе из привремених разлика, а не одбијају се од основног акцијског капитала у складу с тачком 21. ове одлуке, односно сва остала одложена пореска средства која зависе од будуће профитабилности, умање за износ повезаних одложених пореских обавеза из тог става сразмерно учешћу ових средстава у укупним одложеним пореским средствима која зависе од будуће профитабилности.

15.Изузетно од тачке 13. став 1. одредба под 3) ове одлуке, следеће ставке се не одбијају од капитала, већ се укључују у обрачун ризиком пондерисаних изложености у складу са главом IV одељак 1, односно одељак 2. ове одлуке:

1) износ више плаћеног пореза банке за текућу годину;

2) губици утврђени у пореском билансу банке за текућу годину који су пренети на претходне године, по основу којих проистиче потраживање према надлежном пореском телу, ако је то применљиво у складу с пореским прописима.

Одложеним пореским средствима која не зависе од будуће профитабилности банке сматрају се одложена пореска средства која проистичу из привремених разлика ако су испуњени следећи услови:

1) аутоматски, обавезно и без одлагања се замењују пореским кредитом у случају да банка искаже губитак у усвојеним финансијским извештајима, односно у случају ликвидације или стечаја банке;

2) банка има право да у складу са меродавним пореским законодавством изврши пребијање пореског кредита из одредбе под 1) овог става са било којом пореском обавезом банке или било ког другог привредног друштва које је укључено у исту консолидацију за пореске сврхе у складу са тим законодавством или било ког другог лица које је укључено у консолидацију за потребе контроле банкарске групе на консолидованој основи коју врши Народна банка Србије;

3) када је износ пореског кредита из одредбе под 2) овог става већи од пореских обавеза из те тачке, тај вишак се без одлагања замењује директним потраживањем од Републике Србије.

Банка одложеним пореским средствима која испуњавају услове из става 2. ове тачке додељује пондер ризика од 100%.

16.Износ који се одбија у складу с тачком 13. став 1. одредба под 4) ове одлуке не може се умањити за износ повећања одложених пореских средстава која зависе од будуће профитабилности банке или других додатних пореских ефеката до којих би могло доћи ако би релевантна резервисања достигла ниво очекиваних губитака из Главе IV Одељак 2. пододељак 6. ове одлуке.

17.За потребе тачке 13. став 1. одредба под 5) ове одлуке, износ имовине у пензијском фонду са дефинисаним накнадама који се одбија од основног акцијског капитала банке умањује се за:

1) износ било којих повезаних одложених пореских обавеза које би престале да постоје када би имовина била обезвређена или када би престала да се признаје у складу са МСФИ/МРС;

2) износ имовине у пензијском фонду са дефинисаним накнадама коју банка може неограничено да користи.

Имовину из става 1. одредба под 2) ове тачке, банка укључује у обрачун ризиком пондерисаних изложености у складу са главом IV одељак 1, односно одељак 2. ове одлуке.

18.За потребе тачке 13. став 1. одредба под 6) ове одлуке, банка је дужна да улагања у сопствене инструменте основног акцијског капитала обрачунава на основу бруто дугих позиција, уз следеће изузетке:

1) банка може да обрачунава износ улагања у сопствене инструменте основног акцијског капитала на основу нето дуге позиције ако су дуге и кратке позиције у истој односној изложености, а по основу кратких позиција банка није изложена ризику друге уговорне стране, при чему су и дуге и кратке позиције распоређене у књигу трговања или су и дуге и кратке позиције распоређене у банкарску књигу;

2) у случају улагања у сопствене инструменте основног акцијског капитала укључене у берзанске индексе, износ који је потребно одузети од основног акцијског капитала израчунава се на основу односне изложености у сопственим инструментима основног акцијског капитала у тим индексима;

3) банке могу да нетирају бруто дуге позиције у сопственим инструментима основног акцијског капитала који су укључени у берзанске индексе, са кратким позицијама у сопственим инструментима основног акцијског капитала у тим индексима укључујући и ситуације када је банка по основу тих кратких позиција изложена ризику друге уговорне стране, ако су и дуге и кратке позиције у истим односним индексима и распоређене у књигу трговања или су и дуге и кратке позиције распоређене у банкарску књигу.

19.За потребе тачке 13. став 1. одредбе под 7), 8) и 9) ове одлуке, улагања у инструменте основног акцијског капитала и друге инструменте капитала лица у финансијском сектору обрачунавају се на основу бруто дугих позиција.

За потребе става 1. ове тачке, улагања у елементе основног капитала друштава за осигурање сматрају се улагањима у инструменте основног акцијског капитала.

Изузетно од става 1. ове тачке, банка може да улагања из тачке 13. став 1. одредбе под 8) и 9) ове одлуке обрачунава на основу нето дуге позиције у истој односној изложености ако се рок доспећа кратких позиција поклапа са роком доспећа дугих позиција или је преостали рок доспећа кратке позиције најмање годину дана, при чему су и дуге и кратке позиције распоређене у књигу трговања или су и дуге и кратке позиције распоређене у банкарску књигу.

Рок доспећа кратких позиција поклапа са роком доспећа дугих позиција у смислу става 3. ове тачке и ако банка има уговорно право да на одређени датум у будућности прода дугу позицију која је предмет заштите другој уговорној страни која обезбеђује заштиту, а та страна има обавезу да од банке на тај датум купи ту дугу позицију.

Код улагања у инструменте из става 1. ове тачке који су укључени у берзанске индексе, износ који је потребно одузети од основног акцијског капитала израчунава се на основу односне изложености у инструментима капитала лица у финансијском сектору у тим индексима.

Укупан износ бруто дугих позиција из става 1. ове тачке може се умањити за део кратке позиције у индексу који се односи на исте односне изложености које су предмет заштите, а која служи за заштиту те дуге позиције, под условом да банка обе позиције вреднује по фер вредности, да дугу позицију која је предмет заштите и кратку позицију у индексу која служи за заштиту те дуге позиције држи у књизи трговања или их обе држи у банкарској књизи, као и да кратке позиције испуњавају услове за делотворну заштиту у складу са њеним унутрашњим актима којима се уређује систем унутрашњих контрола.

20.Износ одбитне ставке из тачке 13. став 1. одредба под 8) ове одлуке добија се тако што се износ за који директна, индиректна и синтетичка улагања банке у инструменте основног акцијског капитала, додатног основног капитала и допунског капитала лица у финансијском сектору у којима банка нема значајно улагање прелазе 10% прилагођеног основног акцијског капитала банке – помножи са процентуално израженим односом директних, индиректних и синтетичких улагања банке у инструменте основног акцијског капитала лица у финансијском сектору у којима банка нема значајно улагање и укупних директних, индиректних и синтетичких улагања у инструменте капитала тих лица. Из наведеног обрачуна искључују се изложености које настају по основу покровитељства емисије хартија од вредности које се држе током пет радних дана или краће.

Износ прилагођеног основног акцијског капитала банке из става 1. ове тачке добија се када се збир елемената из тачке 7. ове одлуке прилагоди за износ регулаторних прилагођавања из тач. 11. и 12. ове одлуке, када се сви остали нереализовани добици или губици по основу имовине и обавеза мерених по фер вредности, осим оних наведених у тим тачкама, укључе у обрачун основног акцијског капитала и када се од основног акцијског капитала одузму одбитне ставке из тачке 13. став 1. одредбе 1) до 7), одредба 11) алинеја од друге до пете и одредбе 12) до 17) ове одлуке, осим износа који се од основног акцијског капитала одузима по основу одложених пореских средстава који зависи од будуће

профитабилности и проистиче из привремених разлика, узимајући у обзир правила из тачке 19. ове одлуке.

Банка износ који се одбија у складу са ставом 1. ове тачке распоређује на све инструменте основног акцијског капитала у које је уложила, множењем тог износа са учешћем износа сваког инструмента основног акцијског капитала који банка држи у збирном износу директних, индиректних и синтетичких улагања банке у инструменте основног акцијског капитала лица у финансијском сектору у којима банка нема значајно улагање.

Банка износ улагања у инструменте основног акцијског капитала лица у финансијском сектору у којима банка нема значајно улагање који је једнак или мањи од 10% прилагођеног основног акцијског капитала банке, из става 2. ове тачке, не одбија од основног акцијског капитала, већ му додељује одговарајући пондер ризика.

Банка утврђује износ сваког инструмента основног акцијског капитала којем се додељује пондер ризика, у складу са ставом 4. ове тачке, множењем износа улагања којима се додељује пондер ризика из става 4. ове тачке са учешћем износа сваког инструмента основног акцијског капитала који банка држи у збирном износу директних, индиректних и синтетичких улагања банке у инструменте основног акцијског капитала лица у финансијском сектору у којима банка нема значајно улагање.

21.Приликом утврђивања одбитних ставки из тачке 13. став 1. одредбе под 3) и 9) ове одлуке, банка није дужна да од основног акцијског капитала одбија износ ставки из одредбе под 1) и 2) овог става, који је у збиру једнак или мањи од износа лимита из става 3. ове тачке:

1) одложена пореска средстава која зависе од будуће профитабилности и проистичу из привремених разлика у износу који је мањи или једнак од 10% основног акцијског капитала банке из става 2. ове тачке;

2) ако банка има значајно улагање у лице у финансијском сектору, директна, индиректна и синтетичка улагања банке у инструменте основног акцијског капитала тих лица у износу који је мањи или једнак од 10% основног акцијског капитала банке из става 2. ове тачке.

Износ основног акцијског капитала банке из става 1. ове тачке добија се када се збир елемената из тачке 7. ове одлуке прилагоди за износ регулаторних прилагођавања из тач. 11. и 12. ове одлуке, када се сви остали нереализовани добици или губици по основу имовине и обавеза мерених по фер вредности, осим оних наведених у тим тачкама,

укључе у обрачун основног акцијског капитала и када се од основног акцијског капитала одузму одбитне ставке из тачке 13. став 1. одредбе 1) до 8), одредба 11) алинеја од друге до пете и одредбе 12) до 17) ове одлуке, осим износа који се од основног акцијског капитала одузима по основу одложених пореских средстава који зависи од будуће профитабилности и проистиче из привремених разлика.

Износ лимита из става 1. ове тачке израчунава се тако што се износ ставки основног акцијског капитала који преостане након умањења за регулаторна прилагођавања и одбитне ставке у складу с тач. 11. до 13. ове одлуке у потпуности и без примене лимита из ове тачке, помножи са 17.65%.

За потребе примене ове тачке, банка утврђује проценат одложених пореских средстава у укупном износу ставки за које не постоји обавеза да се одбијају као количник износа из одредаба под 1) и 2) овог става:

1) износ одложених пореских средстава који зависи од будуће профитабилности и проистиче из привремених разлика, а у збиру је једнак или мањи од 10% елемената основног акцијског капитала банке;

2) збира износа из одредбе под 1) овог става и износа директних, индиректних и синтетичких улагања банке у инструменте капитала лица у финансијском сектору у којима банка има значајно улагање која су у збиру мања или једнака од 10% елемената основног акцијског капитала банке.

Проценат значајних улагања у укупном износу ставки за које не постоји обавеза да се одбијају, у складу са ставом 1. ове тачке, износи један умањен за проценат из става 4. ове тачке.

Банка износу ставки које се не одбијају у складу са ставом 1. ове тачке додељује пондер ризика 250%.

Одељак 2.
Додатни основни капитал

Елементи додатног основног капитала

22. Додатни основни капитал банке чини збир следећих елемената умањен за одбитне ставке из тачке 26. ове одлуке:

1) акција и других инструмената капитала који испуњавају услове из тачке 23. ове одлуке (у даљем тексту: инструменти додатног основног капитала);

2) припадајуће емисионе премије уз инструменте из одредбе под 1) овог става, тј. износа уплаћеног изнад номиналне вредности тих инструмената.

Инструменти из става 1. одредба под 1) ове тачке које банка укључи у обрачун додатног основног капитала не могу се истовремено укључити у обрачун основног акцијског капитала или допунског капитала банке.

23.Инструменти додатног основног капитала укључују се у обрачун додатног основног капитала ако испуњавају следеће услове:

1) инструменти су уплаћени и банка није непосредно или посредно финансирала њихову куповину;

2) инструменте нису купили банка нити њено подређено друштво у смислу закона којим се уређује пословање банака;

3) у случају стечаја банке, право власника инструмената на учешће у расподели стечајне масе подређено је праву ималаца инструмената допунског капитала банке;

4) инструменти нису обезбеђени, нити су за њих банка, њено подређено друштво, матично друштво банке и његова подређена друштва, члан банкарске групе којој банка припада или друго лице повезано са овим лицима издали гаранцију којом се побољшава редослед наплате потраживања по основу инструмената;

5) на инструменте се не примењује ниједан споразум којим се побољшава редослед наплате потраживања по основу инструмената у случају стечаја или ликвидације банке;

6) инструменти немају одређен рок доспећа, а одредбе унутрашњих аката банке и одлука о издавању тих инструмената не садрже подстицаје да их банка откупи;

7) ако инструменти садрже опцију откупа, та опција се може активирати само на основу дискреционе одлуке издаваоца;

8) номинална вредност, односно главница инструмента се може смањити, инструменти се могу откупити или отплатити само уз претходну сагласност Народне банке Србије, у складу с тачком 32. ове одлуке, и то не пре истека пет година од дана издавања, осим ако су испуњени услови из става 7. те тачке;

9) одредбе унутрашњих аката банке и одлука о издавању тих инструмената не садрже изричиту или имплицитну могућност смањења номиналне вредности, односно главнице, откупа или отплате инструмената и банка не истиче ту могућност ни на који други начин пре издавања инструмената, осим у случају примене мера отписа и конверзије капитала или инструмента реструктурирања у складу са законом којим се уређују банке, односно у случају стечаја или

ликвидације банке или на основу одлуке банке из одредбе под 8) овог става уз претходну сагласност Народне банке Србије;

10) банка ни на који начин не указује на то да ће Народна банка Србије дати сагласност на смањење номиналне вредности, односно главнице, откуп или отплату инструмената;

11) испуњени су следећи услови у вези са расподелом по основу инструмената:

– расподела имаоцима инструмената може да се врши само из средстава расположивих за те намене,

– висина расподеле не зависи од кредитне способности банке или њеног матичног друштва,

– одредбе унутрашњих аката банке и одлука о издавању тих инструмената дају дискреционо право банци да у сваком тренутку одустане од расподеле на неограничено време и без накнадних обавеза у вези с том расподелом, те да средства која није расподелила користи без ограничења за измирење својих обавеза,

– невршење расподеле не доводи до наступања статуса неизмирења обавеза банке,

- одустанак од расподеле не проузрокује никакве последице за банку;

12) инструменти нису од значаја за утврђивање висине имовине и обавеза банке у поступку утврђивања испуњености услова за покретање поступка стечаја над банком;

13) одредбе унутрашњих аката банке и одлука о издавању тих инструмената прописују да ће се номинална вредност, односно главница инструмената привремено или трајно, делимично или у целости отписати или ће се инструменти конвертовати у инструменте основног акцијског капитала, по наступању активирајућег догађаја;

14) одредбе унутрашњих аката банке и одлука о издавању тих инструмената не садрже правила која могу отежати докапитализацију банке, што укључује одредбе којима се од банке захтева да плати надокнаду постојећим имаоцима инструмената капитала у случају да изда нови инструмент капитала;

15) ако инструменте није издала директно банка, издавалац мора бити лице које је заједно са банком укључено у консолидацију за потребе контроле банкарске групе на консолидованој основи коју врши Народна банка Србије, а средства по основу издавања инструмената морају бити доступна банци одмах и без ограничења у смислу испуњености услова из овог става.

Сматраће се да услови из става 1. одредбе под 11) алинеја пета и одредбе под 14) ове тачке нису испуњени, између осталог, ако одредбе унутрашњих аката банке и одлука о издавању инструмената прописују једну од следећих обавеза банке:

1) да расподелу по основу ових инструмената изврши ако врши расподелу по основу инструмената истог или нижег редоследа наплате, укључујући и инструменте основног акцијског капитала банке;

2) да откаже расподелу по основу инструмената основног акцијског капитала, других инструмената додатног основног капитала или допунског капитала ако не врши и расподелу по основу ових инструмената додатног основног капитала;

3) да исплату камате или дивиденде замени исплатом у неком другом облику.

Начин спровођења става 1. одредбе под 1), 6) и 15) ове тачке Народна банка Србије прописује упутством.

24. Сматра се да је до активирајућег догађаја из тачке 23. став 1. одредба под 13) ове одлуке дошло ако показатељ адекватности основног акцијског капитала банке из тачке 3. став 1. одредба под 1) ове одлуке падне испод нивоа од 5,125% ризичне активе, односно вишег нивоа утврђеног од стране банке и предвиђеног у одредбама унутрашњих аката банке и одлуком о издавању тих инструмената, при чему је банка дужна да без одлагања утврди да је дошло до активирајућег догађаја када настаје неопозива обавеза банке да изврши отпис номиналне вредности, односно главнице инструмената додатног основног капитала или њихову конверзију у инструменте основног акцијског капитала.

Банка може да, поред догађаја из става 1. ове тачке, одреди и друге догађаје као активирајуће догађаје из тачке 23. став 1. одредба под 13) ове одлуке.

По наступању активирајућег догађаја, банка инструменте додатног основног капитала отписује или конвертује у инструменте основног акцијског капитала у износу потребном за поновно успостављање показатеља адекватности основног акцијског капитала банке на нивоу од 5,125%, или у укупном износу номиналне вредности, односно главнице тих инструмената, у зависности од тога који је износ мањи.

Када је одредбама унутрашњих аката банке и одлуком о издавању инструмената додатног основног капитала предвиђено њихово конвертовање у инструменте основног акцијског капитала банке по наступању активирајућег догађаја, банка је дужна да у тим одредбама ближе утврди стопу по којој се та конверзија врши и ограничење износа дозвољене конверзије или распон у којем се ти инструменти конвертују у инструменте основног акцијског капитала.

Када је одредбама унутрашњих аката банке и одлуком о издавању тих инструмената предвиђен отпис њихове номиналне вредности, односно главнице по наступању активирајућег догађаја, тим отписом смањују се и износ расподеле која се врше по основу овог инструмента, износ који банка плаћа у случају његовог откупа, као и потраживање имаоца инструмента приликом примене мера отписа и конверзије капитала или инструмената реструктурирања у смислу закона којим се уређују банке, односно стечаја или ликвидације банке.

За потребе спровођења отписа или конверзије инструмента додатног основног капитала услед наступања активирајућег догађаја, банка може издати само инструменте који се могу укључити у обрачун њеног основног акцијског капитала.

Износ инструмената додатног основног капитала који се може укључити у обрачун тог капитала ограничен је на минимални износ елемената основног акцијског капитала који би настали да је номинална вредност, односно главница инструмената додатног основног капитала у потпуности отписана или конвертована у инструменте основног акцијског капитала.

По наступању активирајућег догађаја, банка је дужна да о том догађају одмах обавести Народну банку Србије и имаоце инструмената додатног основног капитала, као и да утврди износ отписа или конверзије ових инструмената у инструменте основног акцијског капитала и да тај поступак спроведе без одлагања, а најкасније у року од месец дана од дана наступања тог догађаја. Народна банка Србије може скратити овај рок ако процени да је износ који је потребно отписати или конвертовати са сигурношћу утврђен или да је отпис или конверзију потребно извршити у краћем року.

Банка која издаје инструменте додатног основног капитала који се могу конвертовати у инструменте основног акцијског капитала дужна је да број инструмената основног акцијског капитала чије је издавање одобрено одржава на нивоу који би био потребан за ефикасно спровођење конверзије свих конвертибилних инструмената додатног основног капитала у случају активирајућег догађаја, као и да сва одобрења потребна за спровођење те конверзије прибави најкасније до дана издавања тих инструмената и да њима располаже у сваком тренутку.

Начин спровођења одредаба одлуке које се односе на отпис главнице инструмената додатног основног капитала по наступању активирајућег догађаја Народна банка Србије прописује упутством.

25.Ако инструменти додатног основног капитала банке престану да испуњавају услове из тачке 23. ове одлуке, банка је дужна да те инструменте, као и емисиону премију која се односи на те инструменте без одлагања искључи из обрачуна додатног основног капитала.

Одбитне ставке од додатног основног капитала банке

26.Одбитне ставке од додатног основног капитала банке су:

1) директна, индиректна и синтетичка улагања банке у сопствене инструменте додатног основног капитала, укључујући инструменте које је банка дужна да откупи на основу постојеће уговорне обавезе;

2) директна, индиректна и синтетичка улагања банке у инструменте додатног основног капитала лица у финансијском сектору која имају узајамна улагања у банци која су извршена ради приказивања већег износа капитала банке;

3) применљиви износ директних, индиректних и синтетичких улагања банке у инструменте додатног основног капитала лица у финансијском сектору у којима банка нема значајно улагање;

4) директна, индиректна и синтетичка улагања банке у инструменте додатног основног капитала лица у финансијском сектору у којима банка има значајно улагање, искључујући позиције по основу вршења покровитељства емисије хартија од вредности које се држе пет радних дана или краће;

5) износ за који одбитне ставке од допунског капитала банке премашују износ допунског капитала банке;

6) износ свих пореза у вези са елементима додатног основног капитала који се може предвидети у време обрачуна капитала, осим ако је банка претходно кориговала износ тих елемената – у износу у којем ти порези умањују износ до којег се елементи додатног основног капитала банке могу користити за покриће ризика или губитака.

Одбитне ставке из става 1. одредбе 1) до 4) ове тачке банка обрачунава сходном применом тач. 18. до 20. ове одлуке на улагања у инструменте додатног основног капитала.

Начин израчунавања одбитних ставки из става 1. одредбе 1) до 4) и одредбе под 6) ове тачке, Народна банка Србије прописује упутством.

Одељак 3.
Допунски капитал

Елементи допунског капитала

27.Допунски капитал банке чини збир следећих елемената, умањен за одбитне ставке из тачке 30. ове одлуке:

1) акција и других инструмената допунског капитала (у даљем тексту: инструменти допунског капитала) и обавеза по субординираним кредитима и зајмовима (у даљем тексту: субординиране обавезе), који испуњавају услове из тачке 28. ове одлуке;

2) припадајуће емисионе премије уз инструменте из одредбе под 1) овог става, тј. износа уплаћеног изнад номиналне вредности тих инструмената;

3) општих прилагођавања за кредитни ризик која нису умањена за пореске ефекте, у висини од највише 1.25% износа ризиком пондерисаних изложености за кредитни ризик - за банке које тај износ обрачунавају применом стандардизованог приступа у складу са Одељком 1. Главе IV ове одлуке;

4) позитиван износ добијен обрачуном у складу с тачком 134. ове одлуке који није умањен за пореске ефекте, у висини од највише 0.6% износа ризиком пондерисаних изложености за кредитни ризик – за банке које тај износ обрачунавају применом IRB приступа уз претходну сагласност Народне банке Србије, у складу са Одељком 2. Главе IV ове одлуке.

Инструменти из става 1. одредба под 1) ове тачке које банка укључи у обрачун допунског капитала не могу се истовремено укључити у обрачун основног акцијског капитала или додатног основног капитала банке.

28.Инструменти допунског капитала банке и субординиране обавезе укључују се у обрачун допунског капитала банке ако испуњавају следеће услове:

1) инструменти су издати и уплаћени у целости, односно субординиране обавезе су уплаћене у целости;

2) инструменти нису купљени од стране банке или њеног подређеног друштва, односно поверилац по основу субординиране обавезе није банка или подређено друштво банке;

3) банка није непосредно или посредно финансирала куповину инструмената нити субординирану обавезу;

4) потраживања по основу номиналне вредности, односно главнице инструмената, односно потраживања по основу главнице субординираних обавеза у целости су подређена потраживањима свих несубординираних поверилаца, у складу са одредбама унутрашњих аката банке и одлуке о издавању тих инструмената, односно одредаба других аката којима се уређују субординиране обавезе;

5) инструменти, односно субординиране обавезе нису обезбеђени нити су за њих банка, њено подређено друштво, матично друштво банке и његова подређена друштва, члан банкарске групе којој банка припада

или друго лице повезано са овим лицима издали гаранцију којом се побољшава редослед наплате потраживања по основу ових инструмената, односно обавеза;

6) на инструменте, односно субординиране обавезе се не примењује ниједан споразум којим се побољшава редослед наплате потраживања по основу ових инструмената, односно обавеза;

7) инструменти, односно субординиране обавезе имају уговорени првобитни рок доспећа од најмање пет година;

8) одредбе унутрашњих аката банке и одлуке о издавању тих инструмената, односно одредбе других аката којима се уређују субординиране обавезе не садрже подстицај да их банка откупи или отплати главницу пре њиховог рока доспећа;

9) ако инструменти, односно субординиране обавезе садрже опцију за откуп или превремену отплату, та опција се може извршити искључиво на основу дискреционе одлуке издаваоца, односно дужника;

10) номинална вредност, односно главница инструмената, односно главница субординиране обавезе, може да се смањи или превремено отплати и инструменти могу да се откупе или отплате само уз претходну сагласност Народне банке Србије, у складу с тачком 32. ове одлуке и то најраније пет година од дана издавања, односно уплате, осим ако су испуњени услови из става 7. те тачке;

11) одредбе унутрашњих аката банке и одлуке о издавању тих инструмената, односно одредбе других аката којима се уређују субординиране обавезе не садрже изричиту или имплицитну могућност смањења, откупа или отплате ових инструмената, односно ових обавеза, осим у случају отписа и конверзије капитала или примене инструмента реструктурирања у складу са законом којим се уређују банке, односно у случају стечаја или ликвидације банке, а банка не истиче ту могућност ни на који други начин;

12) одредбе унутрашњих аката банке и одлука о издавању тих инструмената, односно одредбе других аката којима се уређују субординиране обавезе, њиховим имаоцима, односно повериоцима не дају право да убрзају будуће исплате камате, односно главнице;

13) износ камате, односно дивиденде који се плаћа по инструментима, односно субординираним обавезама не зависи од кредитне способности банке или њеног матичног друштва;

14) ако инструменте није издала, односно субординирану обавезу није одобрила директно банка, издавалац, односно прималац средстава мора бити лице које је заједно са банком укључено у консолидацију за потребе контроле банкарске групе на консолидованој основи коју врши Народна банка Србије, а средства по овим основима морају бити доступна банци одмах и без ограничења, на начин прописан у овом ставу.

Износ у којем се инструменти допунског капитала, односно субординиране обавезе укључују у обрачун допунског капитала банке током последњих пет година пре рока њиховог доспећа добија се тако што се количник њихове номиналне вредности, односно главнице, на први дан последњег петогодишњег периода пре рока доспећа и броја календарских дана у том периоду помножи са бројем преосталих календарских дана до доспећа инструмената или субординираних обавеза, на дан вршења обрачуна.

Начин спровођења става 1. ове тачке Народна банка Србије прописује упутством.

29. Ако инструменти допунског капитала банке, односно субординиране обавезе престану да испуњавају услове из тачке 28. ове одлуке, банка је дужна да те инструменте, односно обавезе, као и емисиону премију која се односи на те инструменте без одлагања искључи из обрачуна допунског капитала.

Одбитне ставке од допунског капитала

30. Одбитне ставке од допунског капитала су:

1) директна, индиректна и синтетичка улагања банке у сопствене инструменте допунског капитала и субординиране обавезе, укључујући инструменте које је банка дужна да откупи на основу постојеће уговорне обавезе;
2) директна, индиректна и синтетичка улагања банке у инструменте допунског капитала и субординиране обавезе лица у финансијском сектору која имају узајамна улагања у банци која су извршена ради приказивања већег износа капитала банке;
3) применљиви износ директних, индиректних и синтетичких улагања у инструменте допунског капитала и субординиране обавезе лица у финансијском сектору у којима банка нема значајно улагање;
4) директна, индиректна и синтетичка улагања банке у инструменте допунског капитала и субординиране обавезе лица у финансијском сектору у којима банка има значајно улагање, искључујући позиције по основу вршења покровитељства емисије хартија од вредности које се држе пет радних дана или краће.

Одбитне ставке из става 1. ове тачке банка обрачунава сходном применом тачке тач. 18. до 20. ове одлуке на улагања у инструменте допунског капитала и субординиране обавезе из тог става.

Начин обрачуна одбитних ставки из става 1. ове тачке, Народна банка Србије прописује упутством.

Одељак 4.
Укључење и искључење инструмената капитала

31.Банка је дужна да поднесе захтев за добијање претходне сагласности Народне банке Србије ако намерава да укључи у обрачун основног акцијског капитала, додатног основног капитала, односно допунског капитала елементе капитала из тачке 7. став 1. одредба под 1), тачке 22. став 1. одредба под 1) и тачке 27. став 1. одредба под 1) ове одлуке, уз који доставља следећу документацију:

1) документацију у вези са издавањем ових елемената, као и другу документацију којом се доказује испуњеност услова из тачке 8. став 1, тачке 23. став 1, односно тачке 28. став 1. ове одлуке;
2) приказ испуњености услова из тачке 8. став 1, тачке 23. став 1, односно тачке 28. став 1. ове одлуке, с позивањем на одговарајућу документацију;
3) опис рачуноводственог третмана ових елемената;
4) обрачун износа капитала и капиталних захтева последњег дана у месецу који претходи подношењу захтева из овог става, без укључивања ових елемената у тај обрачун;
5) пројекцију обрачуна износа капитала и капиталних захтева за наредне три године, након укључивања ових елемената у обрачун.

О захтеву из става 1. ове тачке Народна банка Србије одлучује у року од 60 дана од дана пријема уредног захтева.

Ако елементи капитала из става 1. ове тачке дају банци дискрециono право да расподелу по основу тих елемената изврши у облику који не подразумева исплату новчаних средстава или издавање других инструмената капитала, поред испуњености услова из тачке 8. став 1, тачке 23. став 1, односно тачке 28. став 1. ове одлуке, Народна банка Србије цени и да ли то дискрециono право, односно облик у којем се расподела врши негативно утичу на могућност банке да откаже исплате по основу ових елемената, односно на квалитет ових елемената и њихову подобност за покриће губитака банке.

Елементе из става 1. ове тачке који дискрециono право из става 3. ове тачке дају неком другом лицу, банка не може да укључи у обрачун капитала.

Банка може да користи тржишни индекс који је широко заступљен као један од основа за одређивање нивоа расподела по инструментима додатног основног капитала и допунског капитала.

Банка не може користити индекс из става 5. ове тачке ако је она односни субјект у том индексу, осим ако сматра да кретања у том индексу нису значајније повезана са кредитном способношћу банке или њеног матичног друштва, о чему је банка дужна да обавести Народну банку Србије.

Банка је дужна да у документима којима се ближе описују инструменти капитала и на својој интернет презентацији објави које тржишне индексе користи за потребе из става 5. ове тачке.

Начин примене тржишног индекса који је широко заступљен из става 5. ове тачке Народна банка Србије прописује упутством.

Банка је дужна да, у случају промене услова из тачке 8. став 1, тачке 23. став 1, односно тачке 28. став 1. ове одлуке, о томе без одлагања обавести Народну банку Србије и достави јој одговарајућу документацију о тим променама.

Изузетно од става 1. ове тачке, ако намерава да у обрачун основног акцијског капитала укључи елементе из тачке 7. став 1. одредбе 4) до 6) и елемент из тачке 10. став 1. ове одлуке, банка је дужна да достави обавештење Народној банци Србије најкасније 30 дана пре дана овог укључивања у обрачун капитала, уз које доставља следећу документацију;

1) одлуку скупштине банке о укључивању тог елемента у обрачун основног акцијског капитала;
2) опис рачуноводственог третмана овог елемента;
3) обрачун износа капитала и капиталних захтева последњег дана у месецу који претходи дану достављања обавештења из овог става, без укључивања ових елемената у обрачун;
4) пројекцију обрачуна износа капитала и капиталних захтева за наредне три године, након укључивања ових елемената у обрачун.

32. Банка је дужна да поднесе захтев за добијање претходне сагласности Народне банке Србије ако намерава да смањи вредност елемената основног акцијског капитала из тачке 7. став 1. ове одлуке или ако намерава да смањи вредност, изврши откуп или отплату инструмената додатног основног капитала или инструмената допунског капитала и субординираних обавеза које улазе у обрачун тог капитала из тачке 22. став 1. и тачке 27. став 1. ове одлуке пре уговореног датума њиховог доспећа.

Одредбе ове тачке не примењују се на стицање сопствених акција банке у складу са законом којим се уређују банке.

Уз захтев за добијање претходне сагласности Народне банке Србије из става 1. ове тачке, банка је дужна да достави следећу документацију:

1) информације о конкретним активностима које намерава да спроведе и о разлозима за њихово спровођење;

2) пројекцију обрачуна износа капитала, елемената капитала и капиталних захтева, укључујући и заштитних слојева капитала, за наредне три године након спровођења тих активности, укључујући и пројекцију тог обрачуна пре њиховог спровођења и њиховом утицају на регулаторне захтеве;

3) процену ризика којима је банка изложена или може бити изложена, као и да ли је ниво њеног капитала довољан за покриће тих ризика, извршену у складу с одлуком којом се прописује управљање ризицима, укључујући и резултате добијене по основу последњег стрес тестирања, спроведеног у складу с том одлуком, који би указали на потенцијалне губитке у различитим сценаријима;

4) све друге информације које Народна банка Србије оцени релевантним за потребе давања одобрења из става 1. ове тачке.

Банка је дужна да захтев из става 1. ове тачке Народној банци Србије достави најмање три месеца пре него што имаоце инструмената основног акцијског капитала, инструмената додатног основног капитала или инструмената допунског капитала и повериоце по субординираним обавезама које улазе у обрачун тог капитала обавести о намери спровођења активности на које се тај захтев односи, с тим што их не може обавестити пре него што добије претходну сагласност Народне банке Србије на спровођење тих активности. Банка може поднети захтев из става 1. ове тачке и у року краћем од три месеца, ако Народна банка Србије оцени да је то оправдано околностима у конкретном случају.

О захтеву из става 1. ове тачке Народна банка Србије одлучује у року од 60 дана од дана пријема уредног захтева.

Народна банка Србије даће банци претходну сагласност из става 1. ове тачке под условом да:

1) пре или истовремено са спровођењем активности из става 1. ове тачке, банка замењује инструменте односно елементе из тог става инструментима истог или бољег квалитета, под условима који омогућују одржање способности банке да остварује добит, узимајући у обзир и профитабилност банке у условима стреса, и који, где је то применљиво, банци не намећу веће трошкове од трошкова елемената, односно инструмената који се замењују, или

2) након спровођења активности из става 1. ове тачке, износ капитала банке и показатељи адекватности тог капитала остану изнад прописаног нивоа, укључујући заштитне слојеве капитала, односно увећаних показатеља утврђених у складу с тачком 5. ове одлуке.

Народна банка Србије ће дати сагласност из става 1. ове тачке за смањење вредности, откуп или отплату инструмената додатног основног капитала или инструмената допунског капитала и субординираних обавеза које улазе у обрачун тог капитала у првих пет година од датума издавања, односно уплате, само ако је поред услова из става 6. ове тачке испуњен и један од следећих услова:

1) постоји велика вероватноћа да ће доћи до промене регулаторног третмана тих инструмената, односно обавеза, која није могла да се предвиди у време њиховог издавања, односно настанка, а због које ће ови инструменти, односно обавезе, вероватно бити искључени из обрачуна капитала или ће моћи да буду укључени само у обрачун облика капитала нижег квалитета;

2) дошло је до промене пореског третмана тих инструмената, односно обавеза, при чему је та промена материјално значајна и није могла да се предвиди у време издавања ових инструмената, односно настанка обавеза.

Г л а в а IV

РИЗИКОМ ПОНДЕРИСАНЕ ИЗЛОЖЕНОСТИ ЗА КРЕДИТНИ РИЗИК

33.Банка је дужна да за обрачун ризиком пондерисаних изложености из тачке 3. став 2. алинеје прва и шеста ове одлуке користи стандардизовани приступ прописан у одељку 1. ове главе, односно IRB приступ прописан у одељку 2. ове главе, ако је за то добила сагласност Народне банке Србије, под условима и на начин утврђен у тој сагласности.

За изложености према CCP лицима којима се тргује и изложености које представљају доприносе у фонд за неизмирење обавеза, банка је дужна да за обрачун ризиком пондерисаних изложености из става 1. ове тачке, примењује приступ из одељка 5. пододељак 8. ове главе. За остале изложености према CCP лицима, банка је дужна да примењује третман који важи за:

– изложености према банкама, ако је реч о изложеностима према QCCP лицима,

– изложености према привредним друштвима, ако ССР лице није квалификовано.

Банка изложености према инвестиционим друштвима, кредитним институцијама, клириншким кућама и берзама из држава које нису чланице Европске уније у смислу ове тачке, може третирати као изложености према банкама само ако су прописи државе порекла тих лица којима се уређује њихово пословање, као и надзор над пословањем тих лица, усклађени са одговарајућим прописима Европске уније.

34.Банка за изложености на које примењује стандардизовани или FIRB приступ може користити инструменте кредитне заштите у складу са одељком 3. ове главе при обрачуну ризиком пондерисаних изложености из тачке 3. став 2. алинеје прва и шеста ове одлуке или, ако је то применљиво, за израчунавање износа очекиваног губитка за потребе обрачуна капитала у складу с тачком 13. став 1. одредба под 4) и тачком 27. став 1. одредба под 4) ове одлуке.

За изложености на које примењује AIRB приступ у складу с тачком 116. ове одлуке, банка може користити инструменте кредитне заштите у складу са одељком 2. ове главе.

35.Ако за класу изложености у коју би у складу с тачком 38. ове одлуке биле распоређене секјуритизоване изложености примењује стандардизовани приступ, банка је дужна да износ ризиком пондерисаних изложености за секјуритизоване позиције израчунава у складу с тач. 215. и 216. и тач. 219. до 234. ове одлуке, а ако је добила претходну сагласност Народне банке Србије, банка за ове потребе може да примењује приступ интерне процене у складу с тачком 235. ове одлуке.

Ако за класу изложености у коју би, у складу с тачком 73. ове одлуке биле распоређене секјуритизоване изложености банка примењује IRB приступ, дужна је да износ ризиком пондерисаних изложености обрачунава у складу с тач. 215. и 216. и тач. 235. до 242. ове одлуке.

Банка је дужна да на све секјуритизоване изложености примењује приступ који примењује на већи део изложености које су секјуритизоване, осим у случају приступа интерне процене у којем IRB приступ примењује само на део односних секјуритизованих изложености.

36.Банка која примењује стандардизовани приступ дужна је да на опште прилагођавање за кредитни ризик примењује третман из тачке 27. став 1. одредба под 3) ове одлуке.

Банка која примењује IRB приступ дужна је да на опште прилагођавање за кредитни ризик примењује третман из тачке 13. став 1. одредба под 4), тачке 27. став 1. одредба под 4) ове одлуке и тачке 134. ове одлуке.

Општа и специфична прилагођавања за кредитни ризик, у смислу ове тачке, не обухватају резерве за опште банкарске ризике.

Банка која примењује IRB приступ, а за део својих изложености на појединачној или на консолидованој основи користи стандардизовани приступ у складу с тач. 81. и 83. ове одлуке, дужна је да утврди део општег прилагођавања за кредитни ризик на који примењује третман прописан за стандардизовани приступ и део на који примењује третман прописан за IRB приступ на следећи начин:

1) ако банка укључена у консолидацију примењује искључиво IRB приступ, на опште прилагођавање за кредитни ризик примењује се третман из става 2. ове тачке;

2) ако банка укључена у консолидацију примењује искључиво стандардизовани приступ на опште прилагођавање за кредитни ризик примењује се третман из става 1. ове тачке;

3) преостали износ прилагођавања за кредитни ризик распоређује се пропорционално на износ ризиком пондерисаних изложености израчунат применом стандардизованог приступа и на део израчунат применом IRB приступа.

36а. Износ ризиком пондерисаних изложености за кредитни ризик обрачунат на начин прописан главом IV ове одлуке по основу изложености у динарима према малом и средњем предузећу, односно предузетнику или пољопривреднику, множи се фактором умањења који износи 0,7619, ако су испуњени следећи услови:

1) изложеност према малом и средњем предузећу, односно предузетнику или пољопривреднику распоређена је у класу изложености према физичким лицима, класу изложености према привредним друштвима, односно у класу изложености обезбеђених хипотекама на непокретностима, с тим да се изложености према малом и средњем предузећу, односно предузетнику или пољопривреднику у статусу неизмирења обавеза не узимају у обзир;

2) изложеност према малом и средњем предузећу, односно предузетнику или пољопривреднику је у динарима који нису индексирани девизном клаузулом;

3) укупан износ изложености банке, матичног друштва и подређених друштава банке према дужнику – малом и средњем предузећу, односно предузетнику или пољопривреднику и лицима повезаним с дужником, укључујући и изложености у статусу неизмирења обавеза, при чему се не укључују изложености или потенцијалне изложености потпуно обезбеђене хипотекама на стамбеним непокретностима – не прелази 180.000.000 динара; банка је дужна да предузме потребне активности ради тачног утврђивања овог износа и да их на одговарајући начин документује.

Банка је дужна да извештава Народну банку Србије о укупном износу умањења изложености по основу примене фактора из става 1. ове тачке у складу са одредбама одлуке којом се уређује извештавање о адекватности капитала банке.

Одељак 1.

Стандардизовани приступ

1. Износ изложености, класе изложености и израчунавање износа ризиком пондерисаних изложености

37.Износ изложености за позиције билансне активе једнак је износу бруто књиговодствене вредности тих позиција умањеном за специфична прилагођавања за кредитни ризик, додатна прилагођавања у складу с тачком 12. став 5. и тачком 36. ове одлуке и друга умањења капитала у вези са том позицијом.

Износ изложености за ванбилансне ставке једнак је износу бруто књиговодствене вредности тих ставки умањеном за специфична прилагођавања за кредитни ризик и помноженом следећим факторима конверзије:

1) 0% – ако је ванбилансна ставка распоређена у категорију ниског ризика;

2) 20% – ако је ванбилансна ставка распоређена у категорију умереног ризика;

3) 50% – ако је ванбилансна ставка распоређена у категорију средњег ризика;

4) 100% – ако је ванбилансна ставка распоређена у категорију високог ризика.

Ванбилансне ставке распоређују се у категорије ризика на следећи начин:

1) категорија ниског ризика обухвата следеће ставке:

– неискоришћене преузете обавезе по основу уговора о кредиту, откупу финансијских инструмената, издавању гаранција, јемстава или акцепата, као и обавезе у вези са тендерским и лицитационим гаранцијама и гаранцијама за добро извршење посла, а које банка може безусловно и без претходне најаве отказати или за које је уговорено право банке да једнострано раскине уговор услед погоршања кредитне способности дужника, при чему се ова обавеза по основу уговора о кредиту за кориснике финансијских услуга сматра безусловно опозивом ако је то предвиђено прописима којима се уређује заштита корисника финансијских услуга или уговорни услови допуштају банци да је у потпуности опозове,

– ванбилансне ставке по којима не може доћи до плаћања;

2) категорија умереног ризика обухвата следеће ставке:

– неискоришћене преузете обавезе по основу уговора о кредиту, откупа финансијских инструмената, издатих гаранција, или акцепата, са ефективним рочношћу до годину дана, осим оних који испуњавају услове за распоређивање у категорију ниског ризика,

– документарне акредитиве код којих роба која је предмет испоруке представља средство обезбеђења, као и друге сличне ванбилансне ставке код којих постоји могућност потпуног намирења из средстава обезбеђења, а који су у вези са финансирањем трговине,

– јемства и гаранције (укључујући тендерске и лицитационе гаранције, гаранције за добро извршење посла, као и са њима повезане гаранције за повраћај аванса и гаранције за враћање гарантног депозита), а који су у вези са финансирањем трговине, и друге гаранције које немају карактер кредитног супститута, при чему се под кредитним супститутом подразумева свако преузимање обавеза које за банку иницијално има исти ризик као одобравање кредита,

– неопозиве стендбај акредитиве који немају карактер кредитног супститута, а који су у вези са финансирањем трговине;

3) категорија средњег ризика обухвата следеће ставке:

– документарне акредитиве, који су у вези са финансирањем трговине, осим оних који испуњавају услове за распоређивање у категорију умереног ризика,

– гаранција за испоруку робе, царинске гаранције и гаранције за измирење пореских обавеза,

– неискоришћене преузете обавезе по основу уговора о кредиту, откупу финансијских инструмената, издавању гаранција, јемства или акцепата, са ефективном рочношћу дужом од годину дана, осим оних који испуњавају услове за распоређивање у категорију ниског ризика,

– преузете ванбилансне обавезе по основу издавања краткорочних обвезница или записа (*Note Issuance Facility – NIF*) и револвинг обавезе по основу пружања услуга покровитељства емисије средњорочних обвезница или записа са обавезом откупа (*Revolving Underwriting Facility – RUF*);

4) категорија високог ризика обухвата следеће ставке:

– гаранције које имају карактер кредитног супститута (нпр. гаранције за отплату кредита),

– кредитне деривате,

– акцепте,

– индосаменте на меницама које нису индосиране на друге банке,

– трансакције с правом регреса (нпр. факторинг с регресом),

– неопозиве стендбај акредитиве који имају карактер кредитних супститута,

– имовина стечена по основу форвард уговора за куповину имовине,

– форвард депозите,

– неуплаћени део делимично уплаћених акција и других хартија од вредности,

– репо трансакције,

– остале ванбилансне ставке високог ризика.

Банка може, у складу са одељком 3. ове главе, вршити прилагођавање износа изложености на коју је примењена материјална кредитна заштита.

Ако банка за израчунавање ефеката кредитне заштите по основу средстава обезбеђења у облику финансијске имовине користи сложени метод дужна је да износ изложености по основу хартија од вредности или робе које су продате, заложене као средство обезбеђења или дате у зајам у оквиру трансакција по основу репо и *reverse* репо уговора, трансакција давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе, као и трансакција кредитирања трговине хартијама од вредности, увећа за корективни фактор који је за односне хартије од вредности или робу прописан тач. 174. до 181. ове одлуке.

Изузетно од ст. 1. до 5. ове тачке, банка за израчунавање износа изложености по основу финансијских деривата из Прилога 1 ове одлуке примењује методе прописане у одељку 5. ове главе, узимајући у обзир ефекте споразума о нетирању. За израчунавање износа изложености трансакција по основу репо и *reverse* репо уговора, трансакција давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе, трансакција кредитирања трговине хартијама од вредности и трансакција с дугим

роком измирења банка може примењивати одредбе из одељка 5. или из одељка 3. ове главе.

38. Банка је дужна да све изложености распореди у једну од следећих класа:

1) изложености према државама и централним банкама;
2) изложености према територијалним аутономијама и јединицама локалне самоуправе;
3) изложености према јавним административним телима;
4) изложености према међународним развојним банкама;
5) изложености према међународним организацијама;
6) изложености према банкама;
7) изложености према привредним друштвима;
8) изложености према физичким лицима;
9) изложености обезбеђене хипотекама на непокретностима;
10) изложености у статусу неизмирења обавеза;
11) високоризичне изложености;
12) изложености по основу покривених обвезница;
13) изложености по основу секјуритизованих позиција;
14) изложености према банкама и привредним друштвима са краткорочним кредитним рејтингом;
15) изложености по основу улагања у отворене инвестиционе фондове;
16) изложености по основу власничких улагања;
17) остале изложености.

Изузетно од става 1. ове тачке, банка није дужна да у класе изложености из тог става распореди изложености које у складу са Главом III представљају одбитну ставку од основног акцијског капитала, додатног основног капитала или допунског капитала банке.

Банка је дужна да унутрашњим актима ближе утврди критеријуме на основу којих изложености распоређује у класе из става 1. ове тачке.

39. За потребе израчунавања износа ризиком пондерисаних изложености, банка је дужна да пондере ризика примењује на све изложености, осим на изложености из тачке 38. став 2. ове одлуке.

Износ ризиком пондерисаних изложености израчунава се тако што се износ изложености множи одговарајућим пондером ризика, који се у складу са пододељком 2. овог одељка, одређује за сваку појединачну изложеност на основу класе изложености и нивоа њеног кредитног квалитета.

Износ ризиком пондерисаних изложености израчунат у складу са ставом 2. ове тачке умањује се за износ одбитне ставке из тачке 13. став 1. одредба под 17) ове одлуке.

Ниво кредитног квалитета изложености одређује се на основу кредитног рејтинга који је доделила агенција за рејтинг или агенција за кредитирање извоза у складу с пододељком 3. овог одељка.

Ако користи кредитну заштиту, банка може да прилагоди пондер ризика у складу са одредбама одељка 3. ове главе.

Банка је дужна да износ ризиком пондерисаних изложености по основу секјуритизованих позиција израчунава у складу са одељком 4. ове главе.

Банка изложеностима за које у пододељку 2. овог одељка није утврђен начин израчунавања износа ризиком пондерисаних изложености, додељује пондер ризика 100%.

40. Осим изложености које представљају елементе основног акцијског капитала, додатног основног капитала или допунског капитала банке, банка може уз претходну сагласност Народне банке Србије изложеностима према другој уговорној страни која је матично или подређено друштво те банке, подређено друштво матичног друштва те банке или друштво које је са том банком повезано заједничким управљањем доделити пондер ризика 0% без обзира на ниво њиховог кредитног квалитета, ако су испуњени следећи услови:

1) друга уговорна страна је банка, инвестиционо друштво, финансијски холдинг, мешовити финансијски холдинг, финансијска институција, друштво за управљање имовином или друштво за додатне услуге, и на њу се примењују одговарајући прописи којима се уређује пословање тих лица и надзор над тим пословањем;
2) банка и друга уговорна страна су предмет заједничке консолидације која се спроводи методом пуне консолидације;
3) на банку и на другу уговорну страну примењује се исти начин процене, мерења и контроле ризика;
4) банка и друга уговорна страна основане су у Републици Србији; и
5) не постоје препреке за пренос капитала или измирење обавеза друге уговорне стране према банци.

Под финансијском институцијом, у смислу ове одлуке, подразумева се лице у финансијском сектору у смислу закона којим се

уређују банке, осим банке, инвестиционог друштва и друштва за осигурање.

Банка која намерава да изложеностима према лицима из става 1. ове тачке додељује пондер ризика из тог става, дужна је да Народној банци Србије поднесе захтев за давање претходне сагласности за примену тог пондера и да јој уз тај захтев достави документацију којом се доказује испуњеност услова из тог става.

О захтеву из става 2. ове тачке Народна банка Србије одлучује у року од 30 дана од дана пријема уредног захтева.

Банка је дужна да, у случају промене услова из става 1. ове тачке, о томе без одлагања обавести Народну банку Србије и достави јој одговарајућу документацију о тим променама.

2. Пондери ризика

а) Изложености према државама и централним банкама

41. Банка изложеностима према државама и централним банкама за које постоји кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг додељује пондер ризика наведен у следећој табели (Табела 1), према распореду кредитних рејтинга у одговарајући ниво кредитног квалитета:

Табела 1.

Ниво кредитног квалитета	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**
Пондер кредитног ризика	**0%**	**20%**	**50%**	**100%**	**100%**	**150%**

Банка изложеностима према Европској централној банци додељује пондер ризика 0%.

Банка изложеностима према Републици Србији, Народној банци Србије, као и државама и централним банкама држава чланица Европске уније, које су изражене и које се измирују у њиховим националним валутама, додељује пондер ризика 0%.

Банка изложеностима према државама и централним банкама на које се не примењују одредбе ст. 1. до 3. ове тачке додељује пондер ризика 100%.

Банка може изложеностима према државама које нису чланице Европске уније и централним банкама ових држава, и којима је надлежно регулаторно тело доделило пондер ризика нижи од оног из ст. 1. и 4. ове тачке, а које су изражене и измирују се у њиховим националним валутама, доделити тај пондер ризика - ако су прописи те државе којима се уређује пословање банака и надзор над тим пословањем усклађени са одговарајућим прописима Европске уније.

б) Изложености према територијалним аутономијама и јединицама локалне самоуправе

42.Банка изложеностима према јединицама локалне самоуправе и територијалне аутономије додељује пондере ризика који су овом одлуком прописани за изложености према банкама, осим у случајевима из ст. 2, 4. и 5. ове тачке. Преференцијални третман за краткорочне изложености прописан тачком 47. став 2. и тачком 48. став 2. ове одлуке се не примењује на ове изложености.

Банка изложеностима према територијалним аутономијама и јединицама локалне самоуправе може доделити пондер ризика државе у којој су основане, ако не постоји разлика у ризичности ових изложености услед овлашћења територијалне аутономије или локалне самоуправе да прикупља приходе и постојања посебног институционалног оквира (нпр. у вези са одговорношћу за дугове територијалне аутономије/локалне самоуправе) који смањује ризик од наступања статуса неизмирења обавеза.

Банка изложеностима према црквама и верским заједницама може доделити пондер ризика прописан за изложености према територијалним аутономијама и јединицама локалне самоуправе, ако имају статус правног лица и законом им је поверено прикупљање пореза. У тим случајевима се не примењују одредбе става 2. ове тачке, при чему се наведене изложености не изузимају од примене стандардизованог приступа из тачке 83. ове одлуке.

Ако надлежно регулаторно тело државе која није чланица Европске уније, а чији су прописи којима се уређује пословање банака и надзор над тим пословањем усклађени са одговарајућим прописима Европске уније, третира изложености према својим територијалним аутономијама и јединицама локалне самоуправе као изложености према држави јер не постоји разлика у ризичности ових изложености, услед тога што та територијална аутономија или локална самоуправа има овлашћење да прикупља приходе и постоји посебан институционални оквир који умањује ризик од наступања статуса неизмирења обавеза,

банка може на исти начин да додели пондер ризика овим изложеностима.

Изложеностима према територијалним аутономијама и јединицама локалне самоуправе Републике Србије и држава чланица Европске уније, које су изражене и које се измирују у њиховим националним валутама, додељује се пондер ризика 20%.

в) Изложености према јавним административним телима

43. Банка изложеностима према јавним административним телима за које не постоји кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг, додељује пондер ризика наведен у следећој табели (Табела 2) према нивоу кредитног квалитета државе порекла:

Табела 2.

Ниво кредитног квалитета	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**
Пондер кредитног ризика	**20%**	**50%**	**100%**	**100%**	**100%**	**150%**

Изложеностима према јавним административним телима додељује се пондер ризика 100% ако држава порекла нема кредитни рејтинг.

Банка изложеностима према јавним административним телима за које постоји кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг додељује пондере ризика у складу с тачком 48. ове одлуке. Преференцијални третман за краткорочне изложености прописан тачком 47. став 2. и тачком 48. став 2. ове одлуке се не примењује на ове изложености.

Изложеностима према јавним административним телима са уговореном рочношћу до три месеца додељује се пондер ризика 20%.

Изузетно, банка може изложености према јавним административним телима да третира као изложености према држави, територијалној аутономији или локалној самоуправи у којој је то тело основано, ако их надлежно регулаторно тело те државе третира на исти начин, јер не постоји разлика у ризичности ових изложености услед постојања одговарајуће гаранције/јемства односне државе, територијалне аутономије или локалне самоуправе.

Ако надлежно регулаторно тело државе која није чланица Европске уније, а чији су прописи којима се уређује пословање банака и надзор над тим пословањем усклађени са одговарајућим прописима

Европске уније, третира изложености према својим јавним административним телима на начин из ст. 1 до 3. ове тачке, банка може на исти начин да додели пондер ризика овим изложеностима. У осталим случајевима банка је дужна да на ове изложености примењује пондер ризика 100%.

г) Изложености према међународним развојним банкама

44. Банка изложеностима према међународним развојним банкама, осим изложеностима из става 3. ове тачке, додељује пондере ризика који су овом одлуком прописани за изложености према банкама. Преференцијални третман за краткорочне изложености прописан тачком 47. став 2, тачком 48. став 2. и тачком 49. став 3. ове одлуке се не примењује на ове изложености.

Под међународним развојним банкама из става 1. ове тачке подразумевају се и Интерамеричка инвестициона корпорација (IIC), Црноморска трговинска и развојна банка (BSTDB), Банка за економске интеграције Централне Америке (CABEI) и CAF – Развојна банка Латинске Америке (CAF).

Банка додељује пондер ризика 0% изложеностима према следећим међународним развојним банкама:

– Међународној банци за обнову и развој (IBRD),
– Међународној финансијској корпорацији (IFC),
– Интерамеричкој развојној банци (IADB),
– Азијској развојној банци (ADB),
– Афричкој развојној банци (AFDB),
– Развојној банци Савета Европе (CEB),
– Нордијској инвестиционој банци (NIB),
– Карипској развојној банци (CDB),
– Европској банци за обнову и развој (EBRD),
– Европској инвестиционој банци (EIB),
– Европском инвестиционом фонду (EIF),
– Мултилатералној агенцији за гарантовање инвестиција (MIGA),
– Међународном програму за финансирање имунизације (IFFим),
– Исламској развојној банци (IcDB).

д) Изложености према међународним организацијама

45. Банка додељује пондер ризика 0% изложеностима према следећим међународним организацијама:

– Европској унији (EU),

– Међународном монетарном фонду (IMF),
– Банци за међународна поравнања (BIS),
– Европском фонду за финансијску стабилност (EFSF),
– Европском стабилизационом механизму (ESM),
– међународној финансијској институцији основаној од стране две или више чланица Европске уније у циљу обезбеђења финансирања и пружања финансијске помоћи својим члановима у случају њихових финансијских тешкоћа.

ђ) Изложености према банкама

46.У класу изложености према банкама се, поред изложености према банкама са седиштем у Републици Србији, распоређују и изложености према:

– правним лицима са седиштем ван Републике Србије чија је претежна делатност примање депозита и одобравање кредита за свој рачун (кредитне институције),
– правним лицима чија је претежна делатност пружање инвестиционих услуга трећим лицима и обављање инвестиционих активности (инвестициона друштва),
– осталим лицима у финансијском сектору која су од надлежног регулаторног тела државе у којој имају седиште добила дозволу за рад и на која се примењују одговарајући прописи којима се уређује пословање тих лица и надзор над тим пословањем упоредиви са онима који се примењују на банке.

За потребе става 1. алинеја друга ове тачке, под инвестиционим друштвом не подразумева се привредно друштво која уговара послове у вези са финансијским фјучерсима и опцијама за свој рачун, искључиво у циљу заштите од ризика по основу позиција у финансијским дериватима или које уговара те послове за рачун других лица која су учесници на финансијском тржишту али само уз гаранцију клириншке куће, као ни привредно друштво које је овлашћено само за пружање услуга инвестиционог саветовања и/или посредовање код примања и прослеђивања налога клијената.

47.Банка изложеностима према банкама за које постоји кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг додељује пондер ризика у складу с тачком 48. ове одлуке. Банка изложеностима према банкама за које не постоји кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг додељује пондер ризика у складу с тачком 49. ове одлуке.

Банка изложеностима према банкама чији преостали рок доспећа није дужи од три месеца, а које су изражене и измирују се у националној

валути дужника, додељује пондер ризика за једну категорију лошији од пондера прописаног за изложености према држави у којој банка-дужник има седиште.

Банка не може изложеностима из става 2. ове тачке доделити пондер ризика нижи од 20%.

48.Банка изложеностима према банкама чији је преостали рок доспећа дужи од три месеца и за које постоји кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг додељује пондер ризика наведен у следећој табели (Табела 3), према распореду кредитних рејтинга у одговарајући ниво кредитног квалитета:

Табела 3.

Ниво кредитног квалитета	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**
Пондер кредитног ризика	**20%**	**50%**	**50%**	**100%**	**100%**	**150%**

Банка изложеностима према банкама чији преостали рок доспећа није дужи од три месеца и за које постоји кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг додељује пондер ризика наведен у следећој табели (Табела 4), према распореду кредитних рејтинга у одговарајући ниво кредитног квалитета:

Табела 4.

Ниво кредитног квалитета	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**
Пондер кредитног ризика	**20%**	**20%**	**20%**	**50%**	**50%**	**150%**

Банка је дужна да додељује пондер ризика за изложености према банкама у складу са следећим правилима:

– ако не постоји краткорочни кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг, банка пондер ризика одређује у складу са ставом 2. ове тачке и примењује га на све изложености према банкама са преосталим роком доспећа до три месеца,

– ако постоји краткорочни кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг којем одговара исти или повољнији пондер ризика од пондера

прописаног ставом 2. ове тачке, банка на такав начин утврђен пондер ризика може применити само за изложености на које се тај рејтинг односи, док за остале изложености према банкама са преосталим роком доспећа до три месеца одређује пондер ризика у складу са ставом 2. ове тачке,

– ако постоји краткорочни кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг којем одговара лошији пондер ризика од пондера прописаног ставом 2. ове тачке, банка је дужна да тај рејтинг примени на све изложености према банкама са преосталим роком доспећа до три месеца којима није додељен кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг.

49.Банка изложеностима према банкама за које не постоји кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг, додељује пондер ризика наведен у следећој табели (Табела 5), према нивоу кредитног квалитета државе у којој банка-дужник има седиште:

Табела 5.

Ниво кредитног квалитета	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**
Пондер кредитног ризика	**20%**	**50%**	**100%**	**100%**	**100%**	**150%**

Изложеностима према банкама се додељује пондер ризика 100% ако за изложености према држави у којој банка-дужник има седиште не постоји кредитни рејтинг.

Банка изложеностима према банкама чија уговорена ефективна рочност није дужа од три месеца, а за које не постоји расположиви кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг, додељује пондер ризика 20%.

Изузетно од ст. 2. и 3. ове тачке, банка изложеностима према банкама за које не постоји кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг, а које су у вези са финансирањем трговине и испуњавају услов из тачке 109. став 4. одредба под 2) ове одлуке, додељује пондер ризика 50%. Ако преостали рок доспећа оваквих изложености није дужи од три месеца, банка додељује пондер ризика 20%.

е) Изложености према привредним друштвима

50.Банка изложеностима према привредним друштвима за које постоји кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг додељује пондер

ризика наведен у следећој табели (Табела 6), према распореду кредитних рејтинга у одговарајући ниво кредитног квалитета:

Табела 6.

Ниво кредитног квалитета	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**
Пондер кредитног ризика	**20%**	**50%**	**100%**	**100%**	**150%**	**150%**

Банка изложеностима према привредним друштвима за које не постоји расположиви кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг додељује пондер ризика државе у којој привредно друштво има седиште или пондер ризика 100%, зависно од тога који пондер је већи.

ж) Изложености према физичким лицима

51.Банка изложеностима распоређеним у класу изложености према физичким лицима додељује пондер ризика 75% ако су испуњени следећи услови:

– да је изложеност према физичком лицу (укључујући пољопривредника или предузетника) или малом и средњем предузећу,

– да су изложености довољно диверсификоване и са сличним карактеристикама, услед чега су ризици по основу ових изложености значајно смањени,

– да укупна изложеност према једном дужнику није већа од 120.000.000 динара.

Укупна изложеност према једном дужнику, у смислу става 1. ове тачке, утврђује се као укупна изложеност банке и њеног матичног и подређених друштава банке према дужнику и лицима повезаним с дужником, укључујући и изложености у статусу неизмирења обавеза, при чему се не укључују изложености потпуно обезбеђене хипотекама на стамбеним непокретностима у складу с тачком 53. ове одлуке, као ни улагања у хартије од вредности.

Банка може у класу изложености према физичким лицима укључити и садашњу вредност лизинг накнада по основу уговора о лизингу ако прималац лизинга припада класи физичких лица у смислу ове одлуке.

Банка изложености које не испуњавају услове из ст. 1. и 3. ове тачке не може распоредити у класу изложености према физичким лицима.

з) Изложености обезбеђене хипотекама

52.Банка изложеностима или деловима изложености обезбеђеним хипотекама које не испуњавају услове из тачке 53, односно тачке 54. ове одлуке додељује пондер кредитног ризика 100%, осим делу изложености распоређеном у другу класу изложености. На део изложености који прелази износ обезбеђен хипотеком банка је дужна да примени пондер ризика који се додељује необезбеђеним изложеностима тог дужника.

Ако је предмет хипотеке непокретност која се налази на територији државе чланице Европске уније, при утврђивању дела изложености који се третира као потпуно обезбеђен хипотеком банка је дужна да за потребе утврђивања односа кредита и вредности хипотеке користи проценат утврђен у одговарајућем пропису те државе којим се уређује подобност непокретности за распоређивање у ову класу изложености. Ако су тим прописом за предметне непокретности прописани пондери ризика и услови подобности различити од оних дефинисаних тачком 53, односно тачком 54. ове одлуке, банка је дужна да примењује те пондере ризика и услове за потребе израчунавања ризиком пондерисаних изложености из ове класе.

53.Банка изложеностима или деловима изложености потпуно обезбеђеним хипотеком на стамбеној непокретности у којој власник станује или је ту непокретност дао у закуп на основу одговарајућег уговора (или намерава да у њој станује или је дâ у закуп) – додељује пондер ризика 35%.

Изложености или делови изложености се сматрају потпуно обезбеђени хипотеком у смислу ове тачке, ако су испуњени следећи услови:

1) вредност стамбене непокретности која је предмет хипотеке не зависи великим делом од кредитне способности дужника, не узимајући у обзир макроекономске факторе који утичу и на вредност стамбене непокретности и на кредитну способност дужника;

2) кредитна способност дужника не зависи великим делом од вредности стамбене непокретности која је предмет хипотеке или новчаних токова од њене употребе, већ од дужникове способности да отплати дуг из других извора прихода, при чему је банка у оквиру своје кредитне политике дефинисала максимални однос вредности ових

кредита и извора прихода, и пре одобравања кредита располаже релевантном документацијом у вези са овим изворима прихода;

3) услови из тачке 156. и тачке 185. ст. 1. и 2. ове одлуке;

4) износ кредита на који се примењује пондер ризика 35% не прелази 80% тржишне вредности стамбене непокретности која је предмет хипотеке.

54. Банка изложеностима које су потпуно обезбеђене хипотекама на пословним непокретностима, додељује пондер ризика 50%.

Изложености или делови изложености се сматрају потпуно обезбеђени хипотеком у смислу ове тачке, ако су испуњени следећи услови:

1) вредност пословне непокретности која је предмет хипотеке не зависи великим делом од кредитне способности дужника, не узимајући у обзир макроекономске факторе који утичу и на вредност пословне непокретности и на кредитну способност дужника;

2) услови из тачке 156. и тачке 185. ст. 1. и 2. ове одлуке;

3) кредитна способност дужника не зависи великим делом од вредности пословне непокретности која је предмет хипотеке или новчаних токова од њене употребе, већ од дужникове способности да отплати дуг из других извора прихода;

4) износ кредита на који се примењује пондер ризика 50% не прелази 50% тржишне вредности пословне непокретности која је предмет хипотеке.

и) Изложености у статусу неизмирења обавеза

55. Банка свим необезбеђеним изложеностима код којих је наступио статус неизмирења обавеза у складу с тачком 93. ове одлуке, као и свим изложеностима према лицима разврстаним у класу изложености према физичким лицима код којих је наступио овај статус, додељује следећи пондер ризика:

1) 150% – ако је износ специфичних прилагођавања за кредитни ризик, мањи од 20% његове бруто књиговодствене вредности пре примене ових прилагођавања,

2) 100% – ако износ специфичних прилагођавања за кредитни ризик, износи 20% његове бруто књиговодствене вредности пре примене ових прилагођавања или је већи од тог процента.

Под необезбеђеном изложеношћу за потребе из става 1. ове тачке подразумева се део изложености који није обезбеђен подобним инструментом кредитне заштите у складу са одељком 3. ове главе.

Изузетно од става 1. ове тачке, банка у случају изложености која се у складу с тач. 53. и 54. ове одлуке сматра потпуно обезбеђена хипотеком на непокретношћу, а код које је наступио статус неизмирења обавеза, на износ ове изложености умањен за износ специфичних прилагођавања за кредитни ризик примењује пондер ризика 100%.

ј) Високоризичне изложености

56.Банка у високоризичне изложености (укључујући изложености по основу улагања у отворене инвестиционе фондове, ако је применљиво) распоређује изложености код којих се може утврдити постојање високог ризика као што су:

1) улагања у високопрофитабилне пројекте с високим ризиком;
2) улагања у затворене инвестиционе фондове;
3) улагања у инструменте капитала лица која се не котирају на берзи;
4) шпекулативно финансирање послова са непокретностима.

Банка изложеностима из става 1. ове тачке додељује пондер кредитног ризика 150%.

При процени да ли су изложености које нису наведене у ставу 1. ове тачке високоризичне, банка узима у обзир следеће карактеристике:

– постоји висок ризик од губитка услед наступања статуса неизмирења односног дужника,
– није могуће на одговарајући начин проценити да ли изложеност испуњава услов из алинеје прве овог става.

к) Изложености по основу покривених обвезница

57.Банка изложеностима по основу покривених обвезница за које постоји кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг додељује пондер ризика наведен у следећој табели (Табела 7), према распореду кредитних рејтинга у одговарајући ниво кредитног квалитета:

Табела 7.

Ниво кредитног квалитета	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**
Пондер кредитног ризика	**10%**	**20%**	**20%**	**50%**	**50%**	**100%**

Банка изложеностима по основу покривених обвезница за које не постоји расположиви кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг додељује пондер ризика на основу пондера ризика додељеног необезбеђеној изложености с правом првенства наплате банке издаваоца и то на следећи начин:

1) 10% – ако се изложености према банци издаваоцу додељује пондер ризика 20%;
2) 20% – ако се изложености према банци издаваоцу додељује пондер ризика 50%;
3) 50% – ако се изложености према банци издаваоцу додељује пондер ризика 100%; или
4) 100% – ако се изложености , према банци издаваоцу додељује пондер ризика 150%.

На изложености по основу покривених обвезница може се применити преференцијални третман из ст. 1. или 2. ове тачке, ако су обезбеђене следећим врстама имовине:

1) потраживањима од Републике Србије, Народне банке Србије, држава чланица Европске уније, њихових централних банака, територијалним аутономијама, јединицама локалне самоуправе или јавним административним телима, као ипотраживањима обезбеђеним њиховим гаранцијама;
2) потраживањима од држава које нису чланице Европске уније, њихових централних банака, међународних развојних банакаа, међународних организација, чији кредитни рејтинг одговара нивоу кредитног квалитета 1 у складу са овом одлуком, као и потраживањима обезбеђеним њиховим гаранцијама;
3) потраживањима од територијалних аутономија, јединица локалне самоуправе или јавних административних тела држава које нису чланице Европске уније, чији се пондер кредитног ризика, у складу са овом одлуком, одређује на начин прописан за изложености према банкама или према државама и централним банкама у складу с тачком 42. ст. 1. или 2, односно тачком 43. ст. 1, 3. или 5. ове одлуке, а чији кредитни рејтинг одговара нивоу кредитног квалитета 1, као и потраживањима обезбеђеним њиховим гаранцијама;
4) потраживањима од лица из одредаба под 2) и 3) овог става чији кредитни рејтинг одговара нивоу кредитног квалитета 2 у складу са овом одлуком, под условом да износ тих потраживања не прелази 20% номиналне вредности неизмиреног износа издатих покривених обвезница банке;
5) потраживањима чији износ не прелази 15% номиналне вредности неизмиреног износа издатих покривених обвезница банке и то

од банака чији кредитни рејтинг одговара нивоу кредитног квалитета 1 у складу са овом одлуком, односно нивоу кредитног квалитета 2 код потраживања од банака са седиштем у Републици Србији или државама чланицама Европске уније чији преостали рок доспећа није дужи од 100 дана;

6) потраживањима обезбеђеним хипотеком на стамбеним непокретностима до износа главнице на коју је хипотека уписана (узимајући у обзир сва претходна заложна права на непокретности) односно 80% вредности непокретности на којој је успостављена хипотека, зависно од тога која је вредност мања;

7) потраживањима обезбеђеним траншама са правом првенства наплате или хартијама од вредности лица која врше секјуритизацију изложености обезбеђених стамбеним непокретностима, а чије је пословање уређено прописима државе чланице Европске уније, ако су испуњени следећи услови:

– да ови прописи обезбеђују да је у сваком тренутку најмање 90% скупа односне имовине чине потраживања обезбеђена хипотеком на стамбеним непокретностима у износу главнице ових транши или хартија од вредности, односно износа на коју је уписана хипотека (узимајући у обзир сва претходна заложна права на непокретности) или 80% вредности непокретности на којој је успостављена хипотека, зависно од тога која је вредност мања;

– да кредитни рејтинг ових транши или хартија од вредности одговара нивоу кредитног квалитета 1 у складу са овом одлуком,

– да износ ових транши или хартија од вредности не прелази 10% номиналне вредности неизмиреног износа издатих покривених обвезница банке;

8) потраживањима обезбеђеним хипотеком на пословним непокретностима до износа главнице на коју је хипотека уписана (узимајући у обзир сва претходна заложна права на непокретности), односно 60% вредности непокретности на којој је успостављена хипотека, зависно од тога која је вредност мања;

9) потраживањима обезбеђена траншама са правом првенства наплате или хартијама од вредности лица која врше секјуритизацију изложености обезбеђених пословним непокретностима, а чије је пословање уређено прописима државе чланице Европске уније, ако су испуњени следећи услови:

– да ови прописи обезбеђују да је у сваком тренутку најмање 90% скупа односне имовине чине потраживања обезбеђена хипотеком на пословним непокретностима у износу главнице ових транши или хартија од вредности, односно износа на коју је уписана хипотека (узимајући у обзир сва претходна заложна права на непокретности) или 60% вредности непокретности на којој је успостављена хипотека, зависно од тога која је вредност мања,

– да кредитни рејтинг ових транши или хартија од вредности одговара нивоу кредитног квалитета 1 у складу са овом одлуком,

– да износ ових транши или хартија од вредности не прелази 10% номиналне вредности незимиреног износа издатих покривених обвезница банке;

10) потраживањима обезбеђеним хипотекама на бродовима, под условом да износ главнице на коју је уписана хипотека (узимајући у обзир сва претходна заложна права на броду) не прелази 60% вредности заложеног брода.

Изузетно, лимит од 60% вредности непокретности на којој је успостављена хипотека у смислу става 3. одредба под 8) и одредба под 9) алинеја прва, ове тачке може бити прекорачен до 70% те вредности, ако укупна вредност средстава обезбеђења покривених обвезница за најмање 10% прелази номиналну вредност незимиреног износа дате емисије покривених обвезница, ако потраживања имаоца обвезнице испуњавају услове у вези са сигурношћу из одељка 3. ове главе и имају право првенства наплате по основу средства обезбеђења.

Изложености настале услед наплате потраживања по основу преноса или управљања плаћањима која су извршили дужници предметних кредита обезбеђених хипотекама на непокретностима, који су односна имовина транши с правом првенства наплате или хартија од вредности, или наплатом из ових средстава обезбеђења, у смислу става 3. одредбе под 5), 7) и 8) ове тачке, не укључују се у обрачун израчунавања лимита из ових одредаба.

Преференцијални третман из ст. 1. или 2. ове тачке може се применити и ако су прописима државе у којој су обвезнице издате уређено да је односна имовина намењена искључиво за заштиту ималаца обвезница од губитка ове обвезнице, као и да се у случају покривених обвезница код којих је односна имовина у облику непокретности примењују услови из тачке 156. ове одлуке и правила вредновања из тачке 185. ст. 1. и 2. ове одлуке.

Банка додељује пондер ризика из ст. 1. и 2. ове тачке ако може да докаже да су, поред услова из става 3. ове тачке, испуњени и следећи услови:

1) банка добија информације о портфолију односне имовине које укључују најмање:

– информације о вредности скупа односне имовине и неизмиреном износу покривених обвезница,

– географској расподели и врсти имовине из скупа односне имовине,

– висини кредита, каматном и девизном ризику, рочној структури односне имовине и покривених обвезница, као и учешћу кредита који су у доцњи преко 90 дана у скупу односне имовине;

2) информације из одредбе под 1) овог става се достављају најмање на полугодишњем нивоу.

л) Изложености по основу секјуритизованих позиција

58.Банка је дужна да износ ризиком пондерисаних изложености по основу секјуртизованих позиција утврђује у складу са одељком 4. ове главе.

љ) Изложености према банкама и привредним друштвима са краткорочним кредитним рејтингом

59.Банка изложеностима према банкама и привредним друштвима за које постоји краткорочни кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг додељује пондер ризика наведен у следећој табели (Табела 8), према распореду кредитних рејтинга у одговарајући ниво кредитног квалитета:

Табела 8.

Ниво кредитног квалитета	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**
Пондер кредитног ризика	**20%**	**50%**	**100%**	**150%**	**150%**	**150%**

м) Изложености по основу улагања у отворене инвестиционе фондове

60.Банка изложеностима по основу улагања у отворене инвестиционе фондове за које постоји кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг додељује пондер ризика наведен у следећој табели (Табела 9), према распореду кредитних рејтинга у одговарајући ниво кредитног квалитета:

Табела 9.

Ниво кредитног квалитета	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**
Пондер кредитног ризика	**20%**	**50%**	**100%**	**100%**	**150%**	**150%**

Банка може изложеностима по основу улагања у отворене инвестиционе фондове доделити пондер ризика утврђен на начин прописан ст. 3. и 4. ове тачке ако су испуњени следећи услови:

1) да овим фондом управља привредно друштво над чијим пословањем надзор врши:

– надлежно регулаторно тело у Републици Србији, односно држави чланици Европске уније,

– надлежно регулаторно тело државе која није чланица Европске уније ако се тај надзор спроводи у складу с прописима Европске уније и ако Народна банка Србије има одговарајућу сарадњу с тим телом;

2) да инвестициона политика и проспект овог фонда, односно њима одговарајући акт обавезно садрже:

– облике имовине у које тај фонд може улагати средства,

– појединачне лимите улагања тог фонда и начин израчунавања тих лимита ако овај фонд примењује лимите за своја улагања;

3) да овај фонд најмање једном годишње објављује извештај о свом пословању који омогућава процену имовине и обавеза, прихода и активности тог фонда у току извештајног периода.

Ако је банка упозната са структуром изложености по основу улагања у отворени инвестициони фонд – укупној изложености према том фонду додељује пондер ризика који је једнак пондерисаном просеку пондера ризика појединачних изложености тог улагања додељених у складу са овим пододељком. Ако отворени инвестициони фонд улаже у други отворени инвестициони фонд који испуњава услове из става 2. ове тачке, банка може као основицу за обрачун пондера ризика користити структуру изложености тог инвестиционог фонда.

Ако банка није упозната са структуром изложености коју чини улагање у отворени инвестициони фонд – укупној изложености према том фонду додељује пондер ризика који је једнак пондерисаном просеку пондера ризика претпостављених изложености тог улагања додељених у складу са овом одлуком. Претпостављене изложености одређују се на следећи начин: најпре се укључују изложености на које се, у складу са овим пододељком, примењује највећи пондер ризика, и то под претпоставком искоришћености целокупног лимита за улагање овог фонда у те изложености одређеног инвестиционом политиком, односно законом којим се уређује пословање инвестиционих фондова, а након тога изложености на које се примењују нижи пондери ризика према њиховом опадајућем редоследу и под претпоставком искоришћености целокупног лимита за улагање отвореног инвестиционог фонда у те изложености.

Банка може користити пондере ризика за улагања у отворене инвестиционе фондове које је израчунало треће лице на начин утврђен у ст. 3. и 4. ове тачке под условом да је обрачун потврђен од стране спољног ревизора и да је то треће лице:

– депозитар фонда, који је банка или друго лице из финансијског сектора, ако овај фонд улаже искључиво у хартије од вредности и депонује их код овог депозитара,
– друштво за управљање овим фондом за фонд за који није испуњен услов из прве алинеје овог става, ако то друштво испуњава услове из става 2. одредбе под 1) ове тачке.

Изложеностима у облику улагања у отворене инвестиционе фондове за које нису испуњени услови за примену пондера ризика из ст. 1. до 5. ове тачке – банка додељује пондер ризика 100%.

н) Изложености по основу власничких улагања

61. Банка у изложености по основу власничких улагања распоређује:

1) изложености које нису дужничке и садрже подређено потраживање на средства од имовине или добит издаваоца;
2) дужничке изложености и друге хартије од вредности, улоге, финансијске деривате или друге финансијске инструменте сличних економских карактеристика као изложености из одредбе под 1) овог става.

Изложеностима по основу власничких улагања банка додељује пондер ризика 100%, осим:

– изложеностима које, у складу са одредбама главе II ове одлуке, представљају одбитну ставку од основног акцијског капитала, додатног основног капитала или допунског капитала банке,
– улагањима којима се у складу с тачком 21. ове одлуке додељује пондер ризика 250%,
– улагањима којима се у складу с тачком 13. став 6. ове одлуке додељује пондер ризика 1.250%,
– улагањима која, у складу с тачком 56. ове одлуке, представљају високоризичне изложености.

Власничка улагања и улагања у елементе капитала код којих су издаваоци банке сматрају се изложеностима по основу власничких улагања, осим у случајевима из става 2. алинеје прва, друга и четврта ове тачке.

њ) Остале изложености

62.Банка готовини и готовинским еквивалентима који се налазе у њеном трезору, односно благајнама додељује пондер ризика 0%, а готовини и готовинским еквивалентима у процесу реализације – пондер ризика 20%.

Банка злату у својим трезорима или злату које је депоновано код другог лица, као обезбеђење за обавезе банке додељује пондер ризика 0%.

Банка основним средствима додељује пондер ризика 100%.

Авансним плаћањима и обрачунатим приходима за које не може да утврди другу уговорну страну, банка додељује пондер ризика 100%.

Банка ниво кредитног квалитета за изложености по основу репо и *reverse* репо трансакција и форвард уговора за куповину имовине одређује на основу имовине која је предмет трансакције, а не на основу кредитног рејтинга дужника.

Ако банка обезбеђује кредитну заштиту за скуп изложености, под условом да n-то неизмирење обавезе по тим изложеностима покреће плаћање и да овај кредитни догађај доводи до престанка важења уговора, пондери ризика се одређују на следећи начин:

1) ако за овај инструмент постоји кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг, банка одређује пондере ризика у складу са одељком 4. ове главе,

2) ако за овај инструмент не постоји кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг, банка одређује пондере ризика сабирањем пондера ризика свих изложености из скупа (искључујући n-1 изложености, односно изложености које на појединачној основи имају најнижи ризиком пондерисани износ), највише до 1.250%, и њиховим множењем са номиналним износом кредитне заштите по основу кредитног деривата.

Износ изложености по основу лизинга једнак је садашњој вредности лизинг накнаде. Ако лице које није прималац лизинга има обавезу плаћања преостале вредности предмета лизинга (разлике између неамортизоване и тржишне вредности предмета лизинга) и ова обавеза испуњава услове из тач. 149, 162. и 164. ове одлуке, може се признати као инструмент кредитне заштите у складу са одељком 3. ове одлуке.

Банка је дужна да изложености из става 8. ове тачке распореди у

одговарајуће класе изложености у складу с тачком 38. ове одлуке.

Када је изложеност у облику преостале вредности предмета лизинга, износ ризиком пондерисаних изложености се рачуна на следећи начин:

1/t × 100% × преостала вредност предмета лизинга,

при чему је t = max (1, број преосталих година до доспећа уговора о лизингу заокружен на цео број).

3. Избор агенције за рејтинг и коришћење кредитних рејтинга за додељивање пондера кредитног ризика

а) Избор агенције за рејтинг и агенције за кредитирање извоза

63. Банка може изабрати једну или више агенција за рејтинг чије ће кредитне рејтинге користити ради додељивања пондера ризика прописаних у пододељку 2. овог одељка.

Банка која користи кредитне рејтинге подобне агенције за рејтинг или агенције за кредитирање извоза дужна је да без одлагања обавести Народну банку Србије о престанку коришћења ових рејтинга и да то образложи, нарочито када је последица могуће смањење капиталних захтева.

Кредитни рејтинг може се користити за одређивање пондера ризика за изложености у складу са пододељком 2. овог одељка само ако је овај рејтинг доделила или потврдила подобна агенција за рејтинг.

Агенција за рејтинг која је регистрована или сертификована у складу са одговарајућим прописима Европске Уније подноси захтев Народној банци Србије ради укључивања на листу подобних агенција за рејтинг, уз који доставља доказ о регистрацији, односно добијеном сертификату надлежног регулаторног тела, одговарајући акт о мапирању кредитних рејтинга које је извршило то тело, као и другу документацију на захтев Народне банке Србије.

Начин утврђивања подобности агенције за рејтинг која није регистрована или сертификована у складу са одговарајућим прописима Европске Уније, за потребе укључивања на листу подобних агенција за рејтинг коју објављује, Народна банка Србије прописује упутством.

64. Банка може користити кредитне процене агенције за кредитирање извоза за одређивање нивоа кредитног квалитета изложености према државама и централним банкама, и то:

– кредитну процену државе коју су споразумно одредиле агенције за кредитирање извоза, потписнице Споразума Организације за економску сарадњу и развој (у даљем тексту: OECD) *„Arrangement on Guidelines for Officially Supported Export Credits”,*

– кредитну процену државе коју објављује појединачна агенција за кредитирање извоза примењујући методологију OECD-а (кредитна процена распоређује се у једну од осам категорија најмањих премија осигурања извоза).

Ако банка користи кредитне процене агенције за кредитирање извоза – изложеностима према државама и централним банкама додељује пондер кредитног ризика наведен у следећој табели (Табела 10), према распореду кредитне процене у категорије најмањих премија осигурања извоза:

Табела 10.

Категорије најмањих премија осигурања извоза	**0**	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**
Пондер кредитног ризика	**0%**	**0%**	**20%**	**50%**	**100%**	**100%**	**100%**	**150%**

б) Коришћење кредитних рејтинга за додељивање пондера кредитног ризика

65.Банка је дужна да користи захтеване кредитне рејтинге изабране агенције за рејтинг, аможе користити и незахтеване кредитне рејтинге изабране агенције за рејтинг ако је то наведено на листи подобних агенција за рејтинг коју објављује Народна банка Србије.

Банка је дужна да својим унутрашњим актима уреди избор агенције за рејтинг и коришћење кредитних рејтинга за додељивање пондера ризика у складу са овим одељком, при чему се придржава следећег:

1) банка је дужна да одреди класе изложености за које ће користити кредитне рејтинге изабране агенције за рејтинг и да их доследно и непрекидно користи за све изложености распоређене у те класе;

2) банка је дужна да кредитне рејтинге изабране агенције за рејтинг доследно и непрекидно користи;

3) могу се користити само кредитни рејтинзи изабраних агенција за рејтинг који се односе на укупну изложеност, укључујући и главницу и припадајуће камате;

4) ако за одређену изложеност постоји само један кредитни рејтинг који је доделила изабрана агенција за рејтинг, банка је дужна да за утврђивање пондера ризика користи тај рејтинг;

5) ако за одређену изложеност постоје два кредитна рејтинга које су доделиле изабране агенције за рејтинг и који се, према распореду кредитних рејтинга у нивое кредитног квалитета, односе на различите пондере ризика – банка је дужна да користи онај који одговара већем пондеру ризика;

6) ако за одређену изложеност постоји три или више кредитних рејтинга које су доделиле изабране агенције за рејтинг и који се, према распореду кредитних рејтинга у нивое кредитног квалитета, односе на различите пондере ризика – банка је дужна да користи мањи од два највећа пондера ризика, а ако се односе на исти пондер ризика – банка користи тај пондер ризика.

в) Коришћење кредитних рејтинга дужника и финансијских инструмената

66.Ако постоји кредитни рејтинг финансијског инструмента, банка је дужна да изложеностима по том основу додели пондер ризика одређен на основу тог рејтинга.

Ако не постоји кредитни рејтинг за дату изложеност, али постоји кредитни рејтинг емисије финансијских инструмента којем дата изложеност не припада или кредитни рејтинг дужника, овај кредитни рејтинг се примењује у следећим случајевима:

1) ако му одговара већи пондер ризика од пондера ризика за изложености за које не постоји кредитни рејтинг – само ако изложености за које не постоји кредитни рејтинг имају исто или ниже право првенства наплате у односу на ову емисију финансијских инструмента или остале необезбеђене изложености према дужнику;

2) ако му одговара мањи пондер ризика од пондера ризика за изложености за које не постоји кредитни рејтинг – само ако изложености за које не постоји кредитни рејтинг имају најмање исто право првенства наплате у односу на ову емисију финансијских инструмента или остале необезбеђене изложености према дужнику.

Ако нису испуњени услови за примену ст. 1. или 2. ове тачке сматра се да је изложеност без рејтинга.

Ст. 1. до 3. ове тачке не примењују се на изложености по основу покривених обвезница из тачке 57. ове одлуке.

Банка не може користити кредитни рејтинг дужника који припада групи повезаних лица за додељивање пондера ризика изложеностима према другим лицима из те групе.

г) Коришћење дугорочних и краткорочних кредитних рејтинга

67.Банка може користити краткорочни кредитни рејтинг само за одређивање пондера ризика изложености према банкама или према привредним друштвима.

Краткорочни кредитни рејтинг може се користити само за одређивање пондера ризика краткорочних изложености на које се тај рејтинг односи, односно не може се користити за извођење пондера ризика других изложености, осим у следећим случајевима:

– ако је краткорочној изложености додељен краткорочни кредитни рејтинг којем одговара пондер ризика 150%, банка је дужна да тај пондер ризика додели и свим осталим изложеностима према истом дужнику за које не постоји расположив кредитни рејтинг, укључујући и дугорочне изложености,

– ако је краткорочној изложености додељен краткорочни кредитни рејтинг којем одговара пондер ризика 50%, банка је дужна да свим краткорочним изложеностима према истом дужнику за које не постоји расположив кредитни рејтинг додели пондер ризика који није нижи од 100%.

д)Коришћење кредитног рејтинга у домаћој валути и у страним валутама

68.Кредитни рејтинг који се односи на изложеност која је изражена у домаћој валути дужника банка не може користити за одређивање пондера ризика за друге изложености према истом дужнику које су изражене у страној валути.

Изузетно од става 1. ове тачке, банка може користити кредитни рејтинг који се односи на изложеност која је изражена у домаћој валути дужника и за одређивање пондера ризика изложености изражене у страној валути, ако је та изложеност настала по основу учешћа банке у кредитима које одобрава међународна развојна банка којој се, у складу с овом одлуком, додељује пондер ризика 0%.

Одељак 2.

IRB приступ

1. Сагласност Народне банке Србије за коришћење IRB приступа

а) Сагласност за коришћење IRB приступа

69. Банка може да за израчунавање кредитним ризиком пондерисаних изложености користи IRB приступ ако је за то добила претходну сагласност Народне банке Србије (у даљем тексту: претходна сагласност за IRB приступ).

Банка подноси Народној банци Србије захтев за добијање претходне сагласности за IRB приступ (укључујући и сопствене процене LGD параметара и фактора конверзије) за сваку класу изложености, рејтинг систем и приступ интерних модела за изложености по основу власничких улагања, као и за сваки коришћени приступ за сопствену процену LGD параметара и фактора конверзије.

При подношењу захтева за добијање сагласности из става 2. ове тачке, банка је дужна да Народној банци Србије достави одговарајуће податке и документацију којима доказује испуњеност услова из тог става.

Начин спровођења одредаба ове тачке које се односе на достављање података и документације и њихову процену Народна банка Србије прописује упутством.

О захтеву за добијање претходне сагласности за IRB приступ из става 2. ове тачке Народна банка Србије одлучује у року од шест месеци од дана пријема уредног захтева.

Банка је дужна да поднесе захтев за добијање претходне сагласности Народне банке Србије за:

1) материјално значајне промене оквира примене рејтинг система или приступа интерног модела за власничка улагања за чије коришћење има претходну сагласност, при чему се под оквиром примене рејтинг система подразумевају све изложености у оквиру релевантне класе изложености за које је тај рејтинг систем развијен;
2) материјално значајне промене рејтинг система или приступа интерног модела за власничка улагања за чије коришћење банка има претходну сагласност.

О захтеву за добијање претходне сагласности из става 5. ове тачке Народна банка Србије одлучује у року од шест месеци од дана пријема уредног захтева.

Банка је дужна да обавести Народну банку Србије о свим променама рејтинг система или приступа интерног модела за власничка улагања.

70.Народна банка Србије даје банци претходну сагласност за IRB приступ, укључујући и AIRB приступ, ако су испуњени услови за примену тог приступа прописани овим одељком, ако има поуздан и адекватан систем управљања кредитним ризиком и процес додељивања рејтинга и ако су испуњени следећи услови:

1) да интерни рејтинг систем банке обезбеђује одговарајућу процену карактеристика дужника и пласмана, јасно разликовање ризика, као и прецизне и доследне квантитативне процене ризика;

2) да интерни рејтинзи и процене вероватноће наступања статуса неизмирења обавеза и губитака које банка користи за израчунавање капиталних захтева, као и с њима повезани системи и процеси, имају кључну улогу у управљању ризицима и одлучивању, а нарочито при одобравању пласмана, интерној расподели капитала и корпоративном управљању банком;

3) да је банка успоставила организациону јединицу за контролу кредитног ризика независну од других организационих јединица у банци, која је одговорна за интерне рејтинг системе;

4) да банка прикупља и чува све релевантне податке ради обезбеђивања ефективне подршке процесу управљања, а нарочито мерењу кредитног ризика;

5) да банка адекватно документује рејтинг системе које примењује, укључујући и разлоге избора њихове структуре и карактеристика, као и да редовно спроводи њихову валидацију;

6) да је банка у одговарајућем временском периоду пре добијања сагласности за коришћење рејтинг система и приступа интерних модела за изложености по основу власничких улагања извршила њихову валидацију и оценила да ли ти рејтинг системи и модели одговарају оквиру њихове примене, као и да је на основу те процене спровела одговарајуће измене тих система и модела;

7) да је банка израчунала капиталне захтеве коришћењем IRB приступа на основу својих процена параметара ризика и да је у могућности да доставља одговарајуће извештаје у складу са одлуком којом се уређује извештавање о адекватности капитала банке;

8) да банка распоређује сваку од изложености у одговарајући рејтинг систем и у оквиру овог система у одговарајућу ризичну категорију, односно скуп изложености, као и да распоређује сваку од изложености по основу власничких улагања у оквиру примене одговарајућег интерног модела.

Услови за коришћење IRB приступа, укључујући сопствене

процене LGD и фактора конверзије, примењују се и када је банка имплементирала рејтинг систем или модел у оквиру рејтинг система који је купила од трећег лица.

б) Претходно искуство у коришћењу IRB приступа

71. Банка може добити претходну сагласност за IRB приступ ако је најмање три године пре подношења захтева за добијање те сагласности, у процесу управљања ризицима, а нарочито њиховог мерења, за класе изложености за које подноси захтев, примењивала интерне рејтинг системе који су у највећој мери у складу с условима за примену тог приступа прописаним у пододељку 2. овог одељка.

Ако банка подноси захтев за добијање претходне сагласности за AIRB приступ дужна је да докаже да је најмање три године пре подношења тог захтева користила сопствене процене LGD параметара и фактора конверзије на начин који је у највећој мери у складу с условима за примену тих параметара прописаним у пододељку 2. овог одељка.

Када банка након добијања првобитне сагласности за коришћење IRB приступа проширује примену овог приступа на нове изложености, њено искуство се сматра довољним за испуњавање услова из ст. 1. и 2. ове тачке за те изложености.

Ако се употреба рејтинг система проширује на нове изложености, чији се оквир примене значајно разликује од постојећег у мери да се не може претпоставити да је њено искуство довољно за испуњење услова из ст. 1. и 2. ове тачке, банка је дужна да за те додатне изложености посебно докаже испуњеност ових услова.

в) Мере које се предузимају када банка престане да испуњава услове из овог одељка

72. Ако након добијене сагласности за IRB приступ, банка престане да испуњава услове из овог одељка – дужна је да Народној банци Србије без одлагања достави план о усклађивању са овим условима, са роком за то усклађивање или доказ да последице неиспуњавања тих услова нису материјално значајне. Ако је банка доставила план из овог става, дужна је да Народну банку Србије без одлагања обавести о томе да се ускладила са условима из тог става у року из овог плана.

Народна банка Србије може укинути сагласност за IRB приступ ако утврди да банка не испуњава услове из овог одељка, а последице тог неиспуњавања су материјално значајне, ако банка није доставила план из става 1. ове тачке, ако је доставила неадекватан план или ако не

поступа по достављеном плану.

Ако је Народна банка Србије укинула сагласност за IRB приступ, банка је дужна да за израчунавање ризиком пондерисаних изложености примењује стандардизовани приступ.

г) Методологија за распоређивање изложености у класе изложености

73. Банка је дужна да ради примене IRB приступа у складу са својом методологијом све изложености распореди у једну од следећих класа:

1) изложености према државама и централним банкама;
2) изложености према банкама;
3) изложености према привредним друштвима;
4) изложености према физичким лицима;
5) изложености по основу власничких улагања;
6) изложености по основу секјуритизованих позиција;
7) изложености по основу остале имовине.

Методологија из става 1. ове тачке заснива се на карактеристикама изложености и доследно се примењује.

74. Класа изложености према државама и централним банкама укључује и следеће изложености:

– изложености према територијалним аутономијама и јединицама локалне самоуправе или према јавним административним телима којима се у складу с тач. 42. и 43. ове одлуке додељује исти пондер ризика као и изложеностима према држави у којој су основани;

– изложености према међународним развојним банкама из тачке 44. ове одлуке;

– изложености према међународним организацијама којима се у складу с тачком 45. ове одлуке додељује пондер ризика 0%.

Банка је дужна да, у оквиру класе изложености према привредним друштвима, посебно издвоји изложености по основу специјализованог кредитирања, односно изложености које имају следеће карактеристике:

1) да је изложеност према правном лицу које је основано искључиво за финансирање материјалне имовине и/или управљање њоме;

2) да уговорне одредбе дају банци висок степен контроле над имовином и приходом који се остварује по основу ове имовине;

3) да је основни извор за измиривање обавеза приход који се остварује по основу те имовине, а не новчани токови које правно лице из

одредбе под 1) овог става остварује у свом укупном пословању независно од те имовине.

Изложености по основу специјализованог кредитирања укључују следеће потклассе:

1) пројектно финансирање – у коме измиривање обавеза првенствено или искључиво зависи од прихода дужника по основу финансираног пројекта;

2) финансирање непокретности на основу којих се остварује приход – у коме измиривање обавеза првенствено или искључиво зависи од прихода по основу те непокретности (нпр. по основу уговора о закупу или продаји непокретности);

3) објектно финансирање – у коме измиривање обавеза првенствено или искључиво зависи од прихода дужника по основу имовине која служи као средство обезбеђења кредита;

4) финансирање робе – у коме измиривање обавеза првенствено или искључиво зависи од прихода по основу продаје робе.

75. Класа изложености према банкама укључује следеће изложености:

– изложености према територијалним аутономијама и јединицама локалне самоуправе којима се не додељује исти пондер ризика као и изложеностима према држави у којој су основане;

– изложености према јавним административним телима на које се не примењује исти пондер ризика као и изложеностима према држави у којој су основана;

– изложености према међународним развојним банкама којима се не додељује пондер ризика 0%;

– изложености према финансијским институцијама које се у складу с тачком 46. ове одлуке сматрају изложеностима према банкама.

76. Банка може појединачне изложености да распореди у класу изложености према физичким лицима ако су испуњени следећи услови:

1) да је изложеност према физичком лицу (укључујући полопривредника или предузетника) или према малом и средњем предузећу, при чему укупна изложеност према једном дужнику – малом и средњем предузећу није већа од 120.000.000 динара;

2) да банка, у процесу управљања ризицима, ове изложености доследно третира на исти или сличан начин;

3) да банка, у процесу управљања ризицима, ове изложености не третира на појединачној основи као изложености из класе изложености према привредним друштвима;

4) да свака од ових изложености није материјално значајна у

групи већег броја изложености којом се управља на сличан начин.

Укупна изложеност према једном дужнику, у смислу става 1. ове тачке, утврђује се као укупна изложеност банке и њеног матичног и подређених друштава банке према дужнику и лицима повезаним с дужником, укључујући и изложености у статусу неизмирења обавеза. У укупну изложеност се не укључују изложености обезбеђене хипотекама на стамбеним непокретностима.

Банка може у класу изложености према физичким лицима укључити и садашњу вредност лизинг накнада по основу уговора о лизингу ако прималац лизинга припада класи физичких лица.

77.У класу изложености по основу власничких улагања распоређују се следеће изложености:

1) изложености које нису дужничке и имају подређено потраживање на средства од имовине или добит издаваоца која преостану након намирења осталих поверилаца;

2) дужничке изложености и друге хартије од вредности, улози, финансијски деривати или други финансијски инструменти сличних економских карактеристика као изложености из одредбе под 1) овог става.

78.Банка је дужна да свако потраживање у вези са пласманом које није распоредила у неку од класа из одредаба под 1), 2), 4), 5) и 6) става 1. тачке 73. ове одлуке распореди у класу изложености према привредним друштвима из одредбе под 3) тог става.

79.Преостала вредност предмета лизинга распоређује се у класу остале имовине из тачке 73. став 1. одредба под 7) ове одлуке, ако ова вредност није укључена у изложености по основу лизинга на начин утврђен тачком 113. став 5. те одлуке.

80.Изложеност на основу пружања кредитне заштите за скуп изложености, под условом да n-то неизмирење обавезе међу изложеностима покреће плаћање, распоређује се у исту класу изложености из тачке 73. став 1. ове одлуке у коју би се распоредиле изложености из тог скупа, осим ако би поједине изложености из скупа биле распоређене у различите класе изложености, у ком случају се изложеност распоређује у класу изложености према привредним друштвима из одредбе под 3) тог става.

д) Услови за постепено увођење IRB приступа

81. Банка, матично друштво и њихова подређена друштва дужна су да примењују IRB приступ на све изложености, осим ако су од Народне банке Србије добиле сагласност за трајна изузећа из тачке 83. ове одлуке.

Народна банка Србије може у оквиру сагласности за IRB приступ да дозволи:

– постепено увођење овог приступа за различите класе изложености из тачке 73. ове одлуке, унутар исте пословне јединице и у различитим пословним јединицама, при чему се под пословном јединицом подразумева засебан организациони део, правно лице, линија пословања или географско подручје,

– постепени прелазак с FIRB приступа на AIRB приступ за класе изложености према државама и централним банкама, привредним друштвима и банкама.

За класу изложености према физичким лицима из тачке 73. став 1. одредба под 4) ове одлуке увођење IRB приступа може се спровести постепено по врстама изложености на које се односе различите корелације прописане тачком 122. те одлуке.

Народна банка Србије одређује период у коме су банка, матично друштво банке и њихова подређена друштва дужна да примене IRB приступ, у складу са врстом и обимом пословних активности банке, матичног друштва банке и њихових подређених друштава, као и броја и природе рејтинг система који ће се примењивати.

Банка је дужна да уводи IRB приступ у складу са условима одређеним у сагласности Народне банке Србије за овај приступ, који морају бити дефинисани тако да обезбеђују да се флексибилност постепеног увођења не користи селективно за смањење капиталних захтева.

Банка је дужна да у току периода из става 4. ове тачке буде у могућности да израчунава капиталне захтеве применом стандардизованог приступа за све изложености до добијања обавештења од Народне банке Србије да банка увођење IRB приступа завршава у складу са планом.

Банка која је добила сагласност за примену IRB приступа за било коју класу изложености, дужна је да овај приступ примени и на класу изложености по основу власничких улагања из тачке 73. став 1. одредба под 5) ове одлуке, осим ако је добила сагласност за примену трајних

изузећа из тачке 83. те одлуке за ове изложености, као и на класу остале имовине из тачке 73. став 1. одредба под 7) те одлуке.

ђ) Услови за повратак на примену мање софистицираних приступа

82. Банка која користи IRB приступ за израчунавање износа ризиком пондерисаних изложености за одређену класу или врсту изложености може прећи на коришћење стандардизованог приступа прописаног у одељку 1. ове главе само из оправданих разлога и уз сагласност Народне банке Србије.

Банка која користи AIRB приступ за израчунавање износа ризиком пондерисаних изложености може прећи на коришћење FIRB приступа само из оправданих разлога и уз сагласност Народне банке Србије.

При подношењу захтева за добијање сагласности из ст. 1. и 2. ове тачке, банка је дужна да Народној банци Србије достави документацију којом доказује постојање оправданих разлога из тих ставова, као и да примена стандардизованог, односно FIRB приступа није предложена ради смањења капиталних захтева, да је неопходна због природе и сложености укупних изложености те врсте и да неће имати значајан неповољан утицај на солвентност банке или њену способност да ефективно управља ризицима.

У случајевима из ст. 1. и 2. ове тачке примењују се и услови за постепено увођење IRB приступа из тачке 81. ове одлуке, као и за трајна изузећа из тачке 83. те одлуке.

е) Услови за трајна изузећа од примене IRB приступа

83. Ако је на захтев банке то утврђено у сагласности за IRB приступ, банка може да примењује стандардизовани приступ из одељка 1. ове главе на једну или више следећих изложености:

1) изложености према државама и централним банкама – ако број клијената у овој класи изложености није материјално значајан и ако би увођење рејтинг система за те клијенте представљало за банку непотребно оптерећење;
2) изложености према банкама – под условима из одредбе под 1) овог става;
3) изложености према мање значајним пословним јединицама, као и класе и врсте изложености чији износ и процењени ризични профил нису материјално значајни;
4) изложености према Републици Србији или држави чланици Европске уније, као и према њиховим територијалним аутономијама и

јединицама локалне самоуправе и јавним административним телима – ако су испуњени следећи услови:

– да не постоји разлика у ризичности ових изложености,

– да се изложеностима према држави, у складу с тач. 41. и 461. ове одлуке, додељује пондер ризика 0%;

5) изложености банке према другој уговорној страни – ако је друга уговорна страна њено матично друштво, подређено друштво, подређено друштво њеног матичног друштва или друштво повезано заједничким управљањем које је банка, финансијски холдинг, мешовити финансијски холдинг, финансијска институција, друштво за управљање имовином или друштво за додатне услуге на која се примењују одговарајући прописи којима се уређује пословање тих лица и надзор над тим пословањем;

6) изложености по основу власничких улагања у правна лица којима се, у складу с одељком 1. ове главе, додељује пондер ризика 0%, укључујући и јавна административна тела;

7) изложености по основу власничких улагања насталих по основу државних програма подршке појединим привредним секторима – ако банка за таква улагања добија значајне субвенције и ако држава на одговарајући начин врши надзор над спровођењем тих програма (који укључује и ограничења капиталних улагања), под условом да наведене изложености не чине више од 10% капитала банке, односно банкарске групе;

8) гаранције и контрагаранције државе из тачке 164. став 3. ове одлуке.

Класа изложености по основу власничких улагања сматра се материјално значајном у смислу ове тачке, ако је њен укупан просечан износ у току претходне године, искључујући из обрачуна изложености из става 1. одредба под 6) те тачке, већи од 10% капитала банке или банкарске групе, односно већи од 5% тог капитала, под условом да је број изложености у овој класи мањи од 10.

2. Минимални услови за примену IRB приступа

а) Интерни рејтинг систем

84. Интерни рејтинг систем обухвата:

1) методе, процесе, активности и контролу прикупљања података релевантних за процену кредитног ризика;

2) информационе системе који представљају подршку за процену кредитног ризика;

3) начин распоређивања изложености у рејтинг категорије или скупове изложености и

4) методе и процесе квантификације процена вероватноће

настанка статуса неизмирења обавеза и губитка за одређену врсту изложености.

Рејтинг категорија представља ризичну категорију унутар рејтинг скале за дужнике једног рејтинг система, у коју су изложености према дужницима распоређене на основу специфичних и јасно одређених рејтинг критеријума, а из које се изводе процене PD параметра.

Рејтинг категорија производа представља ризичну категорију унутар рејтинг скале производа једног рејтинг система, у коју су изложености према производу распоређене на основу специфичних и јасно одређених рејтинг критеријума, а из које се изводе сопствене процене LGD параметра.

У случају да банка користи више рејтинг система, дужна је да документује разлоге за избор критеријума коришћених за распоређивање изложености према дужнику или врсти пласмана у рејтинг системе, при чему изабрани критеријуми на одговарајући начин одражавају ниво ризика.

Банка је дужна да својим унутрашњим актима пропише начин на који спроводи периодичну проверу критеријума и процеса за распоређивање изложености према дужнику или врсти пласмана у одговарајуће рејтинг системе, ради провере њихове адекватности у односу на постојећи портфолио банке и екстерне факторе.

Ако банка користи директне процене параметара ризика за појединачне дужнике или изложености, те се процене могу сматрати проценама ризичних категорија на континуираној рејтинг скали. Директном проценом, у смислу ове тачке, сматра се процена коју је банка добила директно из модела који користи, и то за сваког дужника или врсту пласмана појединачно.

Структура рејтинг система

85. Банка је дужна да обезбеди да структура рејтинг система за изложености према државама и централним банкама, привредним друштвима и банкама буде успостављена на следећи начин:

1) рејтинг систем одражава ризик дужника и ризик врсте пласмана, односно овај систем обухвата све њихове карактеристике;

2) рејтинг систем има рејтинг скалу за дужнике која одражава искључиво ризик неизмирења обавеза дужника, при чему ова скала има најмање седам рејтинг категорија за дужнике који нису у статусу неизмирења обавеза и најмање једну рејтинг категорију за дужнике који

су у том статусу;

3) веза између појединачних рејтинг категорија дужника и критеријума коришћених за разликовање нивоа ризика неизмирења обавеза је јасно документована;

4) ако у оквиру портфолија постоји концентрација на неком тржишном сегменту на одређеном распону PD параметра, банка је успоставила довољно рејтинг категорија дужника у оквиру тог распона да би се избегла велика концентрација дужника на нивоу једне категорије и у случају да таква концентрација постоји, банка је дужна да докаже да рејтинг категорија дужника покрива одговарајући распон PD параметра, а да ризик неизмирења обавеза свих дужника из те рејтинг категорије улази у дати распон;

5) ако банка примењује AIRB приступ, дужна је да у оквиру рејтинг система успостави посебну рејтинг скалу за производе, која одражава карактеристике производа повезане искључиво с LGD параметром, као и да дефиниција рејтинг категорије укључује опис начина на који се изложености распоређују у ту категорију и критеријуме за разликовање нивоа ризика по овим категоријама;

6) у случају да постоји велика концентрација у оквиру једне рејтинг категорије производа, банка је дужна да докаже да та категорија покрива одговарајући распон LGD параметра и да ризик који потиче од свих изложености из дате рејтинг категорије улази у тај распон.

Изузетно од става 1. ове тачке, ако банка пондере ризика за изложености по основу специјализованог кредитирања додељује на начин из тачке 119. ове одлуке – није дужна да има рејтинг скалу за дужнике која одражава искључиво квантификацију ризика неизмирења обавеза дужника за ове изложености, већ је дужна да за наведене изложености има најмање четири рејтинг категорије за дужнике који нису у статусу неизмирења обавеза и најмање једну рејтинг категорију за дужнике који су у том статусу.

Банка је дужна да обезбеди да структура рејтинг система за изложености према физичким лицима буде успостављена на следећи начин:

1) рејтинг систем одражава ризик дужника и ризик врсте пласмана, односно овај систем обухвата све њихове карактеристике;

2) успостављен је такав ниво диференцијације ризика да број изложености у датој рејтинг категорији или скупу изложености омогућава одговарајућу квантификацију и валидацију параметара ризика на нивоу рејтинг категорије или скупа изложености, а распоређивање изложености у рејтинг категорије, односно у скупове изложености се врши тако да се избегава велика концентрација;

3) процес распоређивања изложености у рејтинг категорије,

односно у скупове изложености омогућава јасно разликовање извора ризика, груписање сличних изложености, као и тачну и доследну процену карактеристика губитка на нивоу те категорије, односно скупа, при чему груписање изложености по основу купљених потраживања одражава услове одобравања ових потраживања и разноврсност клијената продавца тих потраживања.

При распоређивању изложености у рејтинг категорије, односно у скупове изложености, банка је дужна да узме у обзир следеће изворе ризика:

1) ризичне карактеристике дужника;
2) ризичне карактеристике пласмана, укључујући и врсте производа и средстава обезбеђења, а посебно случајеве у којима је више изложености обезбеђено истим средством обезбеђења;
3) уредност у измиривању обавеза, осим ако банка Народној банци Србије документује да то није значајан извор ризика за односну изложеност.

Распоређивање изложености у рејтинг категорије или скупове изложености

86. Банка је дужна да утврди посебне дефиниције, процесе и критеријуме за распоређивање изложености у рејтинг категорије, односно у скупове изложености у оквиру рејтинг система, уз испуњеност следећих услова:

1) да дефиниција рејтинг категорије или скупа изложености, као и критеријуми за распоређивање буду јасни и прецизни како би лицима задуженим за додељивање рејтинга омогућили да доследно распоређују изложености које проузрокују сличан ризик у исту рејтинг категорију или скуп изложености, при чему ова доследност постоји и по линијама пословања, пословним јединицама и географским областима;
2) да документација о рејтинг процесу буде јасна, како би омогућила разумевање начина распоређивања изложености у рејтинг категорије или скупове изложености, понављање тог поступка и оцену његове адекватности;
3) да критеријуми буду усклађени са условима банке за одобравање пласмана и с њеним начином поступања с проблематичним дужницима и пласманима.

Банка је дужна да при распоређивању изложености у рејтинг категорије, односно у скупове изложености користи све значајне ажурне информације на основу којих може проценити будуће карактеристике изложености. Ако располаже мањим бројем релевантних информација,

банка је дужна да опрезније поступа при распоређивању изложености у рејтинг категорије. Ако користи екстерни кредитни рејтинг као основни елемент за додељивање интерног рејтинга, банка је дужна да узме у обзир и остале релевантне информације.

87.Изложености према државама и централним банкама, привредним друштвима, банкама и изложености по основу власничких улагања на које банка примењује PD/LGD приступ из тачке 126. ове одлуке распоређују се у рејтинг категорије у складу са следећим критеријумима:

1) као саставни део процеса одобравања пласмана сваки дужник се распоређује у рејтинг категорију дужника;

2) ако примењује AIRB приступ, банка је дужна да као део процеса одобравања пласмана, сваку изложеност према врсти производа распоређује и у рејтинг категорију производа;

3) ако банка примењује метод из тачке 119. ове одлуке за додељивање пондера ризика за изложености по основу специјализованог кредитирања, сваку изложеност распоређује у ризичне категорије у складу с Прилогом 2 ове одлуке;

4) сваком правном лицу према коме банка има изложеност додељује се посебан рејтинг, а унутрашњим актима банке је уређен начин распоређивања појединачних дужника и чланова групе повезаних лица с дужником у одређене рејтинг категорије, као и утицај њихове повезаности на њихово распоређивање;

5) све изложености према једном дужнику распоређују се у исту рејтинг категорију дужника, без обзира на разлике у природи сваког посебног пласмана, а изузетно, банка може појединачне изложености према једном дужнику распоредити у више рејтинг категорија дужника – у следећим случајевима:

– ако постоји ризик трансфера, зависно од тога да ли су изложености у домаћој или страној валути,

– ако гаранције које се односе на изложености утичу на прилагођавање распоређивања изложености у рејтинг категорије дужника,

– ако прописи којима се уређује заштита корисника финансијских услуга, банкарска тајна или други прописи онемогућавају размену података о клијентима.

Банка је дужна да, као саставни део процеса одобравања пласмана, сваку изложеност према физичким лицима распореди у рејтинг категорију, односно скуп изложености.

Ради распоређивања изложености у рејтинг категорије, односно у скупове изложености – банка је дужна да унутрашњим актима уреди случајеве у којима се могу кориговати улазни подаци или резултати

процеса распоређивања, а дужна је и да документује податке о спроведеним корекцијама и свим запосленима који су одговорни за одобравање таквих корекција. Банка је дужна и да анализира карактеристике изложености чије је распоређивање предмет корекције, при чему ова анализа укључује све изложености чији је рејтинг кориговало свако одговорно лице појединачно.

Интегритет процеса распоређивања изложености

88.Банка је дужна да обезбеди да процес распоређивања изложености према државама и централним банкама, привредним друштвима, банкама и по основу власничких улагања на које се примењује PD/LGD приступ из тачке 126. ове одлуке, испуњава следеће услове:

1) периодичну проверу тог распоређивања спроводи или одобрава организациона јединица у банци независна од других организационих јединица, која не учествује у доношењу одлука које се односе на одобравање пласмана;

2) банка најмање једном годишње ажурира додељене рејтинге дужника, а рејтинге високоризичних дужника и проблематичних изложености и чешће и успоставила је процедуре којима се уређује учесталост проверавања рејтинга и процес додељивања новог рејтинга, у складу с расположивим значајним информацијама о дужнику или изложености;

3) успостављен је одговарајући процес прикупљања и ажурирања информација о карактеристикама дужника које утичу на PD параметар, као и о карактеристикама производа које утичу на LGD параметар и/или факторе конверзије.

Банка је дужна да најмање једном годишње ажурира рејтинг додељен дужницима и производима, односно да проверава карактеристике губитка и редовност измиривања обавеза за сваки скуп изложености према физичким лицима, као и да, на основу репрезентативног узорка, проверава статус појединачних изложености у сваком таквом скупу изложености, да би обезбедила да изложености буду распоређене у одговарајући скуп изложености.

Коришћење модела

89.При коришћењу статистичких и других математичких модела и метода за распоређивање изложености у рејтинг категорије или скупове изложености, банка је дужна да:

1) докаже да модел има добру способност предвиђања и да

његова примена не доводи до капиталних захтева који не одговарају ризичном профилу, при чему улазне променљиве представљају квалитетну основу за процене које су резултат примене модела, а ове процене нису пристрасне;

2) успостави процес за контролу улазних података, а нарочито проверу, односно процену њихове тачности, потпуности и адекватности;

3) докаже да су подаци коришћени у развијању модела репрезентативни за портфолио постојећих дужника, односно изложености банке;

4) успостави редовну валидацију модела, укључујући и праћење његових перформанси и његове стабилности, проверу његових карактеристика и *back* тестирање;

5) поред модела, користи и стручне процене и надзор ради провере распоређивања изложености заснованог на моделу и обезбеђења адекватног коришћења модела, као и ради проналажења и ограничавања грешака које су последица недостатака изабраног модела, при чему ова процена узима у обзир све релевантне информације које нису обухваћене моделом, а банка је дужна да утврди начин на који се комбинују стручна процена и резултати модела.

Документација рејтинг система

90. Банка је дужна да документује развој и оперативне детаље својих рејтинг система, при чему ова документација треба да садржи доказе о испуњености минималних услова за коришћење IRB приступа прописаних овим пододељком, а нарочито о распоређивању изложености у рејтинг категорије, критеријумима за доделу рејтинга, одговорностима запослених који врше распоређивање изложености, учесталости провере распоређивања изложености, као и о надзору рејтинг процеса који врши руководство.

Банка је дужна да документује разлоге за избор рејтинг критеријума, као и пратећу анализу која подржава тај избор. Ако је дошло до значајних промена у процесу додељивања интерних рејтинга, банка је дужна да наведене промене документује, укључујући и оне које су идентификоване након последње провере рејтинг процеса од стране Народне банке Србије.

Банка је дужна да успостави процедуре којима се уређује начин додељивања рејтинга, укључујући и процес тог додељивања и унутрашње контроле.

Банка је дужна да утврди дефиниције статуса неизмирења обавеза и параметара ризика, као и да докаже да су те дефиниције усклађене с дефиницијама из ове одлуке.

Ако банка користи статистичке моделе у рејтинг процесу, дужна је да утврди њихову методологију. Ова методологија садржи:

1) детаљан приказ теорије, претпоставки и/или математичке и емпиријске основе за додељивање процена параметара ризика рејтинг категоријама, појединачним дужницима, изложеностима или скуповима изложености, као и детаљан приказ извора података коришћених за оцену модела;

2) опис статистичког процеса коришћеног за валидацију модела, укључујући и тестове перформанси у временском периоду и на узорку података који нису коришћени у развоју модела (*out-of-time* и *out-of-sample*);

3) приказ свих околности у којима модел не даје добре резултате.

Банка је дужна да обезбеди испуњеност свих услова у вези с рејтинг системом утврђених овом одлуком и кад користи модел или било који елемент тог система који су прибављени од треће стране, у случајевима кад та страна задржава ауторска права над технологијом.

Прикупљање и чување података

91. Банка је дужна да прикупља и чува податке који се односе на интерне рејтинге, укључујући и оне које је дужна да објављује у складу са одлуком којом се уређује објављивање података и информација банке.

За изложености према државама и централним банкама, привредним друштвима, банкама и по основу власничких улагања на које се примењује PD/LGD приступ из тачке 126. ове одлуке, банка је дужна да прикупља и чува:

1) историјске податке о рејтингу дужника и рејтингу подобних давалаца гаранција;

2) податке о датумима додељивања рејтинга;

3) кључне податке и методологију коришћену за одређивање рејтинга;

4) податке о запосленима одговорним за додељивање рејтинга;

5) податке о дужницима и изложеностима који су у статусу неизмирења обавеза;

6) податке о датуму и околностима настанка статуса неизмирења обавеза;

7) податке о PD параметрима и реализованим стопама неизмирења обавеза који се односе на рејтинг категорије и миграцију између рејтинг категорија.

Ако банка примењује FIRB приступ за изложености из става 1. ове тачке, дужна је да прикупља и чува податке о поређењу реализованих LGD параметара с вредностима прописаним тачком 108. став 1. ове одлуке, као и податке о поређењу реализованих фактора конверзије с вредностима прописаним тачком 113. став 8. те одлуке.

Ако банка примењује AIRB приступ, дужна је да прикупља и чува:

1) историјске податке о рејтингу производа и проценама LGD параметра и фактора конверзије који се односе на сваку рејтинг скалу;
2) податке о датуму додељивања рејтинга и сачињавању процена;
3) кључне податке и методологију коришћену за одређивање рејтинга производа и процене LGD параметра и фактора конверзије;
4) податке о запосленима одговорним за додељивање рејтинга производу и о запосленима одговорним за сачињавање процена LGD параметра и фактора конверзије;
5) податке о процењеним и реализованим LGD параметрима и факторима конверзије који се односе на сваку изложеност у статусу неизмирења обавеза;
6) податке о LGD параметрима додељеним изложености пре и после узимања у обзир гаранција или кредитних деривата, ако банка ефекте ублажавања кредитног ризика коришћењем гаранција или кредитних деривата исказује кроз те параметре;
7) податке о елементима губитка за сваку изложеност у статусу неизмирења обавеза.

Ако банка примењује IRB приступ за изложености према физичким лицима, дужна је да прикупља и чува:

1) податке који су коришћени у процесу распоређивања изложености у рејтинг категорије, односно у скупове изложености;
2) податке о проценама PD и LGD параметара и фактора конверзије који се односе на рејтинг категорије или скупове изложености;
3) податке о дужницима и изложеностима које су у статусу неизмирења обавеза;
4) за изложености код којих је наступио статус неизмирења обавеза – податке о рејтинг категорији или скупу изложености у које је изложеност била распоређена у периоду од једне године пре наступања статуса неизмирења обавеза, као и реализоване вредности LGD параметра и фактора конверзије;
5) податке о стопама губитка за квалификоване револвинг изложености према физичким лицима.

Стрес тестирање

92.Банка је дужна да успостави одговарајући процес стрес тестирања у процени адекватности капитала, при чему ово тестирање укључује идентификовање могућих догађаја или будућих промена у економским условима који би могли неповољно утицати на изложеност банке кредитном ризику и на процену њене способности да издржи такве промене.

Банка је дужна да процес стрес тестирања спроводи најмање једном годишње, а по потреби и чешће, ради оцене ефеката специфичних услова на капитални захтев за кредитни ризик. Банка одлучује о томе које ће стрес тестове примењивати и они су предмет контроле Народне банке Србије. Ови тестови засновани су на одговарајућим и опрезним претпоставкама и укључују и ефекте сценарија економске рецесије. Банка је дужна да оцени миграцију између рејтинг категорија у сценаријима стрес тестова. Портфолија на којима се спроводе стрес тестови треба да обухвате већи део укупних изложености банке.

Ако банка примењује прилагођавање из тачке 118. став 3. ове одлуке, дужна је да у оквиру својих стрес тестова разматра и утицај погоршања кредитног квалитета пружалаца кредитне заштите, а посебно онда када ови пружаоци престану да испуњавају услове за признавање подобности из ове одлуке.

б) Квантификација ризика

Дефиниција статуса неизмирења обавеза

93.Статус неизмирења обавеза (*default*) дужника постоји када је испуњен било који од следећих услова:

– банка сматра мало вероватним да ће дужник у потпуности измирити своју обавезу према банци, њеном матичном или подређеним друштвима, не узимајући у обзир могућност реализације инструмената кредитне заштите,

– дужник је у доцњи више од 90 дана по било којој материјално значајној обавези према банци, њеном матичном или подређеним друштвима.

У случају изложености према физичким лицима банка може да примењује дефиницију статуса неизмирења обавеза из става 1. ове тачке на нивоу појединачне изложености, уместо на нивоу дужника.

При оцени испуњености услова из става 1. алинеја прва ове тачке, банка нарочито узима у обзир следеће околности:

1) престанак евидентирања прихода од камата и прихода од провизија и накнада у билансу успеха по основу потраживања од дужника;

2) специфична прилагођавања за кредитни ризик која су обрачуната због значајног погоршања кредитног квалитета које је уследило након настанка изложености;

3) значајан губитак који се остварује уступањем потраживања;

4) реструктурирање потраживања извршено услед финансијских тешкоћа дужника, уз умањење износа тог потраживања због отписа дела дуга или продужења рока отплате главнице, камате или накнаде, што у случају изложености по основу власничких улагања на које се примењује PD/LGD приступ укључује и овакво реструктурирање самог власничког улагања;

5) подношење предлога банке за покретање стечајног поступка над дужником због неизмиреног потраживања према банци, односно матичном или подређеним друштвима банке;

6) покретање поступка стечаја над дужником, који доводи до неизмирења обавезе или неблаговременог измирења обавезе према банци, односно њеном матичном или подређеним друштвима.

При оцени испуњености услова из става 1. алинеја друга ове тачке, сматраће се да је дужник у доцњи:

1) за прекорачења по текућим рачунима - од дана кад прекорачи одобрени лимит, кад му се одобрени лимит смањи испод тренутно искоришћеног износа или кад изврши исплату средстава са текућег рачуна без покрића, а износ прекорачења је материјално значајан;

2) код прекорачења по кредитној картици - од дана доспећа обавезе плаћања минималног износа.

Начин утврђивања материјално значајног износа Народна банка Србије прописује упутством.

Банка је дужна да унутрашњим актима, који се доследно примењују током времена и у складу су са процесом управљања ризицима и доношењем одлука у банци, уреди рачунање броја дана у доцњи, нарочито за револвинг изложености, случајеве продужетка рока отплате, одлагање плаћања главнице и/или камате, обнављање изложености и нетирање.

Под одобреним лимитом из става 4. одредба под 1) ове тачке, подразумева се лимит који је саопштен дужнику.

Ако банка користи екстерне податке који нису усклађени с дефиницијом статуса неизмирења обавеза, дужна је да докаже да је те податке на одговарајући начин прилагодила како би постигла ову усклађеност.

Ако утврди да више нису испуњени услови за статус неизмирења обавеза, банка дужнику или производу додељује један од рејтинга за дужнике који нису у том статусу. У случају да се накнадно испуне услови за стицање овог статуса, сматраће се да је наступио нови статус неизмирења обавеза.

Случајеве када се сматра да је наступио статус неизмирења обавеза Народна банка Србије прописује упутством.

Општи услови за процену параметара ризика

94. При процени параметара ризика за ризичне категорије и скупове изложености банка је дужна да примењује следеће:

1) процене банке које се односе на PD и LGD параметре, на факторе конверзије и на EL параметар обухватају све релевантне податке, информације и методе засноване и на искуству банке и на емпиријским доказима, а не само на субјективним оценама, при чему је банка дужна да обезбеди да те процене буду веродостојне, разумљиве и засноване на значајним факторима параметара ризика, а што је мањи број података којима банка располаже, ове процене су опрезније (већа је маржа конзервативности);

2) банка је дужна да обезбеди преглед историјских губитака који укључује реализоване вредности учесталости наступања статуса неизмирења обавеза, LGD параметра, фактора конверзије или губитака – ако процењује EL параметар, уз идентификовање свих значајних фактора параметара ризика и да докаже да су њене процене параметара ризика резултат вишегодишњег искуства;

3) банка је дужна да узима у обзир све промене у процесу одобравања пласмана или процесу наплате потраживања током периода посматрања из тачке 95. став 1. одредба под 8) и став 2. одредба под 5), тачке 96. став 1. одредба под 10) и став 3. и тачке 97. ст. 2. и 4. ове одлуке и да њене процене благовремено одражавају последице техничких побољшања, нових података и осталих информација, као и да најмање једном годишње проверава своје процене, а у случају нових информација – и чешће;

4) популација изложености у скупу података коришћених за процену параметара ризика, услови за одобравање пласмана коришћени у тренутку настанка ових података, као и остале релевантне

карактеристике, одговарају карактеристикама изложености и условима банке и банка је дужна да докаже да су економски или тржишни услови у којима су ти подаци настали релевантни и за садашње и за будуће услове а ради обезбеђивања тачности и адекватности процена треба да располаже довољним бројем изложености у узорку и временским серијама података коришћених за квантификацију;

5) банка је дужна да обезбеди да процене које се односе на купљена потраживања одражавају све релевантне информације о квалитету тих потраживања које су расположиве банци, укључујући и податке који се односе на сличне скупове изложености прикупљене од продавца потраживања, из других екстерних извора или у самој банци, као и да оцени све податке које користи а које је прикупила од продавца;

6) банка је дужна да својим проценама параметара ризика дода маржу конзервативности која се односи на очекивани распон грешака у процени, при чему је ова маржа већа што су методе и подаци мање квалитетни а очекивани распон грешака већи.

Ако користи различите процене параметара ризика за рачунање пондера ризика и за интерне сврхе, банка је дужна да их документује и да докаже оправданост њихове примене.

Ако банка за процену параметара ризика користи податке из заједничке базе података више банака, дужна је да испуни следеће услове:

1) рејтинг системи и критеријуми осталих банака у заједничкој бази података су слични њеним;

2) заједничка база података је репрезентативна за портфолио за који се користе заједнички подаци;

3) подаци из заједничке базе података се користе континуирано и доследно за процену банке;

4) одговорност за интегритет рејтинг система је на самој банци;

5) банка има задовољавајући ниво знања о рејтинг систему који користи, укључујући способност вршења ефективног надзора и ревизије рејтинг процеса.

Услови за процену PD параметра

95.При квантификовању параметара ризика за рејтинг категорије и скупове изложености, банка је дужна да за процену PD параметра за изложености према државама и централним банкама, привредним друштвима, банкама и по основу власничких улагања на које се примењује PD/LGD приступ из тачке 126. ове одлуке испуњава следеће услове:

1) да процењује PD параметар за сваку рејтинг категорију дужника на основу вишегодишњих просека једногодишњих стопа неизмирења обавеза, а за високо задужене дужнике или дужнике чија имовина је претежно у облику имовине којом се тргује процена PD параметра мора да одражава перформансе односне имовине у условима стреса;

2) за купљена потраживања према привредним друштвима банка може да процењује очекивани губитак по рејтинг категоријама дужника на основу вишегодишњих просека једногодишњих стопа неизмирења обавеза;

3) ако користи вишегодишње просечне процене PD параметра и LGD параметра за купљена потраживања према привредним друштвима по основу процена очекиваног губитка – банка је дужна да обезбеди да процес процене укупних губитака испуњава опште стандарде за квантификацију ризика из овог пододељка и да резултат те процене буде у складу са одредбама тачке 96. став 1. одредба под 1) ове одлуке;

4) банка може да користи технике процене PD параметра само уз одговарајуће пратеће анализе, а у поступку комбиновања резултата различитих техника и при прилагођавању процена услед ограничења коришћених техника и информација, дужна је да узима у обзир мишљење лица које располаже одговарајућим знањем и искуством који се односе на ове технике;

5) ако користи сопствене историјске податке о неизмирењу обавеза за процену PD параметра, банка је дужна да у својој анализи докаже да њене процене одражавају релевантне политике и процедуре и све разлике између рејтинг система коришћеног кад су настали ти подаци и постојећег рејтинг система, а у случају да су се ове политике и процедуре или рејтинг системи променили, банка је дужна да дода већу маржу конзервативности на своје процене PD параметра;

6) ако банка мапира своје интерне рејтинг категорије према рејтинг скали коју користи агенција за рејтинг и на исти начин распоређује стопе неизмирења обавеза које припадају рејтинг категоријама агенције за рејтинг у рејтинг категорије банке – мапирање мора бити засновано на поређењу интерних рејтинг критеријума и критеријума које користи та агенција и на поређењу интерних и екстерних рејтинга свих заједничких дужника, где су критеријуми агенције за рејтинг на основу којих су добијени подаци који се користе за квантификацију усмерени искључиво на ризик неизмирења обавеза и не могу одражавати ризичне карактеристике пласмана, при чему је банка дужна да утврди начин мапирања и да предузме све неопходне мере како би избегла необјективности или недоследности у процесу мапирања или коришћеним подацима и да документује основу за мапирање, а нарочито анализу која обухвата поређење коришћених дефиниција статуса неизмирења обавеза банке и агенције за рејтинг, у складу с тачком 93. ове одлуке;

7) банка која користи статистичке моделе за предвиђање

наступања статуса неизмирења обавеза може да процењује PD параметар као просек процена вероватноће наступања статуса неизмирења обавеза за појединачне дужнике у датој рејтинг категорији, при чему морају бити испуњени услови из тачке 89. ове одлуке;

8) без обзира да ли користи податке из свог пословања (интерне податке), податке из окружења (екстерне податке), податке из заједничке базе података или њихову комбинацију, банка процену PD параметра заснива на периоду посматрања који обухвата најмање пет година за бар један извор података, а ако располаже релевантним подацима за дужи период – на том дужем периоду. Народна банка Србије може банци дати сагласност да у тренутку увођења IRB приступа користи релевантне податке који обухватају период од две године и период посматрања мора се повећавати сваке године за једну годину све док релевантни подаци не обухвате период од пет година.

За процену PD параметра за изложености према физичким лицима банка је дужна да испуњава следеће услове:

1) да процењује PD параметар за сваку рејтинг категорију дужника, односно скуп изложености на основу вишегодишњих просека једногодишњих стопа неизмирења обавеза;

2) банка може процењивати PD параметар и на основу реализованих губитака и одговарајућих процена LGD параметра;

3) банка је дужна да, као примарни извор информација за процену параметара ризика, користи интерне податке за распоређивање изложености према физичким лицима у рејтинг категорије, односно у скупове изложености, а може да користи и екстерне податке, укључујући и податке из заједничке базе података или статистичке моделе за квантификацију, ако докаже да постоји чврста веза између:

– процеса распоређивања изложености према физичким лицима у рејтинг категорије, односно у скупове изложености и процеса који користи извор екстерних података,

– интерног ризичног профила банке и екстерних података;

4) ако израчунава вишегодишње просечне процене PD и LGD параметра за физичка лица по основу процена очекиваног губитка – банка је дужна да обезбеди да процес процене укупних губитака испуњава опште стандарде за квантификацију ризика из овог пододељка и да резултат те процене буде у складу с тачком 96. став 1. одредба под 1) ове одлуке;

5) без обзира да ли користи интерне податке, екстерне податке, податке из заједничке базе података или њихову комбинацију, банка процену PD параметра заснива на периоду посматрања који обухвата најмање пет година за бар један извор података, а ако располаже релевантним подацима за дужи период – на том дужем периоду, при чему није дужна да придаје исти значај историјским подацима ако може

доказати да новији подаци боље предвиђају стопе губитака. Народна банка Србије може банци дати сагласност да у тренутку увођења IRB приступа користи релевантне податке који обухватају период од две године и период посматрања мора се повећавати сваке године за једну годину све док релевантни подаци не обухвате период од пет година;

6) банка је дужна да, у току постојања изложености према физичком лицу, идентификује и анализира очекиване промене параметара ризика које могу да настану услед сезонских ефеката.

Банка је дужна да за изложености по основу купљених потраживања према физичким лицима користи све релевантне расположиве изворе података.

Услови за сопствене процене LGD параметра

96.При квантификовању параметара ризика за рејтинг категорије и скупове изложености, банка је дужна да за процену LGD параметра испуњава следеће услове:

1) да процењује LGD параметар по рејтинг категоријама производа или по скуповима изложености, на основу просечних реализованих LGD параметара за сваку рејтинг категорију производа или скуп изложености и узимајући у обзир сва евидентирана неизмирења обавеза утврђена на основу коришћених података (пондерисани просек неизмирења обавеза);

2) да користи процене LGD параметра које одговарају условима економске рецесије ако су оне опрезније од дугорочног просека и да своје процене параметара ризика по рејтинг категоријама или скуповима изложености прилагоди у мери у којој се очекује да ће рејтинг систем током времена пружати константне реализоване LGD параметре по тим категоријама или скуповима, како би на тај начин ограничила утицај економске рецесије на капитал;

3) да размотри да ли постоји било каква повезаност између ризика дужника и ризика средства обезбеђења, односно даваоца средства обезбеђења и ако постоји изражена зависност да такве случајеве третира на опрезан начин;

4) да валутну неусклађеност између односне изложености и средства обезбеђења, при израчунавању сопствених процена LGD параметра, третира на изразито опрезан начин;

5) у случају да процене LGD параметра узимају у обзир постојање средства обезбеђења, ове процене не могу бити засноване искључиво на процењеној тржишној вредности средства обезбеђења, већ морају узимати у обзир ефекте потенцијалне немогућности банке да у најкраћем року преузме средство обезбеђења и да га реализује;

6) банка је дужна да, у случају да процене LGD параметра узимају

у обзир постојање средства обезбеђења, успостави процедуре и процесе за управљање овим средствима и да испуњава услове који се односе на та средства у складу с одељком 3. пододељак 3. ове главе;

7) кад банка признаје ефекат средства обезбеђења ради израчунавања износа изложености ризику друге уговорне стране применом стандардизованог метода или метода интерних модела, у складу са одељком 5. ове главе – при процени LGD параметра не може узимати у обзир износ за који се очекује да ће бити наплаћен реализацијом средства обезбеђења;

8) код изложености које су у статусу неизмирења обавеза, банка је дужна да као LGD параметар користи најбољу процену очекиваног губитка банке за сваку изложеност (EL_{BE}), у складу с тренутним економским околностима и статусом изложености, увећану за могуће додатне неочекиване губитке током периода наплате (*recovery period*);

9) банка је дужна да ненаплаћене накнаде које су претходно евидентиране у билансу успеха дода износу изложености и губитка;

10) процене LGD параметра за изложености према државама и централним банкама, привредним друштвима и банкама засноване су на историјским подацима који обухватају период од најмање пет година и период посматрања се сваке наредне године повећава за једну годину све док релевантни подаци не обухвате период од седам година, и то за најмање један извор података, а ако расположиви период посматрања обухвата дужи период за било који извор и подаци су релевантни, банка је дужна да користи тај дужи период.

У случају изложености према физичким лицима банка може да поступа на следећи начин:

1) да процењује LGD параметар по основу реализованих губитака и одговарајућих процена PD параметра;

2) да укључи будућа повлачења средстава у сопствене процене фактора конверзије или LGD параметра;

3) да при процени LGD параметра за изложености по основу купљених потраживања према физичким лицима користи релевантне екстерне и интерне податке.

Процене LGD параметра за изложености према физичким лицима заснивају се на историјским подацима који обухватају период од најмање пет година. Банка није дужна да придаје исти значај историјским подацима ако може да докаже да новији подаци боље предвиђају стопе губитака. Изузетно, банка може користити релевантне податке који обухватају период од две године ако је то утврђено сагласношћу за IRB приступ, при чему се период посматрања сваке наредне године повећава се за једну годину, све док релевантни подаци не обухвате период од пет година.

Услови за сопствене процене фактора конверзије

97.При квантификовању параметара ризика за рејтинг категорије и скупове изложености, банка је дужна да за процену фактора конверзије испуњава следеће услове:

1) да факторе конверзије процењује по рејтинг категоријама производа или по скуповима изложености, на основу просечних реализованих фактора конверзије за сваку рејтинг категорију производа или скуп изложености и узимајући у обзир сва евидентирана неизмирења обавеза утврђена на основу коришћених података (пондерисани просек неизмирења обавеза);

2) да користи оне процене фактора конверзије које одговарају условима економске рецесије ако су оне опрезније од дугорочног просека и да своје процене параметара ризика по рејтинг категоријама или скуповима изложености прилагоди у мери у којој се очекује да ће рејтинг систем током времена пружати константне реализоване факторе конверзије по овим категоријама или скуповима, како би ограничила утицај економске рецесије на капитал;

3) да обезбеди да процене фактора конверзије одражавају могућност да дужник додатно повлачи средства до тренутка ступања у статус неизмирења обавеза, као и након тог тренутка, као и да проценама фактора конверзије дода већу маржу конзервативности кад се може очекивати висока позитивна корелација између учесталости настанка статуса неизмирења обавеза и вредности ових фактора;

4) да при процени фактора конверзије узима у обзир политике и процедуре које се односе на рачуноводствене политике и праћење наплате пласмана, као и своју способност и спремност да спречи будућа повлачења средстава у случају наступања статуса неизмирења обавеза услед догађаја који се не односе на неплаћање (нпр. кршења уговорних одредаба или других догађаја који доводе до тзв. техничког статуса неизмирења обавеза);

5) да успостави адекватне системе и процедуре за праћење износа изложености, искоришћеног износа у односу на одобрени износ изложености, као и промена у искоришћеним износима – по дужницима и по рејтинг категоријама, као и да стање искоришћених износа прати на дневној основи;

6) у случају да користи различите процене фактора конверзије за израчунавање износа ризиком пондерисаних изложености и за интерне сврхе, да коришћење таквих процена документује и докаже оправданост њихове примене.

Банка је дужна да обезбеди да су процене фактора конверзије за изложености према државама и централним банкама, привредним

друштвима и банкама засноване на историјским подацима који обухватају период од најмање пет година. Период посматрања сваке наредне године повећава се за једну годину све док релевантни подаци не обухвате период од седам година, и то за најмање један извор података. Ако расположиви период посматрања обухвата дужи период за било који извор и подаци су релевантни, банка је дужна да користи тај дужи период.

Банка будућа повлачења средстава може да укључи у сопствене процене фактора конверзије за изложености према физичким лицима, ако их већ није укључила у процену LGD параметра.

Процене фактора конверзије за изложености према физичким лицима заснивају се на историјским подацима који обухватају период од најмање пет година. Банка није дужна да придаје исти значај историјским подацима ако може да докаже да новији подаци боље предвиђају стопе губитака. Изузетно, банка може користити релевантне податке који обухватају период од две године ако је то утврђено сагласношћу за IRB приступ. Период посматрања сваке наредне године повећава се за једну годину, све док релевантни подаци не обухвате период од пет година.

Услови за оцену ефеката гаранција и кредитних деривата у случају сопствене процене LGD параметра

98. Банка је дужна да при сопственој процени LGD параметра код подобних гаранција и давалаца ових гаранција утврди јасне и детаљне услове за избор давалаца гаранција које користи ради израчунавања износа ризиком пондерисаних изложености и да на даваоце гаранција примењује одредбе тач. 86. до 88. ове одлуке.

Гаранција се даје у писменој форми, давалац гаранције је не може опозвати, важи док се обавеза која је њоме гарантована не измири у целини и може се реализовати у складу с меродавним правом, а у случају да банка намерава да прихвата гаранције које садрже услове под којима давалац гаранције није дужан да изврши обавезу (условне гаранције), дужна је да то наведе у захтеву за добијање сагласности за IRB приступ, да достави доказе да критеријуми распоређивања изложености за које је прибављена условна гаранција на одговарајући начин одражавају сва могућа умањења ефеката кредитне заштите, као и да утврди детаљне услове прихватања и праћења таквих гаранција.

Банка је дужна да утврди јасне критеријуме за прилагођавање рејтинг категорија, скупова изложености или сопствених процена LGD параметра. За изложености према физичким лицима и по основу

купљених потраживања дужна је да утврди и одговарајуће применљиве критеријуме који се односе на распоређивање изложености у рејтинг категорије или скупове изложености, како би исказала утицај гаранција на рачунање износа ризиком пондерисаних изложености. Ови критеријуми утврђују се тако да испуњавају услове из тач. 86. до 88. ове одлуке и да одражавају способност и спремност даваоца гаранције да изврши обавезу по основу дате гаранције, процењену динамику плаћања даваоца гаранције, степен корелације између способности даваоца гаранције да извршава обавезе по основу дате гаранције и способности дужника да измирује обавезе и ниво резидуалног ризика.

Минимални услови за гаранције прописани у ст. 1. до 3. ове тачке примењују се и на кредитне деривате с једним референтним лицем. Ако постоји неусклађеност између изложености за чију заштиту је прибављен кредитни дериват и референтне обавезе по овом деривату или обавезе на основу које се одређује настанак кредитног догађаја, банка је дужна да примењује одредбе тачке 165. став 3. ове одлуке. Банка је дужна да, у случају изложености према физичким лицима и изложености по основу купљених потраживања, одредбе тачке 165. став 3. ове одлуке примењује и на распоређивање изложености у рејтинг категорије или скупове изложености. Критеријуми за прилагођавање морају да одражавају структуру плаћања по основу кредитног деривата и да дају опрезну процену његовог утицаја на степен и динамику наплате средстава. При коришћењу кредитних деривата банка је дужна да утврди преостали ниво резидуалног ризика.

Банка не примењује одредбе ст. 1. до 4. ове тачке на гаранције држава и централних банака, банака и привредних друштава који испуњавају услове из тачке 149. став 1. одредба под 7) ове одлуке ако је добила сагласност Народне банке Србије да на изложености према тим лицима примењује стандардизовани приступ кредитном ризику у складу с тач. 81. и 83. те одлуке. У том случају банка је дужна да примењује одредбе одељка 3. ове главе.

Ако користи гаранције и јемства лица према којима су изложености распоређене у класу изложености према физичким лицима, банка је дужна да при распоређивању изложености у рејтинг категорије или скупове изложености, као и при процени PD параметра, примењује одредбе из ст. 1. до 3. ове тачке.

Услови за купљена потраживања

99.Банка је дужна да при квантификацији параметара ризика за рејтинг категорије или скупове изложености купљених потраживања примењује услове прописане овом тачком.

Банка је дужна да уговором о откупу потраживања обезбеди да у свим предвидивим ситуацијама има власништво и контролу над свим приливима средстава по основу потраживања.

У случају да дужник плаћања врши директно продавцу или сервисеру, банка је дужна да редовно проверава да ли су та плаћања извршена (пренета) у потпуности и у складу са уговореним условима.

Банка је дужна да успостави процедуре које обезбеђују заштиту потраживања и власништва над приливима средстава по том основу од стечаја и ликвидације или од других правних ситуација које би могле осетно одложити могућност реализације или преноса потраживања или утицати на контролу над приливима средстава.

Банка је дужна да прати квалитет купљених потраживања, као и финансијско стање продавца и сервисера, а нарочито да:

1) процењује корелацију између квалитета купљених потраживања, с једне стране, и финансијског стања продавца и сервисера, с друге стране, као и да успостави политике и процедуре којима се обезбеђују адекватне мере заштите од непредвиђених случајева и којима се уређује додељивање интерног рејтинга свим продавцима и сервисерима;

2) успостави јасне и ефективне политике и процедуре за одређивање подобности продавца и сервисера, као и да спроводи и документује периодичне провере продавца и сервисера ради утврђивања тачности извештаја које добија од њих, откривања преваре или пословних слабости и утврђивања квалитета њихове пословне политике и праксе и процедура наплате;

3) процењује карактеристике скупова купљених потраживања, укључујући и услове плаћања, постојање прекорачења уговорених износа кредита у односу на вредност потраживања, доспела ненаплаћена потраживања, потраживања лошег квалитета и исправке вредности по основу потраживања лошег квалитета;

4) успостави адекватне политике и процедуре за праћење концентрације по појединачним продавцима у оквиру скупа и кроз скупове купљених потраживања;

5) обезбеди да од сервисера прима благовремене и детаљне извештаје о доспелости и смањењу вредности потраживања, а ради усклађивања с критеријумима подобности и политикама и процедурама за управљање купљеним потраживањима, као и да обезбеди адекватно праћење и проверу услова продаје потраживања и начина на који продавац прати смањење вредности потраживања.

Банка је дужна да успостави систем раног уочавања погоршања финансијског стања продавца и квалитета купљених потраживања који омогућавају превентивно решавање уочених проблема, а дужна је и да успостави јасне и ефективне политике, процедуре и информационе системе за праћење кршења уговорних одредаба, као и адекватне процедуре за покретање одговарајућег правног поступка и за поступање с проблематичним купљеним потраживањима.

Банка је дужна да донесе и примени унутрашња акта за управљање купљеним потраживањима, кредитима и готовином, које обухватају све важне елементе купљених потраживања, укључујући и дисконте, подобна средства обезбеђења, неопходну документацију, лимите концентрације и начин поступања с примљеним готовинским уплатама. Овим елементима узимају се у обзир сви значајни фактори, укључујући и финансијско стање продавца и сервисера, концентрацију ризика, као и трендове који се односе на квалитет купљених потраживања и оне који се односе на продавчеву базу клијената. Банка је дужна да обезбеди да се средства одобравају само ако су достављена потребна средства обезбеђења и сва неопходна документација.

Банка је дужна да успостави ефективне поступке за оцену усклађености откупа потраживања са унутрашњим актима, што укључује најмање следеће редовну ревизију свих фаза процеса откупа потраживања, проверу да ли је процена финансијског стања продавца и сервисера извршена одвојено од периодичних провера продавца и сервисера, као и процену активности функције подршке банке, а посебно стручности, искуства и броја запослених, као и процену система који омогућавају аутоматизацију процеса откупа потраживања.

в) Валидација интерних процена

100. Банка је дужна да испуни следеће услове у вези са валидацијом интерних процена:

1) да успостави адекватне системе за валидацију тачности и доследности рејтинг система и процеса, те процена свих релевантних параметара ризика, као и да докаже да јој процес интерне валидације омогућава доследну и одговарајућу оцену перформанси система интерног рејтинга и процена ризика;

2) да реализоване стопе неизмирења обавеза редовно пореди с процењеним PD параметром за сваку рејтинг категорију и, ако су те стопе изван очекиваног распона за ту рејтинг категорију, да посебно анализира разлоге тог одступања, а ако користи сопствене процене LGD параметра и/или фактора конверзије, да на исти начин анализира и те

процене, при чему се ова поређења заснивају на историјским подацима који покривају најдужи могући период, а банка је документовала методе и податке коришћене у тим поређењима и све ове анализе и документацију ажурира најмање једном годишње;

3) да користи и друге методе квантитативне валидације, као и да врши поређења с подацима из екстерних извора, при чему се ове анализе заснивају на подацима који су одговарајући за дати портфолио, који су редовно ажурирани и који се односе на релевантан период посматрања а интерна оцена банке о перформансама њених модела се заснива на најдужем могућем периоду;

4) да обезбеди континуирано и доследно коришћење метода и података који се користе за квантитативну валидацију, као и да документује њихове промене узимајући у обзир изворе података и период посматрања;

5) да унутрашњим актима успостави јасне стандарде за поступање у ситуацијама кад реализовани PD параметар, LGD параметар, фактори конверзије, укупни губици и очекивани губици (ако се користе) одступају од процењених вредности ових параметара ризика толико да доводе у питање поузданост процена, као и да ови стандарди узимају у обзир привредни циклус и сличне промене у окружењу које могу утицати на настанак статуса неизмирења обавеза, а ако су реализоване вредности и даље веће од очекиваних, банка је дужна да повећа процене како би оне одражавале остварене вредности.

г) Минимални услови за примену IRB приступа за изложености по основу власничких улагања

Капитални захтеви и квантификација ризика

101. Банка је дужна да, ради израчунавања капиталних захтева за изложености по основу власничких улагања, испуни следеће услове:

1) да њена процена потенцијалних губитака на одговарајући начин узме у обзир утицај неповољних тржишних кретања на дугорочни ризични профил власничких улагања банке;

2) да је подацима коришћеним за добијање расподеле приноса по основу власничких улагања обухваћен најдужи период посматрања за који су подаци расположиви и значајни за процену ризичног профила власничких улагања банке и да представљају адекватну основу за обезбеђење опрезне, статистички поуздане и јасне процене губитка која није заснована првенствено на субјективним разматрањима;

3) да је доказала да коришћене сценарио анализе тржишних шокова обезбеђују опрезну процену потенцијалних губитака током релевантног дугорочног привредног циклуса;

4) да комбинује емпиријску анализу расположивих података с

прилагођавањима заснованим на великом броју фактора ради добијања реалнијих и свеобухватнијих резултата модела;

5) да, при развијању VaR (*Value at Risk*) модела за процену потенцијалних тромесечних губитака, користи тромесечне податке или да податке из краћег периода конвертује у еквивалентне тромесечне податке коришћењем одговарајућих аналитичких метода, заснованих на емпиријским доказима и развијеним и документованим процесима и анализама, као и да овај приступ примењује опрезно и доследно током времена и да, ако су јој расположиви само ограничени релевантни подаци, додаје одговарајућу маржу конзервативности;

6) да коришћени модели на одговарајући начин обухватају све материјално значајне ризике који се односе на принос по основу власничких улагања, укључујући и општи тржишни ризик и ризике специфичне за дату изложеност портфолија власничких улагања банке, да интерни модели адекватно објашњавају историјске промене цена, идентификују величину и промене у структури потенцијалних концентрација улагања и да су применљиви и у ванредним тржишним условима, као и да популација ризичних изложености, представљена у подацима коришћеним за процену, одговара изложеностима банке по основу власничких улагања или је упоредива с њима;

7) да интерни модел одговара ризичном профилу и сложености портфолија власничких улагања банке, а ако банка има материјално значајна власничка улагања нелинеарне природе – да интерни модели на одговарајући начин обухватају ризике који се односе на та улагања;

8) да је распоређивање појединачних позиција према тржишним индексима и ризичним факторима веродостојно, засновано на одговарајућим претпоставкама и јасно;

9) да је емпиријским анализама доказала адекватност ризичних фактора, укључујући и њихову способност да обухвате опште и специфичне ризике;

10) да процене волатилности приноса по основу власничких улагања укључују све релевантне и расположиве податке, информације и методе, при чему се користе подаци који су били предмет унутрашње ревизије или подаци из екстерних извора (укључујући и податке из заједничких база података);

11) да су успостављени строги и свеобухватни стрес тестови.

Процес управљања ризицима и унутрашње контроле

102. Банка је дужна да при коришћењу интерних модела за израчунавање капиталних захтева за изложености по основу власничких улагања, а ради обезбеђења интегритета интерних модела и процеса моделирања, донесе и примени унутрашња акта и успостави контролне процесе којима се нарочито уређује:

1) потпуна интегрисаност интерних модела у систем извештавања руководства банке и управљање портфолијом власничких улагања из банкарске књиге, при чему се под потпуном интегрисаношћу подразумева да се ови модели користе за мерење и процену перформанси портфолија власничких улагања, укључујући и прилагођавање ризицима, расподелу интерног капитала на изложености по основу власничких улагања, оцену целокупне адекватности капитала и процес управљања инвестицијама;

2) успостављање система управљања, процедура и контролних функција ради обезбеђења периодичне и независне провере свих елемената процеса моделирања, укључујући и одобравање измена, контролу улазних података, као и проверу резултата модела (нпр. директну проверу и потврђивање резултата) која треба да утврди тачност, свеобухватност и адекватност улазних података и тих резултата и да буде усмерена на проналажење и ограничавање могућих грешака које се односе на познате слабости, као и на идентификовање непознатих слабости модела, а коју спроводи организациона јединица или треће лице који нису учествовали у овом процесу;

3) адекватни системи и процедуре за праћење лимита улагања и изложености ризицима по основу власничких улагања;

4) да организациона јединица одговорна за развој и примену модела буде функционално независна од организационих јединица одговорних за управљање појединачним улагањима;

5) да лица одговорна за било који део процеса моделирања имају одговарајућу стручност, као и да за потребе моделирања руководство банке обезбеди довољан број запослених одговарајуће стручности.

Валидација модела и пратећа документација

103. Банка је дужна да успостави одговарајући систем валидације тачности и доследности интерних модела и процеса моделирања, при чему сви важни елементи тих модела и процеса треба да буду документовани.

Банка је дужна да испуни следеће услове у вези са валидацијом интерних модела и процеса моделирања и пратећом документацијом:

1) процес интерне валидације се користи за оцену перформанси интерних модела и процеса моделирања на доследан и разумљив начин;

2) методи и подаци који се користе за квантитативну валидацију доследно се користе током времена, а промене у њима које се односе на изворе података и период посматрања су адекватно

документоване:

3) банка редовно врши поређење стварних приноса по основу власничких улагања (израчунатих на основу реализованих и нереализованих добитака и губитака) с проценама модела и документује методе и податке коришћене у овим поређењима, при чему се ова поређења заснивају на историјским подацима који покривају најдужи могући период, а све анализе и документација се ажурирају најмање једном годишње;

4) банка користи и друге методе квантитативне валидације, врши поређења с подацима из екстерних извора који су одговарајући за портфолио власничких улагања, који су редовно ажурирани и који се односе на релевантан период посматрања, при чему се интерна оцена банке о перформансама њених модела заснива на најдужем могућем периоду;

5) успостављене су јасне процедуре за поступање у случајевима кад поређења стварних приноса по основу власничких улагања с проценама модела доводе у питање ваљаност ових процена или самог модела и овим процедурама се узимају у обзир привредни циклус и сличне промене у окружењу које могу утицати на принос по основу власничких улагања, а сва прилагођавања интерних модела настала услед провера модела су документована и у складу с политикама и процедурама банке које се односе на ту проверу;

6) интерни модел и процес моделирања су документовани, укључујући и опис одговорности свих лица укључених у процес моделирања, одобравања и провере овог модела.

д) Управљање и надзор

<u>Управљање</u>

104. Управни одбор или одговарајући одбор банке који је управни одбор одредио и извршни одбор дужни су да одобре све материјално значајне аспекте процеса рејтинг система банке и процене параметара ризика, да разумеју структуру и функционисање тих система, као и да буду упознати са извештајима који се односе на ове системе.

Извршни одбор је дужан да управни одбор или одговарајући одбор из става 1. ове тачке обавести о свим променама или изузећима од успостављених политика који могу битно утицати на функционисање рејтинг система банке. Извршни одбор треба да буде упознат са структуром и функционисањем рејтинг система, као и да обезбеди да овај систем континурано функционише на одговарајући начин.

Организациона јединица у чијем је делокругу контрола кредитног ризика дужна је да извршни одбор редовно извештава о

перформансама рејтинг процеса, областима које треба побољшати и статусу активности усмерених на побољшање претходно идентификованих недостатака.

Извештавање руководства банке обухвата интерну анализу ризичног профила по основу кредитног ризика банке засновану на њеним интерним рејтинзима. Ово извештавање укључује најмање:

– ризични профил по рејтинг категоријама;
– миграцију између рејтинг категорија;
– процену релевантних параметара ризика по рејтинг категоријама;
– поређење реализованих стопа неизмирења обавеза са очекиваним вредностима и с резултатима стрес тестова;
– поређење сопствених процена реализованих LGD параметара и реализованих фактора конверзије са очекиваним вредностима и с резултатима стрес тестова – ако банка примењује сопствене процене ових губитака и фактора.

Учесталост извештавања у смислу ове тачке зависи од значаја и врсте информација и нивоа корисника извештаја.

Контрола кредитног ризика

105. Банка је дужна да обезбеди јасну организациону раздвојеност и оперативну независност функције контроле кредитног ризика од функције преузимања тог ризика. Организациона јединица у чијем је делокругу контрола кредитног ризика дужна је да директно извештава извршни одбор банке, одговорна је за развој или избор, имплементацију, надзирање и перформансе рејтинг система, а дужна је и да редовно сачињава и анализира извештаје о резултатима тог система.

Одговорност организационе јединице из става 1. ове тачке укључује најмање следеће:

1) развој или избор рејтинг система, као и имплементацију, надзирање и перформансе тог система;
2) тестирање и праћење рејтинг категорија и скупова изложености;
3) сачињавање и анализу извештаја који се односе на рејтинг системе банке, а нарочито о резултатима тих система;
4) успостављање процедуре за проверу да ли се дефиниције рејтинг категорија и скупова изложености доследно примењују у свим пословним јединицама и географским областима;
5) проверу и документовање свих промена процеса

додељивања рејтинга, укључујући и разлоге тих промена;

6) проверу рејтинг критеријума ради оцене њихове способности предвиђања, уз документовање промене процеса додељивања рејтинга, рејтинг критеријума или индивидуалних параметара рејтинга;

7) активно учествовање у изради или избору, имплементацији и валидацији модела који се користе у процесу додељивања рејтинга;

8) надзор над моделима коришћеним у процесу додељивања рејтинга и контролу тих модела;

9) континуирану проверу модела коришћених у процесу додељивања рејтинга и свих њихових измена.

Изузетно од става 2. ове тачке, ако користи податке из заједничке базе података у складу с тачком 94. став 3. ове одлуке, банка може трећем лицу поверити обављање следећих активности:

1) сачињавање информација релевантних за тестирање и праћење рејтинг категорија и скупова изложености;

2) сачињавање извештаја у вези с рејтинг системима банке;

3) сачињавање информација релевантних за проверу рејтинг критеријума ради оцене њихове способности предвиђања;

4) документовање промена процеса додељивања рејтинга, критеријума или индивидуалних параметара рејтинга;

5) сачињавање информација релевантних за континуирану проверу модела и свих измена модела коришћених у рејтинг процесу.

Унутрашња ревизија

106. Унутрашња ревизија је дужна да најмање једном годишње проверава рејтинг системе и пратеће активности банке, укључујући и активности у вези с функцијом преузимања кредитног ризика и процене PD параметра, LGD параметра и очекиваних губитака, као и фактора конверзије. Ова провера обухвата и проверу усклађености са свим применљивим минималним условима прописаним у овом пододељку.

3. Процена параметара ризика

а) Изложености према према државама и централним банкама, привредним друштвима и банкама

PD параметар

107. PD параметар за изложеност према привредном друштву или банци износи најмање 0,03%.

PD параметар за изложености према дужнику у статусу неизмирења обавеза износи 100%.

Банка је дужна да за изложености по основу купљених потраживања према привредним друштвима за које не може да утврди PD параметар или да докаже да њене процене овог параметра испуњавају минималне услове за процену тог параметра прописане пододељком 2. овог одељка, тај параметар утврђује у складу са следећим методом:

– за изложености с правом првенства у наплати по основу купљених потраживања према привредним друштвима – PD параметар једнак је односу процене EL и LGD параметара тих потраживања,

– за субординиране изложености по основу купљених потраживања према привредним друштвима – PD параметар једнак је процени EL параметра,

– ако користи AIRB приступ за изложености према привредним друштвима и може поуздано и на задовољавајући начин да рашчлани сопствене процене EL параметра за купљена потраживања према привредним друштвима на PD и LGD параметре – банка може да користи процењени PD параметар добијен на овај начин.

Банка може користити нематеријалну кредитну заштиту прилагођавањем PD параметра у складу с одредбама одељка 3. ове главе. У случају ризика смањења вредности купљених потраживања, поред подобних пружалаца заштите из тачке 149. став 1. одредба под 7) ове одлуке, продавац купљеног потраживања се сматра подобним ако су испуњени следећи услови:

1) привредно друштво има кредитни рејтинг подобне агенције за рејтинг којем одговара ниво кредитног квалитета 3 или бољи утврђен на начин из одељка 1. ове главе или

2) у случају када банка за израчунавање износа ризиком пондерисаних изложености и износа очекиваних губитака користи IRB приступ и привредно друштво нема кредитни рејтинг подобне агенције за рејтинг али има интерни рејтинг којем одговара PD параметар једнак ономе који је придружен нивоу кредитног квалитета 3 или бољем утврђеном на начин из одељка 1. ове главе.

Ако користи AIRB приступ банка може да призна нематеријалну кредитну заштиту прилагођавањем PD параметра у складу с тачком 108. став 3. ове одлуке.

Ради израчунавања износа ризиком пондерисаних изложености за ризик смањења вредности купљених потраживања према привредним

друштвима, PD параметар једнак је процени очекиваног губитка за овај ризик. Ако користи AIRB приступ за изложености према привредним друштвима и може поуздано и на задовољавајући начин да рашчлани сопствене процене EL параметра за купљена потраживања према привредним друштвима на PD и LGD параметре – банка може да користи процењени PD параметар добијен на овај начин. Банка може да призна нематеријалну кредитну заштиту прилагођавањем PD параметра у складу са одељком 3.ове главе.

Изузетно од тачке 149. став 1. одредба под 7) ове одлуке, привредна друштва која испуњавају услове из става 4. ове тачке сматрају се подобним пружаоцима заштите.

Ако користи AIRB приступ за ризик смањења вредности купљених потраживања према привредним друштвима, банка може да призна нематеријалну кредитну заштиту прилагођавањем PD параметра у складу с тачком 108. став 3. ове одлуке.

LGD параметар

108. Банка која примењује FIRB приступ дужна је да користи следеће вредности LGD параметра:

1) за изложености с правом првенства у наплати без подобног средства обезбеђења – 45%;
2) за субординиране изложености без подобног средства обезбеђења – 75%;
3) у случају примене инструмената материјалне и нематеријалне кредитне заштите у складу са одељком 3. ове главе – вредност LGD параметра прилагођену на начин из тог одељка;
4) за покривене обвезнице које испуњавају услове за примену третмана из тачке 57. ст. 1. и 2. ове одлуке – 11,25%.
5) за изложености с правом првенства у наплати по основу купљених потраживања према привредним друштвима, ако банка не може да докаже да њене процене PD параметра испуњавају минималне услове из пододељка 2. овог одељка – 45%;
6) за субординиране изложености по основу купљених потраживања према привредним друштвима, ако банка не може да докаже да њене процене PD параметра испуњавају минималне услове из пододељка 2. овог одељка – 100%;
7) за ризик смањења вредности купљених потраживања према привредним друштвима – 75%.

Ради израчунавања износа ризиком пондерисаних изложености за кредитни ризик и ризик смањења вредности купљених потраживања,

банка која користи AIRB приступ за изложености према привредним друштвима и може поуздано и на задовољавајући начин да рашчлани сопствене процене EL параметра за купљена потраживања према привредним друштвима на PD и LGD параметре – може да користи процењени LGD параметар добијен на овај начин.

Банка може, при прилагођавању PD параметра и/или LGD параметра, да користи нематеријалну кредитну заштиту само ако су испуњени услови из пододељка 2. овог одељка и ако је то утврђено у сагласности за IRB приступ. Банка не може обезбеђеној изложености да додељује прилагођени PD параметар или такав LGD параметар при коме је прилагођени пондер ризика нижи од оног који се иначе додељује упоредивој директној изложености према пружаоцу заштите.

За потребе тачке 118. став 3. ове одлуке као LGD параметар упоредиве директне изложености према пружаоцу заштите банка може користити овај параметар који се односи на необезбеђену изложеност према пружаоцу заштите или према дужнику ако током трајања обезбеђене изложености расположиви докази и структура кредитне заштите указују на то да, у случају наступања статуса неизмирења обавеза и пружаоца заштите и дужника, износ наплате зависи првенствено од финансијског стања пружаоца заштите, односно од дужника, у зависности од одабраног LGD параметра.

М параметар

109. Банка која примењује FIRB приступ је дужна да изложеностима насталим по основу репо трансакција или трансакција давања и узимања у зајам хартија од вредности или робе додељује M параметар од пола године, а свим осталим изложеностима M параметар од две и по године. Народна банка Србије у сагласности за IRB приступ уређује да ли банка користи M параметар из овог става или овај параметар из става 2. ове тачке.

Ако користи AIRB приступ за изложености према државама и централним банкама, привредним друштвима или банкама, банка је дужна да M параметар рачуна за сваку појединачну изложеност, узимајући у обзир одредбе овог става и ст. 3. до 6. ове тачке – при чему M параметар не може износити више од пет година – на следећи начин:

1) за инструменте за које је утврђен план отплате – M параметар се рачуна у складу са следећом формулом:

$$M = MAX\left\{1;\ MIN\left\{\frac{\sum_t t \times CF_t}{\sum_t CF_t},\ 5\right\}\right\},$$

где $CF_т$ представља новчане токове (главницу, камате, провизије и накнаде) које је дужник обавезан да плати у години t;

2) за деривате који су предмет стандардизованих споразума о нетирању – М параметар се рачуна као пондерисани просек преостале рочности изложености, при чему М параметар износи најмање једну годину, а за пондерисање рочности користи се хипотетички износ сваке изложености;

3) за изложености по основу потпуно или претежно обезбеђених трансакција финансијским дериватима наведеним у Прилогу 1, као и по основу потпуно или претежно обезбеђених трансакција кредитирања трговине хартијама од вредности које су предмет стандардизованих споразума о нетирању – М параметар се рачуна као пондерисани просек преостале рочности трансакција и износи најмање десет дана;

4) за изложености по основу репо трансакција, трансакција давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе по основу стандардизованих споразума о нетирању – М параметар се рачуна као пондерисани просек преостале рочности трансакција и износи најмање пет дана, а за пондерисање рочности користи се хипотетички износ сваке трансакције;

5) ако банка користи сопствене процене PD параметра за купљена потраживања према привредним друштвима по основу оквирних кредита – за искоришћене износе оквирних кредита код којих је банка преузела потраживања од даваоца ових кредита, М параметар једнак је пондерисаној просечној рочности изложености по основу купљеног потраживања, при чему износи најмање 90 дана, а на овај начин израчунати М параметар користи се и за неискоришћене износе ових оквирних кредита ако постоје уговорне одредбе (као што је могућност превременог реоткупа) које штите банку од осетног погоршања квалитета будућих потраживања за које се банка обавезала да ће их куповати за време трајања уговора, а ако таква заштита није успостављена, М параметар се за неискоришћене износе оквирних кредита рачуна као збир рочности потенцијалних потраживања с најдужим могућим роком доспећа из уговора о откупу потраживања и преостале рочности уговора, и при том износи најмање 90 дана;

6) за остале инструменте или ако банка није у могућности да М параметар рачуна у складу са одредбом под 1) овог става – као М параметар користи се најдуже преостало време (у годинама) које је дужнику одређено за испуњење уговорних обавеза, при чему ова рочност износи најмање једну годину;

7) за изложености чије вредности банка рачуна применом метода интерних модела из пододељка 5. одељка 5. ове главе, а рочност уговора с најдужим роком доспећа из скупа за нетирање је већа од једне године – M параметар се рачуна у складу са следећом формулом:

$$M = MIN\left(\frac{\sum_k Ефективна\ EE_{t_k} \times \Delta t_k \times df_{t_k} \times s_{t_k} + \sum_k EE_{t_k} \times \Delta t_k \times df_{t_k} \times \left(1 - s_{t_k}\right)}{\sum_k Ефективна\ EE_{t_k} \times \Delta t_k \times df_{t_k} \times s_{t_k}};\ 5\right),$$

где је:

s_{t_k} = варијабла чија је вредност за будући период времена t_k једнака нули ако је $t_k > 1$ и један ако је $t_k \leq 1$;

EE_{t_k} = очекивана изложеност за будући период времена t_k;

$Ефективна\ EE_{t_k}$ = ефективна очекивана изложеност за будући период времена t_k;

df_{t_k} = неризични дисконтни фактор за будући период времена t_k; и

$\Delta t_k = t_k - t_{k-1}$.

8) ако користи интерне моделе за рачунање једностраног прилагођавања изложености по основу ризика друге уговорне стране – банка може као M параметар да користи ефективну рочност процењену интерним моделом, ако је то утврђено сагласношћу за IRB приступ, при чему је банка дужна да за скупове за нетирање у којима сви уговори имају првобитно уговорени рок доспећа краћи од годину дана примењује формулу из одредбе под 1) овог става;

9) ако за израчунавање износа изложености користи метод интерних модела из пододељка 5. одељка 5. ове главе и има сагласност Народне банке Србије за примену приступа интерних модела за специфични ценовни ризик дужничких инструмената којима се тргује из главе VII одељак 6. ове одлуке, банка за потребе обрачуна из тачке 118. став 1. ове одлуке може да користи вредност M параметра један ако може да докаже Народној банци Србије да интерни модели за специфични ризик дужничких инструмената којима се тргује, а које примењује за потребе тачке 302. ове одлуке, обухватају и ефекте миграције рејтинга;

10) за потребе тачке 118. став 3. ове одлуке као M параметар изложености користи се ефективна рочност кредитне заштите, при чему ова рочност мора износити најмање једну годину.

У случају дневног одмеравања маргина и дневног усклађивања вредности, као и ако је, у случају наступања статуса неизмирења обавеза или немогућности одмеравања маргина, уговорена могућност

реализације средства обезбеђења без одлагања – M параметар је најмање један дан за:

1) потпуно или највећим делом обезбеђене финансијске деривате наведене у Прилогу 1;
2) потпуно или највећим делом обезбеђене трансакције кредитирања трговине хартијама од вредности;
3) репо трансакције, трансакције давања и узимања у зајам хартија од вредности или робе.

За квалификоване краткорочне изложености које нису саставни део финансирања дужника M параметар је најмање један дан, при чему ове изложености укључују следеће:

1) изложености према банкама по основу измирења девизних обавеза;
2) краткорочне трансакције финансирања трговине које се аутоматски затварају а које се односе на размену робе и услуга са преосталом рочношћу до једне године;
3) изложености по основу измирења куповине или продаје хартија од вредности у оквиру уобичајеног периода испоруке или у року од два радна дана;
4) изложености по основу измирења у новцу путем електронског преноса и измирења електронских платних трансакција и односних унапред плаћених трошкова, укључујући прекорачења по основу неуспешних трансакција које не трају дуже од кратког унапред дефинисаног броја радних дана.

За изложености према привредним друштвима из Републике Србије и Европске уније која припадају групи чији је укупан годишњи приход и имовина на консолидованом нивоу мања од 60.000.000.000 динара, банка може доследно да користи M параметар из става 1. ове тачке уместо M параметра из става 2. те тачке. Ако је претежна делатност ових привредних друштава поседовање и изнајмљивање стамбених некретнина које није шпекулативно, банка може уместо 60.000.000.000 динара као лимит да користи 120.000.000.000 динара.

У случају рочне неусклађености, банка је дужна да при процени M параметра примењује одредбе из одељка 3. ове главе.

б) Изложености према према физичким лицима

PD параметар

110. PD параметар за изложеност према физичким лицима износи

најмање 0,03%.

PD параметар за изложености према дужнику, односно изложености у статусу неизмирења обавеза износи 100%.

Ради израчунавања износа ризиком пондерисаних изложености за ризик смањења вредности купљених потраживања према физичким лицима – PD параметар једнак је процени очекиваног губитка за овај ризик. Ако може поуздано и на задовољавајући начин да рашчлани сопствене процене EL параметра за купљена потраживања према физичким лицима на PD и LGD параметре – банка може да користи процењени PD параметар добијен на овај начин.

Банка може да користи нематеријалну кредитну заштиту при прилагођавању PD параметра у складу с тачком 111. став 2. ове одлуке. У случају ризика смањења вредности купљених потраживања, поред подобних пружалаца кредитне заштите из тачке 149. став 1. одредба под 7) ове одлуке, продавац купљених потраживања се сматра подобним пружаоцем заштите ако су испуњени услови из тачке 107. став 4. те одлуке.

LGD параметар

111. Банка је дужна да обезбеди сопствене процене LGD параметра које испуњавају услове прописане у пододељку 2. овог одељка.

Ради израчунавања износа ризиком пондерисаних изложености за ризик смањења вредности купљених потраживања према физичким лицима – банка је дужна да користи LGD параметар од 75%. Ако може поуздано и на задовољавајући начин да рашчлани сопствене процене EL параметра за купљена потраживања према физичким лицима на PD и LGD параметре – банка може да користи процењени LGD параметар добијен на овај начин.

Банка може да користи нематеријалну кредитну заштиту приликом прилагођавања PD параметра и/или LGD параметра за појединачну изложеност или за скуп изложености само ако су испуњени услови из тачке 98. ст. 1. до 3. ове одлуке и ако је то утврђено у сагласности за IRB приступ. Банка не може обезбеђеној изложености да додељује такав прилагођени PD или LGD параметар при коме ће пондер ризика бити нижи од оног који се иначе додељује упоредивој директној изложености према пружаоцу заштите.

Ради израчунавања износа ризиком пондерисаних изложености за изложености из тачке 122. став 2. ове одлуке, као LGD параметар

упоредиве директне изложености према пружаоцу заштите из тачке 118. став 3. те одлуке банка може да користи овај параметар који се односи на необезбеђену изложеност на начин утврђен тачком 108. став 4. те одлуке.

Просечни LGD параметар пондерисан изложеношћу за изложености према физичким лицима које су обезбеђене хипотекама на стамбеним непокретностима за које не постоји гаранција државе не може бити нижи од 10%.

Просечни LGD параметар пондерисан изложеношћу за изложености према физичким лицима које су обезбеђене хипотекама на пословним непокретностима за које не постоји гаранција државе не може бити нижи од 15%.

Банка је дужна да на изложености обезбеђене хипотекама на непокретностима примењује више минималне вредности LGD параметра од оних прописаних ст. 5. и 6. ове тачке ако је надлежно регулаторно тело државе у којој се непокретност налази утврдило такве вредности овог параметра.

в) Изложености по основу власничких улагања према PD/LGD методи

112. За изложености по основу власничких улагања на које банка примењује PD/LGD метод – PD параметар се одређује у складу с методима за утврђивање овог параметра за изложености према привредним друштвима. Банка је дужна да примењује следеће минималне PD параметре:

1) 0,09% – за изложености по основу власничких улагања којима се тргује на берзи и које представљају део дугорочног пословног односа с клијентом;

2) 0,09% – за изложености по основу власничких улагања којима се не тргује на берзи и чији су приноси засновани на редовним и периодичним новчаним токовима, а не на капиталним добицима;

3) 0,40% – за остале изложености по основу власничких улагања којима се тргује на берзи, укључујући и кратке позиције из тачке 125. став 2. ове одлуке;

4) 1,25% – за остале изложености по основу власничких улагања којима се не тргује на берзи, укључујући и кратке позиције из тачке 125. став 2. те одлуке.

Банка може изложеностима по основу власничких улагања којима се не тргује на берзи, а која су у довољно диверсификованим портфолијима, да додељује LGD параметар од 65%, а свим осталим

изложеностима по основу власничких улагања дужна је да додељује LGD параметар од 90%.

Банка је дужна да свим изложеностима по основу власничких улагања додељује M параметар од пет година.

4. Израчунавање износа изложености

113. Банка је дужна да износ изложености по основу билансних позиција израчунава у бруто износу, пре умањења за износ прилагођавања за кредитни ризик, осим ако није другачије прописано овим пододељком.

Банка одредбе става 1. ове тачке примењује и на имовину купљену по цени различитој од износа који се дугује. За имовину купљену уз дисконт или премију, износ изложености је номинални износ, без кориговања за износ дисконта или премије. Ради рачунања износа ризиком пондерисаних изложености по основу купљених потраживања као износ изложености користи се преостали износ тог потраживања умањен за капитални захтев за ризик смањења вредности купљених потраживања, пре примене инструмената кредитне заштите.

Ако користи стандардизоване споразуме о нетирању који се односе на репо трансакције или трансакције давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе, банка је дужна да износ изложености рачуна у складу са одељком 3. или одељком 5. ове главе.

За билансно нетирање потраживања и обавеза по основу кредита и депозита, банка је дужна да, при рачунању износа изложености, користи износ изложености израчунат у складу са одељком 3. ове главе.

Износ изложености по основу лизинга једнак је садашњој вредности лизинг накнаде. Ако лице које није корисник лизинга има обавезу плаћања преостале вредности предмета лизинга (разлике између неамортизоване и тржишне вредности предмета лизинга) и ова обавеза испуњава услове из тач. 149. и 162. ове одлуке, може се признати као инструмент кредитне заштите у складу са одељком 3. ове одлуке.

У случају финансијских деривата наведених у Прилогу 1, износ изложености утврђује се коришћењем метода прописаних у одељку 5. ове главе без узимања у обзир прилагођавања за кредитни ризик.

За изложености у облику хартија од вредности или робе које су

продате, заложене као средство обезбеђења или дате у зајам по основу репо трансакција или трансакција давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе, трансакција с дугим роком измирења и трансакција кредитирања трговине хартијама од вредности – банка је дужна да износ изложености утврђује као вредност односне хартије од вредности или робе у складу са рачуноводственим прописима. Ако користи сложени метод за средства обезбеђења у складу с тач. 174. до 179. ове одлуке, банка је дужна да износ изложености ових хартија или робе увећа за фактор волатилности који одговара тим хартијама или роби. Износ изложености по основу репо трансакција, трансакција давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе, трансакција с дугим роком измирења и трансакција кредитирања трговине хартијама од вредности банка може да утврђује у складу са одељком 3. ове главе или у складу с тачком 169. ове одлуке.

Износ изложености за ванбилансне ставке се рачуна као одобрени и неискоришћени износ помножен факторима конверзије у складу с тачком 116. став 8. ове одлуке. За изложености према државама и централним банкама, привредним друштвима и банкама примењују следећи фактори конверзије:

1) 0% – за неискоришћени износ оквирног кредита (укључујући и оквирне револвинг кредите уз откуп потраживања) које банка може безусловно и без претходне најаве отказати или за које је уговорено право банке да једнострано раскине уговор услед погоршања кредитне способности дужника, под условом да банка активно прати финансијско стање дужника и да јој систем унутрашњих контрола омогућава благовремено уочавање тог погоршања, при чему се овај кредит за физичка лица сматра безусловно опозивим ако је то предвиђено прописима којима се уређује заштита клијената банке – физичких лица или уговорни услови допуштају банци да га у потпуности опозове;

2) 20% – за краткорочне потврђене акредитиве настале по основу испоруке робе, како за банку која је издала акредитиве тако и за ону која их је потврдила;

3) 75% – за оквирне кредите који нису обухваћени одредбом под 1) овог става, укључујући преузете ванбилансне обавезе по основу издавања краткорочних обвезница или записа (NIF) и револвинг обавезе по основу пружања услуга покровитељства емисије средњорочних обвезница или записа са обавезом откупа (RUF);

4) ако испуњава услове из пододељка 2. овог одељка за сопствене процене фактора конверзије и ако је то утврђено у сагласности за IRB приступ, банка може користити сопствене процене фактора конверзије за врсте производа наведене у одредбама 1) до 3) овог става.

У случају да се банка уговором којим је преузела ванбилансну обавезу обавезала на преузимање нове ванбилансне обавезе, примењује се фактор конверзије који је нижи од фактора конверзије који се односе на ове обавезе.

За изложености за ванбилансне ставке које нису наведене у ст. 2. до 7. ове тачке, примењују се следећи фактори конверзије:

1) 0% – ако је ванбилансна ставка распоређена у категорију ниског ризика;
2) 20% – ако је ванбилансна ставка распоређена у категорију умереног ризика;
3) 50% – ако је ванбилансна ставка распоређена у категорију средњег ризика;
4) 100% – ако је ванбилансна ставка распоређена у категорију високог ризика.

114. Износ изложености по основу власничких улагања јесте њихова вредност приказана у финансијским извештајима након умањења за специфична прилагођавања за кредитни ризик.

За изложености по основу власничких улагања која се воде у ванбилансним ставкама износ изложености се утврђује као номинална вредност улагања умањена за припадајућа специфична прилагођавања за кредитни ризик.

115. Износ изложености по основу остале имовине јесте њихова вредност приказана у финансијским извештајима након умањења за износ припадајућих специфичних прилагођавања за кредитни.

5. Израчунавање износа ризиком пондерисаних изложености

а) Третман класа изложености

116. Банка је дужна да износ ризиком пондерисаних изложености за кредитни ризик за изложености које припадају класама изложености из тачке 73. став 1. одредбе 1) до 5) и одредба под 7) ове одлуке, рачуна у складу с тач. 118. до 128. ове одлуке, осим ако оне не представљају одбитне ставке од капитала.

Банка је дужна да износ ризиком пондерисаних изложености за ризик смањења вредности потраживања рачуна у складу с тачком 129. ове одлуке. Ако банка има уговорено право регреса с продавцем купљеног потраживања – за кредитни ризик и ризик смањења вредности потраживања – није дужна да примењује одредбе ове тачке, као ни тач.

117. и 130. ове одлуке, већ та потраживања може третирати као обезбеђена.

Банка је дужна да рачунање износа ризиком пондерисаних изложености за кредитни ризик и ризик смањења вредности потраживања заснива на релевантним параметрима ризика за дату изложеност – PD, LGD и M параметрима и вредностима изложености. PD и LGD параметри могу се посматрати појединачно или заједно, у складу с пододељком 6. овог одељка.

Банка је дужна да износ ризиком пондерисаних изложености за кредитни ризик за изложености које припадају класи изложености у облику власничких улагања из тачке 73. став 1. одредба под 5) ове одлуке рачуна у складу с тач. 124. до 127. те одлуке. Банка може да користи приступе из тач. 126. и 127. ове одлуке само уз претходну сагласност Народне банке Србије. Народна банка Србије може банци дати сагласност за примену приступа интерних модела из тачке 127. ове одлуке ако су испуњени минимални услови из тач. 101. до 103. те одлуке.

Банка може износ ризиком пондерисаних изложености за кредитни ризик за изложености по основу специјализованог кредитирања да рачуна у складу с тачком 119. ове одлуке.

За изложености које припадају класама изложености из тачке 73. став 1. одредбе 1) до 4) ове одлуке банка је дужна да обезбеди сопствене процене PD параметра у складу с тачком 69. ове одлуке и пододељком 2. овог одељка.

За изложености које припадају класи изложености из тачке 73. став 1. одредба под 4) ове одлуке банка је дужна да обезбеди сопствене процене LGD параметра и фактора конверзије у складу с тачком 69. ове одлуке и пододељком 2. овог одељка.

За изложености које припадају класама изложености из тачке 73. став 1. одредбе 1) до 3) ове одлуке, банка је дужна да примењује процене LGD параметра из тачке 108. став 1. ове одлуке и факторе конверзије из тачке 113. став 8. одредбе 1) до 3) те одлуке, осим ако није добила сагласност за примену сопствених процена LGD параметра и фактора конверзије за ове класе изложености у складу с ставом 9. ове тачке.

За изложености које припадају класама изложености из тачке 73. став . одредбе 1) до 3) ове одлуке, Народна банка Србије може банци дати сагласност за примену сопствених процена LGD параметра и

фактора конверзије у складу с тачком 69. ове одлуке и пододељком 2. овог одељка.

Банка је дужна да износ ризиком пондерисаних изложености за секјуритизоване изложености и изложености које припадају класи изложености по основу секјуритизованих позиција из тачке 73. став 1. одредба под 6) ове одлуке рачуна у складу с одељком 4. ове главе.

117. Ако изложености по основу улагања у отворени инвестициони фонд испуњавају услове из тачке 60. став 2. ове одлуке и ако је банка потпуно или делимично упозната са структуром изложености тог фонда, дужна је да анализира односне изложености ради израчунавања износа ризиком пондерисаних изложености и износа очекиваних губитака за односне изложености у складу с методима прописаним овим одељком. Када отворени инвестициони фонд улаже у други отворени инвестициони фонд, банка је дужна да анализира изложености односних отворених инвестиционих фондова.

Ако банка не испуњава услове прописане овим одељком за коришћење метода из става 1. ове тачке, дужна је да износ ризиком пондерисаних изложености и износ очекиваних губитака за укупну изложеност или за део изложености из става 1. ове тачке рачуна на следећи начин:

1) за изложености које припадају класи изложености по основу власничких улагања из тачке 73. став 1. одредба под 5) ове одлуке – коришћењем приступа једноставних пондера ризика из тачке 125. те одлуке, при чему је банка дужна да води рачуна и о следећем:

– ако није у могућности да направи разлику између улагања којима се не тргује на берзи, улагања којима се тргује на берзи и осталих изложености у облику власничких улагања – дужна је да их третира као остале изложености по основу власничких улагања,

– ако збир оваквих (индиректних) изложености и директних изложености у овој класи није материјално значајан у смислу тачке 83. став 2. ове одлуке, банка може, уз сагласност Народне банке Србије, да примењује тачку 83. ст. 1. те одлуке;

2) за све остале односне изложености које су распоређене у категорију изложености без рејтинга или у категорију с најлошијим нивоом кредитног квалитета додељује се пондер ризика у складу са одељком 1. ове главе помножен фактором 2, при чему добијени пондер овог ризика не може бити већи од 1.250%;

3) за све остале изложености додељује се пондер ризика у складу са одељком 1. ове главе помножен фактором 1,1, при чему добијени пондер овог ризика не може бити мањи од 5%.

Ако нису испуњени услови из тачке 60. став 2. ове одлуке или банка није упозната са структуром изложености отвореног инвестиционог фонда или са структуром изложености односних отворених инвестиционих фондова (када отворени инвестициони фонд улаже у други отворени инвестициони фонд), дужна је да анализира односне изложености и да износ ризиком пондерисаних изложености и износ очекиваних губитака рачуна коришћењем приступа једноставних пондера ризика из тачке 125. те одлуке. Ако банка није у могућности да направи разлику између улагања којима се не тргује на берзи, улагања којима се тргује на берзи и осталих изложености у облику власничких улагања – дужна је да их третира као остале изложености по основу власничких улагања. Изложености по основу улагања која нису власничка улагања распоређују се у класу изложености по основу осталих власничких улагања.

Изузетно од става 3. ове тачке, банка може да израчунава сама или да користи просечан износ ризиком пондерисаних изложености који је, на основу структуре изложености, израчунало треће лице, у складу са ставом 2. ове тачке под условом да је обрачун потврђен од стране спољног ревизора и да је то треће лице:

– депозитар фонда који је банка или друго лице из финансијског сектора, ако овај фонд улаже искључиво у хартије од вредности и депонује их код овог депозитара или

– за фонд за који није испуњен услов из прве алинеје овог става, друштво за управљање овим фондом ако то друштво испуњава услове из тачке 60. став 2. одредба под 1) ове одлуке.

б) Израчунавање износа ризиком пондерисаних изложености за кредитни ризик

<u>Износ ризиком пондерисаних изложености према државама и централним банкама, привредним друштвима и банкама</u>

118. Банка је дужна да износ ризиком пондерисаних изложености за изложености према државама и централним банкама, привредним друштвима и банкама рачуна у складу са следећим формулама:

$$R = 0{,}12 \times \frac{1-e^{-50\,PD}}{1-e^{-50}} + 0{,}24 \times \left(1 - \frac{1-e^{-50\,PD}}{1-e^{-50}}\right),$$

$$b = (0{,}11852 - 0{,}05478 \times \ln(PD))^2$$

$$RW = \left[LGD \times N\left(\frac{G(PD)}{\sqrt{1-R}} + \sqrt{\frac{R}{1-R}} \times G(0{,}999) \right) - PD \times LGD \right] \times \left(\frac{1+(M-2{,}5)\times b}{1-1{,}5\times b} \right) \times 12{,}5 \times 1{,}06$$

$$RWEA = RW \times EAD,$$

где је:

R = корелација која представља меру системског ризика;
b = фактор рочног прилагођавања који одражава утицај PD параметра;
N(x) = функција кумулативне расподеле вероватноће за стандардну нормалну случајну променљиву (тј. вероватноћа да нормална случајна променљива са очекиваном вредношћу нула и варијансом 1 буде једнака x или мања);
G(Z) = инверзна функција кумулативне расподеле вероватноће за стандардну нормалну случајну променљиву (тј. вредност x таква да је N(x)=z);
RW = пондер ризика;
RWEA = износ ризиком пондерисане изложености;
EAD = износ изложености.

За PD = 0, пондер ризика (RW) је 0%.

За PD = 1, односно за изложености у статусу неизмирења обавеза:

– ако банка примењује вредност LGD параметра из тачке 108. став 1. ове одлуке – RW је 0%,
– ако банка примењује сопствене процене LGD параметра:

$$RW = Max\{0;\ 12{,}5 \times (LGD\text{-}EL_{BE})\},$$

где је EL_{BE} најбоља процена очекиваног губитка банке за изложеност у статусу неизмирења обавеза у складу с тачком 96. став 1. одредба под 8) ове одлуке.

За све изложености према великим лицима из финансијског сектора банка је дужна да корелацију (R) из става 1. ове тачке помножи са 1,25. За све изложености према нерегулисаним лицима из финансијског сектора, банка је дужна да корелацију (R) из ст 1. и 4. ове тачке помножи са 1,25.

Банка може износ ризиком пондерисаних изложености за изложености које испуњавају услове из тач. 150. и 166. ове одлуке да прилагођава применом следеће формуле:

$$RWEA = RW \times EAD \times (0,15 + 160 \times PD_{pp}),$$

где је:

PD_{pp} = PD пружаоца заштите.
RW = пондер ризика израчунат коришћењем формуле за овај пондер из става 1. ове тачке, при чему се као улазни параметри користе PD параметар дужника и LGD параметар упоредиве директне изложености према пружаоцу заштите, а фактор рочности (b) се рачуна коришћењем PD параметра пружаоца заштите или PD параметра дужника, зависно од тога који је нижи.

При израчунавању пондера ризика за потребе обрачуна износа ризиком пондерисаних изложености из става 1. ове тачке, за изложености према привредним друштвима која припадају групи чији је укупан годишњи приход на консолидованом нивоу мањи од 6.000.000.000 динара, банка може да користи следећу формулу:

$$(R) = 0,12 \times \frac{1 - e^{-50PD}}{1 - e^{-50}} + 0,24 \times \left(1 - \frac{1 - e^{-50PD}}{1 - e^{-50}}\right) - 0,04 \times \left(1 - \frac{\min\{\max\{5, S\}, 50\} - 5}{45}\right),$$

у којој S представља укупан годишњи приход у милионима евра, при чему је 5 милиона евра ≤ S ≤ 6.000.000.000 динара; ако је пријављени укупан годишњи приход мањи од 600.000.000 динара, S је једнак том износу, док је за купљена потраживања укупан годишњи приход једнак просеку пондерисном индивидуалним изложеностима из скупа изложености.

Банка је дужна да укупан годишњи приход замени укупном активом на консолидованом нивоу групе ако укупна актива представља адекватнији показатељ величине привредног друштва од укупног годишњег прихода.

119. Банка је дужна да изложеностима по основу специјализованог кредитирања за које не може да докаже да њене процене PD параметра испуњавају минималне услове прописане у пододељку 2. овог одељка додељује пондере ризика на основу ризичних категорија из Прилога 2, а у складу са следећом табелом:

Табела 11.

Преостала рочност	**Ризична категорија 1**	**Ризична категорија 2**	**Ризична категорија 3**	**Ризична категорија 4**	**Ризична категорија 5**

< 2,5 године	**50%**	**70%**	**115%**	**250%**	**0%**
≥ 2,5 године	**70%**	**90%**	**115%**	**250%**	**0%**

Ризична категорија 5 из Табеле 11. обухвата дужнике у статусу неизмирења обавеза.

При додељивању пондера ризика изложеностима по основу специјализованог кредитирања, банка је дужна да узме у обзир следеће факторе: финансијску исплативост пројекта, политичко и законодавно окружење, карактеристике пројекта и/или имовине, финансијску снагу и искуство лица укључених у пројекат, укључујући и све новчане токове који произлазе из јавно-приватног партнерства, као и факторе који се односе на кредитну заштиту.

120. Банка је дужна да се придржава услова у вези са купљеним потраживањима од привредних друштава из тачке 99. ове одлуке. За купљена потраживања од привредних друштава за која су испуњени и услови из тачке 123. став 1. ове одлуке и за које би коришћење стандарда за квантификацију ризика из пододељка 2. овог одељка за изложености према овим привредним друштвима представљало непотребно оптерећење банка може користити стандарде за квантификацију ризика за изложености према физичким лицима из пододељка 2. овог одељка.

У случају купљених потраживања од привредних друштава, банка може дисконте са регресом, средства обезбеђења или гаранције које пружају заштиту од првог губитка за губитке услед неизмирења обавеза и/или услед смањења вредности потраживања за купљена потраживања, да третира као позиције првог губитка, према IRB оквиру секјуритизације.

121. Ако је банка успоставила један инструмент кредитне заштите за више изложености под условом да n-то неизмирење обавезе међу изложеностима покреће плаћање и да тај кредитни догађај доводи до раскида уговора и овај инструмент има рејтинг подобне агенције за рејтинг, дужна је да примењује пондере ризика у складу са одељком 4. ове одлуке. Ако не постоји рејтинг подобне агенције за рејтинг за овај инструмент, пондери ризика изложености из групе се сабирају, искључујући (n-1) изложености, при чему збир износа очекиваних губитака помножених са 12,5 и износа ризиком пондерисаних изложености не може прећи номинални износ заштите по основу кредитног деривата помножен са 12,5. Банка је дужна да утврди (n-1) изложености које се искључују из сабирања као оне изложености које

имају најнижи износ ризиком пондерисаних изложености од свих изложености укључених у сабирање. На изложености из групе за које не може да утврди пондер ризика применом IRB приступа, банка је дужна да примени пондер 1.250%.

Износ ризиком пондерисаних изложености према физичким лицима

122. Банка је дужна да износ ризиком пондерисаних изложености за изложености према физичким лицима рачуна у складу са следећим формулама:

$$R = 0{,}03 \times \frac{1-e^{-35PD}}{1-e^{-35}} + 0{,}16 \times \left(1 - \frac{1-e^{-35PD}}{1-e^{-35}}\right)$$

$$RW = \left[LGD \times N\left(\frac{G(PD)}{\sqrt{1-R}} + \sqrt{\frac{R}{1-R}} \times G(0{,}999)\right) - PD \times LGD\right] \times 12{,}5 \times 1{,}06$$

$$RWEA = RW \times EAD,$$

где је:

R = корелација која представља меру системског ризика;
N(x) = функција кумулативне расподеле вероватноће за стандардну нормалну случајну променљиву (тј. вероватноћа да та променљива са очекиваном вредношћу нула и варијансом 1 буде једнака x или мања);
G(Z) = инверзна функција кумулативне расподеле вероватноће за стандардну нормалну случајну променљиву (тј. вредност x таква да је N(x)=z);
RW = пондер ризика;
RWEA = износ ризиком пондерисане изложености;
EAD = износ изложености.

За PD = 1, односно за изложености у статусу неизмирења обавеза:

$$RW = Max\{0;\ 12{,}5 \times (LGD - EL_{BE})\},$$

где је EL_{BE} најбоља процена очекиваног губитка банке за изложеност у статусу неизмирења обавеза у складу с тачком 96. став 1. одредба под 8) ове одлуке.

Банка може износ ризиком пондерисаних изложености за изложености према малим и средњим предузећима из тачке 76. ове одлуке које испуњавају услове из тач. 150. и 166. те одлуке да рачуна у

складу с тачком 118. став 3. те одлуке.

За изложености према физичким лицима које су обезбеђене хипотеком на непокретностима, банка не користи формулу за корелацију (R) из става 1. ове тачке, већ корелацију која износи 0,15, а за квалификоване револвинг изложености према физичким лицима не користи формулу за корелацију (R) из тог става, већ корелацију која износи 0,04.

У квалификоване револвинг изложености према физичким лицима распоређују се изложености које испуњавају следеће услове:

1) да је дужник физичко лице;

2) да су револвинг изложености необезбеђене, при чему се под револвинг изложеностима подразумевају изложености код којих је уговорен лимит а чији се искоришћени износ може мењати на основу одлуке дужника да одобрена средства користи или отплаћује, с тим да банка може опозвати неискоришћени износ лимита безусловно и без претходне најаве (неискоришћени износ лимита сматра се безусловно опозивим ако је то дозвољено у складу с прописима и уговором);

3) да највећа изложеност према једном лицу у потпортфолију није већа од 12.000.000 динара;

4) да банка корелацију из става 3. ове тачке користи само за потпортфолија с ниском волатилношћу стопа губитка у односу на просечне стопе губитка портфолија, нарочито за изложености у оквиру малих PD распона, при чему је дужна да, на захтев Народне банке Србије, достави информације о значајним карактеристикама ових стопа, укључујући и релативну волатилност тих стопа – по квалификованим револвинг потпортфолијима физичких лица, као и за укупни квалификовани револвинг портфолио тих лица;

5) да је третман ових изложености у складу са одговарајућим карактеристикама ризика датог потпортфолија.

Необезбеђеним изложеностима, у смислу става 4. одредба под 2) ове тачке, сматрају се и кредитни послови повезани с текућим рачуном физичког лица на који се уплаћују редовни месечни приходи тог лица. У овом случају банка при процени LGD параметра не узима у обзир износе наплаћене с тог текућег рачуна.

123. Да би купљена потраживања била разврстана у класу изложености према физичким лицима, поред услова из тачке 99. ове одлуке, морају бити испуњени и следећи услови:

1) да је банка купила потраживања од лица које није с њом повезано и да није директно или индиректно учествовала у настанку тих

потраживања;

2) да су купљена потраживања настала у редовним тржишним условима између лица која нису повезана и да не укључују међусобна потраживања између дужника и повериоца која могу бити предмет пребијања;

3) да банка има право на све приливе од купљених потраживања или на њихов сразмеран део;

4) да је портфолио купљених потраживања довољно диверсификован.

У случају купљених потраживања, банка може дисконте са регресом, средства обезбеђења или гаранције које пружају заштиту од првог губитка за губитке услед неизмирења обавеза и/или услед смањења вредности потраживања за купљена потраживања, да третира као позиције првог губитка, према IRB оквиру секјуритизације.

Ако у оквиру скупова купљених потраживања који су распоређени у класу физичких лица, банка не може да раздвоји изложености обезбеђене хипотеком на непокретностима и квалификоване револвинг изложености према физичким лицима од осталих изложености према физичким лицима – дужна је да примењује највећи пондер ризика за ове изложености.

Износ ризиком пондерисаних изложености
по основу власничких улагања

124. За израчунавање износа ризиком пондерисаних изложености за изложености по основу власничких улагања, осим оних које представљају одбитну ставку у складу са Главом III ове одлуке или којима се додељује пондер ризика 250% у складу с тачком 21. те одлуке, банка може да примењује приступ једноставних пондера ризика, PD/LGD приступ или приступ интерних модела. Банка може да користи различите приступе за различите делове портфолија власничких улагања само ако и за интерне потребе управљања ризицима користи различите приступе. Ако банка користи више од једног приступа, избор PD/LGD приступа или приступа интерних модела мора да буде извршен доследно и у складу са приступом коришћеним у управљању ризицима и не сме бити опредељен претежно нижим капиталним захтевима.

Банка може на изложеност по основу власничких улагања у друштво за додатне услуге да примењује третман који се примењује на осталу имовину.

125. Ако банка користи приступ једноставних пондера ризика, дужна је да износ ризиком пондерисаних изложености рачуна у складу са

следећом формулом:

$$RWEA = RW \times EAD,$$

при чему примењује следеће пондере ризика:

1) 190% – за изложености по основу власничких улагања којима се не тргује на берзи а која су у довољно диверсификованим портфолијима;

2) 290% – за изложености по основу власничких улагања којима се тргује на берзи;

3) 370% – за све остале изложености по основу власничких улагања.

Банка може вршити нетирање кратких позиција у готовини и финансијских деривата из банкарске књиге с дугим позицијама у истим појединачним власничким улагањима под условом да ови деривати представљају интерну заштиту тих улагања у периоду од најмање наредних годину дана од дана нетирања. Остале кратке позиције банка третира као дуге позиције са одговарајућим пондерима ризика који се множе са апсолутном вредношћу сваке позиције. У случају рочне неусклађености позиција, користи се метод за изложености према привредним друштвима уз примену тачке 109. став 6. ове одлуке.

Банка може при коришћењу приступа из става 1. ове тачке применити инструменте нематеријалне кредитне заштите за изложености по основу власничких улагања, у складу са одељком 3. ове главе.

126. Ако банка користи PD/LGD приступ, дужна је да износ ризиком пондерисаних изложености рачуна у складу са формулама из тачке 118. ове одлуке. Ако банка не располаже с довољно информација за коришћење дефиниције статуса неизмирења обавеза из тачке 93. ове одлуке, пондери ризика множе се фактором прилагођавања од 1,5.

Збир износа очекиваног губитка (EL) за одређену изложеност помножен са 12,5 и износа ризиком пондерисане изложености за дату изложеност не може бити већи од износа те изложености помноженог са 12,5.

Банка може при коришћењу приступа из ове тачке применити инструменте нематеријалне кредитне заштите у складу са одељком 3. ове главе, при чему је LGD параметар за изложеност према пружаоцу заштите 90%. Изложеностима у облику власничких улагања којима се не тргује на берзи а која су у довољно диверсификованим портфолијима

може се доделити LGD параметар 65%. M параметар за изложености из овог става износи пет година.

127. Износ ризиком пондерисаних изложености применом приступа интерних модела израчунава се тако што се потенцијални губитак по основу изложености банке по основу власничких улагања помножи са 12,5. Овај губитак израчунава се коришћењем интерних VaR модела с једностраним интервалом поверења од 99% за разлике између тромесечних приноса и одговарајуће неризичне каматне стопе које се рачунају на основу података који обухватају дугорочни период.

Износ ризиком пондерисаних изложености на нивоу портфолија власничких улагања не може бити мањи од збира износа ових изложености израчунатог коришћењем PD/LGD приступа и одговарајућег износа очекиваног губитка помноженог са 12,5, израчунатих на основу одговарајућих вредности PD и LGD параметара из тачке 112. ове одлуке.

Банка може при коришћењу приступа из ове тачке користити инструменте нематеријалне кредитне заштите за изложености по основу власничких улагања.

Износ ризиком пондерисаних изложености за осталу имовину

128. Износ ризиком пондерисаних изложености за осталу имовину рачуна се у складу са следећом формулом:

$$RWEA = 100\% \times EAD$$

осим у следећим случајевима:

1) за готовину и готовинске еквиваленте који се налазе у трезору, односно благајнама банке или су у процесу реализације, као и злату у својим трезорима или злату које је депоновано код другог лица, као обезбеђење за обавезе банке – применом пондера ризика 0%;

2) за преосталу вредност предмета лизинга – на следећи начин:

$$RWEA = 1/t \times 100\% \times EAD,$$

при чему је t = max (1, број преосталих година до доспећа уговора о лизингу заокружен на цео број).

в) Израчунавање износа ризиком пондерисаних изложености за ризик смањења вредности потраживања по основу купљених

потраживања

129. Банка је дужна да рачуна износ ризиком пондерисаних изложености за ризик смањења вредности купљених потраживања према привредним друштвима и физичким лицима у складу с формулом из тачке 118. ове одлуке.

PD и LGD параметри одређују се у складу с пододељком 3. овог одељка, док је износ изложености одређен у складу с пододељком 4. тог одељка, а M параметар износи годину дана.

Ако банка поднесе документацију којом доказује да ризик смањења вредности купљених потраживања нема материјални значај, Народна банка Србије може банци дозволити да не израчунава износ ризиком пондерисаних изложености за тај ризик.

6. Израчунавање EL параметра

130. Банка је дужна да за сваку изложеност рачунање износа очекиваних губитака заснива на истим PD и LGD параметрима и вредности изложености које користи за рачунање износа ризиком пондерисаних изложености, у складу с тачком 116. ове одлуке.

Износ очекиваних губитака за секјуритизоване изложености рачуна се у складу са одељком 4. ове главе.

Износ очекиваних губитака за изложености које припадају класи изложености по основу остале имовине из тачке 115. ове одлуке је нула.

Износ очекиваних губитака за изложености по основу улагања у отворене инвестиционе фондове из тачке 60. ове одлуке рачуна се у складу са овим пододељком.

131. Банка је дужна да износ очекиваних губитака за изложености према државама и централним банкама, привредним друштвима и банкама и према физичким лицима рачуна у складу са следећим формулама:

$$EL = PD \times LGD \text{ и}$$

$$\text{износ } EL = EL \times EAD.$$

Ако банка користи AIRB приступ, за изложености у статусу неизмирења обавеза (за које је PD = 1), као очекивани губитак користи се EL_{BE}, односно најбоља процена очекиваног губитка банке за

изложеност у статусу неизмирења обавеза у складу с тачком 96. ове одлуке.

За изложености на које се примењује третман из тачке 119. ове одлуке, очекивани губитак једнак је нули.

Банка је дужна да за изложености по основу специјализованог кредитирања на које примењује пондере ризика из тачке 118. став 3. ове одлуке користи стопе очекиваног губитка наведене у следећој табели:

Табела 12.

Преостала рочност	Ризична категорија 1	Ризична категорија 2	Ризична категорија 3	Ризична категорија 4	Ризична категорија 5
< 2,5 године	0%	0,4%	2,8%	8%	50%
≥ 2,5 године	0,4%	0,8%	2,8%	8%	50%

132. Ако банка износ ризиком пондерисаних изложености по основу власничких улагања рачуна применом приступа једноставних пондера ризика, дужна је да у том случају износ очекиваних губитака за изложености по основу власничких улагања рачуна у складу са следећом формулом:

износ EL = EL × EAD,

при чему користи следеће стопе очекиваног губитка:

– 0,8% – за изложености по основу власничких улагања којима се не тргује на берзи а која су у довољно диверсификованим портфолијима;
– 0,8% – за изложености по основу власничких улагања којима се тргује на берзи;
– 2,4% – за све остале изложености по основу власничких улагања.

Ако банка износ ризиком пондерисаних изложености по основу власничких улагања рачуна применом PD/LGD приступа, дужна је да износ очекиваних губитака за изложености по основу ових улагања рачуна у складу са следећим формулама:

EL = PD × LGD и

износ EL = EL × EAD.

Ако банка рачуна износ ризиком пондерисаних изложености по основу власничких улагања применом приступа интерних модела – износ очекиваних губитака за изложености по основу власничких улагања једнак је нули.

133. Банка је дужна да износ очекиваних губитака за ризик смањења вредности купљених потраживања рачуна у складу са следећим формулама:

$$EL = PD \times LGD \text{ и}$$

$$\text{износ EL} = EL \times EAD.$$

134. Банка је дужна да укупан износ очекиваних губитака израчунат у складу с тач. 131, 132. и 133. ове одлуке одузме од збира општих и специфичних прилагођавања за кредитни ризик, додатних прилагођавања вредности у складу с тачком 12. став 5. и тачком 36. ове одлуке, као и других смањења капитала које се односе на ове изложености. Као специфична прилагођавања за кредитни ризик у смислу тачке 113. став 1. ове одлуке третирају се дисконти који се односе на изложености по основу билансних позиција које су купљене у статусу неизмирења обавеза, при чему се ова прилагођавања не могу користити за покриће износа очекиваних губитак других изложености. Износ очекиваних губитака за секјуритизоване изложености, као и општа и специфична прилагођавања за кредитни ризик која се односе на те изложености, нису укључени у овај обрачун.

Одељак 3.

1. Оквир за примену техника ублажавања кредитног ризика

135. Износ ризиком пондерисане изложености и износ очекиваних губитака обрачунати након прилагођавања за ефекте техника ублажавања кредитног ризика не могу бити већи од износа ризиком пондерисане изложености и износа очекиваних губитака обрачунатих пре тог прилагођавања.

Банка не може вршити прилагођавање ризиком пондерисане изложености за ефекте техника ублажавања кредитног ризика ако је одређени инструмент кредитне заштите већ узела у обзир при израчунавању износа ризиком пондерисане изложености у складу са одељцима 1. или 2. ове главе.

Ако су испуњени услови из пододељака 2. и 3. овог одељка

банка може да прилагоди начин израчунавања износа ризиком пондерисане изложености у оквиру стандардизованог приступа и начин израчунавања износа ризиком пондерисане изложености и износа очекиваних губитака у оквиру IRB приступа на начин прописан пододељцима 4, 5. и 6. овог одељка.

Подобним инструментима кредитне заштите сматрају се и готовина, хартије од вредности и роба купљена, узета у зајам или примљена као средство обезбеђења по основу репо трансакција и трансакција давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе.

Банка која износ ризиком пондерисане изложености утврђује применом стандардизованог приступа може користити више од једног инструмента кредитне заштите за смањење кредитног ризика по основу једне изложености, у ком случају је дужна да:

1) дату изложеност подели на такав начин да сваки њен део буде покривен једним инструментом кредитне заштите;
2) за сваки од делова из одредбе под 1) овог става посебно обрачунава износ ризиком пондерисане изложености на начин прописан овим одељком и одељком 1. ове главе.

Банка која износ ризиком пондерисане изложености утврђује применом стандардизованог приступа може користити инструменте кредитне заштите са различитим рочностима прибављене од једног пружаоца кредитне заштите, у ком случају је дужна да:

1) дату изложеност подели на такав начин да сваки њен део буде покривен инструментом кредитне заштите одређене рочности;
2) за сваки од делова из одредбе под 1) овог става посебно обрачунава износ ризиком пондерисане изложености на начин прописан овим одељком и одељком 1. ове главе.

136. Банка је дужна да у систем управљања ризицима на одговарајући начин укључи све ризике у вези са коришћењем инструмената кредитне заштите, да својим унутрашњим актима утврди технике ублажавања кредитног ризика које користи и начине прибављања инструмената кредитне заштите, да обезбеди могућност реализације тих инструмената у складу с меродавним правом, као и да предузима одговарајуће активности како би обезбедила ефективност уговора о кредитној заштити.

Инструмент кредитне заштите треба да испуњава услове прописане пододељком 3. овог одељка.

Банка је дужна да, на захтев Народне банке Србије, достави образложено правно мишљење које је користила приликом оцене могућности реализације односног инструмента кредитне заштите у складу с меродавним правом.

Да би били признати за ублажавање кредитног ризика, инструменти материјалне кредитне заштите треба да испуњавају следеће опште услове:

1) да су утврђени као подобни инструменти кредитне заштите у складу с тач. 137. до 148. ове одлуке;

2) да су довољно ликвидни, лако утрживи и да се њихова вредност значајно не мења током времена – да би обезбедили извесност кредитне заштите;

3) да уговорни однос по основу ког су ти инструменти прибављени даје банци право да благовремено уновчи или пренесе, присвоји или задржи имовину којом се обезбеђује кредитна заштита у случају неизмирења обавеза дужника банке, односно његовог стечаја, ликвидације или настанка другог кредитног догађаја који се односи на тог дужника;

4) да степен корелације између вредности тих инструмената и кредитне способности дужника није висок.

Да би били признати за ублажавање кредитног ризика, инструменти нематеријалне кредитне заштите треба да испуњавају следеће опште услове:

1) да је пружалац кредитне заштите подобан у складу с тач. 149. или 150. ове одлуке;

2) да су утврђени као подобни инструменти кредитне заштите у складу с тачком 151. и тачком 152. став 1. ове одлуке;

3) да је уговор по основу ког су прибављени инструменти кредитне заштите у складу са релевантним прописима, тако да омогућава одговарајући степен сигурности у вези са остваривањем те заштите с обзиром на приступ који банка користи за израчунавање износа ризиком пондерисане изложености и подобност кредитне заштите.

Банка је дужна да континуирано процењује кредитни ризик који произлази из изложености банке, без обзира на то да ли користи технике за ублажавање кредитног ризика и да на одговарајући начин документује испуњеност овог услова.

Изузетно од става 6. ове тачке, у случају репо трансакција и трансакција давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе, банка може да процењује кредитни ризик који произилази из нето изложености по том основу.

2. Подобни инструменти кредитне заштите

а) Материјална кредитна заштита

Билансно нетирање

137. Подобним билансним нетирањем сматра се споразум о нетирању међусобних новчаних потраживања и обавеза банке по основу кредита и депозита с другом уговорном страном.

Стандардизовани споразуми о нетирању чији су предмет репо *трансакције, трансакције давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе и/или друге трансакције с правом додатног обезбеђења*

138. Подобним стандардизованим споразумом о нетирању сматра се билатерални споразум чији су предмет репо трансакције, трансакције давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе и/или друге трансакције с правом додатног обезбеђења – ако средства обезбеђења, односно хартије од вредности или роба по тим трансакцијама испуњавају услове прописане тач. 139. до 142. ове одлуке.

Споразум из става 1. ове тачке, као подобан инструмент материјалне кредитне заштите, може користити само банка која ефекте техника ублажавања кредитног ризика израчунава применом сложеног метода прописаног тачком 174. ове одлуке.

Подобна средства обезбеђења у облику финансијске имовине за све приступе и методе

139. Подобним средствима обезбеђења у облику финансијске имовине за све приступе и методе сматрају се:

1) готовина и готовински еквиваленти депоновани код банке;
2) дужничке хартије од вредности држава или централних банака с расположивим кредитним рејтингом подобне агенције за рејтинг или агенције за кредитирање извоза коме одговара ниво кредитног квалитета 4 или бољи за државе и централне банке, у складу с одељком 1. ове главе;
3) дужничке хартије од вредности банака с расположивим кредитним рејтингом подобне агенције за рејтинг коме одговара ниво кредитног квалитета 3 или бољи за банке у складу с одељком 1. ове главе;
4) дужничке хартије од вредности привредних друштава с расположивим кредитним рејтингом подобне агенције за рејтинг коме

одговара ниво кредитног квалитета 3 или бољи за привредна друштва, у складу с одељком 1. ове главе;

5) дужничке хартије од вредности с расположивим краткорочним кредитним рејтингом подобне агенције за рејтинг коме одговара ниво кредитног квалитета 3 или бољи за краткорочне изложености, у складу са одељком 1. ове главе;

6) акције или конвертибилне обвезнице које су укључене у главни берзански индекс;

7) злато;

8) секјуритизоване позиције које нису ресекјуритизоване позиције, с расположивим кредитним рејтингом подобне агенције за рејтинг коме одговара ниво кредитног квалитета 3 или бољи за секјуритизоване изложености у складу са одељком 4. пододељак 4. део под а) ове главе.

Дужничким хартијама од вредности држава или централних банака у смислу става 1. одредба под 2) ове тачке сматрају се и:

1) дужничке хартије од вредности територијалних аутономија и јединица локалне самоуправе за које се пондер ризика, у складу с тачком 42. ове одлуке, додељује на начин прописан за изложености према државама и централним банкама;

2) дужничке хартије од вредности јавних административних тела за које се пондер кредитног ризика, у складу с тачком 43. став 5. те одлуке, додељује на начин прописан за изложености према државама и централним банкама;

3) дужничке хартије од вредности међународних развојних банака којима се у складу с тачком 44. те одлуке додељује пондер ризика 0%;

4) дужничке хартије од вредности међународних организација којима се у складу с тачком 45. те одлуке додељује пондер ризика 0%.

Дужничким хартијама од вредности банака у смислу става 1. одредба под 3) ове тачке сматрају се:

1) дужничке хартије од вредности територијалних аутономија и јединица локалне самоуправе осим оних из става 2. одредба под 1) ове тачке;

2) дужничке хартије од вредности јавних административних тела за које се пондер кредитног ризика додељује у складу с тачком 43. ст. 1. до 3. ове одлуке;

3) дужничке хартије од вредности међународних развојних банака осим оних којима се у складу с тачком 44. те одлуке додељује пондер ризика 0%.

Ако су дужничким хартијама од вредности из става 1. одредбе 2) до 5) ове тачке додељена два или више кредитних рејтинга подобних агенција за рејтинг, банка примењује неповољнији кредитни рејтинг. Ако су тим хартијама од вредности додељена више од два кредитна рејтинга подобних агенција за рејтинг који се према распореду кредитних рејтинга у нивое кредитног квалитета односе на различите пондере ризика, банка је дужна да користи мањи од два највећа пондера ризика, а ако се односе на исти пондер ризика – банка користи тај пондер.

140. Подобним средствима обезбеђења у облику финансијске имовине сматрају се и дужничке хартије од вредности банака које немају расположив кредитни рејтинг подобних агенција за рејтинг, ако су испуњени следећи услови:

1) да се те хартије котирају на признатој берзи;
2) да те хартије нису субординиране у односу на остале обавезе у случају стечаја њиховог издаваоца;
3) да је свим осталим дужничким хартијама од вредности истог издаваоца које имају исто право првенства наплате у случају стечаја додељен кредитни рејтинг подобне агенције за рејтинг којем одговара ниво кредитног квалитета 3 или бољи за дату класу изложености у складу са одељком 1. ове главе;
4) да банка не располаже подацима који указују на мање повољан кредитни рејтинг тих хартија од кредитног рејтинга из одредбе под 3) овог става;
5) да банка може доказати да су те хартије лако утрживе.

141. Инвестиционе јединице отворених инвестиционих фондова се сматрају подобним средством обезбеђења ако су испуњени следећи услови:

1) да се вредност инвестиционе јединице објављује дневно;
2) да овај фонд улаже само у финансијске инструменте који се, у складу с тач. 139. и 140. ове одлуке, сматрају подобним средствима обезбеђења у облику финансијске имовине;
3) отворени инвестициони фонд испуњава услове прописане тачком 60. став 2. ове одлуке.

У случају да отворени инвестициони фонд улаже у други отворени инвестициони фонд, оба фонда морају испунити услове из става 1. ове тачке.

Коришћење финансијских деривата за заштиту улагања инвестиционих фондова не утиче на могућност коришћења њихових инвестиционих јединица као средстава обезбеђења.

У случају да отворени инвестициони фонд или његов односни отворени инвестициони фонд улаже и у финансијске инструменте који се не сматрају подобним средствима обезбеђења у облику финансијске имовине у складу с тач. 139. и 140. ове одлуке – банка може признати улагања у његове инвестиционе јединице у вредности инструмената који се признају као финансијско средство обезбеђења, под претпоставком да је инвестициони фонд искористио могућност улагања у инструменте који се не сматрају подобним средствима обезбеђења до највишег дозвољеног износа.

У случају да инструменти из става 4. ове тачке који нису подобна финансијска средства обезбеђења имају, због обавеза и потенцијалних обавеза које произлазе из власништва, негативну вредност, банка је дужна да за ту вредност умањи износ укупне вредности имовине из тог става која је подобно средство обезбеђења.

Додатна подобна средства обезбеђења
у случају примене сложеног метода

142. За банку која ефекте техника ублажавања кредитног ризика израчунава применом сложеног метода из тачке 174. ове одлуке, поред средстава обезбеђења у облику финансијске имовине прописаних тач. 139. и 140. те одлуке, подобним се сматрају:

1) акције или конвертибилне обвезнице којима се тргује на признатим берзама а нису укључене у главни берзански индекс;

2) инвестиционе јединице отворених инвестиционих фондова ако испуњавају следеће услове:

– да се вредност ових јединица објављује дневно,

– да отворени инвестициони фонд улаже само у финансијске инструменте који се, у складу с тач. 139. и 140. ове одлуке и одредбом под 1) овог става, сматрају подобним средствима обезбеђења у облику финансијске имовине.

У случају да отворени инвестициони фонд улаже у јединице другог отвореног инвестиционог фонда, односни фонд мора да испуњава услове из става 1. ове тачке.

Коришћење финансијских деривата за заштиту улагања инвестиционих фондова не утиче на могућност коришћења њихових инвестиционих јединица као средстава обезбеђења.

Ако отворени инвестициони фонд или његов односни отворени инвестициони фонд улаже и у финансијске инструменате који се не

сматрају подобним средствима обезбеђења у облику финансијске имовине у складу с тач. 139. и 140. ове одлуке и ставом 1. одредбом под 1) ове тачке, банка може признати улагања у његове инвестиционе јединице у вредности инструмената који се признају као финансијско средство обезбеђења под претпоставком да је инвестициони фонд искористио могућност улагања у инструменте који се не сматрају подобним средствима обезбеђења до највишег дозвољеног износа.

У случају да инструменти из става 4. ове тачке који нису подобна финансијска средства обезбеђења имају, због обавеза и потенцијалних обавеза које произлазе из власништва, негативну вредност, банка је дужна да израчуна укупну вредност имовине која није подобна и да је, ако је та вредност негативна, одузме од вредности имовине која је подобно средство обезбеђења.

Додатна подобна средства обезбеђења
у случају примене IRB приступа

143. Банка која примењује IRB приступ може, ради прилагођавања ризиком пондерисане изложености за ефекте техника ублажавања кредитног ризика, користити подобне инструменте материјалне кредитне заштите из тач. 139. и 140. ове одлуке и подобне инструменте кредитне заштите, који обухватају следећа средства обезбеђења:

1) хипотеке на непокретностима – ако су испуњени услови из тачке 144. те одлуке;
2) потраживања у складу с тачком 145. те одлуке;
3) остала материјална средства обезбеђења у складу с тачком 146. те одлуке;
4) изложености настале по основу лизинг трансакција у складу с тачком 147. те одлуке.

144. Хипотека на стамбеној непокретности у којој власник станује или је ту непокретност дао у закуп на основу одговарајућег уговора (или намерава да у њој станује или је дâ у закуп) и хипотека на пословној непокретности, сматрају се подобним инструментима кредитне заштите ако су испуњени следећи услови:

1) вредност непокретности не зависи великим делом од кредитне способности дужника, не узимајући у обзир макроекономске факторе који утичу и на вредност стамбене непокретности и на кредитну способност дужника;
2) кредитна способност дужника не зависи великим делом од вредности непокретности или новчаних токова од њене употребе, већ од дужникове способности да отплати дуг из других извора прихода.

145. Потраживања настала по основу пословних трансакција сматрају се подобним инструментима кредитне заштите ако су из редовног пословања или трансакција са уговореним роком доспећа који није дужи од једне године, осим потраживања која су повезана са кредитним дериватима, потраживања у вези са секјуритизацијом и потраживања од повезаних лица.

146. Остала материјална средства обезбеђења сматрају се подобним инструментима материјалне кредитне заштите, ако су испуњени следећи услови:

1) постоји ликвидно тржиште на коме се имовина може у кратком року и по прихватљивој цени продати, при чему је банка дужна да врши периодичну проверу утрживости средства и тржишних цена;

2) постоје поуздане и јавно доступне тржишне цене за ту имовину, при чему се под поузданим тржишним ценама подразумевају цене из поузданих извора информација као што су јавни индекси који одражавају цене под нормалним условима, а под јавно доступним ценама подразумевају се обелодањене, лако и регуларно доступне цене, без административног или финансијског трошка;

3) банка врши анализе тржишних цена, времена и трошкова реализације средстава обезбеђења, као и остварених прихода од реализације средства;

4) остварени приход од реализације датог средства обезбеђења није у више од 10% свих случајева нижи од 70% вредности средства обезбеђења, а када постоји значајна волатилност тржишних цена, банка треба да докаже да је њено вредновање средстава обезбеђења у довољној мери опрезно.

Банка је дужна да на одговарајући начин документује испуњеност услова из става 1. ове тачке.

147. Ако су испуњени услови из тачке 159. ове одлуке банка, за потребе тачке 186. став 4. те одлуке, може изложености по основу трансакција давања у лизинг непокретности трећем лицу третирати као кредит који је обезбеђен предметом лизинга.

Остали инструменти материјалне кредитне заштите

148. Подобним осталим инструментима материјалне кредитне заштите сматрају се:

1) готовина и готовински еквиваленти депоновани код банке која није једна од уговорних страна, а који су заложени у корист банке

која је једна од уговорних страна;

2) полисе животног осигурања винкулиране у корист банке;

3) финансијски инструменти које је издала банка која није једна од уговорних страна, а које ће та банка откупити на захтев њиховог власника.

б) Нематеријална кредитна заштита

Подобност пружалаца заштите у свим приступима

149. Подобним пружаоцима нематеријалне кредитне заштите сматрају се:

1) државе и централне банке;

2) територијалне аутономије и јединице локалне самоуправе;

3) међународне развојне банке;

4) међународне организације којима се у складу с тачком 45. ове одлуке додељује пондер 0%;

5) јавна административна тела на чије изложености се примењују одредбе из тачке 43. ове одлуке;

6) банке и финансијске институције на чије изложености се примењују одредбе из тачке 46. ове одлуке;

7) привредна друштва, укључујући матично друштво и подређена друштва банке, с расположивим кредитним рејтингом подобне агенције за рејтинг, односно у случају банке која има сагласност за примену IRB приступа, без расположивог кредитног рејтинга подобне агенције за рејтинг али са интерним рејтингом који је доделила банка;

8) централни тржишни учесници.

Ако банка рачуна износ ризиком пондерисане изложености и износ очекиваног губитка коришћењем IRB приступа, дужна је да пружаоцу заштите, ради признавања његове подобности, додели интерни рејтинг у складу са одељком 2.ове главе.

Подобност пружалаца заштите у случају примене IRB приступа

150. Подобним пружаоцима нематеријалне кредитне заштите сматрају се банка, друштво за осигурање, друштво за реосигурање и агенција за кредитирање извоза, ако се на њих може применити третман из тачке 118. став 3. ове одлуке и ако испуњавају следеће услове:

1) да пружалац кредитне заштите има довољно искуства у пружању нематеријалне кредитне заштите;

2) да је пружалац кредитне заштите лице у финансијском сектору на које се примењују одговарајући прописи којима се уређује

пословање тих лица и надзор над тим пословањем упоредиви са онима који се примењују на банке или да у тренутку пружања кредитне заштите има расположив кредитни рејтинг подобне агенције за рејтинг коме одговара ниво кредитног квалитета 3 или бољи за изложености према привредним друштвима у складу с одељком 1. ове главе;

3) да пружалац заштите, у тренутку пружања кредитне заштите, као и у било ком тренутку након тога, има интерни рејтинг коме је придружен PD параметар једнак PD параметру коме одговара ниво кредитног квалитета 2 или бољи за изложености према привредним друштвима, у складу с одељком 1. ове главе;

4) да пружалац заштите има интерни рејтинг коме је придружен PD параметар једнак PD параметру коме одговара ниво кредитног квалитета 3 или бољи за изложености према привредним друштвима, у складу с одељком 1. ове главе.

Ако је инструмент нематеријалне кредитне заштите коју пружа агенција за кредитирање извоза обезбеђен контрагаранцијом државе, ова контрагаранција неће се узимати у обзир при израчунавању ефеката кредитне заштите.

Подобност инструмената нематеријалне кредитне заштите

151. Банка може као подобне инструменте нематеријалне кредитне заштите да користи гаранцију, односно јемство, ако пружалац заштите испуњава услове из тач. 149, односно 150. ове одлуке.

в) Подобни кредитни деривати

152. Подобним кредитним дериватима сматрају се:

1) CDS дериват,
2) TRS дериват и
3) CLN дериват до износа до ког је покривен готовином.

Банка може да користи као подобне инструменте нематеријалне заштите и инструменте сачињене од деривата из става 1. ове тачке, односно инструменте са сличним економским ефектима.

Изузетно од става 1. ове тачке, TRS дериват не сматра се подобним кредитним дериватом кад банка нето плаћања примљена по основу овог деривата евидентира као приход, а умањења вредности односне имовине не евидентира као расход (било смањењем фер вредности било увећањем резервисања).

Ако банка интерну заштиту спроводи коришћењем кредитног

деривата, тј. смањује изложеност кредитном ризику из банкарске књиге коришћењем кредитних деривата из књиге трговања, тај кредитни дериват сматра се подобним само ако је кредитни ризик који је тиме унет у књигу трговања пренет на треће/трећа лица.

Ако је испуњен услов из става 4. ове тачке, као и услови за признавање кредитне заштите прописани овом одлуком, банка при израчунавању износа ризиком пондерисаних изложености и износа очекиваног губитка примењује одредбе из пододељака 4. до 6. овог одељка.

3. Услови за признавање кредитне заштите

а) Материјална кредитна заштита

Услови за признавање билансног нетирања

153. Билансно нетирање које није стандардизовани споразум о нетирању на које се примењује тачка 154. ове одлуке, признаје се за ублажавање кредитног ризика ако су испуњени следећи услови:

1) да је могућа реализација споразума о нетирању међусобних новчаних потраживања и обавеза (укључујући и случај стечаја или ликвидације друге уговорне стране) у складу с меродавним правом;

2) да банка може у сваком тренутку утврдити потраживања и обавезе који су предмет споразума из одредбе под 1) ове тачке;

3) да банка континуирано прати и контролише ризике повезане с престанком кредитне заштите пре уговореног рока;

4) да банка континуирано прати и контролише односне изложености на нето основи.

Услови за признавање стандардизованог споразума о нетирању чији су предмет репо трансакција, трансакција давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе *друге трансакције с правом додатног обезбеђења*

154. Стандардизовани споразуми о нетирању, чији су предмет репо трансакције, трансакције давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе и друге трансакције с правом додатног обезбеђења, признају се за ублажавање кредитног ризика ако, поред услова из тачке 155. став 1. ове одлуке, испуњавају и следеће услове:

1) да се могу реализовати (укључујући и случај стечаја или ликвидације друге уговорне стране) у складу с меродавним правом;

2) да, у случају неизмирења обавезе једне уговорне стране

(укључујући и случај стечаја и ликвидације те стране), дају другој уговорној страни право да у најкраћем року затвори све трансакције;

3) да обезбеђују међусобно нетирање добитака и губитака по основу извршења свих трансакција које су предмет тих споразума тако да, након тог извршења, само једна уговорна страна дугује другој уговорној страни утврђени нето износ.

Услови за признавање средстава обезбеђења у облику финансијске имовине

155. Средства обезбеђења у облику финансијске имовине и злато признају се за ублажавање кредитног ризика у свим приступима и методама ако су испуњени следећи услови:

1) да не постоји висока позитивна корелација између вредности средства обезбеђења и кредитне способности дужника, што подразумева да значајно смањење вредности средства обезбеђења не условљава значајно погоршање кредитне способности дужника, односно да значајно погоршање кредитне способности дужника не условљава значајно смањење вредности средства обезбеђења;

2) да хартије од вредности није издао дужник или лице повезано с дужником, изузев у случају покривених обвезница које испуњавају услове из тачке 57. ове одлуке, које представљају средство обезбеђења за репо трансакције и испуњавају услов из одредбе под 1) овог става;

3) да банка предузима потребне активности у складу са уговором и законом ради реализације средства обезбеђења, као и да редовно проверава могућност те реализације;

4) да је банка прибавила одговарајућу документацију за средства обезбеђења и успоставила јасне и свеобухватне процедуре за благовремену реализацију средстава обезбеђења;

5) да је банка утврдила јасне и свеобухватне процедуре за управљање ризицима у вези с прибављеним средствима обезбеђења (укључујући и ризик немогућности реализовања ових средстава, ризик неадекватног вредновања, ризик престанка кредитне заштите пре уговореног рока и ризик концентрације), као и међусобни утицај тих ризика на ризични профил банке;

6) да је банка процедурама утврдила врсте и износе средстава обезбеђења које прихвата;

7) да банка утврђује тржишну вредност средстава обезбеђења најмање једном у шест месеци, али и чешће ако је дошло до знатног смањења ове вредности;

8) да је банка за средства обезбеђења која су код трећег лица прибавила одговарајући доказ да то лице ова средства у својим пословним књигама води одвојено од остале имовине;

9) да је банка обезбедила довољно средстава за уредно функционисање споразума о маргини у случају ОТС деривата и финансирања хартија од вредности са другим уговорним странама, мерено благовременошћу и тачношћу послатих захтева за маргином и временом одзива на примљене захтеве за маргином;

10) да је банка успоставила процес управљања средствима обезбеђења у циљу контроле, праћења и извештавања о:

– ризику којем изложена по основу споразума о маргини,

– ризику концентрације према одређеним врстама средстава обезбеђења,

– поновној употреби средства обезбеђења, укључујући потенцијални пад ликвидности који настаје услед поновне употребе средстава обезбеђења примљених од других уговорних страна,

– пренетим правима на средство обезбеђења дато другој уговорној страни.

Ако банка ефекте техника ублажавања кредитног ризика израчунава применом једноставног метода, средства обезбеђења у облику финансијске имовине, поред услова из става 1. ове тачке, морају испуњавати и услов да уговорени период обезбеђења буде најмање једнак преосталој рочности односне изложености.

Услови за признавање хипотеке на непокретности као средства обезбеђења

156. Хипотека на непокретности признаје се за ублажавање кредитног ризика ако су испуњени следећи услови:

1) да је хипотека пуноважна у складу с правом меродавним у тренутку одобрења кредита и да се њена пуноважност редовно проверава;

2) да је хипотека уписана у земљишне књиге, катастар непокретности или други одговарајући регистар;

3) да се уговорним одредбама и одговарајућим правним поступком обезбеђује намирење из вредности хипотековане непокретности у разумном року;

4) да банка редовно прати вредност непокретности и да, осим у случају хипотековане стамбене непокретности код које износ преосталог потраживања банке не прелази 40% њене вредности умањене за износ свих потраживања с вишим правом првенства над том непокретношћу, тржишну вредност непокретности утврђује на основу процене овлашћеног процењивача најмање једном у три године, као и чешће – ако су осетније промењени услови на тржишту ових непокретности или је физичко стање те непокретности промењено;

5) да је банка својим политикама, процедурама или другим актима дефинисала врсте стамбених и пословних непокретности које прихвата као средство обезбеђења, као и услове и начин одобравања кредита обезбеђених хипотеком на непокретности;

6) да је банка успоставила јасне и свеобухватне процедуре за праћење и проверу адекватности осигурања од ризика наступања штете на непокретности која је предмет хипотеке.

Под редовним праћењем вредности непокретности из става 1. одредба под 4) ове тачке подразумева се провера те вредности на основу расположивих података и информација, укључујући коришћење статистичких модела, при чему банка ову проверу мора спроводити најмање једном годишње за пословне непокретности, односно најмање једном у три године за стамбене и остале непокретности.

Услови за признавање потраживања као средства обезбеђења

157. Потраживање се признаје за ублажавање кредитног ризика ако су испуњени следећи услови:

1) да су уговорне одредбе које се односе на потраживање пуноважне у складу с меродавним правом и да банци омогућавају право на остварене приходе по основу наплате, односно продаје потраживања;

2) да банка предузима све неопходне правне радње за наплату потраживања и има право првенства у њиховој наплати;

3) да банка редовно проверава могућност намирења из потраживања;

4) да банка поседује одговарајућу документацију која се односи на потраживање као средство обезбеђења и да су успостављене јасне и свеобухватне процедуре за његову благовремену наплату;

5) да је банка успоставила процедуре којима се уређује начин праћења свих услова неопходних за проглашавање статуса неизмирења обавеза дужника и благовремено покретање поступка наплате тог потраживања;

6) да је уговорено да у случају финансијских потешкоћа или наступања статуса неизмирења обавеза дужника банка може, без претходне сагласности дужника, продати ово потраживање или га пренети на друго лице;

7) да банка има успостављене јасне и свеобухватне процедуре за идентификацију кредитног ризика који може настати по основу потраживања као средства обезбеђења (ове процедуре обухватају и анализу пословања дужника и његове основне делатности, као и врсту клијената с којима дужник послује), при чему ако банка користи процену кредитног ризика по основу потраживања дужника према трећем лицу

коју је извршио сам дужник, дужна је да провери и процедуре одобравања правних послова дужника по основу којих настају његова потраживања, односно примену тих процедура ради утврђивања њихове адекватности и поузданости;

8) да разлика између износа изложености и вредности потраживања обухвата све битне факторе, укључујући и трошкове наплате потраживања, учешће потраживања једног дужника у укупним потраживањима која служе као средство обезбеђења, као и могући ризик концентрације у укупним изложеностима банке, као и да банка редовно прати потраживања и на редовној основи проверава усклађеност са уговорним одредбама и прописима;

9) да су потраживања која је дужник пружио као средство обезбеђења диверсификована и с ниским степеном корелације између њихове вредности и кредитног квалитета дужника банке, а ако постоји значајнији степен корелације, банка је дужна да при одређивању маргина за скуп свих средстава обезбеђења обухвати и са тим повезане ризике;

10) да потраживања која су пружена као средство обезбеђења нису потраживања од лица повезаних с дужником (укључујући и његове запослене);

11) да је банка успоставила одговарајуће процедуре за наплату потраживања у ванредним околностима, као и неопходна средства за наплату, чак и у случајевима када очекују уредну наплату од дужника.

Услови за признавање осталих инструмената материјалне кредитне заштите

158. Остала материјална средства обезбеђења признају се за ублажавање кредитног ризика у оквиру IRB приступа ако су испуњени следећи услови:

1) да су уговорне одредбе које уређују ово средство пуноважне у складу с меродавним правом и да банци омогућавају реализацију тог средства у разумном року;

2) да банка има право првенства у наплати по основу реализације материјалног средства обезбеђења у односу на остале повериоце;

3) да банка редовно прати, а најмање једном годишње проверава вредност овог средства, као и чешће ако су осетније промењени услови на тржишту тог средства;

4) да уговор о кредиту садржи детаљан опис овог средства, начине за утврђивање његове вредности, као и рокове у којима се спроводи то утврђивање;

5) да је банка донела унутрашње акте, односно успоставила

процедуре којима се уређују врсте имовине коју прихвата као ово средство, као и одређивање прихватљивог односа између вредности тог средства и износа изложености, и то по врстама ових средстава;

6) да је банка у оквиру своје политике одобравања кредита, и то по врстама кредита, дефинисала услове које средство обезбеђења мора да испуни у односу на износ изложености, могућност благовремене реализације средства обезбеђења, начин утврђивања цене или тржишне вредности, учесталост процене вредности средства обезбеђења (укључујући и процену од стране процењивача) и волатилност, односно процену волатилности вредности средства обезбеђења;

7) да почетна и накнадна процена вредности овог средства узимају у обзир свако погоршање његовог квалитета, као и утицај протека времена на његову вредност;

8) да банка има право да врши непосредну проверу овог средства и да је успоставила процедуре које се односе на спровођење ове провере;

9) да је банка успоставила јасне и свеобухватне процедуре за праћење и проверу адекватности осигурања од ризика наступања штете на имовини која се користи као средство обезбеђења.

Услови за признавање изложености насталих по основу лизинг трансакција као обезбеђених изложености

159. Банка може изложености настале по основу лизинг трансакција да третира као изложености обезбеђене истом врстом имовине која је предмет лизинга ако су испуњени следећи услови:

1) услови из тач. 156. или 158. ове одлуке, зависно од предмета лизинга и могућности да имовина из тих тачака буде предмет лизинга у складу с меродавним правом;

2) да давалац лизинга има успостављен одговарајући систем за управљање ризицима који подразумева праћење вредности предмета лизинга, локације, века трајања, његовог наменског коришћења и амортизације у периоду коришћења;

3) да давалац лизинга има право својине над предметом лизинга, као и могућност да то право под законом утврђеним условима благовремено оствари;

4) да разлика између неамортизоване и тржишне вредности предмета лизинга, ако није укључена у израчунавање LGD параметра, не буде већа од ефеката кредитне заштите по основу предмета лизинга као средства обезбеђења.

Услови за признавање осталих материјалних средстава обезбеђења

160. Готовина и готовински еквиваленти који се налазе код друге

банке признају се за ублажавање кредитног ризика у складу с тачком 148. ове одлуке ако су испуњени следећи услови:

1) да се потраживање од друге банке по основу ове готовине и готовинских еквивалената, које је пружено као средство обезбеђења или пренето на банку, може безусловно и неопозиво реализовати у складу с меродавним правом;

2) да је банка код које су средства депонована обавештена о залози или преносу тих средстава;

3) као резултат обавештења из одредбе под 2) ове тачке банка код које су средства депонована може та средства преносити само банци која је корисник кредитне заштите или другим лицима уз претходну сагласност те банке.

161. Полисе животног осигурања признају се за ублажавање кредитног ризика ако су испуњени следећи услови:

1) да су винкулиране у корист банке у складу с меродавним правом;

2) да је друштво за осигурање које их је издало обавештено о винкулирању и не може вршити уговорене исплате кориснику осигурања без сагласности те банке;

3) да банка има право да откаже полису осигурања и да наплати њену откупну вредност у случају наступања статуса неизмирења обавеза дужника;

4) да је банка обавештена о свим случајевима неизвршења обавеза плаћања осигураника по основу тих полиса;

5) да имају најмање исту рочност као и односна изложеност, а у случају када полиса осигурања истиче пре окончања кредитног односа, банка је дужна да обезбеди да износ добијен након истека полисе осигурања служи као кредитна заштита све до престанка кредитног односа;

6) да је њихову откупну вредност утврдило друштво за осигурање које их је издало и да се та вредност не може умањивати;

7) да је њихова откупна вредност наплатива на захтев у кратком року;

8) да њихова откупна вредност не може бити исплаћена без сагласности банке;

9) да друштво за осигурање које их је издало има седиште у Републици Србији или држави чланици Европске уније, односно држави која није чланица Европске уније ако су њени прописи којима се уређује пословање друштава за осигурање и надзор над тим пословањем усклађени с прописима Европске уније.

б) Нематеријална кредитна заштита и CLN деривати

Општи услови за признавање гаранција и кредитних деривата

162. Да би били признати за ублажавање кредитног ризика, узимајући у обзир одредбе тачке 163. ове одлуке, гаранција или кредитни дериват треба да испуњавају следеће опште услове:

1) да је кредитна заштита директна;
2) да је ниво, односно износ кредитне заштите јасно утврђен и да се не може оспорити;
3) да уговор по основу ког су прибављени инструменти кредитне заштите не садржи одредбе које:
– пружаоцу кредитне заштите омогућавају да једнострано откаже овај уговор,
– увећавају трошак кредитне заштите као резултат погоршања кредитног квалитета односне изложености,
– утичу на обавезу пружаоца кредитне заштите да благовремено изврши плаћање у случају да дужник банке по односној изложености не изврши било коју доспелу обавезу плаћања или у случају истека уговора о лизингу да призна гарантовање преосталог износа у складу с тачком 62. став 7. и тачком 113. став 5. ове одлуке,
– пружаоцу кредитне заштите омогућавају да скрати рок на који је уговорена та заштита;
4) да се могу реализовати у складу с меродавним правом.

Банка је дужна да управља ризиком концентрације који може настати услед коришћења гаранција и кредитних деривата, као и да документује начин на који је стратегија коришћења ових инструмената укључена у свеобухватан процес управљања ризицима.

Банка је дужна да предузима све потребне активности у складу са уговором и законом ради реализације средства обезбеђења, као и да континуирано проверава могућност реализације успостављеног инструмента заштите у складу са меродавним правом.

Контрагаранције државе и других лица из јавног сектора

163. Ако је изложеност банке обезбеђена гаранцијом за који постоји контрагаранција лица из става 2. ове тачке, таква изложеност може се третирати као изложеност обезбеђена гаранцијом ових лица ако су испуњени следећи услови:

1) да контрагаранција покрива све елементе кредитног ризика по основу потраживања;
2) да гаранција и контрагаранција испуњавају услове

прописане тачком 162. ове одлуке, осим што контрагаранција не мора бити директна;

3) да је покриће поуздано и да не постоје историјски подаци који указују на то да је покриће контрагаранције мање поуздано од директне гаранције тих лица.

Третман из става 1. ове тачке примењује се на изложености обезбеђене гаранцијом за које постоји контрагарација следећих лица:

1) државе и централне банке;

2) територијалне аутономије и јединице локалне самоуправе;

3) јавног административног тела за које се пондер ризика, у складу с тачком 43. став 5. ове одлуке, додељује на начин који је прописан за изложености према држави у којој је основано;

4) међународне развојне банке или међународне организације којима се, у складу с тач. 44. и 45. ове одлуке, додељује пондер ризика 0%;

5) јавног административног тела за које се пондер ризика додељује у складу с тачком 43. ст. 1. до 3. ове одлуке.

Третман из става 1. ове тачке примењује се и на изложеност за коју постоји контрагаранција правних лица која нису наведена у ставу 2. те тачке, ако је за контрагаранцију за ту изложеност правно лице из тог става дало директну гаранцију и ако су испуњени услови из става 1. те тачке.

Посебни услови за признавање гаранција

164. Гаранција се признаје за ублажавање кредитног ризика ако су, поред услова из тачке 162. ове одлуке, испуњени следећи услови:

1) да банка има право да, у случају неизмирења обавеза дужника банке или настанка другог кредитног догађаја који се односи на тог дужника, од издаваоца гаранције захтева благовремено плаћање свих доспелих потраживања по основу односне изложености које није условљено обавезом банке да претходно захтева испуњење обавеза од дужника;

2) да је гаранција јасно документована обавеза издаваоца гаранције;

3) да гаранција покрива све врсте плаћања које је дужник обавезан да изврши по основу односне изложености, а да је, изузетно, кад одређене врсте плаћања нису покривене гаранцијом, такво ограничено покриће јасно назначено.

За изложености по основу кредита обезбеђеног хипотеком на

стамбеној непокретности гаранција се признаје за ублажавање кредитног ризика ако су испуњени услови из тачке 162. став 1. одредба под 3) алинеја трећа ове одлуке и става 1. ове тачке и ако је уговорено да банка може од издаваоца гаранције захтевати плаћање најкасније у року од 24 месеца од дана наступања статуса неизмирења обавеза или настанка другог уговореног догађаја ако не успе да ту изложеност наплати реализацијом хипотеке.

У случају гаранција које су примљене у оквиру гарантних шема или контрагаранција лица наведених у тачки 163. став 2. ове одлуке, услов из става 1. одредба под 1) ове тачке сматра се испуњеним у једном од следећих случајева:

1) банка има право да у разумном року прими од даваоца гаранције привремена плаћања у износу процењеног економског губитка који има велику вероватноћу настанка, сразмерно покрићу гаранције, укључујући и губитке настале услед неплаћања камате и осталих врста плаћања које је дужник у обавези да изврши или

2) банка је у могућности да докаже да реализацијом гаранције могу да буду покривени сви губици на које се гаранција односи, укључујући губитке настале по основу неплаћања камате и осталих врста плаћања које је дужник у обавези да изврши.

Посебни услови за признавање кредитних деривата

165. Кредитни деривати признају се за ублажавање кредитног ризика ако су, поред општих услова из тачке 162. ове одлуке, испуњени и следећи услови:

1) да је уговором о кредитном деривату утврђено да кредитни догађај настаје у случају:

– неизмирења доспеле новчане обавезе у складу са условима уговореним за односну изложеност, који важе у тренутку неизмирења (са периодом почека који је усклађен или краћи од периода почека дате обавезе),

– да дужник не измирује доспеле новчане обавезе према свим повериоцима (нпр. стечај или други облик немогућности дужника да своје обавезе измирује у роковима доспећа – блокада дужникових рачуна, изјава дужника о немогућности измирења обавеза и сл.),

– реструктурирања односне изложености у виду отписа или продужења рока плаћања главнице, камате или накнада, чија је последица настанак губитка (нпр. исправка вредности или друга слична промена у билансу успеха);

2) да банка за кредитне деривате код којих је уговорено измирење у новцу примењује свеобухватан процес вредновања ради

процене губитака, укључујући и јасно утврђен период за вредновање дате обавезе након настанка кредитног догађаја;

3) за кредитне деривате код којих је уговорено поравнање уз пренос односне изложености на пружаоца заштите, да уговор којим је уређена та изложеност не садржи одредбу којом се неоправдано спречава такав пренос;

4) да је јасно одређено ко је одговоран за утврђивање настанка кредитног догађаја, при чему то лице не може бити искључиво пружалац кредитне заштите;

5) да корисник кредитне заштите има право да пружаоца ове заштите обавести о настанку кредитног догађаја.

Изузетно, ако уговором о кредитном деривату није предвиђено да кредитни догађај настаје у случају реструктурирања из става 1. одредбе под 1) алинеја трећа – кредитни дериват може се признати за ублажавање кредитног ризика ако је његова вредност умањена на начин утврђен у тачки 189. став 2. ове одлуке.

За кредитне деривате код којих је референтна обавеза и/или обавеза која се користи за утврђивање настанка кредитног догађаја различита од односне изложености, треба да буду испуњени и следећи услови:

1) да су референтна обавеза или обавеза која се користи за утврђивање настанка кредитног догађаја подређене или да имају исти редослед намирења као и односна изложеност;

2) да је исти дужник по референтној обавези или обавези која се користи за утврђивање настанка кредитног догађаја и по односној изложености, при чему су уговорене одредбе о међусобно зависном неизмирењу обавеза (*cross-default clauses*) или о међусобно зависном убрзаном доспећу (*cross-acceleration clauses*).

Посебни услови за примену третмана из тачке 118. став 3. ове одлуке

166. Гаранција или кредитни дериват сматра се подобним инструментом кредитне заштите за потребе примене третмана из тачке 118. став 3. ове одлуке, ако су испуњени следећи услови:

1) односна обавеза је:

– изложеност према привредним друштвима у смислу тач. 73. до 79. ове одлуке, осим друштава за осигурање и реосигурање,

– изложеност према јединицама територијалне аутономије и локалне самоуправе или према јавним административним телима на које се не примењује исти третман као на изложености према држави у

којој су основани, у складу с тач. 73. до 79. ове одлуке,

– изложеност према малим и средњим предузећима која су разврстана у класу изложености према физичким лицима, у складу с тачком 76. ове одлуке;

2) дужници по односној обавези нису чланови исте групе повезаних лица као и пружалац заштите;

3) изложеност је заштићена следећим инструментима:

– кредитним дериватима или гаранцијама са једним референтним лицем,

– кредитним дериватима са првим неизмирењем обавезе,

– кредитним дериватима са n-тим неизмирењем обавезе;

4) кредитна заштита испуњава услове из тач. 162, 164. и 165. ове одлуке, ако је применљиво;

5) пондер ризика који је додељен изложености пре примене третмана из тачке 118. став 3. ове одлуке није претходно прилагођен по основу кредитне заштите;

6) банка има право да прими плаћање од пружаоца заштите без предузимања правних радњи према дужнику и спроводи одговарајуће активности којима обезбеђује спремност пружаоца заштите да, у случају настанка кредитног догађаја, у најкраћем року изврши уговорено плаћање;

7) кредитна заштита обухвата све губитке који се односе на обезбеђену изложеност, а настали су по основу наступања кредитних догађаја;

8) ако структура плаћања подразумева физичко измирење обавезе, не постоје правна ограничења у односу на могућности испоруке кредита, обвезнице или потенцијалне обавезе;

9) ако банка намерава да испоручи имовину која није односна имовина, та имовина мора да буде довољно ликвидна како би банка имала могућност да је прибави за потребе испоруке у складу са уговором;

10) услови и други елементи кредитне заштите утврђени су уговорним односом између пружаоца заштите и банке;

11) банка је успоставила процес за утврђивање високог степена корелације између кредитног квалитета пружаоца заштите и дужника по основу односне обавезе, а која настаје због тога што на њихово пословање утичу од слични фактори, осим фактора системског ризика;

12) у случају заштите од ризика смањења вредности потраживања, продавац купљеног потраживања не припада групи повезаних лица којој припада пружалац заштите.

За потребе става 1. одредба под 3) алинеја друга ове тачке, банка третман из тачке 118. став 3. ове одлуке примењује на имовину у оквиру групе са најмањим износом ризиком пондерисане изложености.

За потребе става 1. одредба под 3) алинеја трећа ове тачке, банка третман из тачке 118. став 3. ове одлуке примењује на имовину у оквиру групе са најмањим износом ризиком пондерисане изложености само ако је већ прибављена подобна заштита за имовину од првог до (n-1) неизмирења обавеза или ако је већ наступило (n-1) неизмирење обавезе.

4. Израчунавање ефеката кредитне заштите

а) Материјална кредитна заштита

CLN деривати

167. CLN дериват који је издала банка има третман средства обезбеђења у облику готовине, за потребе израчунавања ризиком пондерисане изложености, ако уграђени CDS дериват испуњава услове прописане за подобне инструменте нематеријалне кредитне заштите прописане тачком 136. став 5. ове одлуке.

Биланснo нетирање

168. Ради прилагођавања ризиком пондерисаних изложености за ефекте коришћења билансног нетирања – потраживања и обавезе по основу кредита и депозита у истој валути који су предмет билансног нетирања имају третман средства обезбеђења у облику готовине.

Примена супервизорских или сопствених процена фактора волатилности за стандардизоване споразуме о нетирању

169. За потребе прилагођавања ризиком пондерисане изложености за ефекте коришћења стандардизованих споразума о нетирању чији су предмет репо трансакције, трансакције давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе и/или друге трансакције с правом додатног обезбеђења, банка факторе волатилности за сложени метод утврђује у складу с тач. 174. до 182. ове одлуке, коришћењем или супервизорских фактора волатилности или сопствених фактора волатилности. Банка је дужна да све услове прописане за примену сложеног метода примењује и у случају коришћења приступа сопствене процене.

За потребе израчунавања ефективне вредности односне изложености (E^*) банка је дужна да:

1) нето позицију у свакој групи хартија од вредности или врсти робе утврђује одузимањем износа укупне вредности групе хартија од

вредности или робе исте врсте који су купљени, узети у зајам или примљени по основу стандардизованог споразума о нетирању од износа укупне вредности ове групе хартија од вредности или робе које су продате, дате у зајам или предате по основу овог споразума;

2) нето позицију у свакој валути, осим валуте поравнања стандардизованог споразума о нетирању, утврђује одузимањем износа укупне вредности хартија од вредности изражених у тој валути које су купљене, узете у зајам или примљене по основу овог споразума од износа укупне вредности хартија од вредности изражених у тој валути које су продате, дате у зајам или предате по основу тог споразума;

3) на апсолутну вредност нето позиције у свакој групи хартија од вредности примењује одговарајући фактор волатилности за дату групу или за новчану позицију;

4) на апсолутну вредност нето позиције у свакој валути, осим валуте поравнања стандардизованог споразума о нетирању, примењује одговарајући фактор волатилности за валутну неусклађеност за дату валуту.

Ефективна вредност односне изложености по стандардизованим споразумима о нетирању (E*****) израчунава се у складу са следећом формулом:

$$\mathrm{E}^{*} = max\{0, (\Sigma_i E_i - \Sigma_i C_i) + \Sigma_j \left|E_j^{sec}\right| \cdot H_j^{sec} + \Sigma_k \left|E_k^{fx}\right| \cdot H_k^{fx}\}$$

где је:

E_i = вредност појединачних изложености i по основу стандардизованог споразума о нетирању, под претпоставком да не постоји кредитна заштита, утврђена према стандардизованом, односно IRB приступу, у зависности од тога који приступ банка користи;

C_i = вредност хартије од вредности или робе која је купљена, узета у зајам или примљена, или готовине која је узета у зајам или примљена по основу изложености i,

E_j^{sec}= нето позиција (позитивна или негативна) у групи идентичних хартија од вредности j;

E_k^{fx} = нето позиција (позитивна или негативна) у валути k, осим валуте поравнања стандардизованог споразума о нетирању,

H_j^{sec} = фактор волатилности за средство обезбеђења утврђен за сваку врсту хартија од вредности j;

H_k^{fx} = фактор волатилности за валутну неусклађеност за валуту k.

Банка за потребе прилагођавања ризиком пондерисане изложености за ефекте коришћења стандардизованих споразума о нетирању чији су предмет репо трансакције, трансакције давања или

узимања у зајам хартија од вредности или робе и/или друге трансакције с правом додатног обезбеђења, користи ефективну вредност односне изложености (E^*) израчунату у складу са ставом 3. ове тачке, као вредност изложености према другој уговорној страни која произилази из трансакција обухваћених стандардизованим споразумом о нетирању за потребе тачке 39. ове одлуке ако примењује стандардизовани приступ, односно за потребе одељка 2. ове главе ако примењује IRB приступ.

Група хартија од вредности обухвата хартије од вредности емитоване од стране истог лица, истог дана, са истим датумом доспећа, са истим уговореним условима и истим ликвидационим периодом у смислу тач. 180. и 181. ове одлуке.

Примена метода интерних модела
за стандардизоване споразуме о нетирању

170. Банка може, уз претходну сагласност Народне банке Србије, ризиком пондерисану изложеност прилагођавати за ефекте коришћења стандардизованих споразума о нетирању чији су предмет репо трансакције, трансакције давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе и/или друге трансакције с правом додатног обезбеђења, применом интерних модела који обухватају корелације између позиција у хартијама од вредности које су предмет ових споразума и ликвидност тих хартија.

Банка може, уз претходну сагласност Народне банке Србије, да користи интерне моделе за трансакције кредитирања трговине хартијама од вредности ако су ове трансакције покривене двостраним стандардизованим споразумима о нетирању који испуњавају услове из одељка 5. пододељка 6. ове главе.

Банка може да примењује приступ интерних модела независно од тога да ли користи стандардизовани или IRB приступ за рачунање износа ризиком пондерисаних изложености, при чему је дужна да ове моделе примени на све друге уговорне стране и на све хартије од вредности, осим на портфолија која нису материјално значајна и за која може користити факторе волатилности у складу с тачком 169. ове одлуке.

Ако банка има сагласност Народне банке Србије за коришћење интерних модела у складу са главом VII одељак 6. ове одлуке, може да примењује приступ интерних модела из ове тачке. Ако банка нема дату сагласност, може Народној банци Србије да поднесе захтев за давање претходне сагласности за коришћење интерних модела из ове тачке.

171. Народна банка Србије може банци дати претходну сагласност за примену интерних модела под условом да банка има успостављен свеобухватан, поуздан и јединствен систем управљања ризицима који могу настати по основу трансакција из стандардизованог споразума о нетирању и ако су испуњени следећи услови:

1) да је интерни модел за управљање ризицима који банка користи за рачунање потенцијалне промене вредности ових трансакција укључен у свакодневни процес управљања ризицима банке и да служи као основа за извештавање руководства о ризичним изложеностима банке;

2) да банка има организациону јединицу у чијем је делокругу контрола ризика која је независна од организационе јединице у чијем је делокругу уговарање трансакција, која директно извештава руководство, која је одговорна за успостављање и спровођење система управљања ризицима банке, израду и анализирање дневних извештаја о резултату интерних модела за мерење ризика и о предложеним мерама у вези с лимитима за поједине позиције;

3) да организациона јединица у чијем је делокругу контрола ризика дневне извештаје доставља оном нивоу руководства које је овлашћено да ограничи или смањи укупну изложеност банке ризицима и позиција које запослени овлашћени за уговарање трансакција заузимају;

4) да банка у организационој јединици у чијем је делокругу контрола ризика има довољан број запослених који су стручни и оспособљени за коришћење сложених интерних модела;

5) да је банка успоставила поступак за праћење и обезбеђивање усклађености са својим унутрашњим актима и контролним механизмима који се односе на систем мерења ризика;

6) да постоји документација о поузданости и тачности интерног модела за мерење ризика добијена *back* тестирањем, односно провером тих модела на основу реализованих вредности, коришћењем података за период од најмање једне године;

7) да банка редовно спроводи ригорозно стрес тестирање, чије резултате анализира руководство банке и, у складу с њим, мења унутрашње акте и успостављене лимите;

8) да унутрашња ревизија банке најмање једном годишње спроводи независну процену система за управљање ризицима, која обухвата активности организационе јединице у чијем је делокругу уговарање трансакција трговања и организационе јединице у чијем је делокругу контрола ризика;

9) да банка најмање једном годишње врши ревизију свог система за управљање ризицима;

10) да интерни модел испуњава услове из тачке 279. ст. 6. и 7. и тачке 281. ове одлуке.

Интерни модел за управљање ризицима који банка користи треба да обухвати довољан број релевантних фактора ризика како како би моделом били обухваћени сви материјално значајни ценовни ризици.

Банка може користити емпиријске корелације у оквиру одређене ризичне категорије или између ризичних категорија само ако је систем за мерење ових корелација поуздан и свеобухватан.

При подношењу захтева за добијање претходне сагласности из става 1. ове тачке, банка је дужна да Народној банци Србије достави одговарајућу документацију којом доказује испуњеност услова из тог става.

Народна банка Србије може банци укинути сагласност из става 1. ове тачке ако утврди да више нису испуњени услови из тог става.

172. Ефективна вредност изложености банке (E*) се, применом интерних модела, израчунава коришћењем следеће формуле:

$$E^* = max\{0, (\Sigma_i E_i - \Sigma_i C_i) + \textit{потенцијална промена вредности}\}$$

где је:

E_i = вредност појединачне изложености i по основу стандардизованог споразума о нетирању, под претпоставком да не постоји кредитна заштита, утврђена применом стандардизованог, односно IRB приступа, у зависности од тога који приступ банка користи;
C_i = вредност хартије од вредности која је купљена, узета у зајам или примљена, или готовине која је узета у зајам или примљена по основу изложености i.

Банка је дужна да, приликом израчунавања износа ризиком пондерисаних изложености применом приступа интерних модела, користи резултате модела од претходног радног дана.

Банка је дужна да при израчунавању потенцијалне промене вредности из става 1. ове тачке обезбеди испуњење следећих услова:

1) да се ове промене израчунавају најмање једном дневно;
2) да једнострани интервал поверења износи 99%;
3) да се за репо трансакције или трансакције давања или узимања у зајам хартија од вредности користи петодневни, а за остале трансакције десетодневни период реализације;
4) да временска серија података није краћа од једне године, осим у случају знатног повећања волатилности цена, кад коришћење

краће временске серије може бити оправдано;

5) да се временска серија података ажурира најмање једном у три месеца.

У случају репо трансакције, трансакција давања или узимања у зајам хартија од вредности или трансакција кредитирања трговине хартијама од вредности или сличних трансакција или скупа за нетирање, који испуњавају услове прописане тачком 271. ст. 1. до 4. ове одлуке, минимални период држања треба да буде усклађен са периодом ризика маргине који би се применио у складу са наведеним одредбама и одредбом тачке 271. став 5. те одлуке.

За потребе прилагођавања ризиком пондерисане изложености за ефекте коришћења стандардизованих споразума о нетирању чији су предмет репо трансакције, трансакције давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе и/или друге трансакције с правом додатног обезбеђења, банка је дужна да користи ефективну вредност изложености (E*) израчунату у складу с тачком 172. став 1. ове одлуке, као вредност изложености према другој уговорној страни која произлази из трансакција обухваћених стандардизованим споразумом о нетирању за потребе тачке 39. те одлуке ако примењује стандардизовани приступ, односно за потребе одељка 2. ове главе ако примењује IRB приступ.

Једноставни метод за финансијска средства обезбеђења

173. Банка може да користи једноставни метод само ако износ ризиком пондерисаних изложености рачуна применом стандардизованог приступа. Банка не може истовремено користити и једноставни и сложени метод изузев у случајевима из тачке 81. став 1. и тачке 83. став 1. ове одлуке. Банка ово изузеће не може да користи селективно са намером смањења капиталних захтева или заобилажења других обавеза из прописа.

Банка је дужна да подобним средствима обезбеђења у облику финансијске имовине додељује вредност једнаку њиховој тржишној вредности утврђеној у складу с тачком 155. став 1. одредба под 7) ове одлуке.

Банка делу изложености – до висине тржишне вредности средства обезбеђења у облику финансијске имовине, додељује пондер ризика који би, у складу са одељком 1. ове главе, доделила директној изложености према том средству обезбеђења. Вредност ванбилансних ставки се утврђује применом фактора конверзије 100% уместо фактора конверзије прописаних у тачки 37. ове одлуке. Пондер ризика средства обезбеђења не може бити мањи од 20%, осим у случајевима из ст. 4. до

6. ове тачке. Необезбеђеном делу изложености банка је дужна да додели пондер ризика дужника у складу са одељком 1. ове главе.

Банка додељује пондер ризика 0% обезбеђеном делу изложености по основу репо трансакција и трансакција давања или узимања у зајам хартија од вредности које испуњавају услове из тачке 183. ове одлуке. Ако друга уговорна страна у овим трансакцијама није кључни тржишни учесник, банка тим трансакцијама додељује пондер ризика 10%.

Банка пондер ризика 0% додељује обезбеђеном делу изложености, израчунатом у складу са одељком 5. ове главе, по основу финансијских деривата из Прилога 1 ове одлуке који су обезбеђени готовином или готовинским еквивалентима у валути у којој је уговорено измирење по финансијском деривату, под условом да су наведени финансијски деривати предмет дневног вредновања по текућој тржишној вредности. Банка пондер ризика 10% додељује делу изложености по основу финансијских деривата обезбеђених дужничким хартијама од вредности које су издале државе или централне банке којима се, у складу с одељком 1. ове главе, додељује пондер ризика 0%.

Банка може да додели пондер ризика 0% изложеностима по основу осталих трансакција ако су изложеност и средство обезбеђења изражени у истој валути и ако је средство обезбеђења:

1) готовина или готовински еквивалент или
2) дужничка хартија од вредности државе или централне банке којој се, у складу с тачком 41. ове одлуке, додељује пондер ризика 0%, при чему се тржишна вредност ових хартија умањује за 20%.

Дужничке хартије од вредности државе или централне банке из ст. 5. и 6. ове тачке обухватају и:

1) дужничке хартије од вредности територијалних аутономија и јединица локалне самоуправе којима се у складу с тачком 42. ове одлуке додељује пондер ризика на начин који је прописан за изложености према државама и централним банкама;
2) дужничке хартије од вредности међународних развојних банака којима се у складу с тачком 44. те одлуке додељује пондер ризика 0%;
3) дужничке хартије од вредности међународних организација којима се у складу с тачком 45. те одлуке додељује пондер ризика 0%;
4) дужничке хартије од вредности јавних административних тела којима се у складу с тачком 43. те одлуке додељује пондер ризика 0%.

Сложени метод за финансијска средства обезбеђења

174. Ако банка користи сложени метод дужна је да, приликом одређивања вредности финансијског средства обезбеђења, примењује факторе волатилности на тржишну вредност средства обезбеђења у складу с тач. 180. до 183. ове одлуке.

Ако је средство обезбеђења у валути различитој од валуте односне изложености, банка је дужна да примени факторе волатилности за валутну неусклађеност на начин дефинисан у тач. 180. до 183. ове одлуке.

Банка је дужна да за трансакције са ОТС дериватима који су предмет споразума о нетирању у складу са одељком 5. ове главе, код којих је средство обезбеђења изражено у валути која се разликује од валуте поравнања, примени фактор волатилности за валутну неусклађеност. Ако је у трансакцију укључено више валута, банка примењује само један фактор волатилности за валутну неусклађеност.

175. Вредност средства обезбеђења коригована фактором волатилности (C_{VA}) за све трансакције, осим за трансакције које су предмет стандардизованог споразума о нетирању у складу с тач. 169. до 172. ове одлуке, израчунава се на следећи начин:

$$C_{VA} = C \times (1-H_C-H_{FX})$$

где је:

C = вредност средства обезбеђења,
H_C = фактор волатилности за средство обезбеђења израчунат у складу с тач. 180. до 183. ове одлуке
H_{FX} = фактор волатилности за валутну неусклађеност израчунат у складу с тач. 180. до 183. те одлуке.

176. Прилагођена вредност односне изложености (E_{VA}) израчунава се према следећој формули:

$$E_{VA} = E \times (1+H_E),$$

где је:

E = вредност изложености која би била утврђена, коришћењем стандардизованог или IRB приступа кредитном ризику, да изложеност није обезбеђена;

H_E = фактор волатилности применљив на односну изложеност, у складу с тач. 180. до 183. ове одлуке.

У случају трансакција са ОТС дериватима:

$$E_{VA} = E$$

Банка је дужна да за одређивање вредности изложености E из става 1. ове тачке примени фактор конверзије 100% уместо:

– фактора конверзије из тачке 37. ове одлуке, за банку која израчунава износ ризиком пондерисаних изложености применом стандардизованог приступа кредитном ризику,
– фактора конверзије из тачке 113. ст. 8. до 10. те одлуке, за банку која израчунава износ ризиком пондерисаних изложености применом IRB приступа кредитном ризику.

177. Банка је дужна да потпуно прилагођену, односно ефективну вредност изложености (E*) утврђује узимајући у обзир факторе волатилности и ефекте техника ублажавања кредитног ризика коришћењем следеће формуле:

$$E^* = \max \{0, [E_{VA} - C_{VAM}]\},$$

где је:

E_{VA} = прилагођена вредност односне изложености у складу с тачком 176. ове одлуке,
C_{VAM} = прилагођена вредност средства обезбеђења у складу са одредбама пододељка 5. овог одељка.

178. Банка може да одређује факторе волатилности коришћењем супервизорских фактора волатилности у складу с тачком 180. ове одлуке или сопствених процена фактора волатилности у складу с тачком 181. те одлуке, независно од тога да ли користи стандардизовани или IRB приступ за рачунање износа ризиком пондерисаних изложености.

Ако користи сопствене процене фактора волатилности, банка је дужна да овај приступ примењује на све врсте инструмената, осим на портфолија која нису материјално значајна, а на која може да примењује супервизорске факторе волатилности.

179. Ако се кредитна заштита која се примењује на једну изложеност састоји од више подобних средстава обезбеђења, банка је дужна да примењује следећи фактор волатилности:

$$H = \Sigma_i a_i H_i$$

где је:

H = фактор волатилности у случају материјалне кредитне заштите коју чини више средстава обезбеђења,
a_i = учешће средства обезбеђења i у укупној кредитној заштити и
H_i = фактор волатилности које се примењује на појединачно средство обезбеђења i.

Супервизорски фактори волатилности за сложени метод

180. У случају дневног вредновања изложености, односно средства обезбеђења – банка за обрачун прилагођене вредности односне изложености и средства обезбеђења користи прописане факторе волатилности из следећих табела (табеле 13-16):

Табела 13.

Ниво кредитног квалитета у који је распоређен кредитни рејтинг дужничке ХОВ	Преостала рочност	Фактори волатилности за дужничке ХОВ из тачке 139. став 1. одредба под 2). ове одлуке			Фактори волатилности за дужничке ХОВ из тачке 139.став 1. одредбе под 3) и 4) ове одлуке			Фактори волатилности за дужничке ХОВ из тачке 139. став 1. одредба под 8). ове одлуке		
		20-дневни период реализације (%)	10-дневни период реализације (%)	5-дневни период реализације (%)	20-дневни период реализације (%)	10-дневни период реализације (%)	5-дневни период реализације (%)	20-дневни период реализације (%)	10-дневни период реализације (%)	5-дневни период реализације (%)
1	≤ 1 године	0,707	0,5	0,354	1,414	1	0,707	2,829	2	1,414
	>1 ≤ 5 година	2,828	2	1,414	5,657	4	2,828	11,314	8	5,657
	> 5 година	5,657	4	2,828	11,314	8	5,657	22,628	16	11,313
2-3	≤ 1 године	1,414	1	0,707	2,828	2	1,414	5,657	4	2,828
	>1 ≤ 5 година	4,243	3	2,121	8,485	6	4,243	16,971	12	8,485
	> 5 година	8,485	6	4,243	16,971	12	8,485	33,942	24	16,970
4	≤ 1 године	21,213	15	10,607	-	-	-	-	-	-
	>1 ≤ 5 година	21,213	15	10,607	-	-	-	-	-	-
	> 5 година	21,213	15	10,607	-	-	-	-	-	-

Табела 14.

Ниво кредитног квалитета у који је распоређен краткорочни кредитни рејтинг дужничке ХОВ	Фактори волатилности за дужничке ХОВ из тачке 139. став 1. одредба под 2). ове одлуке			Фактори волатилности за дужничке ХОВ из тачке 139. став 1. одредба под 3) и 4). ове одлуке			Фактори волатилности за дужничке ХОВ из тачке 139. став 1. одредба под 8). ове одлуке		
	20-дневни период реализације (%)	10-дневни период реализације (%)	5-дневни период реализације (%)	20-дневни период реализације (%)	10-дневни период реализације (%)	5-дневни период реализације (%)	20-дневни период реализације (%)	10-дневни период реализације (%)	5-дневни период реализације (%)

1	0,707	0,5	0,354	1,414	1	0,707	2,829	2	1,414
2-3	1,414	1	0,707	2,828	2	1,414	5,657	4	2,828

Табела 15.

Остале врсте средстава обезбеђења или изложености	20-дневни период реализације (%)	10-дневни период реализације (%)	5-дневни период реализације (%)
Акције или конвертибилне обвезнице које су укључене у главне берзанске индексе	21,213	15	10,607
Остале акције или конвертибилне обвезнице којима се тргује на признатој берзи	35,355	25	17,678
Готовина	0	0	0
Злато	21,213	15	10,607

Табела 16.

Фактори волатилности за валутну неусклађеност		
20-дневни период реализације (%)	10-дневни период реализације (%)	5-дневни период реализације (%)
11,314	8	5,657

Банка примењује факторе волатилности прописане овом тачком за следеће периоде реализације:

1) 20 радних дана за трансакције без права додатног обезбеђења;

2) 5 радних дана за репо трансакције (осим оних трансакција чији је предмет роба или загарантована права која се односе на робу) и трансакције давања или узимања у зајам хартија од вредности;

3) 10 радних дана за трансакције с правом додатног обезбеђења.

У случају трансакције или скупа за нетирање који испуњава услове из тачке 271. ст. 1. до 4. ове одлуке, банка је дужна да минимални период држања усклади са периодом ризика маргине прописаног том тачком.

Ниво кредитног квалитета који је придружен кредитном рејтингу дужничких хартија од вредности у табелама 13. до 16. је ниво кредитног квалитета одређен на основу кредитног рејтинга који је доделила агенција за рејтинг или агенција за кредитирање извоза у складу с одељком 1. пододељак 3. ове главе. За потребе утврђивања нивоа кредитног квалитета који је придружен кредитном рејтингу дужничких хартија од вредност банка је дужна да примењује и одредбе из тачке 139. став 4. ове одлуке.

Банка је дужна да на хартије од вредности или робу који су дати у зајам или продати у репо трансакцијама или трансакцијама давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе, а не

испуњавају услове подобности – примењује фактор волатилности који се примењује на акције које нису укључене у главни берзански индекс, а којима се тргује на признатој берзи.

Банка на инвестиционе јединице инвестиционих фондова које су признате као подобно средство обезбеђења примењује:

– фактор волатилности који представља пондерисани просек фактора волатилности који би се применили на имовину у коју је фонд инвестирао, узимајући у обзир период реализације из ст. 2. и 3. ове тачке или

– највиши фактор волатилности који се примењује за имовину у коју фонд има право да инвестира у складу са инвестиционом политиком и законом којим се уређују инвестициони фондови, ако банка не располаже информацијама о имовини у коју фонд улаже.

Банка на дужничке хартије од вредности банака које су без рејтинга а испуњавају услове прописане тачком 140. ове одлуке примењује фактор волатилности који је овом тачком прописан за хартије од вредности банака или привредних друштава чији кредитни рејтинг одговара нивоу кредитног квалитета 2 или 3.

Сопствене процене фактора волатилности за сложени метод

181. Банка може, уз претходну сагласност Народне банке Србије, користити сопствене процене фактора волатилности за обрачун прилагођене вредности односне изложености и средства обезбеђења ако су испуњени услови из става 4. ове тачке. Банка која је добила сагласност за коришћење сопствених процена фактора волатилности не може прећи на неки од других приступа, осим ако је доказала Народној банци Србије да за то има оправдане разлоге и добила претходну сагласност Народне банке Србије да пређе на употребу другог приступа.

Банка је дужна да факторе волатилности процењује за сваку појединачну дужничку хартију од вредности, односно за свако средство обезбеђења, а, изузетно, да ту процену врши на групној основи за дужничке хартије од вредности којима је додељен кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг коме одговара ниво кредитног квалитета 3 или бољи. Ако банка ову процену врши на групној основи, та процена је репрезентативна за хартије од вредности распоређене у одговарајућу групу, при чему распоред ових хартија у групе врши узимајући у обзир класу којој припада њихов издавалац, затим кредитни рејтинг тих хартија, њихову преосталу рочност и модификовано трајање.

Банка која користи приступ сопствене процене је дужна да

фактор волатилности процењује за средство обезбеђења или за валутну неусклађеност не узимајући у обзир корелацију између необезбеђене изложености, средства обезбеђења и/или девизног курса.

Банка је дужна да при сопственој процени фактора волатилности испуни следеће услове:

1) да при процени фактора волатилности користи интервал поверења од 99%;

2) да при процени фактора волатилности користи периоде реализације из тачке 180. став 2. ове одлуке а, изузетно, да ту процену врши на основу краћег или дужег периода реализације, при чему је дужна да ове факторе прилагоди периодима реализације из те тачке коришћењем следеће формуле:

$$H_M = H_N \cdot \sqrt{T_M / T_N}$$

где је:

T_N = одговарајући период реализације из тачке 180 став 2. ове одлуке,
T_M = период реализације који је краћи или дужи од T_N,
H_N = фактор волатилности за период реализације T_N,
H_M= прилагођени фактор волатилности за период реализације T_M;

3) да прилагођава навише период реализације за мање квалитетна средства обезбеђења услед њихове смањене ликвидности, као и кад историјски подаци указују на могућу потцењеност волатилности, при чему је неопходно да такве случајеве обухвати стрес тестовима;

4) да факторе волатилности процењује на основу историјског периода посматрања који није краћи од једне године, и ако банка користи шеме пондерисања или неки други сличан метод, при чему Народна банка Србије може да наложи банци да ову процену врши на основу историјског периода посматрања који је краћи од једне године, ако је дошло до знатног повећања волатилности цена;

5) да редовно ажурира своје временске серије података и да факторе волатилности процењује најмање једном у три месеца, односно и чешће у случају знатних промена тржишних цена;

6) да користи процењене факторе волатилности у свакодневном управљању ризицима, као и при одређивању лимита изложености;

7) да, када је период реализације који користи у свакодневном процесу управљања ризицима дужи од оног за ту врсту трансакција, обезбеди примену фактора волатилности израчунатог у складу са

формулом из одредбе под 2) овог става;

8) да је својим унутрашњим актима уредила начин и поступак процене фактора волатилности, као и њихово коришћење у управљању ризицима, и да је успоставила такав систем унутрашњих контрола који обезбеђује доследно спровођење тих аката;

9) да редовно, а најмање једном годишње, спроводи унутрашњу ревизију система за процену фактора волатилности, која обухвата нарочито:

– укључивање те процене у дневно управљање ризицима,
– проверу свих значајнијих промена у процесу те процене,
– проверу доследности коришћеног периода и поузданости извора података за ту процену, као и независност тих извора,
– тачност и адекватност претпоставки коришћених за ту процену.

При подношењу захтева за добијање сагласности из става 1. ове тачке, банка је дужна да Народној банци Србије достави одговарајућу документацију којом доказује испуњеност услова из тог става.

Народна банка Србије може банци укинути сагласност из става 1. ове тачке ако утврди да више нису испуњени услови из тог става.

Прилагођавање фактора волатилности у сложеном методу

182. Банка која користи сопствене процене фактора волатилности дужна је да факторе волатилности рачуна на основу дневног утврђивања вредности. Ако је учесталост утврђивања вредности мања од дневне, банка је дужна да факторе волатилности прилагођава навише коришћењем следеће формуле:

$$H = H_M \sqrt{\frac{N_R + (T_M - 1),}{T_M}}$$

где је:

H = прилагођени фактор волатилности,
H_M = фактор волатилности који важи у случају дневног вредновања изложености/средства обезбеђења,
N_R= број радних дана између два вредновања изложености/средства обезбеђења,
T_M= период реализације за односну трансакцију.

Услови за примену фактора волатилности 0% у сложеном методу

183. Банка може, уместо фактора волатилности из тач. 180. до 182. ове одлуке, да користи фактор волатилности 0% за репо трансакције и трансакције узимања или давања у зајам хартија од вредности, било да примењује супервизорске или сопствене процене фактора волатилности, ако су испуњени следећи услови:

1) да су изложеност и средство обезбеђења готовина или дужничке хартије од вредности држава или централних банака из тачке 139. став 1. одредба под 2) ове одлуке које испуњавају услове за примену пондера ризика 0% у складу са одељком 1. ове главе;

2) да су изложеност и средство обезбеђења изражени у истој валути;

3) да рок доспећа трансакције није дужи од једног дана или да су и изложеност и средство обезбеђења предмет дневног вредновања по текућој тржишној вредности, односно дневног одмеравања маргина;

4) да период између последњег вредновања по текућој тржишној вредности (пре наступања немогућности одмеравања маргина) и реализације средства обезбеђења није дужи од четири радна дана;

5) да се поравнање трансакција извршава у одговарајућем систему за поравнање хартија од вредности;

6) да је приложена стандардна тржишна документација за репо трансакције или трансакције давања и узимања у зајам хартија од вредности;

7) да је уговорено право једне уговорне стране да одмах оконча трансакцију ако друга уговорна страна не пренесе новчана средства, не пренесе хартије од вредности или на други начин не измири своју обавезу, односно ако не одржава маргину на уговореном нивоу;

8) да је друга уговорна страна кључни тржишни учесник.

Под кључним тржишним учесником, у смислу става 1. одредбе под 8) ове тачке, подразумева се:

1) лице које је издавалац хартија од вредности из тачке 139. став 1. одредба под 2) ове одлуке коме се, у складу са одељком 1. ове главе, додељује пондер ризика 0%;

2) банка;

3) финансијска институција (укључујући друштво за осигурање) чијим изложеностима се, у складу са одељком 1. ове главе, додељује пондер ризика 20% или којој је додељен интерни рејтинг, у случају да банка користи IRB приступ, а ове финансијске институције немају кредитни рејтинг подобне агенције за рејтинг;

4) друштво за управљање инвестиционим фондовима над чијим пословањем надзор врши надлежно регулаторно тело и које

подлеже захтевима који се односе на капитал или на највиши ниво учешћа износа позајмљених средстава у износу капитала;

5) друштво за управљање пензијским фондом над чијим пословањем надзор врши надлежно регулаторно тело;

6) призната клириншка кућа (нпр. клириншка кућа на признатој берзи).

Банка која у складу с тачком 170. ове одлуке користи интерне моделе не примењује одредбе ове тачке.

Израчунавање износа ризиком пондерисаних изложености и износа очекиваних губитака применом сложеног метода

184. Банка која примењује стандардизовани приступ кредитном ризику дужна је да приликом израчунавања износа ризиком пондерисаних изложености у складу с тачком 39. ове одлуке као вредност изложености користи E* утврђено у складу с тачком 177. те одлуке. У случају ванбилансних позиција из тачке 37. став 3. ове одлуке банка је дужна да E* израчуна као вредност изложености на коју су примењени пондери из тачке 37. став 2. те одлуке.

Банка које примењује IRB приступ кредитном ризику дужна је да користи прилагођени LGD (LGD*****) израчунат на следећи начин:

$$LGD^* = LGD \times (E^*/E),$$

где је:

LGD* = прилагођени LGD параметар,
LGD = LGD параметар који би, у складу са одељком 2. ове главе, био примењен да изложеност није обезбеђена,
E = вредност изложености која би била утврђена у складу с тачком 176. ове одлуке коришћењем IRB приступа као да изложеност није обезбеђена, пре примене фактора конверзије,
E* = ефективна вредност изложености у складу с тачком 177. ове одлуке.

Вредновање осталих подобних средстава обезбеђења у IRB приступу

185. У случају када је непокретност средство обезбеђења, њену вредност утврђује овлашћени процењивач, при чему ова вредност не може да буде већа од тржишне вредности непокретности. Банка је дужна да захтева од процењивача документовану процену тржишне вредности непокретности на јасан и транспарентан начин.

Вредност непокретности утврђује се као тржишна вредност умањена на начин који одражава резултате поновне процене из тачке 156. ове одлуке, узимајући у обзир сва потраживања с правом првенства над хипотекованом непокретношћу.

У случају потраживања као подобног средства обезбеђења, вредност потраживања једнака је износу на који гласи потраживање које служи као средство обезбеђења.

У случају остале материјалне имовине као подобног средства обезбеђења вредност имовине једнака је њеној тржишној вредности. За потребе овог става, тржишна вредност је процењени новчани износ за који непокретност, на дан утврђивања њене вредности, може бити продата под условом да купац и продавац поступају добровољно, информисано, опрезно и без принуде.

Израчунавање износа ризиком пондерисаних изложености и износа очекиваних губитака за остала подобна средстава обезбеђења у IRB приступу

186. Ако је однос вредности средства обезбеђења (C) и вредности изложености (E) мањи од захтеваног најмањег нивоа обезбеђења изложености (C*) из табеле из ове тачке (Табела 17), банка је дужна да као прилагођени LGD параметар користи LGD параметар за необезбеђене изложености према другој уговорној страни у складу са овим одељком. За одређивање износа изложености ванбилансних ставки из тачке 113. ст. 8. до 10. ове одлуке банка је дужна да користи фактор конверзије 100%.

Ако је однос вредности средства обезбеђења (C) и износа изложености (E) већи од другог највећег захтеваног нивоа обезбеђења изложености за пуно признавање LGD параметра (C**) из Табеле 17 – банка је дужна да примењује прилагођени LGD параметар из те табеле.

Ако је однос вредности средства обезбеђења (C) и износа целокупне изложености (E) већи од нивоа обезбеђења C* а мањи од нивоа обезбеђења C** – банка ће ову изложеност третирати као две одвојене изложености: изложеност за коју је постигнут захтевани ниво обезбеђења C** и изложеност која представља разлику између целокупне изложености и оне изложености за коју је тај ниво постигнут.

У следећој табели утврђени су захтевани нивои обезбеђења и с њима повезани LGD* параметри које је банка дужна да примењује:

Табела 17.

Минимални LGD параметар за обезбеђене делове изложености

	Прилагођени LGD параметар за (потенцијална) потраживања с правом првенства наплате	Прилагођени LGD параметар за (потенцијална) субординирана потраживања	Захтевани најмањи ниво обезбеђења изложености (C*)	Захтевани ниво обезбеђења изложености за пуно признавање прилагођеног LGD параметра (C**)
Потраживања	35%	65%	0%	125%
Стамбене и пословне непокретности	35%	65%	30%	140%
Остала материјална средства обезбеђења	40%	70%	30%	140%

Израчунавање износа ризиком пондерисаних изложености и износа очекиваних губитака у случају покрића са више различитих врста средстава обезбеђења

187. Банка за потребе одељка 2. ове главе користи LGD* који је израчунат на начин из ст. 2. и 3. ове тачке ако су испуњени следећи услови:

1) банка рачуна износ ризиком пондерисаних изложености и износ очекиваних губитака применом IRB приступа кредитном ризику;
2) изложеност је обезбеђена и финансијским средством обезбеђења и другим подобним средством обезбеђења.

Ако је изложеност обезбеђена различитим средствима обезбеђења, банка је дужна да подели прилагођени износ изложености (односно вредност након примене фактора волатилности израчунату у складу с тачком 177. ове одлуке) на делове од којих је сваки покривен само једном врстом средства обезбеђења (нпр. део покривен средством обезбеђења у облику финансијске имовине, део покривен потраживањима, део покривен стамбеним и пословним непокретностима, део покривен осталим материјалним средствима обезбеђења) и на необезбеђени део.

Банка је дужна да за сваки део изложености из става 2. ове тачке посебно рачуна LGD* на одговарајући начин.

Остали инструменти материјалне кредитне заштите

188. Ако су испуњени услови из тачке 160. ове одлуке – готовина, односно готовински еквиваленти имају третман гаранције банке код које су депоновани.

Ако су испуњени услови из тачке 161. ове одлуке – банка на обезбеђени део односне изложености (вредност те изложености до

висине откупне вредности полисе животног осигурања) примењује:

1) пондере ризика из става 4. ове тачке, ако за израчунавање износа ризиком пондерисаних изложености користи стандардизовани приступ;
2) LGD од 40%, ако за израчунавање износа ризиком пондерисаних изложености користи FIRB приступ.

Банка је дужна да, у случају валутне неусклађености између изложености и подобног инструмента кредитне заштите, смањи откупну вредност полисе животног осигурања на начин из тачке 189. став 3. ове одлуке.

Банка која користи стандардизовани приступ дужна је да на обезбеђени део односне изложености примењује следеће пондере ризика:

1) 20% – ако се необезбеђеној изложености с правом првенства наплате према друштву за осигурање које пружа услуге животног осигурања додељује пондер ризика 20%;
2) 35% – ако се необезбеђеној изложености с правом првенства наплате према друштву за осигурање које пружа услуге животног осигурања додељује пондер ризика 50%;
3) 70% – ако се необезбеђеној изложености с правом првенства наплате према друштву за осигурање које пружа услуге животног осигурања додељује пондер ризика 100%;
4) 150% – ако се необезбеђеној изложености с правом првенства наплате према друштву за осигурање које пружа услуге животног осигурања додељује пондер ризика 150%.

Банка може финансијске инструменте откупљиве на захтев који се сматрају подобним у складу с тачком 148. став 1. одредба под 3) ове одлуке да третира као гаранцију банке која их је издала, при чему је вредност ових инструмената једнака:

1) њиховом номиналном износу, ако се откуп тих инструмената врши по номиналној вредности или
2) њиховој вредности утврђеној на начин прописан за утврђивање вредности дужничких хартија од вредности из тачке 140. ове одлуке, ако се откуп тих инструмената врши по тржишној цени.

б) Инструменти нематеријалне кредитне заштита

Вредновање инструмената нематеријалне кредитне заштите

189. Вредност инструмента нематеријалне кредитне заштите је износ за који се пружалац те заштите обавезао да ће га платити банци у случају неизмирења обавеза или неплаћања дужника банке или услед настанка других кредитних догађаја.

У случају кредитних деривата који као кредитни догађај не укључују реструктурирање односне обавезе у виду отписа или одлагања исплата главнице, камате или провизије чија је последица настанак губитка (нпр. исправке вредности или друге сличне промене у билансу успеха), банка прилагођава вредност инструмента нематеријалне кредитне заштите на следећи начин:

1) умањује га за 40% – ако се пружалац заштите обавезао да плати износ који није већи од вредности изложености или

2) ако се пружалац заштите обавезао да плати износ који је већи од вредности изложености – тај номинални износ не може бити већи од 60% вредности изложености.

Ако је инструмент нематеријалне кредитне заштите изражен у валути која се разликује од оне у којој је изложеност изражена, односно када постоји валутна неусклађеност, банка израчунава прилагођену вредност инструмента кредитне заштите на следећи начин:

$$G^{*} = G \times (1-H_{fx})$$

где је:

G^{*} = вредност инструмента нематеријалне кредитне заштите прилагођена за валутну неусклађеност;
G = номинална вредност инструмента нематеријалне кредитне заштите;
H_{fx} = фактор волатилности за валутну неусклађеност између кредитне заштите и односне изложености утврђен у складу са ставом 5. ове тачке.

Ако су валута изложености и валута кредитне заштите исте $H_{fx} = 0$.

У случају дневног вредновања изложености, банка за обрачун фактора волатилности за валутну неусклађеност користи 10-дневни период реализације коришћењем прописаних фактора волатилности или сопствене процене фактора волатилности у складу с тач. 180. и 181. ове одлуке. Банка је дужна да прилагођава факторе волатилности у складу с тачком 182. те одлуке.

Израчунавање износа ризиком пондерисаних изложености и износа очекиваних губитака у случају делимичне заштите и преноса ризика

путем транши

190. Банка која врши пренос дела ризика по основу кредита на друга лица путем једне или више транши, приликом израчунавања ризиком пондерисане изложености и износа очекиваног губитка дужна је да примењује одредбе одељка 4. ове главе. Материјално значајан износ, односно износ испод којег ниједно плаћање неће бити извршено у случају губитка, једнак је задржаним позицијама првог губитка и проузрокује пренос ризика у траншама.

Израчунавање износа ризиком пондерисаних изложености у стандардизованом приступу

191. Банка је дужна да за потребе тачке 39. ове одлуке ризиком пондерисану изложеност прилагођену за ефекте коришћења инструмената нематеријалне кредитне заштите израчунава према следећој формули:

$$\max \{0, (E-G_A\} \times r + G_A \times g,$$

где је:

E = вредност изложености утврђена у складу с тачком 37. ове одлуке, при чему у случају ванбилансних ставки уместо фактора конверзије из тачке 37. став 2. ове одлуке, примењује 100%;
G_A = вредност инструмента нематеријалне кредитне заштите (G*) израчуната у складу с тачком 189. ове одлуке прилагођена за рочну неусклађеност у складу с пододељком 5. овог одељка;
r = пондер ризика односне изложености додељен у складу са одељком 1. ове главе;
g = пондер ризика који се у складу са одељком 1. ове главе додељује изложеностима према пружаоцу кредитне заштите.

Када је вредност инструмента нематеријалне кредитне заштите (G_A) мања од вредности односне изложености (E) банка примењује формулу из става 1. ове тачке само у случају да банка и пружалац заштите имају исто право првенства наплате, односно пропорционално сносе губитке.

Банка може на изложености или делове изложености које су покривене гаранцијом државе или централне банке, а гаранција и изложеност су изражене и финансиране у домаћој валути дужника, применити исти третман као на изложености из тачке 41. ст. 3. и 5. ове одлуке.

Израчунавање износа ризиком пондерисаних изложености и износа очекиваних губитака у IRB приступу

192. Банка која примењује IRB приступ може за обезбеђени део вредности изложености (E) заснован на прилагођеној вредности кредитне заштите G_A, да користи PD параметар пружаоца заштите или вредност PD параметра која је између PD параметра дужника и PD параметра пружаоца заштите ако је проценила да потпуна замена није у потпуности оправдана. У случају изложености без права првенства наплате, које су обезбеђене инструментима нематеријалне кредитне заштите с правом првенства наплате, банка може да користи LGD параметар који се додељује изложеностима с правом првенства наплате.

За необезбеђени део вредности изложености (E) банка је дужна да користи PD параметар дужника и LGD параметар изложености.

За потребе ове тачке G_A је вредност инструмента нематеријалне кредитне заштите (G*) израчуната у складу с тачком 189. ове одлуке прилагођена за рочну неусклађеност у складу с пододељком 5. овог одељка, а E је вредност изложености израчуната у складу са одељком 2. пододељак 4. ове главе. За одређивање вредности изложености ванбилансних ставки из тачке 113. ст. 8. до 10. ове одлуке банка је дужна да користи фактор конверзије 100%.

5. Рочна неусклађеност

193. Рочна неусклађеност између инструмента кредитне заштите и односне изложености постоји ако је преостали рок важења овог инструмента краћи од M параметра односне изложености. Банка као подобан инструмент кредитне заштите не може користити инструмент чији је преостали период важења краћи од три месеца, а постоји рочна неусклађеност.

Ако постоји рочна неусклађеност, инструмент кредитне заштите се не сматра подобним, ако је испуњен неки од наведених услова:

– иницијално уговорени период важења инструмента кредитне заштите је краћи од једне године;
– изложеност је краткорочна и предмет је једнодневног доњег лимита за M параметар прописаног тачком 109. став 3. ове одлуке.

Рочност инструмента кредитне заштите

194. M параметар односне изложености изражава се у годинама и

не може бити дужа од пет година. Преостали рок важења инструмента кредитне заштите представља период до најранијег датума кад кредитна заштита престаје да важи или може престати да важи.

Кад пружалац кредитне заштите има право да једнострано оконча ту заштиту, преосталим роком важења инструмента кредитне заштите ће се сматрати време до најранијег датума када пружалац кредитне заштите може да искористи то право.

Кад корисник кредитне заштите има право да једнострано оконча ту заштиту, а уговорени услови који се односе на кредитну заштиту укључују и одредбу која банци даје право да може да тражи извршење трансакције пре уговореног рока доспећа, преосталим роком важења инструмента кредитне заштите ће се сматрати време до најранијег датума кад та опција може да буде извршена. У супротном, може се сматрати да таква опција не утиче на рочност заштите.

Ако је могуће окончати уговор о кредитном деривату пре истека периода потребног за настанак статуса неизмирења обавеза по односној обавези, а услед немогућности плаћања, рок важења инструмента кредитне заштите биће умањен за трајање тог периода.

Вредновање инструмената кредитне заштите

195. Банка која ризиком пондерисану изложеност прилагођава за ефекте коришћења инструмената материјалне кредитне заштите применом једноставног метода – не може ту активу прилагођавати за ефекте оних инструмената код којих постоји рочна неусклађеност у односу на односну изложеност.

196. Банка која ризиком пондерисану изложеност прилагођава за ефекте коришћења инструмената материјалне кредитне заштите применом сложеног метода – прилагођену вредност средства обезбеђења утврђује према следећој формули:

$$C_{VAM} = C_{VA} \times (t-t^*)/(T-t^*)$$

где је:

C_{VAM} = прилагођена вредност средства обезбеђења;
C_{VA} = изложеност или вредност средства обезбеђења коригована факторима волатилности израчуната у складу с тачком 175. ове одлуке, зависно од тога која је нижа;
t = број година преосталог рока важења инструмента материјалне кредитне заштите, израчунат у складу с тачком 194. ове одлуке или T,

зависно од тога који је период краћи;
T = број година преосталог рока важења инструмента материјалне кредитне заштите израчунат у складу с тачком 194. ове одлуке или 5 година, зависно од тога који је период краћи;
t* = 0,25.

Банка је дужна да користи C_{VAM} као C_{VA} за потребе израчунавања потпуно прилагођене вредности изложености (E*) из тачке 177. ове одлуке.

197. Банка која ризиком пондерисану изложеност прилагођава за ефекте коришћења инструмената нематеријалне кредитне заштите – прилагођену вредност средства обезбеђења утврђује према следећој формули:

$$G_A = G^* \times (t-t^*)/(T-t^*)$$

где је:

G_A = G* прилагођен за рочну неусклађеност,
G* = вредност нематеријалне кредитне заштите прилагођена за валутну неусклађеност,
t = број година преосталог рока важења инструмента материјалне кредитне заштите, израчунат у складу с тачком 194. ове одлуке или T, зависно од тога који је период краћи,
T = број година преосталог рока важења инструмента материјалне кредитне заштите израчунат у складу с тачком 194. ове одлуке или 5 година, зависно од тога који је период краћи,
t* = 0,25.

Банка је дужна да користи G_A као вредност нематеријалне кредитне заштите за потребе израчунавања потпуно прилагођене вредности изложеност (E*) из тач. 189. до 192. ове одлуке.

6. Група кредитних деривата као инструмент кредитне заштите

а) Група кредитних деривата са првим неизмирењем обавеза

198. Ако је банка успоставила један инструмент кредитне заштите за више изложености, под условом да прво неизмирење обавеза код тих изложености проузрокује плаћање и да наступањем тог кредитног догађаја уговор престаје да важи, банка може да измени начин израчунавања износа ризиком пондерисаних изложености (и износа очекиваних губитака) које би, у случају да не постоји инструмент

кредитне заштите, имале најнижи износ ризиком пондерисаних изложености у складу са овим одељком, на следећи начин:

1) за банку која примењује стандардизовани приступ – износ ризиком пондерисане изложености израчунава се применом стандардизованог приступа из одељка 1. ове главе;

2) за банку која примењује IRB приступ – износ ризиком пондерисане изложености утврђују као збир износа ризиком пондерисане изложености израчунатог применом IRB приступа из одељка 2. ове главе и износа очекиваног губитка помноженог са 12,5.

Банка може да примењује одредбе ове тачке само ако је вредност изложености мања или једнака вредности инструмента кредитне заштите.

б) Група кредитних деривата са n-тим неизмирењем обавезе

199. Ако је банка успоставила један инструмент кредитне заштите за више изложености под условом да n-то неизмирење обавезе међу изложеностима проузрокује плаћање, банка може да користи овај инструмент кредитне заштите за рачунање износа ризиком пондерисаних изложености (и износа очекиваних губитака) само ако је већ купљена подобна заштита за имовину од 1 до (n-1) неизмирења обавеза или ако је већ наступило (n-1) неизмирење обавезе. У таквим случајевима, банка може да измени начин израчунавања износа ризиком пондерисаних изложености (и износа очекиваних губитака) које би, у случају да не постоји инструмент кредитне заштите, имале n-ти најнижи износ ризиком пондерисаних изложености у складу са овим одељком. Банка је дужна да рачуна n-ти најнижи износ ризиком пондерисаних изложености у складу с тачком 198. ове одлуке.

Банка може да примењује одредбе ове тачке само ако је вредност изложености мања или једнака вредности инструмента кредитне заштите.

Све изложености у групи треба да испуњавају услове из тачке 152. став 4. и тачка 165. став 1. одредба под 4) ове одлуке.

Одељак 4.

Секјуритизација

1. Минимални захтеви за признавање преноса значајног кредитног ризика

200. Сматра се да је банка пренела значајан кредитни ризик у секјуритизацији ако је испуњен један од следећих услова:

1) износи ризиком пондерисаних изложености за средишње секјуритизоване позиције које држи банка иницијатор не прелазе 50% износа ризиком пондерисаних изложености свих средишњих секјуритизованих позиција у тој секјуритизацији;

2) не постоје средишње секјуритизоване позиције у датој секјуритизацији, али банка иницијатор може да докаже да је износ изложености по основу секјуритизованих позиција које представљају одбитне ставке од основног акцијског капитала или се на њих примењује пондер ризика 1.250% значајно већи од конзервативне процене очекиваног губитка по основу секјуритизованих изложености, при чему банка иницијатор не држи више од 20% оваквих изложености.

Изузетно од става 1. ове тачке, при процени потенцијалног смањења износа ризиком пондерисаних изложености банке иницијатора постигнутог секјуритизацијом, Народна банка Србије може, узимајући у обзир околности сваког појединачног случаја, да одлучи:

– да банка и поред испуњености услова из става 1. ове тачке није пренела значајан кредитни ризик, ако ово смањење није оправдано сразмерним и материјално значајним преносом кредитног ризика на трећа лица;

– да је, иако нису испуњени услови из става 1. ове тачке, банка пренела значајан кредитни ризик, ако банка докаже да је то смањење оправдано сразмерним и материјално значајним преносом кредитног ризика на трећа лица, да су успостављене адекватне политике и процедуре за процену преноса ризика, као и да такав пренос кредитног ризика користи за потребе управљања ризицима и интерну расподелу капитала.

а) Минимални захтеви за признавање преноса значајног кредитног ризика у традиционалној секјуритизацији

201. Банка иницијатор може да из обрачуна износа ризиком пондерисаних изложености и ако је применљиво, износа очекиваног губитка, искључи секјуритизоване изложености по основу традиционалне секјуритизације, у следећим случајевима:

1) ако је пренела значајан кредитни ризик по основу секјуритизованих изложености на трећа лица;

2) ако примењује пондер ризика 1.250% на све секјуритизоване позиције које држи у одређеној секјуритизацији или их исказује као одбитну ставку од основног акцијског капитала.

Сматра се да је банка пренела значајан кредитни ризик, ако су поред услова прописаних тачком 200. ове одлуке, испуњени и следећи услови:

1) документација у вези са секјуритизацијом садржи јасне податке о економским карактеристикама трансакције, при чему уговорна документација:

– не садржи одредбе којима се, осим у случају уговорене превремене отплате, банка иницијатор обавезује да побољша секјуритизоване позиције укључујући, између осталог, промену односних секјуритизованих изложености или повећање приноса власницима секјуритизованих позиција услед погоршања кредитног квалитета секјуритизованих изложености,

– не садржи одредбе којима се повећава принос власницима секјуритизованих позиција услед погоршања кредитног квалитета односног скупа имовине,

– јасно дефинише да је, ако је то применљиво, било која куповина или откуп секјуритизованих позиција од стране банке инцијатора или спонзора која превазилази њихове уговорне обавезе, изузетак и да се може извршити само под тржишним условима;

2) банка иницијатор и њени повериоци не могу располагати секјуритизованим изложеностима, укључујући и случај поступка ликвидације или стечаја банке иницијатора, о чему је обезбеђено одговарајуће правно мишљење;

3) банка иницијатор нема обавезу плаћања по основу емитованих хартија од вредности;

4) банка иницијатор не задржава директну или индиректну контролу над пренетим изложеностима, што подразумева да банка иницијатор нема право да од лица на које је пренела изложености откупи претходно пренете изложености у циљу остваривања добити, нити је дужна да поново преузме пренети ризик, при чему се сервисирање права и обавеза по основу пренетих изложености од стране банке иницијатора не сматра контролом над изложеностима;

5) ако је уговорена опција откупа, морају да буду испуњени и следећи услови:

– банка иницијатор има дискрециono право да искористи ову опцију,

– опција може да буде искоришћена само када је неамортизовано не више од 10% иницијалног износа секјуритизованих изложености,

– намена опције није избегавање распоређивања губитака на позиције побољшања кредитног квалитета (или друге позиције инвеститора), нити побољшање кредитног квалитета на други начин.

б) Минимални захтеви за признавање преноса значајног кредитног ризика у синтетичкој секјуритизацији

202. Банка иницијатор може да из износа ризиком пондерисаних изложености и ако је применљиво, износа очекиваних губитака, искључи секјуритизоване изложености по основу синтетичке секјуритизације у складу са пододељком 5. овог одељка у следећим случајевима:

1) ако је пренела значајан кредитни ризик на трећа лица коришћењем материјалне или нематеријалне кредитне заштите;

2) ако примењује пондер кредитног ризика 1.250% на све секјуритизоване позиције које држи у одређеној секјуритизацији или их исказује као одбитну ставку од основног акцијског капитала.

Сматра се да је банка пренела значајан кредитни ризик, ако су поред услова прописаних тачком 200. ове одлуке, испуњени и следећи услови:

1) кредитна заштита којом се преноси кредитни ризик испуњава услове прописане тачком 217. став 3. те одлуке;

2) инструменти који се користе за пренос кредитног ризика не садрже одредбе којима се:

– одређује висок праг материјалне значајности испод којег се кредитна заштита неће активирати у случају настанка кредитног догађаја,

– омогућава престанак кредитне заштите услед погоршања кредитног квалитета секјуритизованих изложености,

– захтева побољшање секјуритизованих позиција од стране банке иницијатора (осим у случају уговорене превремене отплате),

– захтева повећање трошкова банке у вези са кредитном заштитом или повећање приноса власницима позиција у секјуритизацији, услед погоршања кредитног квалитета секјуритизованих изложености;

3) прибављено је одговарајуће правно мишљење о томе да се кредитна заштита може реализовати у складу са меродавним правом;

4) на основу документације у вези са секјуритизацијом је јасно дефинисано да се, ако је то применљиво, било која куповина или откуп секјуритизованих позиција од стране банке инцијатора или спонзора, која превазилази њихове уговорне обавезе, може извршити само под тржишним условима.

2. Изложености по основу пренетог кредитног ризика

а) Захтев за банку инвеститора

203. Банка која није иницијатор, спонзор или иницијални зајмодавац, може бити изложена кредитном ризику по основу секјуритизованих позиција у књизи трговања или банкарској књизи, ако се иницијатор, спонзор или иницијални зајмодавац обавезао банци да ће, на континуираној основи, задржати значајан нето економски удео који не може бити мањи од 5%.

Под задржавањем нето економског удела који није мањи од 5% у смислу става 1. ове тачке подразумевају се искључиво следећи случајеви:

1) задржавање најмање 5% номиналне вредности сваке транше која се прода или преноси инвеститорима;

2) задржавање удела иницијатора од најмање 5% номиналне вредности секјуритизованих изложености у случају секјуритизације револвинг изложености;

3) задржавање насумично изабраних изложености које би иначе биле предмет секјуритизације (при чему је број потенцијално секјуритизованих изложености најмање 100 на почетку секјуритизације) у износу од најмање 5% номиналне вредности секјуритизованих изложености;

4) задржавање транше првог губитка и, ако је потребно, других транши исте или веће ризичности које не доспевају пре оних које су пренете или продате инвеститорима, при чему укупан износ који се задржава износи најмање 5% номиналне вредности секјуритизованих изложености;

5) задржавање изложености првог губитка у износу од најмање 5% сваке секјуритизоване изложености у секјуритизацији.

Нето економски удео израчунат на почетку секјуритизације одржава се на том нивоу на континуираној основи.

Нето економски удео, укључујући задржане позиције, уделе или изложености не може бити предмет кредитне заштите, интерне заштите или продаје, нити може постојати кратка позиција по том основу.

Нето економски удео ванбилансних ставки утврђује се на основу њихове хипотетичке вредности.

Ни за једну секјуритизацију се захтеви за задржавањем не примењују више пута.

204. Изузетно од тачке 203. ове одлуке, сматра се да услов из те тачке испуњава на консолидованој основи матично друштво које је банка из Републике Србије или Европске Уније, ако ово друштво или

подређено друштво тог друштва, као иницијатор или спонзор, секјуритизује изложености више банака, инвестиционих друштава или финансијских институција које су укључене у супервизију на консолидованој основи.

Третман из става 1. се примењује само ако банке, инвестициона друштва или финансијске институције чије су изложености секјуритизоване, испуњавају услове из тачке 210. ове одлуке и ако су иницијатору или спонзору и матичном друштву из става 1. ове тачке благовремено обелоданиле информације неопходне за испуњавање услова из тачке 211. те одлуке.

205. Тачка 203. ове одлуке се не примењује ако су дужници секјуритизованих изложености, односно ако за њих у целости, безусловно и неопозиво гарантују следећа лица:

1) држава или централна банка;
2) јединица територијалне аутономије и локалне самоуправе или јавно административно тело;
3) банка којој је, у складу са одељком 1. ове главе, додељен пондер ризика 50% или нижи;
4) међународна развојна банка.

Тачка 203. ове одлуке не примењује се ни на трансакције које су засноване на јасном, транспарентном и доступном индексу, где су односни инструменти исти као они који чине берзански индекс или су инструменти којима се тргује на признатим берзама, осим секјуритизованих позиција.

206. Банка је дужна да пре и након улагања, буде у потпуности упозната са сваком од својих секјуритизованих позиција, као и да има успостављена интерна акта у складу са својом књигом трговања, банкарском књигом и ризичним профилом улагања у секјуритизоване позиције у циљу анализе и извештавања о:

1) информацијама које у складу с тачком 203. ове одлуке објављује иницијатор или спонзор ради израчунавања нето економског удела који задржава на континуираној основи током секјуритизације;
2) ризичним карактеристикама појединачних секјуритизованих позиција;
3) ризичним карактеристикама односних изложености секјуритизоване позиције;
4) репутацији и реализованим губицима из ранијих секјуритизација иницијатора или спонзора у односним класама изложености које су основа секјуритизоване позиције;

5) извештајима и обелодањивању иницијатора или спонзора или њихових сервисера, у вези са детаљном анализом секјуритизованих изложености и, ако је применљиво, о квалитету средстава обезбеђења тих секјуритизованих изложености;

6) ако је применљиво, методологији и начелима на којима се заснива вредновање средстава обезбеђења секјуритизованих изложености, као и интерним актима иницијатора или спонзора којима се обезбеђењује независност процењивача;

7) свим структурним карактеристикама секјуритизације које могу значајно да утичу на квалитет секјуритизованих позиција банке, као што су уговорени редослед исплате и услови за ову исплату, кредитна побољшања, побољшања ликвидности, утицај тржишне вредности на права и обавезе учесника у секјуритизацији (*market value triggers*) и специфичне дефиниције статуса неизмирења обавеза.

207. Банка је дужна да редовно спроводи стрес тестирање у складу са својим секјуритизованим позицијама.

За спровођење стрес тестирања из става 1. ове тачке банка може да користи финансијске моделе које је развила агенција за рејтинг ако може да докаже да је пре инвестирања оценила све релевантне претпоставке и структуру модела, као и да је у потпуности упозната са методологијом, претпоставкама и резултатима модела.

208. Банка је дужна да у циљу уредног и континуираног праћења информација о изложеностима секјуритизованих позиција (осим када је иницијатор или спонзор или иницијални зајмодавац), успостави процедуре у складу са својом књигом трговања, банкарском књигом и ризичним профилом улагања у те позиције.

Информације из става 1, ако је применљиво, обухватају:

– врсту изложености,
– проценат кредита који нису наплаћени а доспели су пре 30, 60 или 90 дана,
– стопу наступања статуса неизмирења обавеза,
– проценат превремено отплаћених кредита,
– кредите који су у поступку принудне наплате,
– врсту и искоришћеност средстава обезбеђења,
– дистрибуцију учесталости, односно проценат или број опсервација за сваку од кредитних оцена или других мера кредитне способности односних изложености,
– секторску и географску диверсификацију,
– дистрибуцију учесталости, односно проценат или број опсервација за сваку вредност LTV показатеља (однос износа кредита и

процењене тржишне вредности односног средства обезбеђења) са распонима који омогућавају адекватну анализу осетљивости.

У случају када су односне изложености секјуритизоване позиције, банка је дужна да располаже информацијама наведеним у претходном ставу ове тачке не само о односним траншама у секјуритизацији (нпр. подацима о издаваоцу и кредитном квалитету), већ и о карактеристикама и перформансама односног скупа изложености тих транши.

Банка је дужна да примењује исте критеријуме анализе приликом учествовања у секјуритизацији или пружања услуга покровитељства, за АВСР/транше секјуритизације које је купила од трећих лица, без обзира да ли намерава да ове позиције држи у књизи трговања или у банкарској књизи.

209. Народна банка Србије ће банци која не испуњава услове из тач. 203. до 208. или тачке 211. ове одлуке, одредити додатни пондер ризика од најмање 250% (са горњом границом од 1.250%) који се примењује на релевантне секјуритизоване позиције, који ће се примењивати за потребе обрачуна из тач. 215. став 7. и 340. те одлуке, при чему ће наведени пондер ризика постепено повећавати са сваким следећим непоштовањем услова у вези са детаљном анализом из тач. 206. до 208. те одлуке.

б)Захтев за банку спонзора или иницијатора

210. Банка спонзор, односно банка иницијатор је дужна да за изложености које ће бити секјуритизоване примењује критеријуме за одобравање пласмана, поступке за измену услова, обнављање и рефинансирање пласмана, у складу са одлуком којом се уређује управљање ризицима банке, које примењује за изложености које води у својој банкарској књизи.

На банку иницијатора која не испуњава критеријуме из става 1. ове тачке, не примењују се одредбе из тачке 215. став 1. ове одлуке и она не може из обрачуна капиталних захтева да искључи секјуритизоване изложености.

211. Банка спонзор, иницијатор или иницијални зајмодавац, дужна је да обелодани инвеститорима информације о активностима у вези са одржавањем нето економског удела у секјуритизацији у складу с тачком 203. ове одлуке.

Банка из става 1. ове тачке је дужна да инвеститорима обезбеди приступ свим релевантним подацима о кредитном квалитету и перформансама појединачних односних изложености, токовима готовине, средствима обезбеђења за секјуритизоване изложености, као и информације потребне за квалитетно спровођење стрес тестова у вези са токовима готовине и вредношћу коришћених средстава обезбеђења.

Податке из става 2. ове тачке банка дефинише за дату секјуритизацију на датум секјуритизације, а после тог датума, ако је то потребно због карактеристика секјуритизације.

3. Коришћење кредитних рејтинга

212. Банка може да користи кредитни рејтинг агенције за рејтинг за додељивање пондера кредитног ризика секјуритизованим позицијама само ако је Народна банка Србије признала подобност кредитних рејтинга изабране агенције за рејтинг за ове потребе.

213. Банка може за потребе израчунавања износа ризиком пондерисаних изложености секјуритизованих позиција у складу са пододељком 4. овог одељка, да користи кредитне рејтинге ако су испуњени следећи услови:

– не постоји неусклађеност између врста плаћања на које се односи кредитни рејтинг и оних на које банка има право на основу уговора из којег произилази секјуритизована позиција;
– агенција за рејтинг објављује анализе губитака и новчаних токова, осетљивост рејтинга на промене у односним претпоставкама, укључујући перформансе односног скупа имовине, као и кредитне рејтинге, процедуре, методологије, претпоставке и кључне елементе на којима се заснивају процене кредитних рејтинга ове агенције, при томе се информације које су доступне само ограниченом броју лица не сматрају објављеним информацијама, а кредитни рејтинзи су укључени у транзитивну матрицу те агенције;
– кредитни рејтинг се не заснива делимично нити у целости на нематеријалној заштити коју пружа сама банка – у том случају, релевантна позиција се, за потребе обрачуна ризиком пондерисаних изложености, сматра позицијом без рејтинга.

214. Банка може изабрати једну или више агенција за рејтинг чије ће кредитне рејтинге користити приликом израчунавања износа ризиком пондерисаних изложености за секјуритизоване позиције.

Банка је дужна да кредитне рејтинге изабране агенције доследно и непрекидно користи за све своје секјуритизоване позиције у складу са следећим:

– банка не може у оквиру исте секјуритизације за позиције у различитим траншама да користи кредитне рејтинге више различитих агенција за рејтинг;
– ако за исту позицију постоје два кредитна рејтинга која су доделиле изабране агенције за рејтинг и који се, према распореду кредитних рејтинга у нивое кредитног квалитета, односе на различите пондере ризика – банка је дужна да користи онај коме одговара већи пондер ризика;
– ако за исту позицију постоји три или више кредитних рејтинга које су доделиле изабране агенције за рејтинг и који се, према распореду кредитних рејтинга у нивое кредитног квалитета, односе на различите пондере ризика, банка је дужна да користи мањи од два највећа пондера ризика, а ако се односе на исти пондер ризика – банка користи тај пондер;
– банка не сме захтевати нити на други начин утицати на повлачење неповољних рејтинга.

Ако је подобна кредитна заштита у складу са одељком 3. ове главе пружена директно друштву за секјуритизацију, а обухваћена је кредитним рејтингом позиције изабране агенције за рејтинг, банка може да користи пондер ризика који одговара овом кредитном рејтингу, при чему не може ту кредитну заштиту признавати за друге намене. Банка не може користити кредитни рејтинг који узима у обзир ефекте кредитне заштите која није пружена друштву за секјуритизацију већ директно секјуритизованој позицији.

4. Обрачун ризиком пондерисаних изложености за секјуритизоване позиције

215. Ако је пренела значајан кредитни ризик по основу секјуритизованих изложености у складу са условима из пододељка 1. овог одељка, банка иницијатор може да:

1) у случају традиционалне секјуритизације, из обрачуна износа ризиком пондерисаних изложености и, ако је применљиво, износа очекиваног губитка, искључи изложености које су предмет секјуритизације;
2) у случају синтетичке секјуритизације, израчуна износ ризиком пондерисаних изложености, и ако је применљиво, износ очекиваног губитка за секјуритизоване изложености, у складу са пододељком 5. овог одељка.

Ако примењује третман из става 1. ове тачке, банка иницијатор је дужна да израчуна износ ризиком пондерисаних изложености за позиције које може да има у секјуритизацији у складу са овим одељком.

Ако банка иницијатор није пренела значајан кредитни ризик по основу секјуритизованих изложености или не примењује третман из става 1. ове тачке, она не рачуна износ ризиком пондерисаних изложености за позиције које може да има у секјуритизацији, већ укључује секјуритизоване изложености у обрачун ризиком пондерисаних изложености као да нису секјуритизоване.

Ако банка има изложеност по основу различитих транши у секјуритизацији, изложеност по основу сваке транше сматра се посебном секјуритизованом позицијом. Пружаоци кредитне заштите секјуритизованим позицијама сматрају се имаоцима секјуритизованих позиција. Банка је дужна да у секјуритизоване позиције укључи изложености у секјуритизацији по основу каматних или валутних финансијских деривата.

Износ ризиком пондерисаних изложености за секјуритизоване позиције укључује се у обрачун укупног износа ризиком пондерисаних изложености банке, осим у случајевима када се ове позиције третирају као одбитна ставка од основног акцијског капитала.

Ризиком пондерисана изложеност за секјуритизоване позиције израчунава се тако што се износ изложености, израчунат у складу с тачком 216. ове одлуке, помножи одговарајућим укупним пондером ризика.

Укупан пондер ризика представља збир пондера ризика одређених у овом пододељку и додатних пондера ризика у складу с тачком 209. ове одлуке.

216. Износ изложености по основу секјуритизованих позиција једнак је:

1) у случају да банка користи стандардизовани приступ:

– за билансне изложености – нето књиговодственој вредности (бруто књиговодственој вредности умањеној за износ специфичних прилагођавања за кредитни ризик) секјуритизованих позиција,

– за ванбилансне изложености – бруто књиговодственој вредности умањеној за износ специфичних прилагођавања за кредитни ризик за ванбилансне ставке помноженој факторима конверзије

прописаним овом одлуком, при чему је банка дужна да користи фактор конверзије 100%, ако није другачије прописано;

2) у случају да банка користи IRB приступ:

– за билансне изложености – бруто књиговодственој вредности секјуритизованих позиција,

– за ванбилансне изложености – бруто књиговодственој вредности помноженој факторима конверзије прописаним овом одлуком, при чему је банка дужна да користи фактор конверзије 100%, ако није другачије прописано;

3) у случају изложености ризику друге уговорне стране које произилазе из финансијских деривата наведених у Прилогу 1 ове одлуке износ изложености се израчунава у складу са одељком 5. те одлуке.

Ако банка има две или више секјуритизованих позиција које се преклапају, дужна је да, до износа у којем се те позиције преклапају, у обрачун ризиком пондерисаних изложености укључи само позицију, или део позиције, којој одговара виши износ ризиком пондерисаних изложености. Банка може признати ово преклапање између капиталних захтева за специфични ризик за позиције из књиге трговања и капиталних захтева за секјуритизоване позиције из банкарске књиге, под условом да је у могућности да израчуна и упореди капиталне захтеве за релевантне позиције. Преклапањем се, у смислу овог става, сматра случај када позиције, у потпуности или делимично, представљају изложеност истом ризику тако да, до износа у ком се преклапају, постоји само једна изложеност.

Ако се тачка 213. став 1. алинеја трећа ове одлуке односи на позиције у АВСР програму, банка може примењивати пондер ризика који је додељен оквирној линији за ликвидност ради израчунавања ризиком пондерисане изложености за АВСР програм, под условом да је 100% АВСР програма покривено том или другим линијама за ликвидност и да су све те линије за ликвидност једнако рангиране као АВСР програм тако да се те позиције преклапају. Банка је дужна да обавести Народну банку Србије ако примењује овај третман, као и о начину на који га спроводи.

217. Ако је секјуритизована позиција предмет материјалне или нематеријалне кредитне заштите, банка може признати такву заштиту у складу са одељком 3. ове главе, ако су испуњени услови из тог и овог одељка.

Подобна материјална кредитна заштита је ограничена на финансијску имовину која се признаје за потребе прилагођавања ризиком пондерисаних изложености у стандардизованом приступу

кредитном ризику и која испуњава услове прописане у одељку 3. ове главе.

Подобна нематеријална кредитна заштита и подобни пружаоци нематеријалне кредитне заштите су они који су дефинисани као подобни у одељку 3. ове главе и уколико су испуњени услови из тог одељка.

Изузетно од става 3. ове тачке, подобни пружаоци нематеријалне кредитне заштите из тачке 149. ове одлуке, осим QCCP лице, не могу имати расположиви кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг коме одговара ниво кредитног квалитета лошији од 3, односно лошији од 2 у тренутку иницијалног признавања кредитне заштите. Ако банка има сагласност Народне банке Србије за примену IRB приступа на директне изложености према пружаоцима кредитне заштите, она може проценити подобност пружаоца нематеријалне кредитне зашите из овог става поређењем PD параметра овог лица са PD параметрима мапираним на нивое кредитног квалитета.

Изузетно од става 3. ове тачке, друштво за секјуритизацију се сматра подобним пружаоцем кредитне заштите ако поседује имовину која се признаје као подобна финансијска имовина и над којом не постоје (потенцијална) права која су надређена или једнака потенцијалним правима банке корисника нематеријалне кредитне заштите, при чему су испуњени сви услови за признавање финансијске имовине као подобне кредитне заштите из одељка 3. ове главе. У наведеним случајевима G_A (вредност инструмента нематеријалне кредитне заштите коригована за фактор волатилности за валутну неусклађеност и фактор рочне неусклађености у складу са одељком 3. ове главе) је једнака тржишној вредности те имовине прилагођеној за волатилност, а g (пондер кредитног ризика који се у складу са стандардизованим приступом додељује изложеностима према пружаоцу кредитне заштите) се одређује као пондерисани просечни пондер ризика који би се примењивао на ту имовину у складу са стандардизованим приступом.

218. Банка спонзор или банка иницијатор секјуритизације која примењује тачку 215. ове одлуке при обрачуну ризиком пондерисаних изложености или која је продала инструменте из своје књиге трговања и у складу са тиме више није дужна да држи капитал за покриће ризика по основу тих инструмената, не може да, у циљу смањења потенцијалних или стварних губитака инвеститора, пружа подршку секјуритизацији ван својих уговорених обавеза. Не сматра се да је трансакцијом пружена подршка ако је она извршена под тржишним условима и узета у обзир при процени преноса значајног ризика. Банка је дужна да за сваку такву трансакцију спроведе анализу њеног одобравања и процене кредитног ризика, независно од тога да ли представља пружање подршке или не,

као и да о томе обавести Народну банку Србије. При одређивању да ли је трансакција структурирана на начин да пружа подршку, банка је дужна да размотри најмање следеће:

– цену откупа,
– капитал и ликвидност банке пре и после откупа,
– квалитет секјуритизованих изложености,
– квалитет секјуритизованих позиција,
– утицај подршке на губитке за које се очекује да ће сносити иницијатор у односу на инвеститоре.

Ако банка иницијатор или спонзор не поступи у складу са ставом 1. ове тачке дужна је да за дату секјуритизацију држи најмање толико капитала за све односне секјуритизоване изложености као да оне нису секјуритизоване.

а) Обрачун износа ризиком пондерисаних изложености применом стандардизованог приступа

219. Банка је дужна да израчунава износ ризиком пондерисаних изложености за секјуритизоване и ресекјуритизоване позиције са рејтингом тако што износима изложености додељује одговарајуће пондере ризика у складу са табелом 18. а на основу процене кредитног ризика позиције у складу с тач. 212. до 214. ове одлуке.

Табела 18.

Ниво кредитног квалитета	**1**	**2**	**3**	**4 (само за кредитне рејтинге који нису краткорочни)**	**Сви остали нивои кредитног квалитета**
Секјуритизоване позиције	20%	50%	100%	350%	1.250%
Ресекјуритизоване позиције	40%	100%	225%	650%	1.250%

Банка је дужна да приликом израчунавања износа ризиком пондерисаних изложености за секјуритизоване позиције без рејтинга примењује пондер ризика 1.250%.

Изузетно од става 2. ове тачке, банка може за позиције без рејтинга да користи пондере ризика прописане тач. 220. до 223. ове одлуке, ако су испуњени услови наведени у тим тачкама.

<u>Банка иницијатор и банка спонзор</u>

220. Изузетно од тачке 219. ове одлуке, банка иницијатор или банка спонзор може да ограничи износ ризиком пондерисаних изложености за своје секјуритизоване позиције на износ ризиком пондерисаних изложености који би био израчунат да односне изложености нису биле секјуритизоване, при чему се на све изложености у стутусу неизмирења обавеза и изложености које се у складу с тачком 56. те одлуке сматрају високоризичним изложеностима, примењује пондер ризика 150%.

Третман позиција без рејтинга

221. Банка може, приликом израчунавања износа ризиком пондерисаних изложености, на секјуритизовану позицију без рејтинга да примени пондерисани просек пондера ризика који би били примењени на секјуритизоване изложености применом стандардизованог приступа кредитном ризику од стране банке која држи изложености, помножен показатељем концентрације, под условом да је у сваком тренутку упозната са структуром скупа секјуритизованих изложености.

Показатељ концентрације представља однос збира номиналних износа свих транши и збира номиналних износа транши нижег или једнаког права првенства у наплати као транша у којој је позиција, укључујући и ту траншу.

Утврђени пондер ризика, из става 1. ове тачке, не сме бити већи од 1.250% нити мањи од пондера ризика примењеног на траншу са рејтингом која је вишег ранга. Ако банка не може да утврди пондере ризика који би били примењени на секјуритизоване изложености, применом стандардизованог приступа кредитном ризику, дужна је да на позицију примени пондер ризика 1.250%.

Третман секјуритизованих позиција у траншама другог губитка или вишег ранга у АВСР програму

222. Ако су испуњени услови из тачке 223. ове одлуке за примену повољнијег третмана за случајеве оквирних линија за ликвидност, на секјуритизоване позиције које испуњавају услове прописане ставом 2. ове тачке, банка може да примени већи од следећа два пондера ризика:

– 100% или
– највећи пондер ризика који би био примењен на било коју секјуритизовану изложеност од стране банке која има ту изложеност применом стандардизованог приступа.

Банка може применити пондер из става 1. ове тачке ако су испуњени следећи услови:

– секјуритизована позиција је у транши која је позиција другог губитка или вишег ранга, при чему транша првог губитка пружа значајно кредитно побољшање транши другог губитка,

– ниво кредитног квалитета секјуритизоване позиције је у складу са стандардизованим приступом 3 или бољи,

– банка нема истовремено и секјуритизовану позицију у транши првог губитка.

Третман оквирних линија за ликвидност без рејтинга

223. Банка може, приликом утврђивања износа изложености секјуритизованих позиција без рејтинга у облику оквирне линије за ликвидност, на номинални износ оквирне линије за ликвидност да примени фактор конверзије 50% само ако су испуњени следећи услови:

1) у документацији оквирне линије за ликвидност су јасно дефинисани услови под којима се средства из ове линије могу повлачити, односно користити;

2) оквирна линија не може бити коришћена у циљу пружања кредитне подршке за покриће губитака који су већ постојали у тренутку повлачења средстава (нпр. за пружање ликвидности изложеностима које су у статусу неизмирења обавеза у тренутку повлачења средстава или за куповину имовине по цени већој од фер вредности);

3) оквирна линија се може користити само за финансирање привремених разлика између новчаних прилива и одлива, а не за трајно или редовно финансирање секјуритизације;

4) отплата повучених средстава по основу оквирне линије није подређена потраживањима инвеститора (осим потраживањима по основу каматних или валутних финансијских деривата, накнада или сличних плаћања), нити је предмет отписа или одлагања плаћања;

5) оквирна линија за ликвидност не може бити искоришћена ако су већ искоришћена сва применљива кредитна побољшања оквирне линије за ликвидност;

6) уговор који се односи на оквирну линију за ликвидност садржи одредбу којом се:

– аутоматски смањује износ који може да буде повучен за износ изложености које су у статусу неизмирења обавеза или

– ако је реч о скупу секјуритизованих изложености која се састоји од инструмената са рејтингом, укида оквирна линија ако просечан квалитет овог скупа падне испод нивоа кредитног квалитета 3.

Банка је дужна да на секјуритизоване позиције у облику оквирних линија за ликвидност без рејтинга из става 1. ове тачке примени највећи пондер ризика који би био примењен од стране банке

која држи односне изложености у складу са стандардизованим приступом.

Приликом утврђивања износа изложености по основу оквирне линије за ликвидност, банка може да примени фактор конверзије 0% на номинални износ оквирне линије за ликвидност ако су, поред услова прописаних ставом 1. ове тачке, испуњени и следећи услови:

– банка оквирну линију може безусловно да откаже,

– отплате повучених средстава по основу оквирне линије имају првенство наплате у односу на сва друга потраживања из новчаних токова по основу секјуритизованих изложености.

Додатни капитални захтеви по основу секјуритизације револвинг изложености које садрже одредбу о превременој отплати

224. Ако банка иницијатор врши секјуритизацију револвинг изложености из уговора о секјуритизацији који садржи одредбу о превременој отплати, дужна је да поред износа ризиком пондерисаних изложености за секјуритизоване позиције, израчунава додатни износ ризиком пондерисаних изложености у складу с тач. 225. до 232. ове одлуке због могућег повећања нивоа кредитног ризика којем је изложена услед могућности превремене отплате.

225. Банка је дужна да израчуна износ ризиком пондерисаних изложености у односу на збир износа изложености удела иницијатора и удела инвеститора.

Ако секјуритизоване изложености садрже револвинг и нерevолвинг изложености, банка иницијатор је дужна да на део скупа односне имовине који садржи револвинг изложености примењује одредбе из тач. 226. до 230. ове одлуке.

Износ изложености удела иницијатора је износ изложености оног уговореног дела скупа повучених износа који су секјуритизовани, а чије учешће у укупном износу скупа имовине која је секјуритизована служи за одређивање учешћа новчаних токова који произилазе из наплате главнице и камата, као и других износа који нису расположиви за исплату инвеститорима. Удео иницијатора не сме бити подређен уделу инвеститора. Износ изложености удела инвеститора је износ изложености преосталог дела скупа повучених износа, који не обухвата удео иницијатора.

Износ ризиком пондерисаних изложености који се односи на износ изложености удела иницијатора обрачунава се као

пропорционална изложеност у односним изложеностима као да оне нису секјуритизоване.

226. Банка иницијатор није дужна да обрачунава додатни износ ризиком пондерисаних изложености, односно да примењује одредбе из тачке 224. ове одлуке, у случају следећих врста секјуритизације:

– секјуритизације револвинг изложености код којих инвеститор остаје у потпуности изложен свим будућим повлачењима средстава од стране дужника, тако да се ризик повезан са односним изложеностима не враћа банци иницијатору у случају наступања догађаја који у складу са уговором покреће превремену отплату;
– секјуритизације код којих се одредба превремене отплате покреће само у случају настанка догађаја који нису повезани са перформансама секјуритизоване имовине или банке иницијатора, као што су промене у пореским или другим прописима.

227. Ако банка иницијатор рачуна додатни капитални захтев у складу с тачком 224. ове одлуке, укупан износ ризиком пондерисаних изложености за њене позиције у уделима инвеститора и оних израчунатих у складу са том тачком не може бити већи од већег од следећа два износа:

– износа ризиком пондерисаних изложености израчунатог за њене позиције у уделу инвеститора и
– износа ризиком пондерисаних изложености, за њене позиције у уделу инвеститора, који би био израчунат да односне изложености нису биле секјуритизоване.

Нето добици од капитализованог будућег прихода од секјуритизоване имовине који се искључују из вредности капитала банке у складу с тачком 11. ове одлуке, не укључују се у обрачун из става 1. ове тачке.

228. Додатни износ ризиком пондерисаних изложености, који је банка дужна да израчунава у складу с тачком 224. ове одлуке, израчунава се множењем:

– износа изложености удела инвеститора,
– одговарајућег фактора конверзије прописаног тач. 230. до 232. те одлуке и
– пондерисаног просека пондера ризика који би био примењен на односне изложености у случају да нису биле секјуритизоване.

229. Одредба о превременој отплати сматра се контролисаном ако су испуњени следећи услови:

1) банка иницијатор је успоставила одговарајући план капитала и план ликвидности који обезбеђује довољан ниво капитала и ликвидности у случају превремене отплате;

2) за време трајања секјуритизације иницијатор и инвеститор, пропорционално својим уделима, учествују у наплати камата и главнице, у трошковима, губицима и наплатама по основу стања потраживања на један или више референтних датума током сваког месеца;

3) период отплате након активирања одредбе о превременој отплати је довољно дуг, односно сматра се да ће током тог периода 90% укупног дуга (удела иницијатора и инвеститора) преосталог у тренутку започињања превремене отплате бити отплаћено или ће бити проглашен статус неизмирења обавеза;

4) динамика отплате није бржа од динамике која би била постигнута једнаким отплатама главнице у периоду из става 1. одредбе под 3) ове тачке.

230. У случају секјуритизације изложености према физичким лицима које банка може безусловно и без претходне најаве отказати, а која садржи одредбу о превременој отплати која се покреће падом износа марже испод утврђеног нивоа, банка је дужна да пореди тромесечни просек износа марже са нивоима на којима се захтева одржавање износа марже.

За потребе ове тачке и тачке 231. ове одлуке под износом марже подразумева се разлика свих прихода и расхода насталих по основу секјуритизованих изложености.

Ако није уговорено одржавање износа марже на одређеном нивоу, сматра се да је тај ниво 4,5 процентна поена изнад нивоа износа марже на којем се покреће превремена отплата.

Банка је дужна да примени фактор конверзије који је одређен реализованим тромесечним просеком износа марже у складу са следећом табелом:

Табела 19.

Тромесечни просек износа марже	**Фактори конверзије**	
	Секјуритизација са одредбом о превременој отплати која је контролисана	**Секјуритизација са одредбом о превременој отплати која није контролисана**
Изнад нивоа A	0%	0%

Ниво А	1%	5%
Ниво Б	2%	15%
Ниво В	10%	50%
Ниво Г	20%	100%
Ниво Д	40%	100%

Утврђивање тромесечног просека износа марже врши се на следећи начин:

– ниво А представља износе марже који су мањи од 133,33%, али нису мањи од 100% нивоа одржавања;
– ниво Б представља износе марже који су мањи од 100%, али нису мањи од 75% нивоа одржавања;
– ниво В представља износе марже који су мањи од 75%, али нису мањи од 50% нивоа одржавања;
– ниво Г представља износе марже који су мањи од 50%, али нису мањи од 25% нивоа одржавања и
– ниво Д представља износе марже који су мањи од 25% нивоа одржавања.

231. У случају секјуритизације изложености према физичким лицима које банка може безусловно и без претходне најаве отказати, а која садржи одредбу о превременој отплати која се покреће другим износом који није тромесечни просек износа марже, банка може, само уз сагласност Народне банке Србије, да примени алтернативни метод за утврђивање фактора конверзије при чему овај метод мора бити сличан методу из тачке 230. ове одлуке и морају бити испуњени следећи услови:

– овај метод је примеренији јер банка може да одредити износ који је, у смислу покретања одредбе о превременој отплати, еквивалентан нивоу одржавања износа марже;
– тај метод омогућава утврђивања увећане изложености банке кредитном ризику по основу активирања одредбе о превременој отплати, која је једнако конзервативна као она обрачуната у складу с тачком 230. ове одлуке.

232. На све остале секјуритизације револвинг изложености (нпр. изложености према физичким лицима које нису безусловно отказиве, изложености према привредним друштвима и сл.) примењује се следећи фактор конверзије:

1) 90%, ако уговор садржи одредбу о превременој отплати која је контролисана;

2) 100%, ако уговор садржи одредбу о превременој отплати која није контролисана.

Признавање техника ублажавања кредитног ризика за секјуритизоване позиције

233. Ако је прибављена кредитна заштита за секјуритизовану позицију, банка може да прилагоди обрачун износа ризиком пондерисаних изложености у складу са одељком 3. ове главе.

Умањење износа ризиком пондерисаних изложености

234. Ако са на секјуритизовану позицију примењује пондер ризика 1.250% банка може, уместо укључивања тих позиција у обрачун износа ризиком пондерисаних изложености, да прикаже износ изложености по основу тих позиција као одбитну ставку од основног акцијског капитала у складу с тачком 13. став 1. одредба под 11) алинеја друга ове одлуке. Износ изложености по основу тих позиција банка може умањити за ефекте кредитне заштите у складу с тачком 233. ове одлуке.

Ако банка примењује третман одбитних ставки у складу с тачком 13. став 1. одредба под 11) алинеја друга ове одлуке, она може од износа из тачке 220. те одлуке, као износ ризиком пондерисаних изложености који би био израчунат у том тренутку да секјуритизоване изложености нису секјуритизоване, одузети износ ових одбитних ставки помножен са 12,5.

б) Обрачун износа ризиком пондерисаних изложености применом IRB приступа

Редослед коришћења метода

235. Банка је дужна да при израчунавању износа ризиком пондерисаних изложености примењује следећи редослед коришћења метода:

1) за позиције са рејтингом или позиције којима се може доделити изведени рејтинг – применом метода заснованог на рејтинзима у складу с тачком 237. ове одлуке;

2) за позиције без рејтинга – уз претходну сагласност Народне банке Србије, применом метода супервизорске формуле из тачке 238. ове одлуке, ако тим методом може да се процени PD параметар и, ако је применљиво, износ изложености и LGD параметар као елементе који се

укључују у супервизорску формулу у складу са захтевима за процену тих параметара према IRB приступу у складу са одељком 2. ове главе;

3) изузетно од одредбе под 2) овог става, само за позиције без рејтинга у АВСР програму (нпр. кредитне линије или кредитна побољшања) банка може, уз претходну сагласност Народне банке Србије, користити приступ интерне процене у складу са ставом 4. ове тачке;

4) у свим осталим случајевима на све секјуритизоване позиције без рејтинга се примењује пондер 1.250%;

5) изузетно од одредбе под 4) овог става, банка може рачунати пондер ризика за позицију без рејтинга у АВСР програму у складу с тач. 221. или 222. ове одлуке, ако позиција без рејтинга није у комерцијалном запису и ако је обухваћена приступом интерне процене за који је банка поднела захтев за добијање претходне сагласности Народне банке Србије из ове тачке, при томе укупан износ изложености на који се примењује ово изузеће не сме бити материјално значајан, односно мора бити мањи од 10% укупног износа изложености на који банка примењује приступ интерне процене и ово изузеће банка не може више да користи ако није добила претходну сагласност Народне банке Србије за коришћење приступа интерне процене.

За потребе коришћења изведених кредитних рејтинга, банка секјуритизованој позицији без рејтинга додељује изведени кредитни рејтинг који је једнак кредитном рејтингу секјуритизованих позиција са највишим правом првенства у наплати (у даљем тексту: референтне позиције) које су према свим карактеристикама подређене секјуритизованој позицији којој се додељује изведени рејтинг само ако су испуњени следећи услови:

1) референтне позиције су према свим карактеристикама подређене секјуритизованој позицији без рејтинга;

2) рок доспећа референтних позиција је једнак или дужи од рока доспећа позиција без рејтинга којима се додељује изведени рејтинг;

3) изведени рејтинзи се континуирано ажурирају у циљу одражавања евентуалних промена у кредитном рејтингу референтних позиција.

Народна банка Србије може дати банци претходну сагласност за коришћење приступа интерне процене у складу ставом 4. ове тачке, ако су испуњени следећи услови:

1) позицијама у комерцијалним записима емитованим у оквиру АВСР програма је додељен кредитни рејтинг;

2) интерна процена кредитног квалитета позиције заснована је на јавно доступној методологији, једне или више подобних агенција за

рејтинг, за додељивање рејтинга хартијама од вредности покривеним изложеностима које су исте врсте као и секјуритизоване изложености;

3) методологије из одредбе под 2) овог става морају да укључе и методологије агенција за рејтинг које су доделиле кредитни рејтинг комерцијалним записима емитованим у оквиру АВСР програма, при чему квантитативни елементи (као што су стресни фактори), коришћени за процену кредитног квалитета позиција, морају бити најмање исто толико конзервативни као они који су коришћени у релевантној методолигији за додељивање рејтинга подобне агенције за рејтинг;

4) при развоју своје методологије за интерне процене банка узима у обзир релевантне јавно доступне методологије за додељивања рејтинга агенција за рејтинг које додељују рејтинг комерцијалним записима у АВСР програму, што је документовано и редовно преиспитивано од стране банке на начин из одредбе под 7) овог става;

5) методологија за интерне процене банке садржи рејтинг категорије, при чему је јасно документована веза између ових рејтинг категорија и кредитних рејтинга подобних агенција за рејтинг;

6) банка користи методологију за интерне процене у процесу управљања ризицима, укључујући одлучивање, информисање руководства и расподелу капитала;

7) независни ревизор, агенција за рејтинг или организациони део у банци у чијој надлежности је контрола или управљање ризицима обезбеђују редовну ревизију процеса интерне процене, као и квалитета интерних процена кредитног квалитета позиција које банка има у АВСР програму, при чему је неопходно да је, ако ревизију процеса обавља унутрашња ревизија банке или организациона јединица у чијој је надлежности управљање ризицима, та организациона јединица независна од организационе јединице одговорне за АВСР програм и контакт са клијентима;

8) банка континуирано прати перформансе интерних рејтинга у циљу оцене квалитета методологије за интерне процене, као и у циљу њеног унапређења ако кредитни квалитет позиција значајно одступа од оног на који указују интерни рејтинзи;

9) успостављени су стандарди за куповину имовине за АВСР програм у форми кредитних и инвестиционих упутстава, у складу с којим приликом доношења одлуке о куповини имовине руководилац АВСР програма узима у обзир: врсту имовине која је предмет куповине, врсту и износ изложености које произилазе из одредби о оквирним линијама за ликвидност и кредитном побољшању, расподелу губитака, као и правну и економску одвојеност пренете имовине од правног лица које продаје имовину; при чему је спроведена кредитна анализа ризичног профила продавца имовине која обухвата анализу: историјских и очекиваних финансијских резултата, тренутну тржишну позицију, очекивану конкурентност, највишег нивоа учешћа износа позајмљених средстава у износу капитала, новчане токове, покриће камата и кредитни рејтинг

продавца, а спроведена је и процена стандарда продавца за одобравање кредита и његове способности сервисирања и наплате потраживања;

10) стандардима из одредбе под 9) овог става су дефинисани минимални критеријуми прихватљивости имовине који нарочито:

– забрањују куповину имовине која је значајно у доцњи или у статусу неизмирења обавеза,

– ограничавају прекомерну концентрацију према једном лицу, групи повезаних лица или географском подручју,

– ограничавају рок доспећа имовине која је предмет куповине;

11) успостављена су интерна акта за АВСР програм у вези са наплатом потраживања која узимају у обзир оперативну способност и кредитни квалитет сервисера, као и адекватне методе за ублажавање ризика у вези са отплатним капацитетом продавца имовине и сервисера наплате (нпр. дефинисањем одредбе којом је омогућено јасно раздвајање средстава која припадају лицима укљученим у програм у зависности од утврђених промена кредитног квалитета продавца имовине и сервисера);

12) укупан процењени губитак скупа имовине коју АВСР програм намерава да купи укључује све потенцијалне изворе ризика, као што су ризик неизмирења обавеза и ризик смањења вредности потраживања, при чему је банка дужна да формира одвојену резерву за ризик смањења вредности потраживања, ако се кредитно побољшање које пружа продавац односи само на губитке по основу ризика неизмирења обавеза, а постоји значајан ризик смањења вредности потраживања, при томе су, приликом утврђивања потребног нивоа кредитног побољшања, разматране вишегодишње историјске информације, укључујући губитке, доспела ненаплаћена потраживања, смањења вредности откупљених потраживања и коефицијент обрта потраживања;

13) АВСР програм садржи одредбе у вези са куповином изложености а у циљу ублажавања потенцијалног погоршања кредитног квалитета скупа односних изложености, као што је одредба о превременој отплати.

У оквиру приступа интерне процене, банка позиције без рејтинга разврстава у једну од интерних рејтинг категорија из става 3. одредбе под 5) ове тачке и дужна је да позицији без рејтинга додели изведени рејтинг на основу кредитног рејтинга подобне агенције за рејтинг који одговара рејтинг категорији у коју је сврстана позиција. Ако је приликом прве процене кредитног квалитета секјуритизоване изложености изведеном рејтингу одговара ниво кредитног квалитета 3 или бољи, банка може да користи овај рејтинг за потребе обрачуна

износа ризиком пондерисаних изложености применом пондера ризика из табеле 20. из тачке 237. ове одлуке.

Банка која је добила сагласност Народне банке Србије за коришћење приступа интерне процене, не може прећи на неки од других метода, осим ако је доказала Народној банци Србије да за то има оправдане разлоге и добила претходну сагласност Народне банке Србије да пређе на употребу неког другог метода.

Највећи капитални захтеви

236. За банку иницијатора, банку спонзора или другу банку која рачуна K_{IRB}, износ ризиком пондерисаних изложености за њене секјуритизоване позиције може бити ограничен на износ који би произвео капитални захтев једнак збиру:

1) 8% износа ризиком пондерисаних изложености израчунатих у случају да секјуритизоване изложености нису секјуритизоване и да се налазе у билансу банке и

2) очекиваних губитака за секјуритизоване изложености.

Метод заснован на рејтинзима

237. Ако банка за израчунавање износа ризиком пондерисаних изложености користи метод заснован на рејтинзима, износ ризиком пондерисаних изложености за секјуритизоване позиције или ресекјуритизоване позиције са рејтингом добија се применом одговарајућег пондера ризика на износ изложености и множењем тако добијеног износа са 1,06.

Банка одређује одговарајући пондер ризика у складу са следећом табелом (Табела 20), при чему је ниво кредитног квалитета позиције одређен на основу тач. 212. до 214. ове одлуке.

Табела 20.

Ниво кредитног квалитета		**Секјуритизоване позиције**			**Ресекјуритизоване позиције**	
Кредитни рејтинг осим краткорочног кредитног рејтинга	**Краткорочни кредитни рејтинг**	**А**	**Б**	**В**	**Г**	**Д**
1	1	7%	12%	20%	20%	30%
2		8%	15%	25%	25%	40%
3		10%	18%	35%	35%	50%
4	2	12%	20%	35%	40%	65%
5		20%	35%	35%	60%	100%
6		35%	50%	50%	100%	150%

7	3	60%	75%	75%	150%	225%
8		100%	100%	100%	200%	350%
9		250%	250%	250%	300%	500%
10		425%	425%	425%	500%	650%
11		650%	650%	650%	750%	850%
испод 11 и без рејтинга		1.250%	1.250%	1.250%	1.250%	1.250%

Банка је дужна да примењује пондере ризика из колоне В из табеле 20. на позиције у секјуритизацији које нису позиције у ресекјуритизацији, а код којих је ефективан број секјуритизованих изложености мањи од 6.

На остале секјуритизоване позиције које нису позиције у ресекјуритизацији, примењују се пондери ризика из колоне Б из табеле 20, осим ако је позиција у транши највишег ранга у секјуритизацији, када се примењује пондер ризика из колоне А из табеле 20.

На ресекјуритизоване позиције примењују се пондери ризика из колоне Д, осим ако је ресекјуритизована позиција у транши највишег ранга у ресекјуритизацији и ниједна од односних изложености није ресекјуритизована изложеност, када се примењују пондери ризика из колоне Г из табеле 20.

Приликом утврђивања да ли је транша највишег ранга, банка није дужна да узме у обзир доспеле износе по основу каматних или валутних финансијских деривата, доспелих накнада и других сличних плаћања.

Код утврђивања ефективног броја секјуритизованих изложености, вишеструке изложености према једном дужнику се третирају као једна изложеност. Ефективан број изложености се израчунава као:

$$\mathbf{N} = \frac{(\sum_{i} \mathbf{EAD}_i)^2}{\sum_{i} \mathbf{EAD}_i^2}$$

где је EAD_i збир износа свих изложености према i-том дужнику.

У случају ресекјуритизације, банка је дужна да користи број секјуритизованих изложености у скупу имовине која је ресекјуритизована, а не број односних изложености из иницијалних скупова који су предмет односних секјуритизованих изложености.

Ако је познато учешће највеће изложености у портфолију (C_1), банка може да израчунава ефективан број изложености као:

$$\mathbf{N = \frac{1}{C_1}}$$

Банка може да примењује технике ублажавања кредитног ризика на секјуритизоване позиције у складу с тачком 240. ове одлуке, ако су испуњени услови из тачке 217. те одлуке.

Метод супервизорске формуле

238. Ако банка за обрачун износа ризиком пондерисаних изложености користи метод супервизорске формуле, на секјуритизовану позицију примењује пондер ризика који не може бити мањи од 20% за ресекјуритизоване позиције, односно 7% за све остале секјуритизоване позиције, а који израчунава као:

$$12{,}5\% \cdot \frac{S(L+T) - S(L)}{T}$$

при чему је за $x \leq K_{IRBR}$:

$$S(x) = x$$

односно за $x > K_{IRBR}$:

$$S(x) = K_{IRBR} + K(x) - K(K_{IRBR}) + \left(\frac{d \cdot K_{IRBR}}{\omega} \right) \times \left(1 - e^{\frac{\omega (K_{IRBR} - X)}{K_{IRBR}}} \right)$$

где је:

$$h = \left(1 - \frac{K_{IRBR}}{ELGD} \right)^N$$

$$c = \frac{K_{IRBR}}{1-h}$$

$$v = \frac{(ELGD - K_{IRBR}) \cdot K_{IRBR} + 0{,}25 \cdot (1 - ELGD) \cdot K_{IRBR}}{N}$$

$$f = \left(\frac{v + K_{IRBR}^2}{1-h} - c^2 \right) + \frac{(1 - K_{IRBR}) \cdot K_{IRBR} - v}{(1-h) \cdot \tau}$$

$$g = \frac{(1-c)\cdot c}{f} - 1$$

$$a = g \cdot c$$

$$b = g \cdot (1-c)$$

$$d = 1 - (1-h)\cdot(1 - Beta[K_{IRBR}; a, b])$$

$$K(x) = (1-h)\cdot\{(1 - Beta[x; a, b])\cdot x + Beta[x; a+1, b]\cdot c\}$$

$\tau = 1.000$ и

$\omega = 20.$

За потребе ове тачке:

1) Beta[x;a,b] представља кумулативну бета расподелу са параметрима *a* и *b* процењеним за *x*;

2) T представља обухват транше у којој банка има позицију и израчунава се као количник номиналног износа транше и збира износа свих номиналних износа секјуритизованих изложености, при чему се ради израчунавања T за финансијске деривате из Прилога 1 ове одлуке, уместо номиналног износа користи збир текуће изложености и потенцијалне изложености израчунатих у складу са одељком 5. ове главе;

3) K_{IRBR} је количник K_{IRB} и збира износа свих секјуритизованих изложености и исказује се у децималном облику;

4) L представља ниво кредитног побољшања и израчунава се као количник номиналног износа свих транши које су подређене транши у којој је задржана позиција и збира номиналних износа свих секјуритизованих изложености, при чему се капитализовани будући приходи не укључују у обрачун, а доспела потраживања од других уговорних страна по основу финансијских деривата из Прилога 1 ове одлуке, који представљају транше нижег ранга од транше у којој је позиција, банка може да вреднује према текућој изложености (без укључивања потенцијалне изложености);

5) N је ефективан број изложености израчунат у складу с тачком 237. ове одлуке;

6) ELGD је просечан LGD параметар пондерисан износом изложености и израчунава се као:

$$ELGD = \frac{\sum_i LGD_i \cdot EAD_i}{\sum_i EAD_i}$$

при чему LGD_i представља просечан LGD параметар свих изложености према i-том дужнику, где је LGD параметар одређен у складу одељком 2. ове главе. У случају ресекјуритизације банка је дужна да примени LGD од 100% на секјуритизоване позиције. Ако ризик неизмирења обавеза и ризик смањења вредности купљених потраживања третира на групној основи унутар секјуритизације, банка је дужна да LGD_i израчуна као пондерисани просек LGD параметра за ризик неизмирења обавеза и LGD параметра од 75% за ризик смањења вредности потраживања. Пондере за ове пондерисане просеке представљају појединачни удели капиталних захтева за кредитни ризик и ризик смањења вредности потраживања.

Ако износ највеће изложености у портфолију (C_1) није већи од 3% збира износа свих секјуритизованих изложености банка може, за потребе метода супервизорске формуле, да примени LGD параметар од 50% и N који је једнак:

$$N = \left[C_1 \cdot C_m + \left(\frac{C_m - C_1}{m-1} \right) \cdot \max\left\{ 1 - m \cdot C_1, 0 \right\} \right]^{-1} \text{ или } N = \frac{1}{C_1}.$$

при чему C_m представља количник збира износа највећих *m* изложености и збира износа свих секјуритизованих изложености. Банка може да дефинише које изложености сматра највећим *m* изложеностима.

У случају секјуритизације изложености према клијентима разврстаним у класу изложености према физичким лицима, Народна банка Србије може банци дати сагласност за коришћење поједностављене методе супервизорске формуле, где су h=0 и v=0, под условом да број изложености није мали и да изложености нису висококонцентрисане.

Банка може да примењује технике ублажавања кредитног ризика на секјуритизоване позиције у складу с тачком 240. ст. 2. до 5. ове одлуке, ако су испуњени услови из тачке 217. те одлуке.

Оквирне линије за ликвидност

239. Банка може, приликом израчунавања износа изложености по основу секјуритизованих позиција без рејтинга у облику оквирних линија за ликвидност, да примењује фактор конверзије 0% на номинални износ

оквирне линије за ликвидност, ако ова линија испуњава услове из тачке 223. став 3. ове одлуке.

Ако банка за потребе обрачуна износа ризиком подерисаних изложености секјуритизованих позиција без рејтинга у облику оквирних линија за ликвидност није у могућности да израчуна износ ризиком пондерисаних изложености за секјуритизоване изложености као да оне нису секјуритизоване, а оквирна линија за ликвидност испуњава услове прописане тачком 223. ст. 1. и 2. ове одлуке, Народна банка Србије може, као изузеће које се примењује у ограниченом периоду, дати сагласност банци за примену метода из става 3. ове тачке. За потребе ове тачке сматра се да банка није у могућности да спроведе наведени обрачун ако је у ситуацију у којој јој није на располагању примена изведених рејтинга, приступа интерне процене и метод супервизорске формуле. Уз захтев за сагласност банка Народној банци Србије доставља документацију у којој су образложени разлози за изузеће, као и период за који се изузеће тражи.

Банка може, на секјуритизовану позицију у облику оквирне линије за ликвидност, да примени највећи пондер ризика који би применом стандардизованог приступа кредитном ризику применила на било коју од односних изложености под претпоставком да оне нису секјуритизоване, при чему је дужна да при одређивању износа изложености позиције примени фактор конверзије 100% на номинални износ оквирне линије за ликвидност.

Признавање техника ублажавања кредитног ризика за секјуритизоване позиције на које се примењује IRB приступ

240. Ако банка користи метод заснован на рејтинзима за обрачун износа кредитним ризиком пондерисаних изложености, износ изложености и/или пондер ризика који се примењује на секјуритизовану позицију за коју је уговорена кредитна заштита, може бити прилагођен у складу са одељком 3. ове главе на начин на који се користи приликом израчунавања износа ризиком пондерисаних изложености у стандардизованом приступу кредитном ризику.

У случају потпуне кредитне заштите, када банка за обрачун износа ризиком пондерисаних изложености секјуритизованих позиција користи метод супервизорске формуле, дужна је да примени следеће:

1) да израчуна ефективни пондер ризика позиције као количник износа ризиком пондерисаних изложености позиције и износа изложености позиције помножен са 100;

2) да у случају материјалне кредитне заштите износ ризиком пондерисаних изложености секјуритизованих позиција израчунава као производ ефективног пондера ризика и ефективне вредности изложености (E*) израчунате у складу са одељком 3. ове главе за потребе рачунања износа ризиком пондерисаних изложености у стандардизованом приступу кредитном ризику, при чему је E износ секјуритизоване позиције;

3) да у случају нематеријалне кредитне заштите, износ ризиком пондерисаних изложености секјуритизованих позиција израчунава као збир:

– производа пондера ризика пружаоца кредитне заштите и G_A (номиналног износа нематеријалне кредитне заштите прилагођеног за валутну и рочну неусклађеност у складу са одељком 3. ове главе) и

– производа ефективног пондера ризика и износа секјуритизоване позиције умањеног за G_A.

Ако банка користи метод супервизорске формуле и кредитна заштита покрива позицију првог губитка или губитке на пропорционалној основи, она може за израчунавање износа ризиком пондерисаних изложености да примени начин обрачуна из става 2. ове тачке. У свим другим случајевима, банка је дужна да секјуритизовану позицију третира као две или више позиција, при чему се непокривени део сматра позицијом нижег кредитног квалитета. За потребе обрачуна износа ризиком пондерисаних изложености за непокривени део позиције, примењује се тачка 238. ове одлуке, уз следеће измене:

– T се изједначава са e* у случају материјалне кредитне заштите; односно са (T-g) у случају нематеријалне кредитне заштите;

– e* представља количник E* и укупног номиналног износа скупа односне имовине;

– E* је ефективна вредност изложености секјуритизованих позиција обрачуната у складу са одељком 3. ове главе, за потребе рачунања износа ризиком пондерисаних изложености у стандардизованом приступу кредитном ризику, при чему је E износ секјуритизоване позиције,

– g је количник номиналног износа кредитне заштите (прилагођеног за валутну и рочну неусклађеност у складу са одељком 3. ове главе) и збира износа секјуритизованих изложености.

Ако банка примењује нематеријалну кредитну заштиту, пондер ризика пружаоца заштите се примењује на онај део позиције који не спада у прилагођену вредност T.

У случају нематеријалне кредитне заштите, када је банка добила сагласност Народне банке Србије да рачуна износ ризиком

пондерисаних изложености за упоредиву директну изложеност према пружаоцу заштите у складу са одељком 2. ове главе, пондер ризика g који се додељује изложеностима према пружаоцу кредитне заштите из тачке 191. ове одлуке се одређује у складу са тим одељком.

Додатни капитални захтеви по основу секјуритизације револвинг изложености које садрже одредбу о превременој отплати

241. Ако банка иницијатор врши секјуритизацију револвинг изложености из уговора о секјуритизацији који садржи одредбу о превременој отплати, дужна је да поред износа ризиком пондерисаних изложености израчунатог за секјуритизоване позиције израчуна и додатни износ ризиком пондерисаних изложености на начин прописан тач. 224. до 232. ове одлуке.

Износ изложености удела иницијатора, у смислу ове тачке, је збир:

– износа изложености уговореног дела скупа повучених износа који су секјуритизовани, а чије учешће у укупном износу скупа имовине која је секјуритизована, служи за одређивање учешћа новчаних токова који произилазе из наплате главнице и камата, као и других износа који нису расположиви за исплату инвеститорима и

– износа изложености скупа неповучених износа кредитних линија чији су повучени износи продати у секјуритизацији, а чије је учешће у укупном износу таквих неповучених износа једнако учешћу износа изложености уговореног дела скупа повучених износа који су секјуритизовани, дефинисаног у алинеји првој овог става у износу изложености скупа повучених износа, продатих у секјуритизацији.

Удео иницијатора не сме бити подређен уделу инвеститора.

Удео инвеститора представља износ изложености уговореног дела скупа повучених износа, који није обухваћен ставом 2. алинеја прва ове тачке, увећан за износ изложености оног дела скупа неповучених износа кредитних линија чији су повучени износи продати у секјуритизацији, а нису обухваћени ставом 2. алинеја друга ове тачке.

Износ ризиком пондерисаних изложености за износ изложености удела иницијатора из става 2. алинеја прва ове тачке рачуна се за сразмерни део изложености у секјуритизованим повученим износима изложености као да оне нису секјуритизоване, као и за сразмерни део изложености у неповученим износима кредитних линија чији су повучени износи продати у секјуритизацији.

Умањење износа ризиком пондерисаних изложености

242. Износ ризиком пондерисаних изложености за секјуритизовану позицију на коју се примењује пондер ризика 1.250% може бити умањен за износ специфичних прилагођавања за кредитни ризик које је банка издвојила у складу с тачком 36. ове одлуке за секјуритизоване изложености помножен са 12,5. Овај износ специфичних прилагођавања за кредитни ризик, банка не сме да користи приликом обрачуна из тачке 134. ове одлуке.

Банка може износ ризиком пондерисаних изложености за секјуритизовану позицију да умањи за износ специфичних прилагођавања за кредитни ризик које је издвојила у складу с тачком 36. ове одлуке за дату позицију помножен са 12,5.

Ако са на секјуритизовану позицију примењује пондер ризика 1.250%, банка може, уместо укључивања те позиције у обрачун износа ризиком пондерисаних изложености, износ изложености по основу те позиције да искаже као одбитну ставку од основног акцијског капитала у складу с тачком 13. ове одлуке, при чему се примењује следеће:

1) износ изложености по основу те позиције може се одредити на основу износа ризиком пондерисаних изложености, узимајући у обзир умањења извршена у складу са ст. 1. и 2. ове тачке;
2) могу се узети у обзир ефекти примене подобне материјалне заштите у складу са тач. 217. и 240. ове одлуке или
3) банка може да третира позицију као две позиције, где је $L=K_{IRBR}$ за позицију која је надређена, ако за обрачун износа ризиком пондерисаних изложености користи метод супервизорске формуле и ако је $L\leq K_{IRBR}$ и $[L+T]>K_{IRBR}$.

Ако примењује приступ из става 3. ове тачке, банка може највећи износ ризиком пондерисаних изложености за секјуритизоване позиције израчунат у складу с тачком 236. ове одлуке да умањи за износ одбитне ставке из тог става помножен са 12,5.

5. Обрачун износа ризиком пондерисаних изложености за банку иницијатора синтетичке секјуритизације

243. Ако су испуњени услови из тачке 202. ове одлуке, банка иницијатор синтетичке секјуритизације дужна је да, приликом израчунавања износа ризиком пондерисаних изложености по основу секјуритизованих изложености, уз примену одредаба из тачке 244. те одлуке, користи начин обрачуна прописан у овом одељку уместо у одељку 1. ове главе. Ако банка израчунава износ ризиком пондерисаних

изложености и очекивани губитак применом IRB приступа у складу са одељком 2. ове главе, износ очекиваног губитка по основу тих изложености је нула.

Начин обрачуна из става 1. ове тачке примењује се на цео скуп изложености укључених у секјуритизацију. Уз примену одредаба из тачке 244. ове одлуке, банка иницијатор је дужна да израчунава износ ризиком пондерисаних изложености за све транше у секјуритизацији у складу са пододељком 4. овог одељка, укључујући и оне за које банка користи технике ублажавања кредитног ризика у складу с тачком 217. ове одлуке, у ком случају се ризиком пондерисана изложеност може прилагодити у складу са одељком 3. ове главе ако су испуњени услови из тог одељка.

244. За потребе обрачуна ризиком пондерисаних изложености из тачке 243. ове одлуке, ако постоји рочна неусклађеност између кредитне заштите којом је извршено груписање у транше и којом је постигнут пренос ризика, с једне стране и секјуритизованих изложености с друге стране, банка иницијатор је дужна да израчунава износ ризиком пондерисаних изложености на следећи начин:

1) под рочношћу секјуритизованих изложености сматра се најдужи рок доспећа било које од ових изложености, при чему тај рок није дужи од 5 година а рочност кредитне заштите се утврђује у складу са одељком 3. ове главе;

2) банка иницијатор не узима у обзир рочну неусклађеност приликом израчунавања износа ризиком пондерисаних изложености за транше на које се у складу са овим одељком примењује пондер ризика 1.250% док је за све остале транше банка иницијатор је дужна да примењује третман дефинисан у случају рочне неусклађености у одељку 3. ове главе у складу са следећом формулом:

$$RW^* = [RW_{SP} \cdot (t-t^*)/(T-t^*)] + [RW_{Ass} \cdot (T-t)/(T-t^*)]$$

при чему је:

RW^* = износ ризиком пондерисаних изложености за потребе обрачуна капиталних захтева за кредитни ризик и ризик смањења вредности потраживања из тачке 3. став 2. алинеје прва ове одлуке;
RW_{SP} = износ ризиком пондерисаних изложености израчунат у складу с тачком 243. ове одлуке, под претпоставком да не постоји рочна неусклађеност;
RW_{Ass} = износ ризиком пондерисаних изложености који би био израчунат под претпоставком да односне изложености нису секјуритизоване;
T = рок доспећа односних изложености изражен у годинама;

t = рок доспећа кредитне заштите изражен у годинама;
t* = 0,25.

Одељак 5.

Ризик друге уговорне стране

245. Банка је дужна да израчунава износ изложености по основу финансијских деривата који су утврђени у Прилогу 1 ове одлуке, у складу са одредбама овог одељка.

Банка може износ изложености за репо трансакције, трансакције давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе, трансакције кредитирања трговине хартијама од вредности и трансакције с дугим роком измирења, да израчунава у складу са овим одељком уместо у складу са одељком 3. ове главе.

1. Методи за израчунавање износа изложености

246. За рачунање износа изложености по основу финансијских деривата утврђених у Прилогу 1 ове одлуке, банка је дужна да користи један од метода из пододељака 2. до 5. овог одељка, на начин прописан овим пододељком.

Изузетно од става 1. ове тачке, банка не може метод оригиналне изложености из пододељка 3. овог одељка користити:

1) ако не испуњава услове из тачке 310. ст. 4. до 7. ове одлуке;
2) ако рачуна износ изложености по основу финансијских деривата утврђених у тачки 3. Прилога 1 ове одлуке.

Комбинована примена метода из пододељака 2. до 5. овог одељка дозвољена је само на нивоу банкарске групе за исту врсту трансакција, односно није дозвољена на нивоу појединачне банке, осим за трансакције из тачке 261. став 1. ове одлуке, кад банка може користити комбинацију метода текуће изложености и стандардизованог метода.

Стандардизовани метод из пододељка 4. овог одељка банка може да примењује само за израчунавање износа изложености по основу ОТС деривата и трансакција с дугим роком измирења.

Банка може, уз претходну сагласност Народне банке Србије, да израчунава износ изложености по основу финансијских деривата

утврђених у Прилогу 1, репо трансакција, трансакција давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе, трансакција кредитирања трговине хартијама од вредности и трансакције с дугим роком измирења, применом метода интерних модела у складу са пододељком 5. овог одељка.

За израчунавање изложености по основу трансакција са дугим роком измирења банка може да примењује било који од метода из пододељака 2. до 5. овог одељка, без обзира за који метод се определила у случају OTC деривата, репо трансакција, трансакција давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе и трансакција кредитирања трговине хартијама од вредности. Банка која примењује IRB приступ може, при израчунавању ризиком пондерисаних изложености по основу трансакција са дугим роком измирења, без обзира на њихову значајност, да користи пондере ризика одређене у складу са одредбама одељка 1. ове главе под условом да тако одређене пондере примењује на трајној основи на све изложености по основу ових трансакција.

247. Ако прибави кредитни дериват као интерну заштиту за изложености кредитном ризику или ризику друге уговорне стране по основу позиција из банкарске књиге, банка је дужна да износ ризиком пондерисане изложености за изложеност на коју се ова заштита примењује израчунава у складу с тач. 189. до 192. ове одлуке, односно ако има сагласност за примену IRB приступа у складу с тачком 98. или тачком 118. став 3. те одлуке. Износ изложености ризику друге уговорне стране по основу тог кредитног деривата једнак је нули, осим када банка примењује приступ из тачке 286. став 2. одредба под 8) алинеја друга ове одлуке.

Изузетно од става 1. ове тачке, банка може да одлучи да у израчунавање капиталног захтева за ризик друге уговорне стране доследно укључује све кредитне деривате који се не воде у књизи трговања, а који су прибављени као интерна заштита за изложености кредитном ризику или ризику друге уговорне стране по основу позиција из банкарске књиге, при чему ови деривати испуњавају услове из одељка 3. ове главе.

Износ изложености ризику друге уговорне стране по основу продатог CDS деривата из банкарске књиге једнак је нули ако тај дериват испуњава услове из одељка 3. ове главе и ако се за њега рачуна капитални захтев за кредитни ризик у укупном хипотетичком износу односне имовине.

248. Изложеност према другој уговорној страни представља збир изложености према тој страни израчунатих по сваком скупу за нетирање за ту страну.

За сваку другу уговорну страну, износ изложености за одређени скуп за нетирање ОТС деривата из Прилога 1 ове одлуке израчунат у складу са овим одељком је нула или збир износа изложености свих скупова за нетирање ове стране умањен за збир CVA те стране који је банка признала као обезвређење, зависно од тога који износ је већи. Банка израчунава CVA не узимајући у обзир нетирања са дуговним странама CVA које се односе на кредитни ризик банке, а искључене су из капитала у складу с тачком 12. став 1. одредба под 3) ове одлуке.

249. Ако примењује методе из пододељака 2. или 3. овог одељка, банка је дужна да успостави методологију за израчунавање хипотетичких износа за различите врсте производа и да обезбеди да тако израчунати износи одражавају одговарајућу меру односног ризика садржаног у уговору. Ако су уговорени вишеструки новчани токови, банка је дужна да прилагоди хипотетички износ узимајући у обзир ефекте ових токова на структуру ризичности уговора.

У случају трансакција са специфичним корелацијским ризиком, банка примењује одредбе тачке 278. ове одлуке.

2. Метод текуће изложености

250. Ако примењује метод текуће изложености, банка је дужна да износ изложености израчунава као збир:

1) текуће изложености по основу уговора чија је вредност позитивна, која представља текућу тржишну вредност тог уговора (за уговоре чија је вредност негативна, текућа изложеност једнака је нули) и

2) потенцијалне изложености (PFE) у периоду преосталом до датума доспећа уговорне обавезе, која се добија кад се хипотетичка вредност главнице сваког уговора на дан израчунавања помножи одговарајућим фактором конверзије из следеће табеле (Табела 21):

Табела 21.

Преостали рок доспећа	Уговори који се односе на каматне стопе	Уговори који се односе на валуте и злато	Уговори који се односе на власничке хартије од вредности	Уговори који се односе на племените метале, осим злата	Уговори који се односе на робу која није племенити метал
≤ 1 године	0%	1%	6%	7%	10%

>1 ≤ 5 година	**0,5%**	**5%**	**8%**	**7%**	**12%**
> 5 година	**1,5%**	**7,5%**	**10%**	**8%**	**15%**

Банка је дужна да за уговоре који се не могу распоредити ни у једну од пет категорија из Табеле 21. користи факторе конверзије који се примењују за категорије уговора који се односе на робу која није племенити метал, према њиховом преосталом року доспећа.

У случају уговора с вишеструким новчаним токовима, банка је дужна да факторе конверзије из Табеле 21. помножи бројем преосталих плаћања, у складу са одредбама уговора.

Ако је уговорено измирење преостале изложености на унапред утврђене датуме плаћања и елементи уговора се поново утврђују на те датуме (тржишна вредност уговора на ове датуме једнака је нули) – банка као преостали рок доспећа користи рок до првог следећег датума плаћања, односно утврђивања елемената уговора. Код уговора који се односе на каматне стопе с преосталим роком доспећа дужим од годину дана, банка је дужна да примењује фактор конверзије који није мањи од 0,5% без обзира на преостали период до поновног утврђивања елемената уговора.

За уговоре који се односе на робу која није племенити метал из Прилога 1 тачка 3. ове одлуке банка може да користи факторе конверзије из следеће табеле (Табела 22) ако на ове уговоре примењује приступ проширене лествице доспећа из тачке 381. ове одлуке.

Табела 22.

Преостали рок доспећа	**Уговори који се односе на племените метале, осим злата**	**Уговори који се односе основне метале**	**Уговори који се односе на пољопривредне производе**	**Уговори који се односе на осталу робу, укључујући енергенте**
≤ 1 године	**2%**	**2,5%**	**3%**	**4%**
>1 ≤ 5 година	**5%**	**4%**	**5%**	**6%**
> 5 година	**7,5%**	**8%**	**9%**	**10%**

3. Метод оригиналне изложености

251. Ако примењује метод оригиналне изложености, банка је дужна да износ изложености за сваки појединачни уговор израчунава као

производ хипотетичког износа главнице тог уговора и одговарајућег процента из следеће табеле (Табела 23):

Табела 23.

Уговорени рок доспећа	Уговори који се односе на каматне стопе	Уговори који се односе на валуте и злато
≤ 1 године	**0,5%**	**2,0%**
>1 ≤ 2 године	**1,0%**	**5,0%**
додатак за сваку следећу годину	**1,0%**	**3,0%**

За израчунавање износа изложености за уговоре који се односе на валуте, банка може да примењује преостали или уговорени рок доспећа.

4. Стандардизовани метод

а) Израчунавање износа изложености

252. Ако примењује стандардизовани метод, банка је дужна да износ изложености утврђује посебно за сваки скуп за нетирање, у складу са следећом формулом:

$$\text{износ изложености} = \beta \times \max\left(\text{CMV} - \text{CMC}; \sum_{J}\left|\sum_{i}\text{RPT}_{ij} - \sum_{l}\text{RPC}_{lj}\right| \times \text{CCRM}_{j}\right),$$

где је:

CMV= текућа тржишна вредност портфолија трансакција у оквиру једног скупа за нетирање с другом уговорном страном (у бруто износу, без коришћења средства обезбеђења), при чему је:

$$CMV = \sum_{i} CMV_i \ ,$$

где је:

CMV$_i$= текућа тржишна вредност трансакције *i*,
CMC = текућа тржишна вредност средства обезбеђења додељеног скупу за нетирање:

$$CMC = \sum_{l} CMC_l \ ,$$

где је:

CMC$_l$ =текућа тржишна вредност средства обезбеђења *l*;

i = индекс трансакције *i*;
l = индекс средства обезбеђења *l*;
j = индекс појединачног скупа заштите (скупови заштите одговарају факторима ризика с којима се може нетирати ризична позиција са супротним предзнаком ради утврђивања нето ризичне позиције на којој се заснива израчунавање износа изложености);
RPT_{ij} = ризична позиција која произлази из трансакције *i* ради израчунавања нето ризичне позиције скупа заштите *j*;
RPC_{lj} = ризична позиција која произлази из средства обезбеђења *l* ради израчунавања нето ризичне позиције скупа заштите *j*;
$CCRM_j$ = мултипликатор ризика друге уговорне стране за скуп заштите *j,* утврђен у табели 25. ове одлуке;
β = 1,4.

Ради израчунавања износа изложености применом стандардизованог метода, средство обезбеђења које је примљено од друге уговорне стране има позитиван предзнак, а средство обезбеђења које је дато тој страни – негативан. Средство обезбеђења сматра се подобним само ако испуњава услове прописане тач. 139. до 142. и тачком 286. став 2. одредба под 4) ове одлуке. Каматни ризик који произлази из новчане стране трансакције с преосталим роком доспећа краћим од годину дана може се искључити из обрачуна. Банка може трансакције с две новчане стране које су изражене у истој валути да третира као јединствену трансакцију и да на њу примењује исти третман као и на појединачне новчане трансакције.

б) Трансакције са линеарним профилом ризика

253. Банка је дужна да трансакције које имају линеарни профил ризика укључи у ризичне позиције на следећи начин :

1) трансакције чији је односни инструмент власничка хартија од вредности (укључујући и берзански индекс), злато, други племенити метал или друга роба, укључују се у ризичну позицију према односном инструменту и у ризичну позицију за каматни ризик новчане стране трансакције;
2) трансакције чији је односни инструмент дужничка хартија од вредности, укључују се у ризичну позицију према односном инструменту и у ризичну позицију за каматни ризик новчане стране трансакције;
3) трансакције у чијој је основи новчана размена између две уговорне стране (укључујући и валутне форвард уговоре) банка је дужна да третира као ризичну позицију за каматни ризик сваку новчану страну трансакције;

4) ако је новчана страна трансакција из одредаба под 1), 2) или 3) овог става изражена у страној валути, укључује се и у ризичну позицију за девизни ризик у тој валути.

Вредност ризичне позиције једнака је ефективној хипотетичкој вредности, која представља производ тржишне вредности и броја односних финансијских инструмента (односно количине ако је односни инструмент роба), израженој у домаћој валути. Вредност ове ризичне позиције не укључује дужничке хартије од вредности.

Вредност ризичне позиције за дужничке хартије од вредности и новчане стране трансакција израчунава се као производ ефективне хипотетичке вредности преосталог бруто износа дуга и модификованог трајања дужничког инструмента или новчане стране трансакције у динарима.

Вредност ризичне позиције CDS деривата једнака је производу хипотетичке вредности референтне дужничке хартије од вредности и преосталог рока доспећа овог деривата.

в) Трансакције са нелинеарним профилом ризика

254. Банка је дужна да утврђује вредност ризичне позиције за трансакције у облику OTC деривата, укључујући опције и своп опције, с нелинеарним профилом ризика у складу са следећим:

1) ако односни инструмент није дужничка хартија од вредности или новчана страна трансакције – као делта еквивалент хипотетичке вредности односног финансијског инструмента;

2) ако је односни инструмент дужничка хартија од вредности или новчана страна трансакције – као производ делта еквивалента ефективне хипотетичке вредности овог деривата или новчане стране трансакције и модификованог трајања дужничке хартије од вредности, односно новчане стране трансакције.

г) Третман средстава обезбеђења

255. При израчунавању вредности ризичне позиције, средство обезбеђења које је банка примила од друге уговорне стране сматра се доспелим потраживањем (дуга позиција) насталим по основу уговора о финансијском деривату, док се средство обезбеђења које је банка дала другој уговорној страни сматра доспелом обавезом (кратка позиција) према другој уговорној страни насталом по основу тог уговора.

д) Израчунавање вредности ризичне позиције

256. Банка је дужна да за све финансијске инструменте утврђује вредност и предзнак ризичне позиције на следећи начин:

1) за све финансијске инструменте, осим дужничких хартија од вредности, вредност ризичне позиције једнака је њиховој ефективној хипотетичкој вредности или делта еквиваленту хипотетичке вредности:

$$\text{вредност ризичне позиције} = \mathbf{p}_{\mathbf{ref}} \frac{\partial \mathbf{V}}{\partial \mathbf{p}},$$

где је:

p_{ref} = цена односне имовине изражена у валути те имовине (референтна валута);
V = вредност финансијског инструмента (у случају опције – то је цена опције, а у случају трансакције с линеарним профилом ризика – то је вредност односног инструмента);
p = цена односне имовине изражена у истој валути као V;

2) за финансијске инструменте који у основи имају дужничку хартију од вредности и новчане стране сваке трансакције – вредност ризичне позиције једнака је производу ефективне хипотетичке вредности и модификованог трајања или производу делта еквивалента хипотетичке вредности и модификованог трајања:

$$\frac{\partial \mathbf{V}}{\partial \mathbf{r}},$$

где је:

V = вредност финансијског инструмента (у случају опције – то је цена опције, а у случају трансакције с линеарним профилом ризика – то је вредност односног инструмента или новчане стране трансакције);
r = каматна стопа.

Ако је вредност V изражена у валути различитој од референтне валуте, банка је дужна да вредност финансијског деривата изрази у референтној валути применом одговарајућег девизног курса.

257. Банка је дужна да ризичне позиције распореди у одговарајуће скупове за заштиту и да за сваки скуп рачуна нето ризичну позицију. Нето ризична позиција једнака је апсолутној вредности збира свих појединачних ризичних позиција (насталих по основу трансакција и

средстава обезбеђења у појединачном скупу за нетирање) у сваком скупу за заштиту и израчунава се на следећи начин:

$$\text{нето ризична позиција} = \left| \sum_{i} \mathbf{RPT}_{ij} - \sum_{l} \mathbf{RPC}_{lj} \right| .$$

ђ) Ризичне позиције за каматни ризик

258. Ризичне позиције које су настале по основу новчаних депозита примљених од друге уговорне стране као средство обезбеђења, по основу новчаних страна трансакције или односних дужничких хартија од вредности којима се, у складу с табелом 30. из тачке 335. ове одлуке, додељује пондер ризика 1,60% или мањи – банка је дужна да распореди у један од скупова за заштиту за сваку валуту у складу са следећом табелом (Табела 24):

Табела 24.

Референтна каматна стопа/ Преостала рочност	**Референтна каматна стопа државних обвезница**	**Остале референтне каматне стопе**
≤ 1 године	Скуп за заштиту (≤1,Д)	Скуп за заштиту (≤1,О)
>1 ≤ 5 година	Скуп за заштиту (>1≤5,Д)	Скуп за заштиту (>1≤5,О)
> 5 година	Скуп за заштиту (>5, Д)	Скуп за заштиту (>5, О)

У случају ризичних позиција за каматни ризик по основу односних дужничких инструмената или новчане стране трансакције чија је каматна стопа одређена на основу преовлађујуће тржишне референтне каматне стопе, преостала рочност обухвата период до следећег утврђивања каматне стопе, а у свим осталим случајевима то је преостали период до доспећа односног дужничког инструмента или, у случају новчане стране трансакције, преостали период до доспећа трансакције.

е) Скупови за заштиту

259. Банка је дужна да за сваког издаваоца односног дужничког инструмента CDS деривата успостави посебан скуп за заштиту. CDS дериват са n-тим неизмирењем обавезе у скупу изложености третира се на следећи начин:

– вредност ризичне позиције у односном дужничком инструменту из скупа односне имовине CDS деривата са n-тим неизмирењем обавезе, једнака је производу ефективне хипотетичке вредности односног дужничког инструмента и модификованог трајања CDS деривата, у складу са променом кредитне марже односног дужничког инструмента;

– за сваки референтни дужнички инструмент из односног скупа имовине CDS деривата успостављен је посебан скуп за заштиту, при чему се ризичне позиције које произилазе из различитих CDS деривата са n-тим неизмирењем обавезе не укључују у исти скуп за заштиту;

– мултипликатор ризика друге уговорне стране (CCRM) износи 0,3% ако је референтном дужничком инструменту додељен кредитни рејтинг подобне агенције за рејтинг који одговара нивоу кредитног квалитета од 1 до 3, односно 0,6% за остале дужничке инструменте.

Банка је дужна да ризичне позиције за каматни ризик по основу односних новчаних депозита депонованих као средство обезбеђења код друге уговорне стране која нема неизмирених дужничких обавеза са ниском специфичним ценовним ризиком или по основу дужничких инструмената којима се, у складу с табелом 30. из тачке 335. ове одлуке, додељује пондер ризика већи од 1,60% – распореди у посебне скупове за заштиту за сваког њиховог издаваоца.

Банка је дужна да ризичне позиције настале по основу новчане стране трансакције која има сличне карактеристике као односна дужничка хартија од вредности – распореди у посебне скупове за заштиту за сваког њиховог издаваоца.

Банка може ризичне позиције по основу дужничких хартија од вредности из ст. 1, 2. и 3. ове тачке да распореди у исти скуп за заштиту.

Банка је дужна да ризичне позиције по основу односних финансијских инструмената, осим дужничких хартија од вредности, распореди у исти појединачни скуп за заштиту само ако су ови инструменти исти или слични, а у осталим случајевима дужна је да их распореди у посебне скупове за заштиту. Сличност финансијских инструмената утврђује се на следећи начин:

1) за власничке хартије од вредности − ако их је емитовао исти издавалац (индекс власничких хартија од вредности третира се као посебан издавалац);

2) за племените метале − ако се односе на исти метал (индекс племенитих метала третира се као посебан племенити метал);

3) за електричну енергију − ако се уговорене испоруке односе на исте временске интервале највише или најмање употребе у оквиру било ког периода од 24 сата;

4) за робу − ако се односи на исту робу (робни индекс третира се као посебна роба).

260. Мултипликатори ризика друге уговорне стране (CCRM) за различите категорије скупова за заштиту утврђени су у Табели 25:

Табела 25.

	Категорије скупова за заштиту	CCRM
1.	Каматне стопе	0,2%
2.	Каматне стопе за ризичне позиције по основу односне дужничке хартије од вредности за CDS дериват, којима се, у складу с Табелом 30, додељује пондер ризика 1,60% или мањи	0,3%
3.	Каматне стопе за ризичне позиције по основу дужничке хартије од вредности или референтног дужничког инструмента којима се, у складу с Табелом 30 додељује пондер ризика већи од 1,60%	0,6%
4.	Девизни курс	2,5%
5.	Електрична енергија	4%
6.	Злато	5%
7.	Власничка улагања	7%
8.	Племенити метали (осим злата)	8,5%
9.	Остала роба (осим племенитих метала и електричне енергије)	10%
10.	Односни инструменти за OTC деривате који се не могу распоредити ни у једну од наведених категорија	10%

Банка је дужна да односне инструменте за OTC деривате из категорије 10. у Табели 25. распореди у појединачне скупове за заштиту за сваку категорију односног инструмента.

261. У случају трансакција с нелинеарним профилом ризика, новчаних страна трансакције или трансакција с дужничким хартијама од вредности као односним инструментом, за које банка не може да утврди делта еквивалент хипотетичке вредности или модификовано трајање применом интерног модела за тржишне ризике за чије коришћење има сагласност из тачке 310. ове одлуке – Народна банка Србије ће утврдити процену износа ризичне позиције и CCRM, односно наложити банци примену метода текуће изложености, без могућности нетирања (банка је дужна да износ изложености рачуна као да свака појединачна трансакција чини посебан скуп за нетирање).

Банка је дужна да успостави процедуре којима пре него што се одређена трансакција укључи у скуп заштите проверава да ли је та трансакција обухваћена уговором о нетирању који испуњава услове утврђене у пододељку 6. овог одељка.

Ако банка користи средство обезбеђења ради ублажавања ризика друге уговорне стране, дужна је да успостави одговарајуће процедуре којима се, пре укључивања ефеката заштите у обрачун,

потврђује да средство обезбеђења испуњава услове утврђене одредбама одељка 3. ове главе.

5. Метод интерног модела

а) Сагласност Народне банке Србије за примену метода интерног модела

262. Банка може користити метод интерног модела за израчунавање износа изложености (EPE модел) по основу финансијских деривата из Прилога 1 ове одлуке, репо трансакција, трансакција давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе, трансакција кредитирања трговине хартијама од вредности и трансакција с дугим роком измирења, само уз претходну сагласност Народне банке Србије.

Банка није дужна да примењује овај метод на изложености које нису материјално значајне по величини и нивоу ризика. На те изложености банка примењује неки од метода из овог одељка, уз испуњеност услова прописаних за примену тог метода.

Банка може, уз сагласност из става 1. ове тачке, да поступно уводи метод интерног модела по различитим врстама трансакција при чему, ради израчунавања износа изложености, може примењивати метод текуће изложености или стандардизовани метод за одређене врсте трансакција у складу с том сагласношћу.

Ако није добила сагласност из става 1. ове тачке за примену метода интерног модела за израчунавање износа изложености по основу OTC деривата и трансакција с дугим роком измирења, банка је дужна да на те изложености примењује метод текуће изложености или стандардизовани метод. Комбинована примена ових метода је дозвољена само на нивоу банкарске групе, односно није дозвољена на нивоу појединачне банке, осим за трансакције из тачке 261. став 1. ове одлуке.

263. Народна банка Србије може банци дати сагласност за примену метода интерног модела за израчунавање износа изложености из тачке 262. став 1. ове одлуке ако су испуњени услови из овог пододељка.

При подношењу захтева за добијање сагласности из става 1. ове тачке, банка је дужна да Народној банци Србије достави:

– списак врста трансакција за које банка намерава да користи метод интерног модела, план поступног увођења тог метода (ако банка намерава поступно увођење) и опште податке о моделу;
– документацију о испуњености услова из овог пододељка.

При давању сагласности из става 1. ове тачке, Народна банка Србије утврђује и рок за увођење метода интерног модела, односно рокове за поступно увођење тог метода. Ако банка није у могућности да уведе овај метод у утврђеним роковима, дужна је да без одлагања поднесе захтев за њихово продужење.

Након добијене сагласности из става 1. ове тачке, банка може да поднесе захтев за добијање сагласности за прелазак на метод текуће изложености или стандардизовани метод под условом да је уз тај захтев доставила и одговарајућу документацију којом се доказује да постоје оправдани разлози за коришћење ових метода. Након добијања сагласности за прелазак на други метод, претходно добијена сагласност за примену метода интерног модела престаје да важи.

Ако након добијене сагласности из става 1. ове тачке, банка више не испуњава услове из тог става, дужна је да о томе обавести Народну банку Србије без одлагања и достави јој план о усклађивању са овим условима у одговарајућем року или доказ да последице неиспуњавања тих услова нису материјално значајне. Ако је банка доставила план из овог става, дужна је да Народну банку Србије без одлагања обавести о томе да се ускладила са условима из тог става у року из овог плана.

264. Народна банка Србије може укинути сагласност из тачке 263. став 1. ове одлуке ако утврди да банка не испуњава услове из овог пододељка, а последице тог неиспуњавања су материјално значајне, ако банка није доставила план из става 5. те тачке, ако је доставила неадекватан план или ако не поступа по достављеном плану.

Ако је Народна банка Србије укинула сагласност из става 1. ове тачке, банка је дужна да за израчунавање изложености ризику друге уговорне стране примењује метод текуће изложености или стандардизовани метод.

б) Услови за израчунавање износа изложености

265. Банка је дужна да израчунава износ изложености за сваки појединачни скуп за нетирање. Интерним моделом који банка користи за израчунавање износа изложености обезбеђује се:

1) прецизно дефинисање расподеле вероватноће промена тржишних вредности скупа за нетирање које су последица промена тржишних фактора (нпр. каматне стопе, девизни курс);

2) израчунавање износа изложености за скуп за нетирање на сваки предвиђени датум у будућности на основу промена тржишних фактора.

За трансакције покривене маргином, интерни модел за средства обезбеђења мора да испуњава квантитативне и квалитативне услове и услове који се односе на податке прописане овим пододељком. Банка може у своје процене расподеле вероватноће промена тржишних вредности скупа за нетирање укључити подобна финансијска средства обезбеђења у складу с тач. 139. до 142. и тачком 286. став 2. одредбе под 3) и 4) ове одлуке.

266. Капитални захтев за ризик друге уговорне стране за изложености на које банка примењује метод интерних модела једнак је једном од два следећа износа, зависно од тога који износ је већи:

1) капиталног захтева за ове изложености израчунатог на основу ефективне EPE вредности добијене применом постојећих тржишних података или

2) капиталног захтева за те изложености израчунатог на основу ефективне EPE вредности добијене применом доследно утврђених услова стреса за све изложености ризику друге уговорне стране на које се примењује метод интерних модела.

267. Износ изложености, осим за изложености специфичном корелацијском ризику на које се примењује тачка 278. ст. 3. и 4. ове одлуке, израчунава се као производ α параметра и ефективне EPE вредности у складу са следећом формулом:

износ изложености = α × ефективна EPE,

где је α = 1,4.

Народна банка Србије може у поступку контроле бонитета и законитости пословања банке одредити тој банци примену параметра α већег од 1,4.

Ефективна EPE вредност израчунава се проценом очекиване изложености (EEt) која представља просечну изложеност на будући датум t, при чему је просечна изложеност израчуната на основу могућих будућих вредности релевантних фактора тржишног ризика. Интерним моделом процењује се EE вредност за низ будућих датума (t_1, t_2, t_3 итд).

Ефективна EE вредност на одређени дан израчунава се у складу са следећом формулом:

$$\text{ефективна } EEt_k = \max(\text{ефективна } EEt_{k-1}; EEt_k),$$

при чему се t_0 означава као текући датум, а ефективна EEt_0 једнака је текућој изложености.

Ефективна EPE вредност једнака је просеку ефективних EE вредности израчунатих за наредну годину. Ако све трансакције у скупу за нетирање доспевају у року краћем од годину дана, EPE вредност је просек свих EE вредности за период једнак року доспећа трансакције из скупа за нетирање која има најдужи преостали рок доспећа. Ефективна EPE вредност једнака је пондерисаном просеку ефективних EE вредности:

$$\text{ефективна EPE} = \sum_{k=1}^{\min(1\text{ година; рок доспећа})} \text{ефективна } EEt_k \times \Delta t_k ,$$

при чему пондер $\Delta t_k = t_k - t_{k-1}$ представља период између будућих датума на које се израчунава изложеност, а примењује се када периоди између датума на које се рачуна изложеност нису једнаки.

Банка је дужна да очекивану изложеност (EE) или врхунац изложености израчунава на основу расподеле изложености која садржи могућа одступања од нормалне расподеле.

Банка може вредност изложености да израчунава на опрезнији начин тако да је резултат већи од износа изложености израчунатог у складу са ставом 1. ове тачке.

268. Изузетно од тачке 267. став 1. ове одлуке, Народна банка Србије може банци дати сагласност за коришћење сопствених процена параметра α с доњим лимитом од 1,2, при чему је овај параметар једнак односу интерног капитала добијеног свеобухватном симулацијом изложености ризику друге уговорне стране и интерног капитала заснованог на EPE вредности. За израчунавање интерног капитала заснованог на EPE вредности – као EPE вредност користи се утврђени ненаплаћени износ од друге уговорне стране.

Банка је дужна да обезбеди да се елементи параметра α рачунају доследно у складу са методологијом за моделирање, карактеристикама овог параметра и структуром портфолија.

Приступ који банка користи за сопствене процене параметра α мора бити заснован на приступу који се користи за процену интерног

капитала, документован на одговарајући начин и предмет независне провере и процене. Банка је дужна да врши проверу ових процена најмање једном у три месеца, односно чешће ако се структура портфолија мења у току времена.

Банка је дужна да процењује ризик модела коме је изложена, нарочито по основу погрешних претпоставки модела коришћеног за симулацију изложености ризику друге уговорне стране.

При подношењу захтева за добијање ове сагласности банка је дужна да достави документацију којом доказује да интерни капитал добијен симулацијом из става 4. ове тачке обухвата материјално значајне изворе стохастичких зависности расподеле тржишних вредности трансакција или портфолија трансакција између свих уговорних страна. Сопствене процене параметра α морају да узимају у обзир диверсификованост портфолија.

Народна банка Србије може укинути сагласност из става 1. ове тачке ако банка више не испуњава услове из ст. 1. до 4. те тачке.

269. Банка је дужна да корелације и волатилност фактора тржишног ризика које користи у симулацијама заједничким за тржишни и кредитни ризик прилагоди на основу фактора кредитног ризика, како би одражавали потенцијална повећања у условима рецесије у економији.

в) Услови за израчунавање износа изложености скупова за заштиту по основу трансакција покривених маргином

270. Ако је скуп за нетирање предмет споразума о маргини и дневног вредновања по текућој тржишној вредности, банка може да користи једну од следећих вредности за EPE вредност:

1) ефективну EPE вредност, без узимања у обзир средстава обезбеђења које се држи или је дато по основу споразума о маргини, независно од дневног вредновања и утврђивања покрића маргином или од текуће изложености;

2) додатак који одражава потенцијално повећање изложености у току периода ризика маргине увећан за већи од следећа два износа:

– текуће изложености, укључујући средства обезбеђења која се држе или су дата, осим активираних или спорних средстава обезбеђења,

– највеће нето изложености, укључујући средство обезбеђења по основу споразума о маргини која не доводи до плаћања по основу средства обезбеђења, при чему овај износ узима у обзир све применљиве прагове, најнижи износ маргине који ће се разменити

између уговорних страна и иницијалне маргине по основу споразума о маргини;

3) ЕЕ вредност, израчунату применом интерног ЕРЕ модела коју банка употребљава директно у формули из тачке 267. став 4. ове одлуке, ако банка за то има сагласност Народне банке Србије.

Народна банка Србије даје сагласност из става 1. одредба под 3) ове тачке, ако се овим моделом при процени ЕЕ вредности узимају у обзир ефекти маргине.

Банка израчунава додатак из става 1. одредба под 2) ове тачке као очекивану позитивну промену текуће тржишне вредности трансакције утврђену на дневном нивоу током периода ризика маргине. Промене вредности средстава обезбеђења банка је дужна да рачуна коришћењем прописаних фактора волатилности у складу са одељком 3. пододељак 3. ове главе или сопствених процена фактора волатилности за сложени метод, при чему се полази од претпоставке да током периода ризика маргине нема плаћања по основу средстава обезбеђења. Као минимални период ризика маргине користи се период из тачке 271. ове одлуке.

271. У случају трансакција за које се дневно утврђује текућа изложеност и примењује дневно одмеравање маргине, периодом ризика маргине сматра се време од најмање:

– пет радних дана за скупове за нетирање који се састоје искључиво од репо трансакција, трансакција давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе и трансакције кредитирања трговине хартијама од вредности,

– десет радних дана за све остале скупове за нетирање.

Изузетно од става 1. ове тачке за све скупове за нетирање:

– код којих број трговања у било ком тренутку у току квартала прелази 5.000, период ризика маргине у наредном кварталу не може бити краћи од 20 радних дана, при чему се ово изузеће не примењује на изложености по основу трговања банке или

– који садрже једну или више трансакција трговања са неликвидним средством обезбеђења или ОТС дериватом који није лако заменљив (што подразумева одсуство активног тржишта у стресним условима на којем би друга уговорна страна могла у року од највише два дана добити више котација цене које не би утицале на тржиште нити би одражавале дисконт за средство обезбеђења, односно премију за ОТС дериват), период ризика маргине не може бити краћи од 20 радних дана.

За потребе става 2. ове тачке, банка је дужна да утврди да ли постоји концентрација трансакција трговања или хартија од вредности према другој уговорној страни, као и могућност да, у случају изласка те уговорне стране са тржишта, надокнади те трансакције или хартије од вредности.

Ако је банка била укључена у више од два позива за плаћање маргине за појединачан скуп за нетирање који су били спорни у последња два квартала, а ови позиви су трајали дуже од применљивог периода ризика маргине из ст. 1. и 2. ове тачке, банка је дужна да за овај скуп за нетирање примењује период ризика маргине који је најмање два пута дужи од овог периода у наредна два квартала.

Када период поновног одређивања маргине износи N дана, период ризика маргине се утврђује као применљиви период ризика маргине из ст. 1. и 2. ове тачке (F) увећан за N-1 дан, односно као:

период ризика маргине = F + N - 1

272. Ако интерни модел укључује ефекат покрића маргином на промене тржишне вредности скупа за нетирање, банка приликом израчунавања износа изложености за трансакције са ОТС дериватима и трансакције финансирања хартијама од вредности, моделира средства обезбеђења заједно са изложеношћу, осим у случају готовинских депозита који су у истој валути као изложеност.

Ако није није у могућности да моделира средства обезбеђења заједно са изложеношћу, банка не може признати у израчунавању износа изложености за ОТС деривате и трансакције финансирања хартијама од вредности ефекте средства обезбеђења (изузев готовинских депозита који су у истој валути као изложеност), осим у случајевима када, уз сагласност Народне банке Србије, примењује сопствене процене фактора волатилности или прописане факторе волатилности у складу са одељком 3. ове главе.

Банка у својим моделима не може признати ефекте смањења изложености ако уговор о средству обезбеђења садржи одредбе које уместо наплате захтевају прихватање средства обезбеђења услед погоршања кредитне способности друге уговорне стране.

г) Услови за управљање ризиком друге уговорне стране

273. Банка је дужна да успостави одговарајући систем за управљање ризиком друге уговорне стране који обухвата унутрашње акте којима се уређује управљање ризиком друге уговорне стране и

процедуре којима се обезбеђује одговарајућа примена ових аката. Та акта треба да буду јасна и поуздана, примењена у целости и да документују цео процес управљања овим ризиком, при чему морају да обухвате и објашњење емпиријских техника коришћених за мерење изложености том ризику.

Банка је дужна да унутрашњим актима којима се уређује управљање ризиком друге уговорне стране обухвати повезаност ризика друге уговорне стране с другим ризицима (тржишним, оперативним, правним, као и ризиком ликвидности). Системом за управљање ризиком друге уговорне стране обезбеђује се да банка:

1) пре уговарања трансакција с другом уговорном страном провери кредитну способност те стране;
2) процењује своју изложеност ризику измирења, као и кредитном ризику пре измирења;
3) да ризицима из одредаба под 1) и 2) овог става управља свеобухватно и доследно на нивоу једне уговорне стране у трансакцији – обједињавањем изложености ризику друге уговорне стране с другим изложеностима кредитном ризику, као и на нивоу банке.

Банка је дужна да обезбеди да њен систем управљања ризиком друге уговорне стране обухвати повезаност са ризиком ликвидности, а нарочито:

1) потенцијално плаћање маргине услед промена варијабилне или друге врсте маргине (као што је иницијална маргина) у стресним условима на тржишту;
2) потенцијално враћање вишка средстава обезбеђења који је положила друга уговорна страна;
3) последице потенцијалног погоршања кредитног рејтинга банке.

Банка је дужна да обезбеди да су врста и период поновне употребе средства обезбеђења у складу са њеним потребама за ликвидношћу и да не угрожавају њену способност да благовремено положи или изврши повраћај средства обезбеђења.

Органи управљања банке дужни су да, у складу са својим делокругом, учествују у процесу контроле ризика друге уговорне стране, као и да обезбеде успостављање одговарајуће организационе структуре која омогућава управљање овим ризиком. Чланови извршног одбора банке имају увид у претпоставке и ограничења интерног модела и њихов утицај на поузданост његових резултата, као и увид у утицаје тржишног окружења и пословне праксе на овај модел.

Дневни извештаји о изложености банке ризику друге уговорне стране из тачке 274. став 3. алинеја друга ове одлуке достављају се члановима органа управљања банке који има овлашћења за ограничавање и смањивање потенцијалне изложености банке по основу трансакција с којима су се сагласили запослени овлашћени за одобравање пласмана или запослени овлашћени за уговарање тржишних трансакција, као и за ограничавање и смањивање укупне изложености банке овом ризику.

Банка је дужна да при управљању ризиком друге уговорне стране врши усклађивање са интерним лимитима кредитног ризика и тржишних ризика. Ови лимити повезани су с моделом за мерење ризика банке на континуиран начин, који је разумљив запосленима одговорним за одобравање пласмана и за уговарање тржишних трансакција, као и вишем руководству. Банка је дужна да успостави процес извештавања руководства о прекорачењу лимита ризика.

Мерење изложености банке ризику друге уговорне стране обухвата мерење искоришћености оквирних кредита на дневној основи и у току дана. Банка је дужна да текућу изложеност мери пре и након коришћења ефеката средстава обезбеђења, те да израчунава и прати врхунац изложености или потенцијалну изложеност (PFE) како на нивоу портфолија тако и на нивоу друге уговорне стране, с тим што самостално одлучује о коришћеном интервалу поверења. Банка је дужна да прати велике изложености, као и концентрацију изложености по групама повезаних лица, делатностима, тржиштима и осталим значајним критеријумима.

Банка је дужна да редовно, као саставни део управљања ризиком друге уговорне стране, спроводи стрес тестирање засновано на строгим претпоставкама, чије резултате извршни одбор периодично анализира и дужан је да их укључи у политике и лимите за ризик друге уговорне стране. Ако стрес тест укаже на слабости по основу овог ризика у одређеним ситуацијама, банка је дужна да без одлагања предузме одговарајуће мере за адекватно управљање тим ризиком и спречавање нових слабости.

д) Услови за организациону структуру управљања ризиком друге уговорне стране

274. Банка је дужна да образује организациону јединицу у чијем је делокругу контрола ризика друге уговорне стране и организациону јединицу у чијем је делокругу управљање средствима обезбеђења у складу са овом тачком.

Пословање организационе јединице у чијем је делокругу контрола ризика друге уговорне стране саставни је део процеса свакодневног управљања кредитним ризиком банке, а резултати њеног рада су саставни део процеса планирања, праћења и контроле профила кредитног ризика банке, као и целокупног ризичног профила банке. Ова организациона јединица је независна од организационе јединице/јединица у банци у чијем је делокругу преузимање ризика друге уговорне стране, а непосредно извештава извршни одбор банке. Банка је дужна да за рад у тој организационој јединици обезбеди адекватан број запослених одговарајуће стручности и професионалног искуства.

Организациона јединица у чијем је делокругу контрола ризика друге уговорне стране је одговорна за спровођење следећих активности:

– оперативно успостављање система управљања ризиком друге уговорне стране, укључујући почетну и наредне валидације модела;
– израду и анализу дневних извештаја о резултатима модела за мерење ризика банке, при чему ова анализа укључује и процену односа између износа изложености и утврђених лимита трговања;
– контролу исправности улазних података, израду и анализу извештаја о резултатима модела за мерење ризика банке, укључујући и процену односа између износа изложености и утврђених лимита трговања.

Организациона јединица у чијем је делокругу управљање средствима обезбеђења спроводи следеће активности:

1) израчунава и упућује позиве за маргину, управља спорним позивима за плаћање маргине и сачињава дневне извештаје о иницијалним и варијабилним маргинама;
2) контролише свеобухватност података који се користе за упућивање позива за плаћање маргине и обезбеђује доследност и континуирану усклађеност података са релевантним изворима података банке;
3) прати обим поновног коришћења средстава обезбеђења и све промене права које банка има по основу средства обезбеђења које је положила;
4) извештава руководство о врстама средстава обезбеђења која се поновно користе, као и о условима поновног коришћења, укључујући врсту инструмената, кредитни квалитет и доспеће;
5) прати концентрације по појединачним врстама средстава обезбеђења које је банка примила;

6) редовно, а најмање једном у три месеца, извештава извршни одбор о управљању средствима обезбеђења, а нарочито о врстама примљених средстава обезбеђења, датуму, износу и року доспећа средства обезбеђења, као и о узроцима спорних позива за плаћање маргине, при чему ово извештавање садржи и трендове ових података.

Извршни одбор банке је дужан да обезбеди да организациона јединица у чијем делокругу је управљање средствима обезбеђења има довољно ресурса за обављање оперативних послова на одговарајућем нивоу, пре свега у смислу благовременог и прецизног управљања позивима за уплату/плаћање маргине. Извршни одбор банке дужан је да обезбеди да ова јединица има довољно запослених одговарајуће стручности и професионалног искуства који могу благовремено да обраде све позиве, укључујући и оне који су спорни, чак и у ванредним условима на тржишту, како би банка могла да ограничи број значајних спорних позива насталих услед великог обима трговања.

ђ) Услови за проверу управљања ризиком друге уговорне стране

275. Банка је дужна да спроводи проверу процеса управљања ризиком друге уговорне стране у процесу унутрашње ревизије, која обухвата и проверу активности организационих јединица у чијем су делокругу контрола процеса управљања ризиком друге уговорне стране, односно управљање средствима обезбеђења. Ова провера се спроводи редовно, а најмање једном годишње, и обухвата нарочито проверу:

1) адекватности документације која се односи на процес управљања ризиком друге уговорне стране;
2) организације рада у организационој јединици задуженој за контролу ризика из тачке 274. став 2. ове одлуке;
3) организације рада у организационој јединици задуженој за управљање средствима обезбеђења из тачке 274. став 4. ове одлуке;
4) укључивања мерења изложености ризику друге уговорне стране у свакодневно управљање ризицима;
5) процеса избора модела и система за вредновање изложености које користе запослени у банци одговорни за уговарање тржишних трансакција, односно за књиговодствену евиденцију уговорених трансакција;
6) валидације сваке значајне промене у процесу мерења ризика друге уговорне стране;
7) ризика друге уговорне стране обухваћеног моделом за мерење ризика;
8) целовитости и поузданости система извештавања руководства;

9) тачности и потпуности података који се односе на ризик друге уговорне стране;

10) адекватности укључивања уговорних и других правних услова у вези са средством обезбеђења и споразумима за нетирање у мерењу износа изложености;

11) потврђивања доследности, благовремености и поузданости извора података на којима су засновани интерни модели, укључујући и независност тих извора;

12) тачности и адекватности претпоставки које се односе на волатилност и корелације;

13) тачности вредновања и трансформације ризика;

14) провере тачности резултата модела кроз учестало спровођење процеса *back* тестирања у складу с тачком 280. став 1. одредбе под 2), 3), 4) и 5) ове одлуке;

15) усклађености пословања организационих јединица задужених за контролу ризика и за управљање средствима обезбеђења са релевантним регулаторним захтевима.

е) Услови за тест коришћења

276. Банка је дужна да расподелу вероватноће изложености која је резултат интерног модела за обрачун ефективне EPE вредности укључи у свакодневни процес управљања ризиком друге уговорне стране и да, при одобравању пласмана, управљању овим ризиком, интерној расподели капитала и управљању пословањем банке, кључни значај додели резултатима интерног модела.

Банка је дужна да докаже да има искуства у примени метода интерног EPE модела и да је, најмање годину дана пре подношења захтева за добијање сагласности Народне банке Србије за примену овог модела тај модел, који је усклађен са условима за примену из овог пододељка, користила за израчунавање расподеле вероватноће изложености при обрачуну EPE вредности.

Банка је дужна да модел који користи за израчунавање расподеле вероватноће изложености ризику друге уговорне стране укључи у процес управљања тим ризиком. Овај процес мора да обухвати и мерење искоришћености оквирних кредита (обједињавањем изложености ризику друге уговорне стране с другим изложеностима кредитном ризику), као и интерну расподелу капитала.

Поред израчунавања EPE вредности, банка је дужна да мерење и управљање текућим изложеностима, ако је могуће, врши на бруто и нето основи у односу на средство обезбеђења. Коришћење овог модела може се оценити као адекватно ако банка примењује и друге

начине за мерење ризика друге уговорне стране (као што су највиша изложеност или потенцијална изложеност – PFE) засноване на расподели вероватноће изложености која се израчунава применом EPE модела.

Банка је дужна да дневно процењује EE вредности, осим ако је Народној банци Србије претходно доставила обавештење и документацију којом доказује да изложеност ризику друге уговорне стране не захтева дневно израчунавање. Банка је дужна да EE вредност израчунава у периоду који адекватно одражава временску структуру будућих новчаних токова и доспећа трансакција, у складу с материјалним значајем и структуром изложености.

Банка је дужна да мери, прати и контролише изложености у току целог периода трајања свих трансакција у скупу за нетирање (а не само за период од годину дана), као и да успостави процедуре за управљање ризиком друге уговорне стране када је изложеност дужа од годину дана. Очекивано повећање изложености укључује се у модел израчунавања интерног капитала банке.

ж) Услови за стрес тестирање

277. Банка је дужна да успостави свеобухватан и поуздан процес стрес тестирања ризика друге уговорне стране, који укључује и стрес тестирање за потребе процеса интерне процене адекватности капитала за покриће изложености по основу овог ризика. Стрес тестирање обухвата и идентификацију потенцијалних догађаја или будућих промена економских услова који могу неповољно утицати на изложеност банке кредитном ризику, као и процену способности банке да се прилагоди таквим променама.

Резултати стрес тестова упоређују се са лимитима ризика и банка је дужна да их узима у обзир у процесу процене и одржавања интерног капитала на одговарајућем нивоу.

Стрес тестирање обухвата све изложености по основу трговања и укупне изложености, за све изворе ризика друге уговорне стране, посматрано према појединачним другим уговорним странама у довољно дугом периоду. Ради идентификовања и, где је потребно, смањења изражених концентрација појединачних ризика, банка најмање месечно спроводи стрес тестирање основних фактора тржишног ризика као што су каматне стопе, стране валуте, власнички финансијски инструменти, кредитне марже и цене робе, за све њене друге уговорне стране. Стрес тестирање изложености (са једним или више фактора, као и за значајне нелинеарне ризике), као и изложености и кредитне

способности заједно, спроводи се на нивоу појединачне друге уговорне стране, на нивоу групе других уговорних страна и на нивоу целог портфолија банке.

Банка је дужна да најмање једном у три месеца спроводи стрес тестирање са сценаријом у којем се претпоставља више фактора ризика и значајни нелинеарни ризици, укључујући ризик криве приноса и базни ризик, при чему морају бити обухваћени најмање следеће претпоставке:

– значајни догађаји у привреди или на тржишту,
– изражено смањење ликвидности тржишта,
– велики финансијски посредник ликвидира своје позиције.

Конзервативност претпоставки које се примењују на односне факторе ризика у стрес тестирању мора бити доследна. При процени солвентности у условима стреса, ригорозност претпоставки за односне факторе ризика мора бити таква да обухвати историјске шокове на тржишту и екстремне али реалистичне стресне тржишне услове. Резултат ових стрес тестова треба да буде утицај шокова на капитал, капиталне захтеве и профит банке. За потребе дневног праћења, интерне заштите и управљања концентрацијама коришћена сценарија треба да се заснивају на мање ригорозним догађајима са већом вероватноћом наступања.

Стрес тестирање, ако је применљиво, треба да обухвати обрнуто стрес тестирање у циљу идентификовања екстремних али вероватних сценарија који доводе до значајних негативних последица на пословање банке. Обрнуто стрес тестирање обухвата и утицај значајне нелинеарности портфолија.

Банка је дужна да обезбеди да се извештавање извршног одбора о резултатима стрес тестирања спроводи редовно, а најмање једном у три месеца. Извештаји и анализе резултата обухватају најзначајније утицаје на нивоу друге уговорне стране у портфолију, значајне концентрације по сегментима портфолија (по привредним гранама и географским областима), као и специфичне трендове датог портфолија и друге уговорне стране.

Извршни одбор има кључну улогу у интегрисању стрес тестирања у систем управљања ризицима и свест запослених о ризицима у банци и у обезбеђивању да су резултати овог тестирања имају значај за банку и да се користе у управљању ризиком друге уговорне стране. Резултати стрес тестирања значајних изложености се процењују у односу на склоност ка ризицима банке. Ови резултати достављају се извршном одбору ради њиховог разматрања и ради

предузимања одговарајућих мера, ако су идентификована прекорачења лимита или значајније концентрације.

з) Услови за корелацијски ризик

278. Банка је дужна да посебну пажњу посвети изложеностима које проузрокују значајан општи и специфични корелацијски ризик.

Ради идентификовања општег корелацијског ризика банка је дужна да развије стрес тестирање и сценарио анализе како би проверила отпорност на стрес оних фактора ризика који негативно утичу на кредитну способност друге уговорне стране. Ово стрес тестирање обухвата могућност настанка озбиљних поремећаја до којих долази услед промене односа између фактора ризика. Банка је дужна да прати општи корелацијски ризик по производу, географској области, индустријској грани или другом критеријуму који је од значаја за пословање банке.

Банка је дужна да успостави процедуре за идентификовање, праћење и контролу специфичног корелацијског ризика на нивоу појединачног правног лица од датума почетка трансакције и током њеног трајања.

Банка је дужна да рачуна капитални захтев за ризик друге уговорне стране за трансакције код којих је идентификован специфични корелацијски ризик и код којих постоји правна повезаност између друге уговорне стране и издаваоца односног инструмента ОТС деривата или репо трансакције, трансакције давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе и трансакције кредитирања трговине хартијама од вредности, у складу са следећим:

1) инструменти код који је идентификован специфични корелацијски ризик не укључују се у скупове за нетирање са осталим трансакцијама са другом уговорном страном, већ се сваки инструмент посматра као посебан скуп за нетирање;

2) за посебне скупове за нетирање из одредбе под 1) овог става, у случају CDS деривата с једним референтним лицем, износ изложености је једнак укупном очекиваном губитку преостале фер вредности односног инструмента на основу претпоставке да је издавалац овог инструмента у стечају;

3) ако банка примењује IRB приступ у складу са одељком 2. ове главе, LGD параметар је једнак 100% за CDS деривате с једним референтним лицем;

4) ако банка примењује стандардизовани приступ у складу са одељком 1. ове главе, примењује пондер ризика који одговара необезбеђеној изложености;

5) за све остале трансакције са једним референтним лицем које су разврстане у засебне скупове за нетирање, израчунавање износа изложености полази од претпоставке неочекиваног наступања статуса неизмирења обавеза за односне обавезе код којих је издавалац односног инструмента повезан са другом уговорном страном, док се у случају трансакција које се односе на скуп односне имовине или индексе претпоставка о неочекиваном наступању статуса неизмирења обавеза односне обавезе код којих је издавалац односног инструмента повезан са другом уговорном страном примењује само ако је трансакција значајна;

6) у мери у којој банка користи постојећи обрачун капиталних захтева за додатни ризик наступања статуса неизмирења обавеза и миграције који већ садржи претпоставке о LGD параметру вредност тог параметра која се укључује у обрачун је 100%.

Извршни одбор банке и други релевантни одбори добијају редовне извештаје о изложености општем и специфичном корелацијском ризику, као и мерама које се предузимају у управљању овим ризицима.

и) Услови за интегритет процеса моделирања

279. Банка је дужна да обезбеди интегритет процеса моделирања у складу овим пододељком, уз испуњење следећих услова:

1) модел благовремено, на свеобухватан и опрезан начин одражава карактеристике трансакције, при чему те карактеристике обухватају најмање номиналне (хипотетичке) износе из одговарајућег уговора, рок доспећа, референтну имовину, споразуме о маргини и споразуме о нетирању;

2) о карактеристикама сваке појединачне трансакције успостављена је и одржава се база података која је предмет периодичне ревизије;

3) успостављен је процес прибављања одговарајућег правног мишљења којим се потврђује пуноважност споразума о нетирању;

4) правно мишљење из одредбе под 3) овог става у базу података уноси организациона јединица која је независна од јединице у чијем је делокругу управљање ризиком друге уговорне стране;

5) унутрашња ревизија проверава податке о трансакцијама који се користе у израчунавању EPE вредности;

6) успостављен је процес за усаглашавање система модела и базе улазних података како би се потврдило да се на континуираној

основи сви релевантни подаци на одговарајући или барем на опрезан начин, укључују у израчунавање EPE вредности.

Банка је дужна да за обрачун текућих изложености применом интерног модела користи текуће тржишне податке. Банка може да калибрира EPE модел применом историјских тржишних података или претпостављених вредности тржишних података како би успоставила параметре односних стохастичких процеса, као што су очекивани принос, волатилност и корелација. При употреби историјских података за процену волатилности и корелација, банка користи податке за период од најмање три претходне године, које ажурира тромесечно или чешће, ако то захтевају тржишни услови.

За израчунавање ефективне EPE вредности применом стресиране калибрације, банка је дужна да користи историјске или претпостављене податке за период од три године у којем су наступили неповољни тржишни услови који су се одразили на износ накнаде по основу кредитних деривата за њене друге уговорне стране, као и да испуни следеће услове:

1) да једном у три месеца Народној банци Србије доставља документацију којом се доказује да је користила податке за период у којем су наступили неповољни услови у смислу повећаних накнада за CDS деривате или других кредитних маржи (за нпр. кредите или корпоративне обвезнице) за релевантне друге уговорне стране чијим се кредитним маржама тргује, а ако банка не располаже одговарајућим подацима о кредитним маржама за друге уговорне стране доделиће тим уговорним странама податке о кредитним маржама према географском подручју, интерном рејтингу и врсти пословања;

2) EPE модел за све друге уговорне стране користи историјске или претпостављене податке за период у којем су наступили неповољни тржишни услови у погледу кредитирања на начин који је усаглашен са оним који је коришћен за калибрацију EPE модела заснованог на текућим подацима;

3) ради процене делотворности калибрације стреса за ефективну EPE вредност банка је дефинисала неколико референтних портфолија који су осетљиви на ризике којима је банка у свом пословању изложена, при чему ће се изложеност по основу ових портфолија рачунати коришћењем стрес методологије засноване на текућим тржишним вредностима и параметрима модела калибрисаним на неповољне тржишне услове и изложености насталих у овим неповољним условима, применом метода из овог пододељка (тржишна вредност на крају периода стреса, волатилности и корелације из трогодишњег периода стреса), а ако се референтни портфолији значајно

разликују Народна банка Србије ће захтевати од банке да прилагоди ту калибрацију.

Банка је дужна да донесе и примени одговарајућа унутрашња акта за валидацију интерног модела. У процесу валидације интерног модела уређују се врсте тестирања неопходне за обезбеђивање интегритета и поузданости тог модела, а утврђују се и услови под којима долази до одступања од претпоставки модела, што може проузроковати потцењивање EPE вредности. Процес валидације модела обухвата и процену свеобухватности тог модела.

Банка је дужна да прати релевантне ризике у вези с ризиком друге уговорне стране и да успостави процедуре за прилагођавање сопствених процена EPE вредности кад изложеност тим ризицима постане значајна за банку, што обухвата:

– идентификацију и управљање специфичним и општим корелацијским ризицима у складу с тачком 278. ове одлуке;

– редовно упоређивање процене EPE вредности у току једне године с проценом те вредности у току трајања периода изложености – за изложености с растућим ризичним профилом након једне године;

– редовно упоређивање текуће тржишне вредности (текуће изложености) с ризичним профилом изложености, односно чување података који омогућавају или би могли омогућити таква поређења – за изложености с преосталим доспећем краћим од једне године.

Банка је дужна да успостави процедуре које ће пре укључивања трансакције у скуп за нетирање омогућити проверу да ли је трансакција обухваћена одговарајућим споразумом о нетирању који испуњава услове из пододељка 6. овог одељка.

Ако користи средства обезбеђења ради ублажавања ризика друге уговорне стране, банка је дужна да успостави процедуре које ће омогућити проверу пуноважности ових средстава пре признавања њиховог утицаја на израчунавање изложености, у складу с одељком 3. ове главе.

ј) Систем управљања ризицима

280. Банка је дужна да у вези са системом управљања ризиком друге уговорне стране:

1) испуњава квалитативне услове из главе VII одељак 6. ове одлуке;

2) спроводи редовно *back* тестирање, поређењем мера ризика добијених применом модела са реализованим мерама ризика, као и поређењем хипотетичких промена по основу статичних позиција са реализованим мерама;

3) спроводи иницијалну валидацију, као и редовне провере EPE модела и добијене мере ризика, при чему ова валидација и провера морају бити независне од развоја модела;

4) обезбеди активну улогу органа управљања у контроли ризика, укључујући и адекватне ресурсе за контролу кредитног ризика и ризика друге уговорне стране;

5) обезбеди да је интерни модел за мерење изложености ризику укључен у свакодневно управљање ризицима банке;

6) обезбеди да систем мерења ризика узима у обзир и интерне лимите трговања и лимите изложености, при чему су лимити изложености повезани са моделом за мерење ризика на доследан начин који је разумљив запосленима овлашћеним за уговарање тржишних трансакција, као и одборима, организационим јединицама и запосленима у чијем делокругу је кредитна функција и извршном одбору;

7) обезбеди да је систем управљања ризицима на одговарајући начин документован, а нарочито у односу на унутрашње политике, контроле и процедуре које се односе на функционисање система за мерење ризика и механизме који омогућавају адекватну примену унутрашњих аката;

8) обезбеди да организациона јединица банке у чијем је делокругу унутрашња ревизија банке спроводи редовне провере које обухватају активности организационе јединице овлашћене за уговарање тржишних трансакција и организационе јединице задужене за контролу ризика, а најмање на годишњем нивоу и процеса за управљање ризицима посебно узимајући у обзир елементе из тачке 275. ове одлуке;

9) обезбеди да је редовна валидација модела за мерење ризика друге уговорне стране, укључујући и *back* тестирање, предмет редовне провере од стране нивоа руководства које има овлашћење да предузме мере за отклањање недостатка модела.

Испуњеност услова из става 1. ове тачке је један од критеријума на основу којих Народна банка Србије прописује ниво α параметра из тачке 267. став 1. ове одлуке. Само банка која у целости испуњава ове услове може применити α параметар од 1,4.

Банка је дужна да документује процес валидације EPE модела и добијене мере ризика на начин да лице које није било укључено у овај процес може да понови анализу и добије меру ризика. Ова документација дефинише и учесталост анализе *back* тестирања и валидације, као и начин спровођења валидације у смислу података, портфолија и анализа.

Банка је дужна да дефинише критеријуме за процену EPE модела, као и модела који служе за израчунавање улазних података у овај модел, као и да донесе и примени унутрашњи акт којим се дефинише процес идентификовања случајева у којима модел неадекватно функционише и предузимања корективних мера.

Формирање репрезентативних портфолија других уговорних страна за потребе валидације модела је јасно дефинисано од стране банке.

Валидација EPE модела и добијене мере ризика за предвиђену расподелу мора да обухвати више од једног сета статистичких претпоставки о предвиђеној расподели.

к) Валидација модела

281. Као саставни део валидације EPE модела и добијене мере ризика, банка је дужна да обезбеди испуњеност следећих услова:

1) банка је спроводила *back* тестирање на основу историјских података о променама тржишних фактора и пре добијања сагласности из тачке 263. ове одлуке, а ово тестирање узима у обзир неколико различитих периода предвиђања од најмање годину дана, са различитим почетним датумима и широким обухватом тржишних услова;

2) банка која примењује приступ из тачке 270. став 1. одредба под 2) ове одлуке редовно спроводи валидацију свог модела ради провере да ли су реализоване текуће изложености у складу са предвиђеним током свих периода маргине у трајању од годину дана при чему, ако неке од трансакција трговања из скупа за нетирање имају доспеће краће од годину дана, а скуп за нетирање би имао већу осетљивост на факторе ризика да те трансакције нису у њега укључене, валидација то мора узети у обзир;

3) банка спроводи *back* тестирање перформанси EPE модела и добијене мере ризика, као и предвиђања фактора тржишног ризика, а за трансакције трговања покривене средствима обезбеђења период предвиђања обухвата оне периоде који одражавају типичне периоде ризика маргине за трансакције трговања покривене средствима обезбеђења или маргином;

4) ако валидација модела укаже да је ефективна EPE вредност потцењена, банка је дужна да предузме све неопходне активности за отклањање нетачности модела;

5) банка тестира моделе за одређивање цене који се користе за израчунавање изложености ризику друге уговорне стране у условима потенцијалних шокова у вези с факторима тржишног ризика, као део

процеса валидације тог модела, при чему модели за одређивање цене опција узимају у обзир нелинеарност вредности опција у односу на факторе тржишног ризика;

6) модел за израчунавање изложености ризику друге уговорне стране обухвата информације карактеристичне за сваку појединачну трансакцију да би се објединиле изложености на нивоу скупа за нетирање, при чему банка проверава да ли је свака од ових трансакција приписана одговарајућем скупу за нетирање у оквиру овог модела;

7) EPE модел обухвата информације карактеристичне за сваку појединачну трансакцију да би укључио ефекте маргине – при чему се узимају у обзир текући износ маргине, износ маргине који ће бити размењен између уговорних страна у будућности (укључујући и најнижи износ који ће бити размењен), уговорне одредбе о маргини (једнострано или двострано обавезујући уговор), учесталост позива на плаћање маргине, период ризика маргине, најнижи ниво непокривене изложености који је банка спремна да прихвати, минимални износ за пренос, као и дневно вредновање средстава обезбеђења или њихово вредновање у складу с одељком 3. ове главе;

8) статичко и историјско *back* тестирање које је саставни део процеса валидације модела спроводи се редовно на већем броју (стварних или процењених) репрезентативних портфолија друге уговорне стране, при чему се ови портфолији бирају на основу осетљивости банке на материјално значајне факторе ризика и корелације којима је изложена;

9) банка спроводи *back* тестирање са циљем провере кључних претпоставки EPE модела и добијене мере ризика, укључујући однос између рокова доспећа за исти фактор ризика и однос између фактора ризика који су задати у моделу;

10) перформансе EPE модела и добијене мере ризика су предмет одговарајућег *back* тестирања, постављеног тако да идентификује лоше перформансе ових модела;

11) банка валидира своје EPE моделе и добијене мере ризика у периоду који одговара доспећу трансакција трговања за које се изложеност рачуна применом интерног модела из овог пододељка;

12) као саставни део валидације модела, банка редовно тестира моделе за одређивање цене коришћене за израчунавање изложености друге уговорне стране поређењем са одговарајућим независним референтним вредностима;

13) валидације EPE модела и добијене мере ризика обухватају процену адекватности скорашњих перформанси;

14) као саставни део валидације EPE модела процењује се учесталост ажурирања параметра овог модела;

15) иницијална и наредне валидације EPE модела процењују да ли је израчунавање изложености на нивоу друге уговорне стране и на нивоу скупа за нетирање адекватно.

Уместо производа α параметра и ефективне EPE вредности, банка може, ако је то наведено у сагласности Народне банке Србије из тачке 263. став 1. ове одлуке, да за сваку другу уговорну страну користи опрезнији начин обрачуна. Ниво опрезности банка процењује одмах након добијања ове сагласности, а након тога током редовне провере EPE модела од стране Народне банке Србије. Банка је дужна да редовно проверава овај ниво опрезности. Континуирана провера перформанси модела мора да обухвати све друге уговорне стране за које се модел користи.

Ако *back* тестирање указује на то да интерни модел није довољно прецизан, Народна банка Србије може банци укинути сагласност из тачке 263. став 1. ове одлуке или јој наложити предузимање одговарајућих мера ради његовог побољшања у најкраћем року.

6. Уговорно нетирање

а) Признавање уговорног нетирања за умањење ризика

282. Ради ублажавања ризика друге уговорне стране банка може користити следеће уговоре којима се врши нетирање потраживања и обавеза с другом уговорном страном (у даљем тексту: споразум о нетирању), и то:

– уговоре о пренову (новацији) између банке и друге уговорне стране, на основу којих се њихова међусобна потраживања и обавезе пребијају и заснива нови уговорни однос којим престају да важе сви уговори закључени између њих који се односе на ова потраживања и обавезе;

– остале двостране уговоре о нетирању између банке и друге уговорне стране;

– уговоре о нетирању између различитих категорија производа – ако је банка добила сагласност из тачке 263. став 1. ове одлуке, а трансакције које су предмет нетирања обухваћене су интерним моделом, при чему се нетирање трансакција између чланова исте банкарске групе не признаје ради израчунавања капиталних захтева.

б) Услови за признавање споразума о нетирању

283. Банка може да користи споразум о нетирању ради ублажавања ризика друге уговорне стране и израчунавања капиталног захтева за тај ризик ако су испуњени следећи услови:

1) да споразуми о нетирању обухватају све укључене трансакције на начин да постоји јединствена обавеза, односно да услед наступања статуса неизмирења обавеза друге уговорне стране банка има или потраживање (позитивну тржишну вредност) или обавезу (негативну тржишну вредност) само у износу нето збира тржишних вредности појединачних трансакција;

2) да је банка од лица које није повезано с банком и другом уговорном страном прибавила образложено правно мишљење из ког се може јасно закључити да су, у случају настанка догађаја утврђених у одредби под 1) овог става, потраживања, односно обавезе банке ограничене на нето износ из те одредбе и којим је оцењено да су споразуми о нетирању закључени у складу с меродавним правом:

3) да се изложености кредитном ризику свих уговорних страна обједињују како би се добила јединствена изложеност за све трансакције, при чему ово обједињавање банка укључује у процес утврђивања кредитних лимита и израчунавања интерног капитала;

4) уговор не садржи одредбу којом се уговорној страни која испуњава своје обавезе омогућава да у целини или делимично не изврши плаћање према другој уговорној страни која није испунила обавезе без обзира на то да ли је та страна у споразуму о нетирању нето поверилац (клаузула *walk away*).

Банка може користити уговор о нетирању између различитих категорија производа ако су, поред услова из става 1. ове тачке, испуњени и следећи услови:

– да је износ из става 1. одредбе под 1) те тачке једнак нето збиру позитивних и негативних вредности затварања сваког појединачног укљученог стандардизованог споразума о нетирању, као и позитивних и негативних тржишних вредности појединачних трансакција,

– да правно мишљење из става 1. одредбе под 2) те тачке обухвата и анализу утицаја уговора о нетирању на битне елементе сваког укљученог стандардизованог споразума о нетирању.

д) Обавезе банке

284. Банка је дужна да ради коришћења споразума о нетирању, укључујући и уговор о нетирању између различитих категорија производа, за ублажавање ризика друге уговорне стране и израчунавање капиталног захтева за тај ризик:

1) успостави процедуре којима је омогућено редовно праћење утицаја измена релевантних прописа на пуноважност споразума о нетирању, односно на трансакције укључене у уговор о нетирању;

2) споразуме о нетирању и припадајућу документацију чува на одговарајући начин;

3) ефекте уговорног нетирања трансакција укључује у процес мерења укупне изложености ризику друге уговорне стране и на тој основи управља тим ризиком;

4) у случају уговора о нетирању између различитих категорија производа, обезбеди да су за сваки стандардизовани споразум о нетирању и за сваку појединачну трансакцију укључену у уговор о нетирању испуњени услови за признавање стандардизованих споразума о нетирању, као и услови за ублажавање кредитног ризика у складу с одељком 3. ове главе.

г) Ефекти признавања

285. Банка је дужна да ефекте признавања уговорног нетирања ради ублажавања ризика друге уговорне стране и израчунавања капиталног захтева за тај ризик признаје у складу са следећим:

1) ако користи стандардизовани метод, односно метод интерног модела – уговорно нетирање ће се признавати у складу с пододељком 4, односно пододељком 5. овог одељка;

2) за уговоре о пренову уместо бруто износа могу се пондерисати нето износи дефинисани уговором – ако користи метод текуће изложености може овај нето износ узети у обзир при израчунавању текуће тржишне и хипотетичке вредности из тачке 250. став 1. ове одлуке, а ако користи метод оригиналне изложености може тај нето износ узети у обзир при израчунавању хипотетичком износа из тачке 251. став 1. те одлуке, при чему је дужна да њега примењује проценте наведене у табели 23;

3) ако користи метод текуће изложености, банка може за остале уговоре о нетирању да израчунава текућу тржишну вредност на основу хипотетичке нето тржишне вредности која резултира из ових уговора, а ако из нетирања произлази нето обавеза за банку која израчунава нето тржишну вредност – текућа тржишна вредност једнака је нули. Банка умањује износ потенцијалне изложености за све уговоре укључене у споразум о нетирању у складу са следећом формулом:

$$PCE_{red} = 0{,}4 \times PCE_{gross} + 0{,}6 \times NGR \times PCE_{gross,}$$

где је:

PCE_{red} = умањени износ потенцијалне изложености за све уговоре с другом уговорном страном који су укључени у пуноважне билатералне споразуме о нетирању;

PCE_{gross} = збир свих износа потенцијалних изложености за све трансакције с другом уговорном страном које су укључене у пуноважне билатералне споразуме о нетирању и који се израчунавају множењем њихових хипотетичких вредности с процентима из табеле 21;
NGR (*net-to-gross ratio*) = нето/бруто показатељ израчунат као однос нето и бруто тржишне вредности за све уговоре укључене у пуноважне билатералне споразуме о нетирању.

Ради израчунавања потенцијалне изложености коришћењем формуле из става 1. ове тачке, банка је дужна да валутне форвард уговоре или сличне уговоре код којих је хипотетички износ главнице једнак новчаним токовима (ако новчани токови доспевају за наплату на исти датум и ако су у потпуности или делимично изражени у истој валути), а укључени су у уговоре из тог става, третира као један уговор с хипотетичком вредношћу главнице која је једнака нето приливима.

Ако користи метод оригиналне изложености, банка може валутне форвард уговоре или сличне уговоре из става 2. ове тачке који су укључени у споразум о нетирању да третира као један уговор с хипотетичким износом главнице једнаким нето примањима, при чему се овај хипотетички износ множи процентима из табеле 23. За све друге уговоре који су укључени у споразум о нетирању банка може да примени проценте у складу са следећом табелом:

Табела 26.

Оригинални рок доспећа	Уговори који се односе на каматне стопе	Уговори који се односе на валуте
≤ 1 године	**0,35%**	**1,50%**
>1 ≤ 2 године	**0,75%**	**3,75%**
додатак за сваку следећу годину	**0,75%**	**2,25%**

У случају уговора који се односе на каматне стопе, уз претходну сагласност Народне банке Србије, банка може да се определи за примену преосталог или уговореног рока доспећа.

7. Позиције из књиге трговања

286. Позиције из књиге трговања, у смислу овог пододељка, обухватају позиције по основу финансијских деривата из Прилога 1 ове одлуке и кредитних деривата.

Банка је дужна да се при израчунавању износа ризиком пондерисаних изложености за ризик друге уговорне стране по основу позиција из књиге трговања придржава следећег:

1) у случају TRS и CDS деривата, за потребе израчунавања потенцијалне изложености применом стандардизованог приступа, хипотетички износ инструмента се множи са:

– 5%, ако би референтна обавеза, у случају да представља директну изложеност за банку, испуњавала услове из тачке 337. ове одлуке за квалификовану позицију,

– 10%, ако референтна обавеза, у случају да представља директну изложеност за банку, не би испуњавала услове из тачке 337. ове одлуке за квалификовану позицију,

– 0% ако изложеност настала по основу CDS деривата представља дугу позицију у односном инструменту, осим када је овај дериват предмет затварања у случају несолвентности лица чија изложености настала по основу тог деривата представља кратку позицију у односном инструменту, иако односни инструмент није у статусу неизмирења обавеза,

– у случају кредитних деривата са n-тим неизмирењем обавезе у скупу односне имовине, одређује се који се од процената из алинеја прве и друге ове одредбе може применити на обавезу са n-тим најлошијим нивоом кредитног квалитета која би, у случају да представља директну изложеност за банку, испуњавала услове из тачке 337. ове одлуке за квалификовану позицију;

2) за потребе признавања ефеката финансијских средстава обезбеђења не може се користити једноставни метод из тачке 173. ове одлуке;

3) у случају репо трансакција и трансакција давања и узимања у зајам хартија од вредности и робе из књиге трговања, сви финансијски инструменти и роба који су подобни за укључивање у књигу трговања се могу признати као подобно средство обезбеђења;

4) у случају ОТС деривата из књиге трговања, роба која је подобна за укључивање у књигу трговања се може признати као подобно средство обезбеђења;

5) када хартије од вредности или роба који су дати у зајам, продати или дати као средство обезбеђења, узети у зајам, купљени или узети као средство обезбеђења односне трансакције, не испуњавају услове подобности прописане одељком 3. ове главе, а банка користи супервизорске факторе волатилности за сложени метод из пододељка 3. тог одељка, дужна је да на њих примењује фактор волатилности који се примењује на акције које нису укључене у главни берзански индекс а којима се тргује на берзи;

6) ако банка користи сопствене процене фактора волатилности у складу са одељком 3. пододељак 3. ове главе, за хартије од вредности или робу који не испуњавају услове подобности прописане тим одељком, за сваку такву хартију од вредности или робу рачуна фактор волатилности, ако је банка добила сагласност за примену метода интерних модела из тог одељка може исти приступ да примени и на књигу трговања;

7) у случају стандардизованих споразума о нетирању који се односе на репо трансакције, трансакције давања и узимања у зајам хартија од вредности и робе или друге трансакције с правом додатног обезбеђења, признаје се само нетирање позиција из банкарске књиге и књиге трговања ако су испуњени следећи услови:

– односне трансакције су предмет дневног вредновања по текућој тржишној вредности,

– односна имовина која је узета у зајам, купљена или узета као средство обезбеђења односне трансакције испуњава услове за подобност финансијских средстава обезбеђења из одељка 3. ове главе, при чему се не узимају у обзир одредбе 3) до 6) овог става;

8) ако је кредитни дериват из књиге трговања прибављен као интерна заштита и кредитна заштита је призната у складу с тачком 152. ове одлуке, примењује се један од следећих третмана:

– позиција у овом деривату не носи ризик друге уговорне стране или

– у израчунавање капиталног захтева за ризик друге уговорне стране доследно укључује све кредитне деривате који се воде у књизи трговања, а који су прибављени као интерна заштита или кредитна заштита за изложености ризику друге уговорне стране, при чему ови деривати испуњавају услове из одељка 3. ове главе.

8. Капитални захтев за изложености према ССР лицу

287. Банка је дужна да примењује одредбе овог пододељка за све неизмирене уговоре и трансакције са ССР лицем по основу:

– финансијских деривата из Прилога 1 ове одлуке и кредитних деривата,

– репо трансакција,

– трансакција давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе,

– трансакција кредитирања трговине хартијама од вредности,

– трансакција с дугим роком измирења.

Банка може да изабере да примењује на уговоре и трансакције из става 1. ове тачке са QCCP лицем један од следећих третмана:

1) за изложености по основу трговања и по основу доприноса у фонд за неизмирење обавеза третман из тачке 292. ове одлуке, осим става 1. одредбе под 2) те тачке, и из тачке 293. те одлуке или

2) третман из тачке 296. ове одлуке.

На уговоре и трансакције из става 1. ове тачке са неквалификованим ССР лицем банка примењује третман из тачке 292. ове одлуке, осим одредбе под 1) става 1. те тачке и, где је применљиво, третман из тачке 295. те одлуке.

а) Праћење изложености према ССР лицу

288. Банка је дужна да прати изложености према ССР лицу и да успостави процедуре којима се уређује процес редовног извештавања вишег руководства и одговарајућих одбора о овим изложеностима.

Банка је дужна да процењује, кроз спровођење одговарајућих сценарио анализа и стрес тестова, да ли је ниво капитала који је издвојен за покриће ризика друге уговорне стране, укључујући потенцијалне изложености, изложености по основу доприноса у фонд за неизмирење обавеза и, ако је банка члан клиринга, изложености по основу споразума из тачке 290. ове одлуке, довољан да покрије ниво овог ризика.

б) Третман изложености чланова клиринга према ССР лицу

289. Када је банка члан клиринга, односно када уговоре са ССР лицем закључује директно у оквиру клиринг система, без обзира да ли их закључује у своје име и за свој рачун или као посредник између клијента и ССР лица, дужна је да израчунава капитални захтев за изложености према ССР лицу у складу са овом тачком.

Ако је банка члан клиринга у улози посредника између клијента и ССР лица, дужна је да израчунава капитални захтев за изложености према ССР лицима у складу са пододељцима 1. до 7. овог одељка, у зависности од приступа који банка примењује.

Када је банка клијент члана клиринга дужна је да израчунава капитални захтев за изложености према овом члану клиринга по основу трансакција повезаних са ССР лицем у складу са пододељцима 1. до 7. овог одељка, у зависности од приступа који банка примењује.

Изузетно од става 3. ове тачке, банка може за изложености из овог става да рачуна капитални захтев у складу с тачком 291. став 2. ове одлуке ако су испуњени следећи услови:

1) позиције и имовина банке у вези са наведеним трансакцијама се, како на страни члана клиринга тако и на страни ССР лица, одвојено третирају (воде на посебним рачунима у књиговодственој евиденцији, без могућности нетирања различитих позиција и приписивања губитака по основу других позиција овим позицијама, односно имовини) у односу на позиције и имовину члана клиринга и његових клијената и услед тога су ван стечајне масе када дође до наступања статуса неизмирења или несолвентности члана клиринга или његових клијената;

2) меродавно право и уговорне одредбе који су обавезујући за банку или ССР лица обезбеђују, у случају наступања статуса неизмирења обавеза или несолвентности члана клиринга, пренос позиција банке по основу ових уговора и трансакција и са њима повезаних средстава обезбеђења, на другог члана клиринга у току релевантног периода ризика маргине.

Када банка као члан клиринга закључи уговор са клијентом другог члана клиринга у циљу одвојеног третмана позиција и имовине овог клијента на начин из става 4. одредбе под 2) ове тачке, она може потенцијалној обавези по основу тог уговорног односа да додели вредност изложености нула.

в) Третман изложености чланова клиринга према клијентима

290. Када је банка члан клиринга, и у то својству посредника између клијента и ССР лица, дужна је да израчунава капитални захтев за изложености према овом клијенту по основу трансакција повезаних са ССР лицем у складу са пододељцима 1. до 7. овог одељка, у зависности од приступа који примењује, као и у складу с Главом VI ове одлуке.

Када банка као члан клиринга закључи уговор с клијентом другог члана клиринга у циљу неометаног преноса позиција и средстава обезбеђења овог клијента из тачке 291. став 2. одредба под 2) ове одлуке кад наступи статус неизмирења члана клиринга, она може потенцијалној обавези по основу тог уговорног односа да додели вредност изложености нула.

Банка може, када је у својству члана клиринга, да примени краћи период ризика маргине за израчунавање капиталног захтева за

изложености према клијенту у складу са методом интерних модела, при чему тај период не може бити краћи од пет дана.

Када је у својству члана клиринга, а примењује метод текуће изложености, метод оригиналне изложености или стандардизовани метод, банка може да при израчунавању капиталног захтева за изложености према клијенту на износ ове изложености примени следећи фактор скалирања:

– 0,71 за период ризика маргине од 5 дана,
– 0,77 за период ризика маргине од 6 дана,
– 0,84 за период ризика маргине од 7 дана,
– 0,89 за период ризика маргине од 8 дана,
– 0,95 за период ризика маргине од 9 дана,
– 1 за период ризика маргине од 10 и више дана.

Период ризика маргине из ст. 3. и 4. ове тачке представља дужи од следећа два периода:

– пет радних дана;
– најдужи период ликвидације уговора или трансакције укључене у скуп за нетирање објављен од стране QCCP са којим банка врши клиринг ових уговора или трансакција. Ако је у период ликвидације укључен додатни период потребан за неометан пренос позиција по основу уговора и трансакција са једног члана клиринга, у случају наступања статуса неизмирења обавеза и несолвентности овог члана клиринга, на другог члана клиринга, банка може да искључи овај додатни период из укупног периода ликвидације.

Ако су у скуп за нетирање укључене трансакције које нису предмет клиринга са QCCP, период ризика маргина из ст. 3. и 4. ове тачке не сме бити краћи од 10 радних дана.

г) Третман изложености банке клијента

291. Када је банка клијент, дужна је да израчунава капитални захтев за изложености према свом члану клиринга по основу трансакција повезаних са CCP лицем у складу са пододељцима 1. до 7. овог одељка, у зависности од приступа који примењује, и у складу с Главом VI ове одлуке.

Банка клијент може да израчунава капитални захтев за изложености према свом члану клиринга по основу трансакција

повезаних са ССР лицем које су последица активности трговања у складу с тачком 292. ове одлуке ако су испуњени следећи услови:

1) позиције и имовина банке у вези са овим трансакцијама се, како на страни члана клиринга тако и на страни ССР лица, одвојено третирају у односу на позиције и имовину члана клиринга и његових клијената и услед тога су ван стечајне масе када дође до наступања статуса неизмирења или несолвентности члана клиринга или његових клијената;

2) меродавно право и уговорне одредбе који су обавезујући за банку или ССР лица обезбеђују, у случају наступања статуса неизмирења обавеза или несолвентности члана клиринга, неометани пренос позиција банке по основу ових уговора и трансакција и са њима повезаних средстава обезбеђења, на другог члана клиринга у току релевантног периода ризика маргине, при чему се овај пренос врши по тржишној вредности осим ако клијент не захтева затварање позиција по овој вредности;

3) банка је од лица које није повезано с банком прибавила образложено правно мишљење из ког се може јасно закључити да би, у случају правног спора, надлежна тела и судови одлучили да клијент не сноси губитке услед несолвентности свог члана клиринга или његових клијената у складу с меродавним правом банке, члана клиринга и ССР лица, као и прописа који су меродавни за трансакције и уговоре који су предмет клиринга од стране ССР лица, средства обезбеђења и друге елементе из одредбе под 2) овог става;

4) ССР лице је квалификовано (QCCP лице).

Ако банка клијент није заштићена од губитака у случају наступања заједничког статуса неизмирења обавеза члана клиринга и његовог клијента, при чему су испуњени сви остали услови из става 2. ове тачке, она може да рачуна капитални захтев за изложености према свом члану клиринга по основу трансакција повезаних са ССР лицем, а које су последица активности трговања у складу с тачком 292. ове одлуке, с тим што уместо пондера ризика 2% из става 1. одредбе под 1) ове тачке, примењује пондер ризика 4%.

Ако је банка клијент који користи услуге ССР лица по основу споразума о индиректном поравнању трансакција са ОТС дериватима, она може да примењује приступ из ст. 2 или 3. ове тачке само ако сви учесници поравнања испуњавају услове из ових ставова.

д) Капитални захтев за изложености по основу трговања

292. Банка на изложености по основу трговања са ССР лицем примењује следећи третман:

1) пондер ризика 2% на све изложености по основу трговања са QCCP лицем;

2) пондер ризика одређен у складу са стандардизованим приступом за кредитни ризик из тачке 33. став 2. алинеја друга ове одлуке на све изложености по основу трговања са неквалификованим ССР лицем;

3) када је банка у улози посредника између клијента и ССР лица а услови трансакције повезане са ССР лицем дефинишу да банка није у обавези да надокнади клијенту губитке настале услед промене вредности трансакције у случају наступања статуса неизмирења ССР лица, износ изложености који се односи на дату трансакцију повезану са ССР лицем је једнак нули.

Изузетно од става 1. ове тачке у случају имовине положене као средство обезбеђења ССР лица или члану клиринга која је ван стечајне масе у случају несолвентности ССР лица и једног или више његових чланова клиринга, банка може као износ изложености ризику друге уговорне стране по основу те имовине да користи вредност нула.

Банка израчунава износ изложености по основу трговања са ССР лица у складу са пододељцима 1. до 7. овог одељка, у зависности од приступа који примењује.

За потребе тачке 3. став 2. ове одлуке, банка је дужна да израчунава износ ризиком пондерисаних изложености по основу трговања са ССР лицем као збир износа изложености израчунатих у складу са ст. 2. и 3. ове тачке помножен пондерима ризика утврђеним на начин из става 1. те тачке.

ђ) Капитални захтев за унапред уплаћене доприносе у фонд за неизмирење обавеза ССР лица

293. Банка члан клиринга је дужна да на изложености по основу унапред уплаћених доприноса у фонд за неизмирење обавеза ССР лица примењује следећи третман:

1) ако је ССР лице квалификовано, при израчунавању капиталног захтева за ове изложености, примењују се одредбе тачке 294. ове одлуке;

2) ако је ССР лице неквалификовано, при израчунавању капиталног захтева за те изложености, примењују се одредбе тачке 295. ове одлуке.

е) Капитални захтев за унапред уплаћене доприносе у фонд за неизмирење обавеза QCCP лица

294. Износ изложености банке за унапред уплаћене доприносе у фонд за неизмирења обавезе QCCP лица (DF_i) представља износ тржишне вредности имовине испоручене од стране ове банке умањен за износ доприноса који је QCCP лице искористило за покриће губитака по основу наступања статуса неизмирења обавеза једног или више његових чланова клиринга.

Банка је дужна да израчунава капитални захтев (K_i) за покриће изложености по основу унапред уплаћених доприноса (DF_i) на следећи начин:

$$K_i = \left(1 + \beta \times \frac{N}{N-2}\right) \times \frac{DF_i}{DF_{CM}} \times K_{CM}$$

где је:
β = фактор концентрације који је CCP лице доставило банци,
N = број чланова клиринга који је CCP лице доставило банци,
DF_{CM} = укупан износ унапред уплаћених доприноса свих чланова клиринга CCP лица ($\sum_i DF_i$) који је CCP лице доставило банци,
K_{CM} = збир капиталних захтева свих чланова клиринга CCP лица израчунатих у складу са одговарајућом одредбом става 3. ове тачке ($\sum_i K_i$).

Банка је дужна да рачуна K_{CM} на следећи начин:

1) кад је $K_{CCP} \leq DF_{CCP}$ примењује се следећи обрачун:

$$K_{CM} = c_1 \times DF^*_{CM}$$

2) кад је $DF_{CCP} < K_{CCP} \leq DF^*$ примењује се следећи обрачун:

$$K_{CM} = c_2 \times (K_{CCP} - DF_{CCP}) + c_1 \times (DF^* - K_{CCP})$$

3) кад је $DF^* < K_{CCP}$ примењује се следећи обрачун:

$$K_{CM} = c_2 \times \mu \times (K_{CCP} - DF^*) + c2 \times DF^*_{CM}$$

где је:
DF_{CCP} = износ унапред уплаћених финансијских средстава CCP лица који је CCP лице доставило банци;
K_{CCP} = износ хипотетичког капитала CCP лица који је CCP лице доставило банци;
$DF^* = DF_{CCP} + DF^*_{CM}$;
$DF^*_{CM} = DF_{CM} - 2 \times \overline{DF_i}$;
$\overline{DF_i}$; = просечни унапред уплаћени допринос, $\frac{1}{N} \times DF_{CM}$ који је CCP лице доставило банци;

c_1 = фактор капитала једнак max $\left\{\frac{1,6\%}{\left(\frac{DF^*}{K_{CCP}}\right)^{0,3}}, 0,16\%\right\}$;

c_2 = фактор капитала једнак 100%;

μ = 1,2.

За потребе тачке 3. ове одлуке, банка као износ ризиком пондерисаних изложености по основу унапред уплаћених доприноса користи износ капиталног захтева (K_i) израчунат на начин из става 2. ове тачке помноженог са 12,5.

Ако је K_{CCP} једнако нули, банка за потребе обрачуна из става 3. ове тачке као вредност c_1 користи 0,16%.

ж) Капитални захтев за унапред уплаћене доприносе у фонд за неизмирење обавеза и за накнадне доприносе неквалификованог CCP лица

295. Банка је дужна да при израчунавању капиталног захтева (K_i) за изложености за унапред уплаћене доприносе у фонд за неизмирење обавеза неквалификованог CCP лица (DF_i) и за накнадне доприносе (UF_i) том учеснику примењују следећи начин обрачуна:

$$K_i = c_2 \times \mu \times (DF_i + UF_i)$$

при чему се користе c_2 и μ дефинисани тачком 294. став 3. ове одлуке.

Под накнадним доприносом, у смислу става 1. ове тачке, подразумева се допринос за који се банка као члан клиринга уговором обавезала да ће да уплати CCP лицу након што овај учесник искористи фонд за неизмирења обавеза за покриће губитака које сноси по основу наступања статуса неизмирења обавеза једног или више његових чланова клиринга.

За потребе тачке 3. ове одлуке, банка као износ ризиком пондерисаних изложености по основу унапред уплаћених доприноса користи износ капиталног захтева (K_i) израчунат на начин из става 1. ове тачке помножен са 12,5.

з) Алтернативни обрачун капиталног захтева за изложености према QCCP лицу

296. Банка при рачунању капиталног захтева (K_i) за изложености по основу сопственог трговања или трговања за рачун клијената (TE_i) и за изложености по основу унапред уплаћених доприноса (DF_i) у фонд за неизмирење обавеза QCCP лица примењује следећи обрачун:

$$K_i = 8\% \times \min (2\% \times TE_i + 1.250\% \times DF_i; 20\% \times TE_i).$$

и) Капитални захтев за изложености према ССР лицу које више не испуњава услове квалификованости

297. Банка је дужна да примењује одредбе ове тачке ако је испуњен један од следећих услова:

1) банка је од ССР лица примила обавештење да је престао да израчунава хипотетички капитал (K_{CCP});

2) на основу јавно доступних информација, укључујући обавештења надлежног регулаторног тела ССР лица или обавештења овог учесника, да тај учесник више не испуњава услове квалификованости.

У случају из става 1. одредбе под 1) ове тачке, ако Народна банка Србије процени да су разлози из обавештења оправдани, може дозволити банци да примењује начин обрачуна из тачке 296. ове одлуке за изложености по основу трговања и по основу доприноса у фонд за неизмирење обавеза тог ССР лица.

Ако Народна банка Србије процени да разлози из обавештења из става 1. одредбе под 1) ове тачке нису оправдани или у случају из одредбе под 2) тог става, све банке, без обзира на изабрани третман из тачке 287. став 2. ове одлуке, дужне су да у року од три месеца од пријема обавештења из тог става, примене следеће:

1) престану да користе изабрани третман из тачке 287. став 2. ове одлуке;

2) примене третман из тачке 292. став 1. одредба под 2) ове одлуке на изложености по основу трговања са тим ССР лица;

3) примене третман из тачке 295. ове одлуке на изложености по основу унапред уплаћених доприноса у фонд за неизмирење обавеза и накнадних доприноса овом ССР лица;

4) да све изложености према том ССР лицу које нису наведене у одредбама 2) и 3) овог става третирају као да су изложености према привредним друштвима и да на њих примене стандардизовани приступ кредитном ризику у складу са одељком 1. ове главе.

Г л а в а V

КАПИТАЛНИ ЗАХТЕВ ЗА РИЗИК ИЗМИРЕЊА/ИСПОРУКЕ

1. Ризик измирења/испоруке

298. Банка је дужна да рачуна разлику у цени којој је изложена по основу неизмирених трансакција.

Изложеност по основу разлике у цени за неизмирене трансакције израчунава се као разлика између уговорене цене и текуће тржишне цене за одређену дужничку или власничку хартију од вредности, валуту или робу само ако је та разлика губитак за банку. Овај губитак настаје:

– кад је текућа тржишна цена већа од уговорене – у случају да банка продаје хартију од вредности, валуту или робу,
– кад је текућа тржишна цена нижа од уговорене – у случају да банка купује хартију од вредности, валуту или робу.

Капитални захтев за ризик измирења/испоруке по основу неизмирених трансакција једнак је износу изложености израчунатом у складу са ставом 2. ове тачке и помноженом одговарајућим фактором капиталног захтева из Табеле 27:

Табела 27.

Број радних дана доцње након уговореног датума измирења/испоруке	**Фактор капиталног захтева**
5 – 15	**8%**
16 – 30	**50%**
31 – 45	**75%**
46 или више	**100%**

2. Слободне испоруке

299. Банка је дужна да при израчунавању капиталног захтева за ризик измирења/испоруке по основу слободних испорука примењује третман прописан у Табели 28. ако је:

– платила хартије од вредности, страну валуту или робу пре него што их је друга уговорна страна испоручила или их је испоручила пре него што их је друга уговорна страна платила,

– у случају трансакција са иностранством протекао најмање један радни дан од дана кад је извршила плаћање, односно испоруку из алинеје прве овог става.

Табела 28.

Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4
Тип трансакције	**До првог уговореног дана плаћања или испоруке**	**Од дана када је банка извршила плаћање, односно испоруку до четвртог радног дана након уговореног датума испоруке/плаћања друге уговорне стране**	**Од петог радног дана након уговореног датума испоруке/плаћања друге уговорне стране**
Слободне испоруке	не обрачунава се капитални захтев	трансакција представља изложеност за коју се рачуна капитални захтев	трансакција представља изложеност за коју се рачуна капитални захтев и на коју се примењује пондер ризика 1.250%

Банка која примењује IRB приступ у складу са одељком 2. главе IV ове одлуке може, при одређивању пондера ризика за изложености по основу слободних испорука на које примењује третман из Колоне 3. Табеле 28, да додељује PD параметар другој уговорној страни на основу кредитног рејтинга који је тој страни доделила подобна агенција за рејтинг под условом да према овој страни нема изложености у банкарској књизи. Банка која користи сопствене процене LGD параметра може на ове изложености да примењује LGD параметар из тачке 108. ове одлуке под условом да овај параметар примењује на све изложености по основу слободних испорука.

Изузетно од става 2. ове тачке, банка може на изложености из овог става да примењује пондере ризика одређене у складу са стандардизованим приступом из одељка 1. главе IV ове одлуке под условом да тако одређене пондере примењује на све изложености по основу слободних испорука или да на ове изложености примењује пондер ризика 100%.

Ако износ позитивне изложености по основу слободних испорука није материјално значајан, банка може примењивати пондер ризика 100% на ове изложености, осим у случају примене пондера ризика 1.250% у складу са Колоном 4. Табеле 28.

Изузетно од третмана прописаног у Колони 4. Табеле 28. банка може, уместо примене пондера 1.250% на изложеност по основу слободне испоруке, да умањи основни акцијски капитал у складу с

тачком 13. став 1. одредба под 11) алинеја трећа ове одлуке за износ извршеног плаћања/испоруке увећан за износ губитка утврђеног на начин описан у тачки 298. став 2. те одлуке.

3. Изузеће од капиталних захтева

300. Ако наступе системски поремећаји у раду система поравнања, клириншког система или ССР лица, банка може да престане да обрачунава капиталне захтеве из тач. 298. и 299. ове одлуке, док се не успостави уобичајено функционисање система, о чему без одлагања обавештава Народну банку Србије. У том случају, неизмирење трансакције од стране друге уговорне стране се неће сматрати наступањем статуса неизмирења обавеза.

Г л а в а VI

КАПИТАЛНИ ЗАХТЕВ ЗА РИЗИК ПРИЛАГОЂАВАЊА КРЕДИТНЕ ИЗЛОЖЕНОСТИ (CVA РИЗИК)

301. Банка је дужна да рачуна капитални захтев за CVA ризик за све ОТС деривате, у банкарској књизи и у књизи трговања, осим кредитних деривата који се користе за смањење изложености пондерисаних кредитним ризиком. Банка је дужна да у обрачун капиталног захтева за CVA ризик укључи и изложености по основу трансакција финансирања хартијама од вредности ако Народна банка Србије процени да је изложеност овом ризику по основу ових трансакција материјално значајна.

Трансакције са QCCP лицем и трансакције клијента са чланом клиринга који посредује између клијента и QCCP лица, а изложен је QCCP лицу по основу активности трговања, искључују се из обрачуна капиталног захтева за CVA ризик.

Банка из обрачуна капиталног захтева за CVA ризик искључује следеће трансакције:

1) трансакције са лицима унутар групе ако су друга уговорна страна и банка предмет заједничке консолидације која се спроводи методом пуне консолидације, на банку и другу уговорну страну се примењује исти начин процене, мерења и контроле ризика, а друга уговорна страна је основана у Републици Србији, земљи чланици Европске Уније или земљи која није чланица Европске Уније у којој се примењују прописи којим се уређује пословање и надзор над пословањем тих лица усклађени са одговарајућим прописима Европске Уније;

2) трансакције са Народном банком Србије, Европском централном банком и централним банкама држава чланица Европске уније, институцијама Републике Србије задуженим за управљање јавним дугом и јавним телима држава чланица Европске уније која су задужена за управљање јавним дугом, Банком за међународна поравнања, међународним развојним банкама које су сврстане у класу изложености према међународним развојним банкама у складу с тачком 44. ове одлуке, јавним административним телима која су основана од стране државе и за које постоји гаранција државе, а на која се примењује третман из тачке 43. те одлуке, *European Financial Stability Facility (*EFSF) и *European Stability Mechanism* (ESM);

3) трансакције са територијалним аутономијама и јединицама локалне самоуправе чијим изложеностима се у складу с тачком 42. ове одлуке додељује пондер ризика 0%.

1. Напредни метод

302. Банка која је добила сагласност Народне банке Србије за примену приступа интерних модела за специфични ценовни ризик по основу позиција у дужничким хартијама од вредности у складу с тачком 392. ове одлуке дужна је да, за све трансакције за које има сагласност за примену методе интерног модела за рачунање износа изложености ризику друге уговорне стране у складу с тачком 262. те одлуке, рачуна капитални захтев за изложеност CVA ризику кроз процену утицаја промене кредитних маржи других уговорних страна на износ CVA свих других уговорних страна у наведеним трансакцијама, узимајући у обзир подобну заштиту од CVA ризика у складу с тачком 309. ове одлуке.

Банка је дужна да користи приступ интерних модела, за специфични ценовни ризик по основу позиција у дужничким хартијама од вредности којима се тргује, уз примену интервала поверења од 99% и период држања од 10 дана. Интерни модел се примењује тако да симулира промене кредитних маржи других уговорних страна, али не процењује осетљивост CVA на промену других тржишних фактора, укључујући промене у вредности односне имовине, робе, валуте или каматне стопе деривата.

303. Капитални захтев за CVA ризик рачуна се појединачно за сваку другу уговорну страну применом следеће формуле:

$$CVA = LGD_{MKT} \cdot \sum_{i=1}^{T} \max\left\{0, exp\left(-\frac{s_{i-1} \cdot t_{i-1}}{LGD_{MKT}}\right) - exp\left(-\frac{s_i \cdot t_i}{LGD_{MKT}}\right)\right\} \cdot \frac{EE_{i-1} \cdot D_{i-1} + EE_i \cdot D_i}{2}$$

где је:

t_i = време i-тог поновног вредновања, почевши од t_0=0;
t_T = најдужи уговорени рок доспећа свих скупова за нетирање са другом уговорном страном;
s_i = кредитна маржа друге уговорне стране у тренутку t_i, која се користи за обрачун CVA те друге уговорне стране, при чему ако за дату другу уговорну страну постоји маржа из уговора о CDS деривату, банка је дужна да користи ту маржу, а ако таква маржа није доступна банка користи одговарајућу процену марже узимајући у обзир рејтинг, сектор и географско подручје те уговорне стране;
LGD_{MKT} = LGD параметар друге уговорне стране који је заснован на маржи тржишног инструмента друге уговорне стране, ако такав инструмент постоји, а ако инструмент друге уговорне стране не постоји, LGD параметар друге уговорне стране се заснива на одговарајућој процени марже узимајући у обзир рејтинг, сектор и географско подручје те уговорне стране;
Први израз унутар суме представља процену тржишно изведене маргиналне вероватноће наступања статуса неизмирења обавеза у периоду између t_{i-1} и t_i;
EE_i = очекивана изложеност према другој уговорној страни у тренутку поновног вредновања t_i, где се изложености из различитих скупова за нетирање са другом уговорном страном сабирају и где се најдужи уговорени рок доспећа за сваки скуп за нетирање утврђује на основу најдужег уговореног рока доспећа у скупу за нетирање. У случају трговања које је предмет споразума о маргини банка је дужна да примени третман из тачке 305. ове одлуке ако користи EPE вредност из тачке 270. став 1. одредба под 1) или 2) те одлуке за трговање које је предмет споразума о маргини;
D_i = дисконтни фактор без ризика наступања статуса неизмирења обавеза у тренутку t_i, где је D_0 =1.

304. При обрачуну капиталних захтева за CVA ризик друге уговорне стране банка је дужна да улазне податке интерног модела за специфичан ценовни ризик по основу позиција у дужничким хартијама од вредности утврђује на следећи начин:

– када се модел заснива на потпуном поновном вредновању, директно се примењује формула из тачке 303. ове одлуке;
– када се модел заснива на осетљивости кредитне марже за различите временске тренутке, свака осетљивост кредитне марже рачуна се применом следеће формуле:

$$\text{Регулаторни } CS01_i = 0.0001 \cdot t_i \cdot exp\left(-\frac{s_i \cdot t_i}{LGD_{MKT}}\right) \cdot \frac{EE_{i-1} \cdot D_{i-1} - EE_{i+1} \cdot D_{i+1}}{2}$$

при чему се за последњи временски период i = T примењује се следећа формула:

$$\text{Регулаторни } CS01_{\text{T}} = 0.0001 \cdot t_{\text{T}} \cdot exp\left(-\frac{s_{\text{T}} \cdot t_{\text{T}}}{LGD_{MKT}}\right) \cdot \frac{EE_{\text{T}-1} \cdot D_{\text{T}-1} - EE_{\text{T}} \cdot D_{\text{T}}}{2}$$

– када се модел заснива на осетљивости на паралелна померања кредитних маржи користи се следећа формула:

$$\text{Регулаторни } CS01 = 0.0001 \cdot \sum_{i=1}^{T}\left(t_i \cdot exp\left(-\frac{s_i \cdot t_i}{LGD_{MKT}}\right) - t_{i-1} \cdot exp\left(-\frac{s_{i-1} \cdot t_{i-1}}{LGD_{MKT}}\right)\right) \cdot \frac{EE_{i-1} \cdot D_{i-1} - EE_i \cdot D_i}{2}$$

– када се модел заснива на осетљивости другог реда на померања кредитних маржи (гама марже), гама се рачуна применом формуле из тачке 303. ове одлуке.

305. Банка која користи EPE вредност за обезбеђене OTC деривате из тачке 270. став 1. одредба под 1) или 2) ове одлуке при утврђивању капиталног захтева за CVA ризик у складу са тачком 303. те одлуке је дужна да:

1) претпостави константан EE профил;
2) одреди EE вредност тако да буде једнака ефективној очекиваној изложености израчунатој на начин из тачке 270. став 1. одредба под 2) ове одлуке за веће од следећа два доспећа:
   – половини најдужег рока доспећа у скупу за нетирање,
   – пондерисаном просеку рокова доспећа свих трансакција у скупу за нетирање где као пондери служе хипотетичке вредности трансакција.

306. Банка која је у складу с тачком 262. ове одлуке добила сагласност Народне банке Србије за примену метода интерног модела за рачунање износа изложености ризику друге уговорне стране за већину својих трансакција, а користи метод текуће изложености, метод оригиналне изложености или стандардизовани метод за мање портфолије, и која има сагласност Народне банке Србије за примену приступа интерних модела за специфичан ценовни ризик по основу позиција у дужничким хартијама од вредности у складу с тачком 392. те одлуке може, уз сагласност Народне банке Србије, да рачуна капитални захтев за CVA ризик у складу с тач. 302. и 303. ове одлуке за скупове за нетирање на које не примењује метод интерног модела. Народна банка Србије може банци дати ову сагласност само ако банка примењује метод текуће изложености, метод оригиналне изложености или стандардизовани метод за ограничен број мањих портфолија.

За потребе обрачуна из става 1. ове тачке и када метод интерног модела не даје очекивани профил изложености, банка је дужна да:

1) претпостави константан ЕЕ профил;

2) одреди ЕЕ вредност тако да буде једнака очекиваној изложености израчунатој применом методе текуће изложености, методе оригиналне изложености или стандардизованог метода за веће од следећа два доспећа:

– половини најдужег рока доспећа у скупу за нетирање,

– пондерисаном просеку рокова доспећа свих трансакција у скупу за нетирање где као пондери служе хипотетичке вредности трансакција.

307. Банка је дужна да рачуна капитални захтев за CVA ризик у складу с тачком 402. став 1, тач. 397. и 395. ове одлуке као збир VaR параметра и VaR параметра у условима стреса, израчунатих на следећи начин:

– за VaR параметар користи се текућа калибрација параметра за очекиване изложености из тачке 279. став 2. ове одлуке;

– за VaR параметар у условима стреса користи се будући профили ЕЕ према другој уговорној страни применом калибрације у условима стреса у складу с тачком 279. став 2. ове одлуке, при чему се као период стреса за параметре кредитне марже користи најнеповољнији једногодишњи период стреса унутар трогодишњег периода који се користи за параметре изложености;

– множење фактором 3 при обрачуну капиталних захтева применом VaR параметра и VaR параметра у условима стреса у складу с тачком 402. став 1. ове одлуке примењује се и при обрачуну капиталног захтева за CVA ризик;

– обрачун се спроводи најмање месечно као и обрачун коришћене ЕЕ вредности, при чему ако се користи фреквенција мања од дневне, за потребе обрачуна из тачке 402. одредба под 1), алинеја друга и одредба под 2) алинеја друга ове одлуке банка је дужна да примењује тромесечни просек.

За изложености према другој уговорној страни за које методологија банке за процену кредине марже не даје одговарајућу процену кредитне марже узимајући у обзир рејтинг, сектор и географско подручје те уговорне стране, банка је дужна да користи метод из тачке 308. ове одлуке за обрачун капиталног захтева за CVA ризик.

2. Стандардизовани метод

308. Ако банка не рачуна капитални захтев за изложеност CVA ризику њених других уговорних страна применом напредног метода из тачке 302. ове одлуке, дужна је да капитални захтев за ову врсту ризика

за сваку уговорну страну, узимајући у обзир подобну заштиту од CVA ризика у складу с тачком 309. те одлуке, рачуна применом следеће формуле:

$$K = 2{,}33 \cdot \sqrt{h} \cdot \sqrt{\left(\sum_i 0{,}5 \cdot w_i \cdot \left(M_i \cdot EAD_i^{total} - M_i^{hedge} B_i\right) - \sum_{ind} w_{ind} \cdot M_{ind} \cdot B_{ind}\right)^2 + \sum_i 0{,}75 \cdot w_i^2 \cdot \left(M_i \cdot EAD_i^{total} - M_i^{hedge} B_i\right)^2}$$

где је:

h = једногодишњи период ризика, h=1;
w_i = пондер ризика друге уговорне стране i, овај пондер се додељује другој уговорној страни у складу са нивоом кредитног квалитета из Табеле 29. одређеног на основу кредитног рејтинга изабране агенције за рејтинг, при чему ако друга уговорна страна нема додељен кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг:

– банка која користи IRB приступ дужна је да изврши мапирање интреног рејтинга друге уговорне стране на екстерни кредитни рејтинг,

– банка која користи стандардизовани приступ дужна је да на изложеност према тој другој уговорној страни примени пондер **w_i** 1%, осим ако изложеност према датој другој уговорној страни спада у класу високоризичних изложености када се додељује пондер **w_i** 3%.

Табела 29.

Ниво кредитног квалитета	**Пондер w_i**
1	0,7%
2	0,8%
3	1,0%
4	2,0%
5	3,0%
6	10,0%

EAD_i^{total} = износ укупне изложености ризику друге уговорне стране (по свим скуповима за нетирање), узимајући у обзир ефекте средстава обезбеђења, у складу са методом текуће изложености, методом оригиналне изложености, стандардизованим методом или методом интерног модела, у зависности од тога који метод банка примењује при обрачуну капиталног захтева за изложеност ризику друге уговорне стране, при чему банка која користи метод текуће изложености или метод оригиналне изложености може као EAD_i^{total} да користи ефективну вредност изложености (E*) у складу с тачком 177. ове одлуке.

Банка која не користи метод интерног модела при обрачуну капиталног захтева за изложеност ризику друге уговорне стране дужна је да износ изложености дисконтује применом следећег фактора:

$$\frac{1 - \mathrm{e}^{-0,05*\mathrm{M}_i}}{0,05 * \mathrm{M}_i}$$

B_i = хипотетичка вредност купљеног CDS деривата с једним референтним лицем i (збирно ако је реч о више позиција) и који се користи за заштиту од CVA ризика, при чему се овај хипотетички износ дисконтује применом следећег фактора:

$$\frac{1 - \mathrm{e}^{-0,05*\mathrm{M}_i^{hedge}}}{0,05 * \mathrm{M}_i^{hedge}}$$

B_{ind} = укупан хипотетички износ једног или више CDS индекса који се користе за заштиту од CVA ризика, при чему се овај хипотетички износ дисконтује применом следећег фактора:

$$\frac{1 - \mathrm{e}^{-0,05*M_{ind}}}{0,05 * M_{ind}}$$

w_{ind} = пондер ризика који се примењује на CDS индекс за заштиту од ризика погоршања кредитне способности друге уговорне стране, који се утврђује као пондерисани просек пондера w_i који се примењују на појединачна референтна лица на које се индекс односи;
M_i = ефективна рочност трансакције са другом уговорном страном i, при чему ако банка примењује метод интерног модела за обрачун износа изложености ризику друге уговорне стране, Mi се утврђује на начин из тачке 109. став 2. одредба под 7) ове одлуке.

Ако банка не примењује метод интерног модела за обрачун износа изложености ризику друге уговорне стране, M_i се утврђује као пондерисани просек преостале рочност трансакција, где као пондери служе хипотетички износи сваке трансакције у складу с тачком 109. став 2. одредба под 2) ове одлуке, а у оба случаја као максимална вредност M_i не користи се пет година већ најдужа уговорена преостала рочност у скупу за нетирање;

M_i^{hedge} = рочност инструмента заштите са хипотетичким износом Bi (ако је реч о више од једне позиције, вредности M_i^{hedge} за те позиције се сабирају);
M_{ind} = рочност CDS индекса, при чему ако банка има више позиција у CDS индексу M_{ind} се рачуна као пондерисани просек рочности, где као пондери служе хипотетички износи позиција.

Ако је друга уговорна страна, као референтно лице, укључена у CDS индекс за потребе заштите од ризика друге уговорне стране, банка може одузети хипотетички износ који се односи на ту другу уговорну страну од хипотетичког износа CDS индекса и третирати га као заштиту која се односи на једног субјекта (B_i) са рочношћу која се односи на рочност индекса.

3. Подобна заштита

309. Заштита се сматра подобном заштитом за потребе обрачуна капиталног захтева за CVA ризик применом напредног или стандардизованог метода само ако се користи за потребе ублажавања CVA ризика, ако се њом на тај начин управља и ако је у облику:

– CDS деривата с једним референтним лицем или другог сличног инструмента кредитне заштите који се односи директно на другу уговорну страну,

– CDS индекс, под условом да је разлика између марже појединачне друге уговорне стране и марже CDS индекса узета у обзир при обрачуну VaR параметра на одговарајући начин.

Услов из става 1. алинеја друга ове тачке, да разлика између марже појединачне друге уговорне стране и марже CDS индекса буде узета у обзир на одговарајући начин при обрачуну VaR параметра, мора бити испуњен и када банка користи процену марже друге уговорне стране.

За све друге уговорне стране за које се користи процена марже, банка је дужна да као основу користи одговарајућу временску серију из репрезентативног скупа сличних лица за које су расположиве марже.

Ако разлика између марже појединачне друге уговорне стране и марже CDS индекса није узета у обзир на одговарајући начин при обрачуну VaR параметра, банка може признати само 50% хипотетичке вредности заштите у виду CDS индекса.

Уговарање већег износа заштите, у случају CDS деривата с једним референтним лицем, него што је износ изложености није дозвољено код употребе напредног метода.

Банка не може узимати у обзир друге облике заштите од ризика друге уговорне стране при обрачуну капиталног захтева за CVA ризик. CDS и други деривати са n-тим неизмирењем обавезе у скупу изложености и CLN деривати не сматрају се подобном заштитом при обрачуну капиталног захтева за CVA ризик.

Банка не може подобну заштиту која је укључена у обрачун капиталног захтева за CVA ризик, да укључи у обрачун капиталног захтева за специфични ценовни ризик нити је може третирати као технику ублажавања кредитног ризика, осим за изложеност ризику друге уговорне стране по основу истог портфолија трансакција.

Г л а в а VII

КАПИТАЛНИ ЗАХТЕВ ЗА ТРЖИШНЕ РИЗИКЕ

310. Капитални захтев за тржишне ризике једнак је збиру:

1) капиталног захтева за ценовни ризик за пословне активности из књиге трговања,
2) капиталног захтева за девизни ризик за све пословне активности,
3) капиталног захтева за робни ризик за све пословне активности.

Банка капитални захтев за тржишне ризике израчунава на начин утврђен у одељцима 1. до 5. ове главе.

Изузетно од става 2. ове тачке, банка може капиталне захтеве за ценовни, девизни и робни ризик да израчунава применом приступа интерних модела, уз сагласност Народне банке Србије, у складу са одредбама одељка 6. ове главе.

Изузетно од става 2, односно става 3. ове тачке, банка може капитални захтев за ценовни ризик да израчунава у складу са одредбама главе IV и тачке 299. ове одлуке, ако су испуњени следећи услови:

1) да вредност позиција из књиге трговања не прелази 5% вредности укупних послова банке нити 1.800.000.000 динара дуже од три радна дана у календарском месецу;
2) да вредност позиција из књиге трговања ни у једном моменту не прелази 6% вредности укупних послова банке нити 2.400.000.000 динара.

Банка је дужна да о неиспуњавању услова, односно прекорачењу лимита из става 4. одредбе под 2) ове тачке без одлагања обавести Народну банку Србије. Ако након тога утврди да банка не испуњава ни услове из става 4. одредбе под 1), Народна банка Србије обавештава банку да је дужна да од наредног обрачунског периода

капитални захтев за ценовни ризик израчунава на начин утврђен у ставу 2, односно ставу 3. те тачке.

Вредност укупних послова банке, у смислу става 4. ове тачке, представља збир бруто књиговодствене вредности билансне активе и ванбилансних ставки из банкарске књиге и вредности књиге трговања израчунате у складу са ставом 7. ове тачке, изражених у динарима применом званичног средњег курса Народне банке Србије на дан обрачуна.

При обрачуну учешћа вредности књиге трговања у вредности укупних послова банке (односно материјалне значајности књиге трговања), у смислу става 4. ове тачке, дужничке хартије од вредности исказују се по номиналној или тржишној вредности, власничке хартије од вредности исказују се по тржишној вредности, а финансијски деривати према номиналној или тржишној вредности односног финансијског инструмента, односно робе, док се дуге и кратке позиције сабирају без обзира на предзнак.

Одељак 1.

Књига трговања

1. Распоређивање позиција у књигу трговања и банкарску књигу

311. Банка је дужна да све билансне позиције и ванбилансне ставке распореди у књигу трговања, односно у банкарску књигу узимајући у обзир њихове карактеристике и намену.

312. Банка је дужна да у књигу трговања распореди све позиције у финансијским инструментима и роби које се држе с намером трговања или ради заштите од ризика по основу позиција у другим финансијским инструментима из те књиге а за које не постоје ограничења да се њима тргује ни ограничења да се заштите од ризика.

Билансне и ванбилансне позиције које нису распоређене у књигу трговања, банка распоређује у банкарску књигу.

Позиције у финансијским инструментима и роби које банка држи с намером трговања су оне за које постоји намера банке да их у кратком року након стицања прода и/или да у кратком року оствари добит на основу стварне или очекиване разлике између њихове набавне и продајне цене, односно на основу других промена цена или каматних стопа.

Позиције из става 3. ове тачке обухватају сопствене позиције

банке (*proprietary positions*), позиције произашле из трансакција на захтев клијената банке (*client servicing*) и позиције из послова тзв. креирања тржишта (*market making*) кад банка обавља послове маркет мејкера.

Банка може у књизи трговања да распореди позиције из става 3. ове тачке само ако су испуњени следећи услови:

1) да је при стицању тих позиција имала намеру трговања;

2) да је својим унутрашњим актима установила стратегију трговања за позиције или портфолија, коју је одобрио извршни одбор банке, а која укључује и очекивани период њиховог држања;

3) да су успостављене јасно дефинисане политике и процедуре за активно управљање тим позицијама, које обухватају:

– утврђивање делокруга организационих јединица овлашћених за заузимање позиција (*trading desks*),

– утврђивање лимита појединачних позиција, континуирано праћење њихове искоришћености и евентуалних прекорачења, као и периодичну проверу њихове адекватности,

– овлашћења појединих запослених за заузимање позиција у оквиру утврђених лимита и у складу са усвојеном стратегијом трговања,

– успостављање извештавања извршног одбора о позицијама које се воде у књизи трговања, као саставног дела система управљања ризицима банке,

– активно праћење позиција засновано на релевантним изворима тржишних информација и процени утрживости или могућности заштите дате позиције или ризика који из ње произлазе, укључујући и процену квалитета и расположивости тржишних информација које се користе у процесу вредновања, односно процену промета тржишта и величине позиција којима се тргује на тржишту,

– успостављање интерних процедура и контрола за спречавање превара;

4) да су успостављене политике и процедуре за праћење усклађености позиција са стратегијом трговања банке, укључујући и праћење промета и позиција за које је прекорачен првобитно утврђен период држања.

2. Управљање књигом трговања и вредновање позиција 3. из књиге трговања

313. Банка је дужна да успостави јасно документоване политике и процедуре за управљање књигом трговања које нарочито обухватају:

– активности које банка сматра трговањем, односно саставним делом књиге трговања ради израчунавања капиталних захтева за тржишне ризике, као и критеријуме за укључивање позиција у књигу трговања који су усклађени с тач. 311. и 312. ове одлуке,

– утврђивање могућности дневног вредновања појединачних позиција књиге трговања по текућој тржишној вредности на ликвидном двосмерном тржишту (*mark-to-market*),

– могућност идентификације свих значајних ризика позиција за које користи моделе за вредновање (*mark-to-model*), као и могућност заштите ових позиција инструментима за које постоји ликвидно двосмерно тржиште и извођење поузданих процена које се односе на претпоставке и параметре ових модела,

– начин на који банка врши процене вредности позиција који омогућава да их проверава и потврди лице које није повезано с банком;

– могућност и начин утицаја правних или других ограничења на затварање позиције или заштиту позиције у кратком року,

– начин активног управљања ризицима који произлазе из позиција из књиге трговања,

– начин на који може вршити пренос ризика или позиција из књиге трговања у банкарску књигу, и обрнуто, обим у коме то може чинити, као и критеријуме за извршавање таквих преноса.

Политике и процедуре из става 1. ове тачке, као и њихово спровођење, предмет су редовне провере унутрашње ревизије банке.

314. Позиције које произлазе из трансакција по основу репо и *reverse* репо трансакција, као и трансакција давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе, банка може укључити у књигу трговања ради израчунавања капиталног захтева за тржишни ризик ако су оба дела трансакције у облику новчаних средстава или хартија од вредности, а испуњени су услови из тачке 312. ове одлуке и све позиције које произлазе из таквих трансакција укључују се у књигу трговања.

315. Банка је дужна да успостави и одржава адекватне системе и контроле којима се обезбеђују опрезне и поуздане процене вредности позиција из књиге трговања и у условима стреса, који су засновани на текућим тржишним вредностима, а нарочито обухватају успостављање одговарајућих унутрашњих аката за процес вредновања тих позиција које садрже:

– јасно утврђене одговорности организационих јединица банке укључених у процес вредновања,

– методе вредновања позиција из књиге трговања у складу с тач. 316. и 317. ове одлуке, критеријуме за избор ових метода, као и начин и учесталост провере њихове адекватности,;

– изворе тржишних информација коришћене у процесу вредновања и анализу њихове адекватности,

– упутства за вредновање позиција коришћењем инпута који су резултат интерне процене и који одражавају претпоставке банке о томе како би учесници на тржишту вредновали те позиције,

– учесталост независних процена вредности позиција које врше запослени у организационој јединици у чијем је делокругу вредновање позиција,

– време преузимања података о ценама на затварању тржишта и других тржишних информација коришћених у процесу вредновања,

– процедуре за прилагођавање метода вредновања.

Све материјално значајне промене унутрашњих аката којима се уређује процес вредновања позиција морају бити одобрене од стране извршног одбора банке.

Системима и контролама из става 1. ове тачке обухвата се и начин на који организациона јединица у чијем је делокругу вредновање позиција извештава извршни одбор.

Банка је дужна да обезбеди да организациона јединица из става 2. ове тачке буде независна од организационе јединице у чијем је делокругу преузимање тржишних ризика.

316. Банка је дужна да све позиције из књиге трговања вреднује по текућој тржишној вредности (*mark-to-market*), што подразумева најмање дневно усклађивање вредности ових позиција с расположивим ценама затварања тих позиција које се добијају из независног извора тржишних информација (нпр. подаци прибављени с признатих берзи).

При вредновању позиције по текућој тржишној вредности, банка је дужна да користи опрезнију процену, тј. цену неповољнију од куповне и продајне цене за ту позицију, осим кад за одговарајућу врсту финансијског инструмента или робе обавља послове маркет-мејкера, кад позицију може затворити по средњој цени на тржишту. Банка која користи средњу цену дужна је да о томе сваких шест месеци обавештава Народну банку Србије, уз достављене доказе о томе да позицију могу затворити по средњој цени на тржишту и документацију о позицијама затвореним на овај начин.

317. Банка је дужна да користи моделе за вредновање позиција из књиге трговања (*mark-to-model*) ако вредновање по текућој тржишној вредности није могуће због тога што независни извори тржишних информација нису доступни, или банка оправдано сумња у њихову

објективност, или су ове позиције мање ликвидне.

Вредновање позиција из књиге трговања на основу модела из става 1. ове тачке може се извршити на основу референтне вредности, екстраполације или на други начин – коришћењем тржишних информација.

Мање ликвидне позиције могу настати као последица промена тржишних фактора или фактора који се односе на банку (нпр. концентрације у појединим позицијама и/или позиције за које је прекорачен првобитно утврђен период држања).

Банка која користи моделе из става 1. ове тачке дужна је да испуни следеће услове:

– да обезбеди да су све квалитативне и квантитативне претпоставке модела документоване на одговарајући начин,

– да су идентификовани сви значајни ризици који произлазе из позиција из књиге трговања за које банка користи ове моделе,

– да чланови извршног одбора имају увид у позиције из књиге трговања за које банка користи ове моделе и утицај таквог начина вредновања на поузданост извештаја о ризицима којима је банка изложена или може бити изложена у свом пословању, као и о резултатима пословања банке који произлазе из активности трговања,

– да су извори тржишних информација који су коришћени у процесу вредновања усклађени, ако је могуће, с тржишним ценама, а да су њихова адекватност за позицију која се вреднује и параметри коришћеног модела предмет редовне провере,

– да банка користи методологију вредновања која представља општеприхваћену тржишну праксу за одређени финансијски инструмент или робу – ако таква методологија постоји,

– ако је интерно развила модел за вредновање позиција из књиге трговања – да су у његовом развоју учествовали запослени са одговарајућим знањем и искуством из организационих јединица које су независне у односу на организационе јединице у чијем је делокругу преузимање тржишних ризика, а да је модел заснован на одговарајућим претпоставкама које проверава организациона јединица која није учествовала у развоју модела, нити се у њој обављају послови преузимања ових ризика, укључујући и проверу адекватности математичких формула, претпоставки и примене модела,

– да је успостављена процедура којом се уређује начин измене модела (*change control procedure*) и обезбеђена иста верзија модела коју банка периодично користи за проверу резултата коришћеног модела,

– да запослени укључени у процес управљања ризицима

имају увид у недостатке коришћеног модела како би адекватно проценили њихов утицај на резултате добијене коришћењем тог модела,

– да је адекватност модела предмет редовне провере коју банка врши најмање једном годишње, а која укључује и процену адекватности претпоставки, анализу добити и губитка у односу на факторе ризика, те поређење реализованих вредности код закључивања трансакција у односу на резултате модела.

Банка је дужна да најмање једном месечно врши независну проверу цена, без обзира на то који метод користи за дневно вредновање позиција из књиге трговања. Провера може да се врши и чешће, у зависности од учесталости активности трговања и карактеристика тржишта. У процесу провере тржишних цена банка је дужна да користи независне и објективне изворе цена, уколико су они доступни, а који укључују: текуће тржишне цене на ликвидном тржишту, цене по којима банка тргује истим или сличним инструментима на тржишту, информације добијене од свих релевантних тржишних учесника, процене вредности средстава обезбеђења других уговорних страна и др.

Проверу тржишних цена или цена добијених применом модела треба да врше запослени који су независни у односу на запослене из организационе јединице у чијем је делокругу преузимање тржишних ризика. Ако нису доступни независни и објективни извори цена, потребна су одређена, опрезно одмерена додатна прилагођавања вредности која је банка дужна да обрачунава најмање једном у три месеца.

Банка је дужна да додатна прилагођавања вредности из ове тачке и тачке 318. ове одлуке израчунава као 0,1% збира апсолутне вредности имовине и обавеза које се обрачунавају по фер вредности у складу с МСФИ/МРС. Банка може из обрачуна додатног прилагођавања вредности искључити фер вредност имовине и обавеза нетираних позицијама супротног предзнака у идентичној имовини или обавезама. Уколико промена начина вредновања имовине или обавеза нема утицај или делимично утиче на основни акцијски капитал, банка може у обрачун додатног прилагођавања вредности да укључи фер вредност имовине или обавеза пропорционално њиховом утицају на основни акцијски капитал.

Сва имовина и обавезе које се обрачунавају по фер вредности у складу са МСФИ/МРС и које нису укључене или су делимично укључене у обрачун додатног прилагођавања вредности из става 6. ове тачке морају бити на одговарајући начин документоване, одобрене од стране извршног одбора банке и најмање једном годишње предмет унутрашње ревизије банке.

Банка је дужна да успостави и редовно проверава процедуре за утврђивање потребе за прилагођавање вредности, као и за независну контролу обрачунатих износа додатног прилагођавања вредности.

318. Банка је дужна да вредности позиција из књиге трговања усклађује у складу с тачком 317. ове одлуке узимајући у обзир:

– опште факторе: кредитну маржу, трошкове затварања позиција, оперативни ризик, неизвесност у кретању тржишних цена, превремено затварање позиција, трошкове инвестирања и финансирања, будуће административне трошкове и ризик модела,

–факторе који се односе на процену ликвидности позиција: период неопходан за успостављање заштите позиције, односно ризика својствених тој позицији, волатилност и просечну разлику између куповне и продајне цене, расположивост тржишних котација (могућност утврђивања броја и идентитета маркет-мејкера), волатилност и просечни обим трговања, укључујући и обим трговања у стресним тржишним условима, тржишне концентрације, време држања позиције, износ у ком се вредновање заснива на моделу и утицај других ризика модела.

Ако за вредновање позиција из књиге трговања користи моделе трећег лица, банка је дужна да размотри да ли је потребно да се изврше одређена прилагођавања вредности позиција израчунатих на овај начин. Такође, банка треба да узме у обзир потребу за прилагођавањем вредности мање ликвидних позиција и да редовно проверава адекватност тих прилагођавања. Додатно, банка је дужна да посебно процени потребу за прилагођавањем вредности позиција услед могуће непоузданости параметара који представљају инпуте у моделу.

Ако у свом портфолију држи сложеније инструменте, попут инструмената секјуритизације или кредитне деривате са n-тим неизмирењем обавезе, банка је дужна да процени да ли је потребно извршити прилагођавања у вредновању, како би се обухватили могући ризици употребе неадекватне методологије за процену вредности ових инструмената и могући ризици повезани са употребом интерно процењених (и тиме могуће неодговарајућих) параметара у моделу.

3. Интерна заштита

319. Интерна заштита је позиција из књиге трговања која у знатној мери или у потпуности уклања појединачне ризике одређене позиције или групе позиција из банкарске књиге.

Позиције интерне заштите укључују се у књигу трговања под условом да се држе с намером трговања у складу с тачком 312. ове одлуке, да се на њих примењују методе вредновања у складу с тач. 316. и 317. те одлуке и да су испуњени следећи услови:

–да основна сврха интерне заштите није смањење капиталних захтева,

–да су све трансакције интерне заштите на одговарајући начин документоване, да их је одобрио извршни одбор банке или друго лице које је овај одбор овластио и да су предмет унутрашње ревизије банке,

–да су трансакције интерне заштите уговорене под тржишним условима,

–да се тржишним ризицима који су последица интерне заштите управља у књизи трговања у оквиру одобрених лимита,

–да су успостављене процедуре за праћење трансакција интерне заштите.

Укључивање позиција интерне заштите у књигу трговања у смислу става 2. ове тачке не утиче на израчунавање капиталног захтева за ону страну трансакције интерне заштите која се односи на позиције или групе позиција из банкарске књиге.

Изузетно од става 2. ове тачке, ако банка трансакцијама интерне заштите штити изложеност кредитном ризику или ризику друге уговорне стране по основу позиције или групе позиција из банкарске књиге коришћењем кредитног деривата који се води у књизи трговања банке, изложеност по основу банкарске књиге сматра се заштићеном у смислу израчунавања капиталних захтева само под условом да је банка од пружаоца заштите који није с њом повезан купила кредитни дериват који испуњава услове за нематеријалну кредитну заштиту из књиге трговања.

У случају из става 4. ове тачке, ни интерна ни екстерна заштита кредитним дериватима не укључује се у књигу трговања ради израчунавања капиталних захтева.

Одељак 2.

Капитални захтев за ценовни ризик

320. Капитални захтев за ценовни ризик једнак је збиру капиталног захтева за општи и специфични ценовни ризик по основу дужничких хартија од вредности и капиталног захтева за општи и специфични ценовни ризик по основу власничких хартија од вредности.

Секјуритизоване позиције из књиге трговања ће се за потребе израчунавања капиталног захтева за ценовни ризик третирати као дужничке хартије од вредности.

При израчунавању капиталног захтева за ценовни ризик, нето позиција у сваком појединачном инструменту распоређеном у књизи трговања израчунава се као разлика између дуге (власништво или куповина) и кратке (позајмљивање од других лица или продаја) позиције у том инструменту.

Нетирање између кратких и дугих позиција дозвољено је само за еквивалентне инструменте.

Све нето позиције у инструментима који гласе на страну валуту прерачунавају се дневно у динаре применом званичног средњег курса Народне банке Србије на дан обрачуна.

1. Финансијски деривати и други финансијски инструменти који се воде у књизи трговања

321. Ради израчунавања капиталног захтева за ценовни ризик – позиције у финансијским дериватима рашчлањују се на хипотетичке позиције или на позиције у хартијама од вредности које су предмет овог деривата, и то на следећи начин:

1) ако су предмет уговора каматне стопе или дужничке хартије од вредности:

– на дуге и кратке позиције у дужничкој хартији од вредности која је предмет уговора (у даљем тексту: односни дужнички инструмент),

– на хипотетичке дуге и кратке позиције у неризичној дужничкој хартији од вредности, односно државној обвезници без купона (у даљем тексту: хипотетички дужнички инструменти),

– на дуге и кратке позиције у односном дужничком инструменту и хипотетичком дужничком инструменту;

2) ако су предмет уговора власничке хартије од вредности:

– на дуге и кратке позиције у власничкој хартији од вредности која је предмет уговора, у портфолију ових хартија или берзанском индексу тих хартија (у даљем тексту: односни власнички инструмент),

– на дуге и кратке позиције у хипотетичком дужничком инструменту;

3) ако је предмет уговора роба:

– на дуге и кратке позиције у роби на коју се односе,

– на дуге и кратке позиције у хипотетичком дужничком инструменту.

322. Банка је дужна да позиције у хартијама од вредности које су предмет уговора а резултат су рашчлањавања позиција у финансијским дериватима укључује у израчунавање капиталних захтева за специфичне и опште ценовне ризике по основу дужничких или власничких хартија од вредности, и то у износу тржишне вредности ове хартије.

Позиције у хипотетичким дужничким инструментима укључују се у обрачун капиталних захтева за опште ценовне ризике по основу дужничких хартија од вредности. При израчунавању капиталних захтева за специфични ризик, позиције у хипотетичким дужничким инструментима укључују се у категорију позиција којима се додељује пондер специфичног ризика 0%.

2. Фјучерси и форварди

323. У случају фјучерс или форвард уговора који се односе на хартије од вредности или каматне стопе – дуга позиција представља позицију у којој се банци плаћа уговорена каматна стопа или преноси хартија од вредности, а кратка позиција је позиција у којој банка плаћа уговорену каматну стопу или преноси хартију од вредности.

Дуга (кратка) позиција у каматном фјучерс или форвард уговору приказује се као комбинација дуге (кратке) позиције у хипотетичком дужничком инструменту с доспећем једнаким периоду до датума измирења/испоруке увећаном за период доспећа односног инструмента и кратке (дуге) позиције у хипотетичком дужничком инструменту с доспећем једнаким периоду до датума измирења/испоруке.

У случају терминске куповине (продаје) дужничке хартије од вредности примењује се комбинација дуге (кратке) позиције у односној хартији од вредности с њеним преосталим роком доспећа и кратке (дуге) позиције у хипотетичком дужничком инструменту с роком доспећа који је једнак року доспећа терминског уговора.

Дуга (кратка) позиција у власничком фјучерс или форвард уговору приказује се као комбинација дуге (кратке) позиције у односном власничком инструменту и кратке (дуге) позиције у хипотетичком дужничком инструменту с роком доспећа који је једнак року доспећа уговора.

Дуга (кратка) позиција у валутном форвард уговору приказује се као комбинација дуге (кратке) позиције у хипотетичком дужничком инструменту у купљеној валути и кратке (дуге) позиције у хипотетичком

дужничком инструменту у продатој валути с роком доспећа који је једнак року доспећа уговора.

3. Опције и варанти

324. Ради израчунавања капиталног захтева за ценовни ризик, позиције у опцијама и варантима на каматне стопе, дужничке инструменте, власничке инструменте, индексе власничких хартија од вредности, финансијске фјучерсе, свопове и стране валуте третирају се као позиције чија је вредност једнака вредности односне изложености помножене одговарајућим делта коефицијентом. Банка може ове позиције нетирати позицијама супротног знака у идентичним односним хартијама од вредности или дериватима.

Банка је дужна да податак о делта коефицијенту опције преузима са берзе на којој се том опцијом тргује. Изузетно, за опције које су предмет ванберзанске трговине или у случају да делта коефицијент одређене опције није расположив на берзи, банка може да израчунава делта коефицијент применом одговарајућег интерног модела, уз претходну сагласност Народне банке Србије.

Народна банка Србије ће банци дати претходну сагласност из става 2. ове тачке ако утврди да коришћени модел обезбеђује задовољавајућу процену процентуалне промене цене опције или варанта услед инкременталне (незнатне) промене тржишне цене предмета уговора.

Банка је дужна да у обрачун капиталних захтева за ценовни ризик на одговарајући начин укључи и остале ризике, поред делта ризика, у вези с опцијама.

На опције које се односе на каматне стопе, свопове, дужничке и власничке хартије од вредности, берзанске индексе, форварде и фјучерсе, као и на варанте који се односе на дужничке и власничке хартије од вредности – примењују се одредбе одељка 5. ове главе.

4. Свопови

325. Позиције у своп уговорима приказују се као комбинација хипотетичких позиција у хартијама од вредности одговарајућег доспећа које су предмет тих уговора, и то:

1) у случају каматних свопова – као комбинација дуге и кратке позиције у хипотетичким дужничким инструментима с променљивом каматном стопом (с роком доспећа који је једнак периоду до датума

следећег одређивања каматне стопе) и/или фиксном каматном стопом (с роком доспећа који је једнак року доспећа уговора);

2) у случају међувалутних каматних свопова – као комбинација дуге и кратке позиције у хипотетичким дужничким инструментима у одговарајућим валутама, у складу са одредбом под 1) ове тачке, зависно од тога да ли је каматна стопа на дату валуту фиксна или променљива;

3) у случају власничких свопова – као комбинација:

– дуге (кратке) позиције у односном власничком инструменту по основу ког банка прима (плаћа) износ заснован на промени цене тог инструмента и

– кратке (дуге) позиције у односном власничком инструменту или односном дужничком инструменту по основу ког банка плаћа (прима) износ заснован на промени цене тог инструмента.

5. Конвертибилне хартије од вредности

326. Позиције у конвертибилним хартијама од вредности приказују се као позиције у власничким хартијама од вредности ако је:

– период до првог датума кад се може извршити конверзија краћи од три месеца или је, ако је тај први датум прошао, период до следећег датума краћи од једне године,

– тржишна вредност дужничке хартије од вредности за мање од 10% већа од одговарајућег износа тржишне вредности власничке хартије од вредности која се може прибавити конверзијом.

Ако нису испуњени услови из става 1. ове тачке – позиције у конвертибилним хартијама од вредности приказују се као позиције у дужничким хартијама од вредности.

Позиције у конвертибилним хартијама од вредности могу бити нетиране супротним позицијама у дужничким или власничким хартијама од вредности само ако банка има довољан капитал за покриће губитака који могу настати у случају конверзије.

6. Позиције у хартијама од вредности из књиге трговања које произилазе из репо трансакција или трансакција давања у зајам хартија од вредности

327. Позиције у хартијама од вредности из књиге трговања које произлазе из репо трансакција или трансакција давања у зајам хартија од вредности приказују се као комбинација дуге позиције у привремено продатој или позајмљеној дужничкој или власничкој хартији од вредности и хипотетичке кратке позиције у државној обвезници одговарајуће рочности чија је купонска стопа једнака стопи приноса на

ове трансакције.

Позиције из става 1. ове тачке могу бити пребијане (нетиране) супротним позицијама у еквивалентним хартијама од вредности.

328. Позиције у хартијама од вредности из књиге трговања које произлазе из *reverse* репо трансакција или трансакција узимања у зајам хартија од вредности приказују се као хипотетичке дуге позиције у државним обвезницама одговарајуће рочности и купонске стопе једнаке стопи приноса на ове трансакције.

7. Кредитни деривати

329. Ради израчунавања капиталног захтева за општи и специфични ценовни ризик, пружалац заштите користи хипотетичку вредност кредитног деривата ако овом одлуком није другачије утврђено.

Изузетно од става 1. ове тачке, банка може да, уместо хипотетичке вредности, користи хипотетичку вредност увећану за нето промену тржишне вредности кредитног деривата од тренутка настанка трансакције, при чему се нето смањење тржишне вредности за пружаоца кредитне заштите приказује са негативним предзнаком.

Ради израчунавања капиталног захтева за специфични ценовни ризик, осим у случају TRS деривата, користи се рок доспећа уговора о кредитном деривату уместо рока доспећа обавезе.

Износ позиција се утврђује на следећи начин:

1) пружалац заштите приказује TRS дериват као комбинацију дуге позиције у референтној обавези (ради израчунавања капиталног захтева за општи и специфични ценовни ризик) и кратке позиције у државним обвезницама с роком доспећа једнаким периоду до следећег утврђивања каматне стопе и којима је додељен пондер ризика 0% у складу са Главом IV одељак 1. ове одлуке ради израчунавања капиталног захтева за општи ценовни ризик;

2) пружалац заштите приказује CDS дериват као синтетичку дугу позицију у референтној обавези (ради израчунавања капиталног захтева за специфични ценовни ризик), док се капитални захтев за општи ценовни ризик по овом основу не рачуна. Изузетно, ако је CDS деривату додељен кредитни рејтинг подобне агенције за рејтинг и ако су испуњени услови из тачке 337. ове одлуке – пружалац заштите приказује CDS дериват као дугу позицију у том деривату. Ако је по основу CDS деривата уговорено плаћање премија или камате, такви токови готовине приказују се као позиције у хипотетичким дужничким инструментима с

доспећем једнаким доспећу уговора;

3) CLN дериват с једним референтним лицем се ради обрачуна капиталног захтева за општи ценовни ризик приказује као дуга позиција у каматном производу, а ради обрачуна капиталног захтева за специфични ценовни ризик, CLN дериват с једним референтним лицем приказује се као синтетичка дуга позиција у референтној обавези и додатна дуга позиција према издаваоцу деривата. Изузетно, ако је CLN деривату с једним референтним лицем додељен кредитни рејтинг подобне агеније за рејтинг и ако су испуњени услови из тачке 337. ове одлуке – ради обрачуна капиталног захтева за специфични ценовни ризик приказује се само дуга позиција у том деривату;

4) CLN дериват с више референтних лица који пружа пропорционалну заштиту се ради обрачуна капиталног захтева за специфични ценовни ризик приказује као дуга позиција према издаваоцу деривата и позиције према сваком од референтних лица, при чему се укупан хипотетички износ деривата распоређује по позицијама сразмерно учешћу сваке од изложености према референтном лицу у укупном хипотетичком износу уговора. Ако постоји више изложености према једном референтном лицу, у обрачун капиталног захтева за специфични ценовни ризик се укључује изложеност са највишим пондером ризика;

5) кредитни дериват са првим неизмирењем обавезе се приказује као позиција у хипотетичком износу обавезе сваког референтног лица, а ако је износ максималне могуће исплате у случају кредитног догађаја мањи од износа капиталног захтева израчунатог на овај начин, банка може да капитални захтев за специфични ценовни ризик израчунава на основу износа максималне исплате;

6) кредитни дериват са n-тим неизмирењем обавезе се приказује као позиција у хипотетичком износу обавезе сваког референтног лица осим за n-1 референтних лица са најнижим капиталним захтевима за специфични ризик, а ако је износ максималне могуће исплате у случају кредитног догађаја мањи од износа капиталног захтева израчунатог на овај начин, банка може да капитални захтев за специфични ценовни ризик израчунава на основу износа максималне исплате.

Ако је кредитном деривату са n-тим неизмирењем обавезе додељен кредитни рејтинг подобне агенције за рејтинг, пружалац заштите израчунава капитални захтев за специфични ценовни ризик коришћењем рејтинга деривата и примењујући одговарајуће пондере ризика за секјуритизацију.

Ради израчунавања капиталног захтева за ценовни ризик, корисник заштите приказује позиције произашле из употребе кредитних деривата на исти начин као и пружалац кредитне заштите, али са

супротним предзнаком, осим у случају CLN деривата (код којег се не приказује кратка позиција према издаваоцу овог деривата). Ради израчунавања капиталног захтева за корисника кредитне заштите, користи се хипотетичка вредност кредитног деривата.

Изузетно од претходног става, банка може уместо хипотетичке вредности да користи износ хипотетичке вредности увећан за нето промену тржишне вредности кредитног деривата од тренутка трансакције, при чему се нето смањење тржишне вредности за пружаоца кредитне заштите приказује са негативним предзнаком.

Ако је кредитним дериватом уговорено право превременог откупа (*call option*) уз могућност повећања приноса (*step-up*) у одређеном тренутку, тај тренутак сматра се доспећем инструмента заштите.

Банка је дужна да кредитне деривате из тачке 341. ст. 1. или 4. укључи само у обрачун капиталних захтева за специфични ризик у складу са ставом 5. те тачке.

8. Модели осетљивости

330. Ако финансијске инструменте из тачке 323. ст. 1. до 3. и став 5. те тачке, тачке 324. став 1. и тачке 325. одредбе под 1) и 2) ове одлуке вреднује по текућој тржишној вредности и управља каматним ризиком по том основу коришћењем дисконтованих будућих токова готовине – банка може користити моделе осетљивости ради израчунавања позиција у тим инструментима, као и позиција у обвезницама чија се амортизација врши кроз више отплата током периода до доспећа (а не кроз једну отплату главнице на датум доспећа обвезнице), уз претходну сагласност Народне банке Србије.

Позиције добијене коришћењем модела осетљивости банка укључује у обрачун капиталног захтева за општи ценовни ризик дужничких инструмената.

Народна банка Србије ће дати претходну сагласност за коришћење модела осетљивости ако је банка испунила следеће услове:

– да позиције добијене коришћењем овог модела имају исту осетљивост на промене каматних стопа као и односни токови готовине,

– да је осетљивост процењена на основу независних промена каматних стопа из узорка каматних стопа на криви приноса с најмање једном тачком у свакој класи доспећа из табеле из тачке 343. ове одлуке (Табела 31).

При подношењу захтева за добијање сагласности из става 1. ове тачке, банка је дужна да Народној банци Србије достави:

– документацију о врсти финансијских инструмената за које банка намерава да примењује модел осетљивости,
– документацију о основним карактеристикама и претпоставкама модела осетљивости,
– документацију о испуњености услова из става 3. те тачке.

Ако након добијене сагласности из става 1. ове тачке, банка престане да испуњава услове из става 3. те тачке – дужна је да Народној банци Србије без одлагања достави план о усклађивању са овим условима у одговарајућем року или доказ да последице неиспуњавања тих услова нису материјално значајне. Ако је банка доставила овај план, дужна је да Народну банку Србије без одлагања обавести о томе да се ускладила са условима из става 3. ове тачке у року из овог плана.

Народна банка Србије може укинути сагласност из става 1. ове тачке ако утврди да банка не испуњава услове из става 3. ове тачке а последице тог неиспуњавања су материјално значајне, ако банка није доставила план из става 5. те тачке, ако је доставила неадекватан план или не поступа по достављеном плану.

331. Ако не користи моделе осетљивости из тачке 330. ове одлуке, банка може, ради израчунавања капиталног захтева за општи ценовни ризик, а пре рашчлањивања позиција у дериватима на позиције у хартијама од вредности које су предмет уговора – нетирати дуге и кратке позиције у идентичним инструментима из тачке 323. ст. 1. до 3. и став 5. те тачке, тачке 324. став 1. и тачке 325. одредбе под 1) и 2) ове одлуке ако су испуњени следећи услови:

1) да су позиције исте номиналне вредности и гласе на исту валуту;
2) да су референтне каматне стопе (за позиције с променљивом каматном стопом) или купонске стопе (за позиције с фиксном каматном стопом) исте или се не разликују у значајној мери;
3) да су датуми следећег одређивања каматне стопе (за позиције с променљивом каматном стопом) или датуми доспећа (за позиције с фиксном каматном стопом) у складу са следећим ограничењима:
– ови датуми су исти за позиције код којих су рокови до поновног одређивања каматне стопе, односно до доспећа краћи од месец дана,
– ови датуми се не разликују за више од седам дана за

позиције код којих су рокови до поновног одређивања каматне стопе, односно доспећа дужи од месец дана а краћи од годину дана,

– ови датуми се не разликују за више од 30 дана за позиције код којих су рокови до поновног одређивања каматне стопе, односно доспећа дужи од годину дана.

9. Ценовни ризик по основу дужничких хартија од вредности

332. Капитални захтев за ценовни ризик по основу дужничких хартија од вредности једнак је збиру капиталних захтева за специфични и општи ценовни ризик по основу ових хартија.

333. Банка је дужна да нето позиције у свакој дужничкој хартији од вредности распоређује у складу с валутом на коју гласе и да капитални захтев за општи и специфични ценовни ризик по основу ове хартије израчунава за сваку валуту посебно.

а) Специфични ценовни ризик по основу дужничких хартија од вредности

334. Банка може да одреди максимални износ капиталног захтева за специфични ризик нето позиције у дужничком инструменту у висини максималног могућег губитка по основу ризика неизмирења обавеза. За кратке позиције, банка може да израчунава овај максимални износ као промену вредности до које би дошло када инструмент или, када је то применљиво, односна изложеност више не би носили ризик наступања статуса неизмирења обавеза.

б) Капитални захтеви за дужничке инструменте осим секјуритизованих позиција

335. Банка је дужна да нето позиције у књизи трговања, осим секјуритизованих позиција на које се примењује третман из тачке 320. ст. 2. до 4. ове одлуке, распоређује у одговарајуће категорије на основу њиховог издаваоца/дужника, екстерног или интерног кредитног рејтинга и преосталог периода доспећа и да их након тога помножи прописаним пондерима у складу са следећом табелом (Табела 30):

Табела 30.

Категорија	Пондер ризика
Дужничке хартије од вредности којима је додељен пондер ризика 0% у складу са стандардизованим приступом за кредитни ризик.	0 %

Дужничке хартије од вредности којима је додељен пондер ризика 20% или 50% у складу са стандардизованим приступом за кредитни ризик и квалификоване позиције дефинисане у тачки 337. ове одлуке	0,25% (ако је преостали период доспећа 6 месеци или краћи) 1,00% (ако је преостали период доспећа дужи од 6 месеци, а краћи од 24 месеца) 1,60% (ако је преостали период доспећа дужи од 24 месеца)
Дужничке хартије од вредности којима је додељен пондер ризика 100% у складу са стандардизованим приступом за кредитни ризик.	8,00%
Дужничке хартије од вредности којима је додељен пондер ризика 150% у складу са стандардизованим приступом за кредитни ризик.	12,00%

Ради израчунавања капиталног захтева за специфични ценовни ризик, банка је дужна да сабира пондерисане позиције добијене у складу с Табелом 30. без обзира на то да ли су те позиције дуге или кратке.

При израчунавању капиталних захтева за специфични ценовни ризик по основу дужничких хартија од вредности банка не узима у обзир позиције књиге трговања у тим хартијама које је сама издала.

336. Ако примењује IRB приступ на класу изложености у коју је разврстан издавалац дужничке хартије од вредности, ради распоређивања те хартије од вредности у одговарајућу категорију из табеле из тачке 335. ове одлуке (Табела 30), банка утврђује ниво кредитног квалитета издаваоца на основу његовог PD параметра. Овај параметар мора бити једнак или нижи од PD параметра који се повезује са одговарајућим нивоом кредитног квалитета у складу са стандардизованим приступом за кредитни ризик.

У случају обвезница којима се у складу с тачком 57. ст. 1. и 2. ове одлуке додељује пондер ризика 10%, банка може капитални захтев за специфични ризик да израчунава у висини 1/2 капиталног захтева за специфични ризик обрачунатог применом одговарајућег пондера ризика дефинисаног Табелом 30. из тачке 335. те одлуке за дужничке хартије од вредности којима је додељен пондер ризика 20% или 50% у складу са

стандардизованим приступом за кредитни ризик и квалификоване позиције дефинисане у тачки 337. те одлуке.

337. Квалификоване позиције обухватају:

1) дуге и кратке позиције у дужничким хартијама од вредности којима није додељен кредитни рејтинг изабране агенције за рејтинг а које испуњавају следеће услове:

– банка их оцењује довољно ликвидним,

– њихов кредитни квалитет је, према процени банке, једнак или бољи од кредитног квалитета дужничких хартија од вредности, којима је додељен пондер ризика 20% или 50% у складу са стандардизованим приступом за кредитни ризик (Табела 30 из тачке 335. ове одлуке),

– котирају се на најмање једној признатој берзи;

2) дуге и кратке позиције у дужничким хартијама од вредности које су издале банке које капиталне захтеве рачунају на начин утврђен овом одлуком или прописима Европске уније којима се уређује израчунавање тих капиталних захтева (односно прописима који су усклађени са овим прописима Европске уније), а које банка оцењује довољно ликвидним и чији је кредитни квалитет, према процени банке, једнак или бољи од кредитног квалитета дужничких хартија од вредности којима је додељен пондер ризика 20% или 50% у складу са стандардизованим приступом за кредитни ризик (Табела 30 из тачке 335. ове одлуке);

3) дуге и кратке позиције у дужничким хартијама од вредности које су издала друга правна лица која су, у складу са главом IV, одељак 1. ове одлуке, разврстана у класу изложености према банкама и којима, у складу с тим одељком, одговара ниво кредитног квалитета 2 или бољи, а која су дужна да испуњавају регулаторне захтеве упоредиве са онима из ове одлуке.

Банка која користи приступ из става 1. одредбе под 1) или 2) ове тачке дужна је да успостави методологију за процену да ли хартије од вредности испуњавају услове из тих одредаба и да ту методологију достави Народној банци Србије.

в) Капитални захтеви за секјуритизоване позиције

338. Ради израчунавања капиталних захтева за специфични ценовни ризик за секјуритизоване позиције у књизи трговања, банка нето позиције израчунате у складу с тачком 320. ст. 2. и 3. ове одлуке пондерише на следећи начин:

1) позиције на које би се, да су распоређене у банкарској књизи, примењивао стандардизовани приступ, 8% од пондера ризика утврђеног у складу са стандардизованим приступом из главе IV одељак 4. пододељак 4. ове одлуке;

2) позиције на које би се, да су распоређене у банкарској књизи, примењивао IRB приступ, 8% од пондера ризика утврђеног у складу са IRB приступом из главе IV одељак 4. пододељак 4. ове одлуке.

339. Банка може да користи метод супервизорске формуле из тачке 238. ове одлуке ако може да процени PD параметар и, када је то применљиво, вредности изложености и LGD параметар као елементе који се укључују у супервизорску формулу у складу са захтевима за процену тих параметара према IRB приступу, из главе IV одељак 2. ове одлуке.

Банка (осим банке иницијатора) може да примењује метод супервизорске формуле само уз претходну сагласност Народне банке Србије, ако се утврди да банка испуњава услове из става 1. ове тачке.

Процене PD параметра и LGD параметра као улазних променљивих у складу са методом супервизорске формуле банка може да утврђује и на основу процене изведене из IRC приступа ако банка има сагласност Народне банке Србије за коришћење интерног модела за специфични ризик дужничких инструмената. Овај алтернативни приступ банка може да користи само уз претходну сагласност Народне банке Србије, ако те процене испуњавају квантитативне захтеве за IRB приступ из главе IV одељак 2. ове одлуке.

340. За секјуритизоване позиције, на које се примењује додатни пондер ризика у складу с тачком 209. ове одлуке, банка примењује 8% од укупног пондера ризика.

Ради израчунавања капиталног захтева за специфични ценовни ризик, осим у случају секјуритизованих позиција на које се примењује тачка 341. став 5. ове одлуке, банка сабира своје пондерисане позиције израчунате у складу са овим пододељком, без обзира на њихов предзнак.

Ако банка иницијатор традиционалне секјуритизације не испуњава услове за значајан пренос ризика из тачке 201. ове одлуке, дужна је да у обрачун капиталних захтева уместо секјуритизованих позиција укључи секјуритизоване изложености.

Ако банка иницијатор синтетичке секјуритизације не испуњава услове за значајан пренос ризика из тачке 202. ове одлуке, дужна је да у

обрачун капиталних захтева укључи секјуритизоване изложености, без узимања у обзир ефеката кредитне заштите секјуритизованог портфолија.

г) Капитални захтеви за позиције из портфолија намењеног трговању заснованом на корелацијама

341. Портфолио намењен трговању заснованом на корелацијама у смислу ове одлуке чине секјуритизоване позиције и кредитни деривати са n-тим неизмирењем обавезе који испуњавају све следеће услове:

1) позиције нису позиције ресекјуритизације, опције на транше у секјуритизацији, као ни други деривати који се односе на секјуритизоване изложености које не обезбеђују пропорционалан удео у плаћањима по основу транши у секјуритизацији;

2) сви референтни инструменти су:

– инструменти са једним референтним лицем, укључујући кредитне деривате са једним референтним лицем за које постоји ликвидно двосмерно тржиште,

– индекси којима се уобичајено тргује а који се заснивају на инструментима тих референтних лица.

Двосмерним тржиштем, у смислу ове тачке, сматра се тржиште на којем постоје независне понуде за куповину и продају тако да се цена, која је повезана са последњом продајном ценом или текућом котацијом куповне и продајне цене, може одредити у року од једног дана и измирење по тој цени се може извршити у релативном кратком року на уобичајен начин трговања на том тржишту.

Позиције које у основи имају неку од следећих карактеристика се не укључују у портфолио намењен трговању заснованом на корелацијама:

1) односна изложеност која испуњава услове за распоређивање у класу изложености према физичким лицима или у класу изложености обезбеђених хипотекама на непокретностима у складу са стандардизованим приступом кредитном ризику у банкарској књизи банке;

2) потраживање од друштава за секјуритизацију, директно или индиректно обезбеђено позицијом која сама по себи није подобна за укључивање у портфолио намењен трговању заснованом на корелацијама у складу са овим и ставом 1. ове тачке.

Банка може да укључи у портфолио намењен трговању заснованом на корелацијама позиције које нису ни секјуритизоване

позиције ни кредитни деривати са n-тим неизмирењем обавезе, ако служе за заштиту других позиција тог портфолија и ако за те инструменте или њихове односне изложености постоји ликвидно двосмерно тржиште које испуњава услове из става 2. ове тачке.

Банка израчунава капитални захтев за специфични ризик портфолија намењеног трговању заснованом на корелацијама као већи од следећа два износа:

1) укупан капитални захтев за специфични ризик који би се примењивао само на нето дуге позиције из портфолија намењеног трговању заснованом на корелацијама или

2) укупан капитални захтев за специфични ризик који би се примењивао само на нето кратке позиције из портфолија намењеног трговању заснованом на корелацијама.

д) Општи ценовни ризик по основу дужничких хартија од вредности

342. За израчунавање општег ценовног ризика по основу дужничких хартија од вредности банка може да примењује метод доспећа или метод трајања. Банка је дужна да се придржава метода који изабере.

Метод доспећа

343. Банка све нето позиције у дужничким хартијама од вредности распоређује у класе и зоне доспећа – према преосталом периоду доспећа (односно према периоду преосталом до следећег одређивања каматне стопе за хартије од вредности с променљивом стопом) и купонској (каматној) стопи, а према следећој табели (Табела 31):

Табела 31.

Зона	Класа доспећа		Пондер (у %)
	Купонска стопа 3% или више	Купонска стопа мања од 3%	
1	0 ≤ 1 месец	0 ≤ 1 месец	0,00
	> 1 ≤ 3 месеца	> 1 ≤ 3 месеца	0,20
	> 3 ≤ 6 месеци	> 3 ≤ 6 месеци	0,40
	> 6 ≤ 12 месеци	> 6 ≤ 12 месеци	0,70
2	> 1 ≤ 2 године	> 1,0 ≤ 1,9 година	1,25
	> 2 ≤ 3 године	> 1,9 ≤ 2,8 година	1,75
	> 3 ≤ 4 година	> 2,8 ≤ 3,6 година	2,25
3	> 4 ≤ 5 година	> 3,6 ≤ 4,3 година	2,75
	> 5 ≤ 7 година	> 4,3 ≤ 5,7 година	3,25
	> 7 ≤ 10 година	> 5,7 ≤ 7,3 година	3,75
	> 10 ≤ 15 година	> 7,3 ≤ 9,3 година	4,50
	> 15 ≤ 20 година	> 9,3 ≤ 10,6 година	5,25
	> 20 година	> 10,6 ≤ 12,0 година	6,00
		> 12,0 ≤ 20 година	8,00
		> 20 година	12,50

Банка је дужна да сваку позицију множи одговарајућим пондером за ту класу доспећа. За сваку класу доспећа, банка посебно сабира све пондерисане дуге позиције и све пондерисане кратке позиције.

Усклађена пондерисана позиција класе доспећа представља износ збира пондерисаних дугих позиција или збира пондерисаних кратких позиција у оквиру те класе доспећа, зависно од тога који је мањи. Неусклађена пондерисана (дуга или кратка) позиција за ту класу доспећа је преостали износ, тј. разлика између ова два збира.

Банка за сваку зону доспећа израчунава збир свих дугих неусклађених пондерисаних позиција класа доспећа и збир свих кратких неусклађених пондерисаних позиција тих класа. Усклађена пондерисана позиција зоне доспећа представља износ збира свих дугих неусклађених пондерисаних позиција или збира свих кратких неусклађених пондерисаних позиција у истој зони, зависно од тога који је мањи. Неусклађена пондерисана (дуга или кратка) позиција те зоне је преостали износ, тј. разлика између ова два збира.

Након утврђивања усклађене и неусклађене позиције за сваку зону доспећа – банка усклађује неусклађене пондерисане позиције између зона 1 и 2, а затим износ преостале неусклађене пондерисане позиције у зони 2 усклађује с неусклађеном пондерисаном позицијом у зони 3. Банка може да промени редослед усклађивања тако што ће усклађивање између зона 2 и 3 вршити пре усклађивања између зона 1 и 2. Банка затим усклађује износ преосталих неусклађених пондерисаних позиција између зона 1 и 3.

Након извршеног усклађивања између зона, износ преостале неусклађене пондерисане позиције између зона једнак је збиру свих преосталих неусклађених позиција у свим зонама.

344. Капитални захтев за општи ценовни ризик по основу дужничких хартија од вредности израчунава се применом метода доспећа као збир:

– 10% збира усклађених пондерисаних позиција у свим класама доспећа,
– 40% усклађене пондерисане позиције у зони 1,
– 30% усклађене пондерисане позиције у зони 2,
– 30% усклађене пондерисане позиције у зони 3,
– 40% усклађених пондерисаних позиција између зона 1 и 2,
– 40% усклађених пондерисаних позиција између зона 2 и 3,
– 150% усклађених пондерисаних позиција између зона 1 и 3,
– 100% преостале неусклађене пондерисане позиције између зона.

Метод трајања

345. Ако примењује метод трајања, банка принос до доспећа за дужничке хартије од вредности израчунава на основу њихових тржишних вредности, при чему се за хартије с променљивом каматном стопом претпоставља да је рок доспећа главнице датум кад се врши следеће одређивање каматне стопе.

346. Банка све дужничке хартије од вредности распоређује у одговарајуће зоне у складу са следећом табелом (Табела 32):

Табела 32.

Зона	Модификовано трајање (у годинама)	Претпостављена промена каматне стопе (у %)
1	> 0,0 ≤ 1,0	1,00
2	> 1,0 ≤ 3,6	0,85
3	> 3,6	0,70

Банка израчунава позицију пондерисану трајањем за сваку дужничку хартију од вредности тако што њену тржишну вредност множи њеним модификованим трајањем и одговарајућом претпостављеном променом каматне стопе у складу с Табелом 32.

Банка модификовано трајање сваке дужничке хартије од вредности израчунава на основу следеће формуле:

$$D_{\text{mod}} = \frac{D}{(1+r)}$$

$$D = \frac{\sum_{t=1}^{m} \frac{tC_t}{(1+r)^t}}{\sum_{t=1}^{m} \frac{C_t}{(1+r)^t}}$$

где је:

D_{mod} = модификовано трајање,
D = трајање,
r = принос до доспећа,
C_t = готовинско плаћање у временском тренутку t,
M = укупно доспеће,
t = време.

За дужничке инструменте који су изложени ризику превремене отплате, приликом обрачуна модификованог трајања, банка је дужна да изврши одговарајуће корекције.

347. Банка за сваку зону израчунава дуге позиције пондерисане трајањем и кратке позиције пондерисане трајањем. Усклађена позиција пондерисана трајањем за одређену зону представља збир свих дугих позиција пондерисаних трајањем или збир свих кратких позиција пондерисаних трајањем у тој зони, зависно од тога који је мањи. Неусклађена (дуга или кратка) позиција пондерисана трајањем за ту зону је преостали износ, тј. разлика између ова два збира.

Након утврђивања усклађене и неусклађене позиције пондерисане трајањем за сваку зону – банка усклађује неусклађене позиције пондерисане трајањем између зона 1 и 2, а затим износ преостале неусклађене позиције у зони 2 усклађује с неусклађеном позицијом пондерисаном трајањем у зони 3. Банка може да промени редослед усклађивања тако што ће усклађивање између зона 2 и 3 вршити пре усклађивања зона 1 и 2. Банка затим усклађује неусклађене позиције пондерисане трајањем између зона 1 и 3.

Након извршеног усклађивања између зона, износ преостале неусклађене позиције пондерисане трајањем између зона једнак је збиру свих преосталих неусклађених позиција пондерисаних трајањем у свим зонама.

348. Капитални захтев за општи ценовни ризик по основу дужничких хартија од вредности израчунава се применом метода трајања као збир:

– 2% усклађене позиције пондерисане трајањем за сваку зону,
– 40% усклађених позиција пондерисаних трајањем између зона 1 и 2,
– 40% усклађених позиција пондерисаних трајањем између зона 2 и 3,
–150% усклађених позиција пондерисаних трајањем између зона 1 и 3,
–100% преостале неусклађене позиције пондерисане трајањем између зона.

10. Ценовни ризик по основу власничких хартија од вредности

349. Капитални захтев за ценовни ризик по основу власничких хартија од вредности једнак је збиру капиталних захтева за специфични и општи ценовни ризик по основу тих хартија.

Капитални захтеви за ценовни ризик по основу власничких хартија од вредности израчунавају се одвојено за сваку земљу и за сваку валуту.

350. Власничке хартије од вредности разврставају се по земљама на чијим су берзанским тржиштима листиране и/или на чијим се тржиштима њима тргује. Финансијски деривати разврставају се по земљама на чијим су тржиштима листиране власничке хартије од вредности које су предмет уговора и/или на чијим се тржиштима тргује тим хартијама.

351. Банка је дужна да израчунава нето (дугу или кратку) позицију у свакој власничкој хартији од вредности.

Банка може да нетира дуге и кратке позиције у власничким хартијама од вредности само ако се те хартије сматрају идентичним хартијама од вредности.

Укупна бруто позиција банке у власничким хартијама од вредности једнака је збиру апсолутних вредности нето дугих и нето кратких позиција банке у тим хартијама.

Укупна нето позиција банке у власничким хартијама од вредности једнака је апсолутној вредности разлике између нето дугих и нето кратких позиција банке у тим хартијама.

а) Специфични ценовни ризик по основу власничких хартија од вредности

352. Капитални захтев за специфични ценовни ризик по основу власничких хартија од вредности износи 8% укупне бруто позиције банке у тим хартијама.

б) Општи ценовни ризик по основу власничких хартија од вредности

353. Капитални захтев за општи ценовни ризик по основу власничких хартија од вредности износи 8% укупне нето позиције у тим хартијама.

в) Берзански индекси

354. Позиције у берзанским индексима укључују се у обрачун капиталних захтева за опште и специфичне ценовне ризике по основу власничких хартија од вредности.

Позиције у берзанским индексима приказују се као позиције у појединачним власничким хартијама од вредности које чине овај индекс. Позиције у тим хартијама могу бити нетиране супротним позицијама у идентичним хартијама од вредности.

Позиције у форвард или фјучерс уговорима који се односе на берзанске индексе приказују се као комбинација дуге (кратке) позиције у власничким хартијама од вредности које чине индекс који је предмет ових уговора и кратке (дуге) позиције у хипотетичком дужничком инструменту с роком доспећа који је једнак року доспећа уговора.

Банка је дужна да најкасније 30 дана пре дана почетка примене обрачуна из става 2. ове тачке о томе обавести Народну банку Србије.

Изузетно од одредаба ове тачке, банка може из обрачуна капиталних захтева за специфични ценовни ризик изузети позиције у берзанским индексима којима се тргује на берзанском тржишту и који представљају широко диверсификоване индексе ако ти индекси нису рашчлањени на односне власничке хартије од вредности. Ове позиције укључују се у обрачун капиталног захтева за општи ценовни ризик по основу власничких хартија од вредности, и то за сваку земљу појединачно, као јединствена позиција у том индексу. Позиције у овим берзанским индексима улазе у обрачун нето позиције из тачке 351. став 4. ове одлуке, али не и у обрачун бруто позиције из става 3. те тачке.

11. Послови покровитеља емисије хартија од вредности

355. Банка може да рачуна капиталне захтеве за ценовне ризике за позиције по основу уговора о вршењу услуга организовања издавања хартија од вредности са обавезом њиховог откупа ради даље продаје (уговор о покровитељству емисије хартија од вредности), укључујући и уговоре на основу којих се банка обавезала да ће раније издате хартије од вредности пласирати на ново тржиште.

Банка нето позицију израчунава као разлику између укупних обавеза банке по основу уговора о покровитељству хартија од вредности и дела позиције који је пренет на трећа лица која су уписала, односно купила ове хартије. Банка овако израчунату нето позицију умањује применом фактора умањења из следеће табеле (Табела 33):

Табела 33.

Радни дан	**Фактори умањења за дужничке и власничке хартије од вредности (специфични ризици)**
Радни дан 0	100%
Радни дан 1	90%
Радни дан 2 или 3	75%
Радни дан 4	50%
Радни дан 5	25%
После радног дана 5	0%

Радни дан 0 (нула) из Табеле 33. јесте датум кад банка постаје безусловно обавезна да утврђени број хартија од вредности откупи по уговореној цени.

Капитални захтев за ценовни ризик позиција по основу уговора о покровитељству емисије хартија од вредности банка израчунава коришћењем умањених нето позиција у складу са одредбама ове тачке.

Банка је дужна да обавести Народну банку Србије ако користи могућност умањења нето позиција из ове тачке.

12. Третман позиција из књиге трговања заштићених кредитним дериватима

356. За позицију из књиге трговања заштићену кредитним дериватом банка је дужна да рачуна капитални захтев за специфични ценовни ризик који произлази из те позиције и позиције по основу овог деривата.

Банка може из обрачуна капиталног захтева за специфични ценовни ризик да искључи обе позиције из става 1. ове тачке ако се вредности тих позиција увек крећу у супротном смеру и у приближно истом износу, и то у следећим случајевима:

– позиције се односе на идентичне хартије од вредности,

– позиција у књизи трговања заштићена је позицијом у TRS деривату, при чему постоји потпуна усклађеност између референтне обавезе и односне изложености из књиге трговања, осим између рокова доспећа ових позиција (који могу бити различити).

Банка може да умањи изложеност специфичном ценовном ризику тако што за 80% износа пренетог ризика умањује ону позицију која има виши капитални захтев, а другу позицију искључује из обрачуна

капиталног захтева за специфични ценовни ризик ако су испуњени следећи услови:

– да се позиције увек крећу у супротном смеру,
– да постоји потпуна валутна усклађеност између референтне обавезе и односне изложености из књиге трговања,
– да референтна обавеза и кредитни дериват имају исти рок доспећа,
– да основне карактеристике кредитног деривата не узрокују знатна одступања цене тог деривата од цене позиције из књиге трговања.

Банка може да умањи изложеност специфичном ценовном ризику тако што позицију која има нижи капитални захтев искључује из обрачуна капиталног захтева за специфични ценовни ризик, и то у следећим случајевима:

– позиција у књизи трговања заштићена је позицијом у TRS деривату, али постоји неусклађеност између референтне обавезе и односне изложености из књиге трговања, при чему је а) референтна обавеза са истим правом у наплати или је подређена у односу на односну изложеност из књиге трговања, б) обе се односе на истог дужника и в) уговорене су одредбе о међусобно зависном неизмирењу обавеза (*cross-default*) или међусобно зависном убрзаном доспећу (*cross-acceleration*),
– позиције се односе на идентичне хартије од вредности или су испуњени услови из става 3. ове тачке али постоји рочна или валутна неусклађеност између позиције кредитне заштите и позиције у књизи трговања (валутне неусклађености укључују се у обрачун капиталног захтева за девизни ризик у складу са одељком 3. ове главе),
– позиције испуњавају услове из става 3. ове тачке али постоји неусклађеност између референтне обавезе и односне изложености позиције у књизи трговања, при чему је уговорено да се ова изложеност може пренети на пружаоца заштите.

У случају кредитних деривата са првим неизмирењем обавезе и кредитних деривата са n-тим неизмирењем обавезе, банка може да израчунава капитални захтев на начин утврђен у складу са одредбама ове тачке под следећим условима:

1) ако банка користи кредитну заштиту да би заштитила изложености према више референтних лица и уговорено је да први случај неизмирења обавезе који наступи има за последицу раскид уговора и измирење свих обавеза по том основу, банка може изједначити капитални захтев за специфични ризик са капиталним

захтевом за специфични ризик за референтно лице којем се додељује најнижи пондер специфичног ризика у складу са табелом из тачке 335. ове одлуке (Табела 30);

2) ако је уговорено да n-ти случај неизмирења обавезе има за последицу измирење по основу уговора, а банка је обезбедила заштиту и за случајеве неизмирења обавеза од 1 до n-1, односно случајеви неизмирења обавеза од 1 до n-1 су се већ догодили, банка корисник заштите може да умањи капитални захтев за специфични ризик на начин утврђен одредбом под 1) овог става прилагођен за n изложености.

13. Третман улагања у отворене инвестиционе фондове која се воде у књизи трговања банке

357. Капитални захтев за специфични и општи ценовни ризик за улагања у отворене инвестиционе фондове која су распоређена у књигу трговања износи 32% вредности те позиције. Збир капиталних захтева за ценовни и девизни ризик ових позиција износи 40% њихове вредности, осим ако је тачком 365. ст. 1. до 4, тачком 366. и тачком 395. став 5. одредба под 2) ове одлуке друкчије прописано.

Нетирање између позиција из става 1. ове тачке и других позиција банке није дозвољено, осим ако овом одлуком није друкчије утврђено.

358. Банка може да рачуна капитални захтев за ценовни ризик позиција по основу улагања у отворене инвестиционе фондове у складу с тач. 359. до 362. ове одлуке ако су испуњени следећи услови:

1) да овим фондом управља привредно друштво над чијим пословањем надзор врши:

– надлежно регулаторно тело у Републици Србији, односно држави чланици Европске уније,

– надлежно регулаторно тело државе која није чланица Европске уније ако се тај надзор спроводи у складу с прописима Европске уније и ако Народна банка Србије има одговарајућу сарадњу с тим телом;

2) да проспект овог фонда или њему одговарајући документ у који су укључени сви битни елементи проспекта садржи:

– врсте имовине у које је том фонду дозвољено да улаже,

– лимите улагања и начин израчунавања ових лимита ако тај фонд примењује лимите за своја улагања,

– највиши ниво учешћа износа позајмљених средстава у износу капитала тог фонда или другог сличног показатеља,ако је такав показатељ прописан, односно дозвољен,

– политике за ограничавање изложености ризику друге

уговорне стране који произлази из улагања у ОТС деривате и репо трансакције и транскације давања или узимања у зајам хартија од вредности или робе ако су ова улагања, односно трансакције дозвољени;

3) да овај фонд објављује полугодишње и годишње извештаје о пословању, ради омогућавања процене имовине и обавеза, прихода и активности у току извештајног периода;

4) да инвестиционе јединице овог фонда могу, на захтев њихових власника, на дневној основи уновчити из имовине фонда;

5) да су улагања у овај фонд одвојена од имовине друштва за управљање тим фондом;

6) да банка спроводи сопствену процену ризичности овог фонда.

359. Ако је упозната са структуром улагања отвореног инвестиционог фонда на дневној основи, банка може улагања у ове фондове да третира као позиције у хартијама од вредности које чине то улагање и да капиталне захтеве за ценовни ризик рачуна у складу са одредбама овог одељка или, уз претходну сагласност Народне банке Србије, применом интерног модела у складу са одељком 6. ове главе. У том случају дозвољено је нетирање између ових и других позиција банке под условом да банка располаже довољним бројем инвестиционих јединица које могу бити приказане као позиције у хартијама од вредности које чине то улагање.

360. Банка може улагања у отворене инвестиционе фондове да третира као хипотетичке позиције у берзанским индексима или у фиксним групама дужничких и власничких хартија од вредности и да капиталне захтеве за ценовни ризик рачуна у складу са одредбама овог одељка или, уз претходну сагласност Народне банке Србије, применом интерног модела у складу са одељком 6. ове главе – ако су испуњени следећи услови:

– да је циљ политике улагања инвестиционог фонда опонашање структуре и учинка берзанског индекса или фиксне групе дужничких и власничких хартија од вредности,

– да корелација између дневног кретања цене инвестиционе јединице и берзанског индекса или фиксне групе дужничких и власничких хартија од вредности износи најмање 0,9 у периоду од најмање шест месеци, при чему се под овом корелацијом подразумева коефицијент корелације између дневног приноса на удео у инвестиционом фонду и дневног приноса берзанског индекса или фиксне групе дужничких и власничких хартија од вредности чију структуру и учинак тај фонд опонаша.

361. Ако није упозната са структуром улагања отвореног инвестиционог фонда на дневној основи, банка може капитални захтев за ценовни ризик да рачуна у складу са одредбама овог одељка.

При рачунању у смислу става 1. ове тачке, банка полази од претпоставке да отворени инвестициони фонд најпре улаже у хартије од вредности на које се, у складу са овим одељком, примењује највећи капитални захтев за ценовни ризик, и то до највећег дозвољеног износа, а након тога према опадајућем редоследу изложености на које се примењују нижи капитални захтеви, док се не достигне укупни лимит улагања утврђен проспектом тог фонда или њему одговарајућим документом. Банка при том узима у обзир највећу могућу индиректну изложеност која може да настане улагањем отвореног инвестиционог фонда тако што сразмерно повећава позицију у овом фонду до највеће могуће изложености у претпостављеним улагањима у складу с проспектом тог фонда или њему одговарајућим документом.

Ако је капитални захтев за ценовни ризик израчунат у складу са ставом 2. ове тачке већи од капиталног захтева за ценовни ризик израчунатог у складу с тачком 357. ове одлуке – банка примењује капитални захтев за ценовни ризик израчунат у складу с том тачком.

362. Банка може користити пондере ризика за улагања у отворене инвестиционе фондове које је израчунало треће лице на начин утврђен у тач. 359. до 361. под условом да је обрачун потврђен од стране спољног ревизора и да је то треће лице:

1) депозитар фонда, који је банка или друго лице из финансијског сектора, ако овај фонд улаже искључиво у хартије од вредности и депонује их код овог депозитара;
2) друштво за управљање овим фондом за фонд за који није испуњен услов из прве алинеје овог става, ако то друштво испуњава услове из тачке 60. став 2. одредба под 1) ове одлуке.

Одељак 3.

Капитални захтев за девизни ризик

363. Банка је дужна да рачуна капитални захтев за девизни ризик ако је збир укупне нето отворене девизне позиције и апсолутне вредности нето отворене позиције у злату већи од 2% капитала банке израчунатог у складу са одредбама главе III ове одлуке.

Капитални захтев за девизни ризик израчунава се множењем збира укупне нето отворене девизне позиције и апсолутне вредности

нето отворене позиције у злату са 8%.

Под девизном имовином и девизним обавезама, у смислу ове одлуке, подразумевају се, поред имовине и обавеза исказаних у страној валути, и имовина и обавезе исказани у динарима и индексирани девизном клаузулом, при чему се под девизном клаузулом подразумева одредба у уговору којом се уговорени износ у динарима везује за вредност неке друге валуте.

Динарска противвредност имовине и обавеза исказаних у страној валути утврђује се према званичном средњем курсу Народне банке Србије на дан обрачуна девизне позиције банке. Динарска вредност имовине и обавеза у злату утврђује се према последњој цени фине унце злата утврђеној на Лондонској берзи.

364. Банка је дужна да рачуна нето отворену девизну позицију у свакој валути појединачно и нето отворену позицију у злату као збир следећих елемената:

– нето спот позиције, која представља разлику између девизне имовине (умањене за исправку вредности) и девизних обавеза у одређеној валути (укључујући и недоспеле камате), односно разлику између имовине и обавеза у злату;

– нето форвард позиције, која представља разлику између свих износа који ће бити примљени и свих који ће бити плаћени по основу валутних форвард уговора (или форвард уговора на злато), укључујући и валутне фјучерс уговоре (или фјучерс уговоре на злато) и хипотетички износ из валутних свопова који није укључен у спот позицију;

– неопозивих гаранција, непокривених акредитива и сличних ванбилансних ставки на основу којих је извесно да ће банка да изврши плаћање а вероватно је да та средства неће моћи да надокнади;

– нето делта (или на делта коефицијенту заснованог) еквивалента свих валутних опција и опција на злато;

– тржишне вредности опција које нису ни валутне опције ни опције на злато а чији је предмет уговора исказан у страној валути.

Банка је дужна да ради израчунавања делта еквивалента опција из става 1, алинеја четврта ове тачке користи вредност делта коефицијента који је обрачунала берза на којој се тргује том опцијом. У случају опција које су предмет ванберзанске трговине или ако делта коефицијент са берзе није расположив, банка може да израчунава делта коефицијент коришћењем одговарајућег интерног модела, уз претходну сагласност Народне банке Србије.

Народна банка Србије ће дати претходну сагласност из става 2. ове тачке ако модел на одговарајући начин процењује процентуалну промену цене опције или варанта услед инкременталних (незнатних) промена тржишне цене предмета уговора. Банка може у нето отворену девизну позицију у одређеној валути, односно у нето отворену позицију у злату укључити и будуће нето приходе/расходе који још нису књиговодствено евидентирани али су у потпуности заштићени валутним форвард уговорима или сличним уговорима, под условом да такав третман доследно примењује у складу с МСФИ/МРС.

365. Банка има нето дугу позицију у одређеној валути или злату кад је збир износа свих елемената утврђених у тачки 364. ове одлуке у тој валути или злату позитиван, а кад је тај збир негативан – банка има нето кратку позицију у тој валути или злату.

Укупна дуга девизна позиција банке представља збир свих њених нето дугих девизних позиција у појединим валутама.

Укупна кратка девизна позиција банке представља збир свих њених нето кратких девизних позиција у појединим валутама.

Укупна нето отворена девизна позиција банке представља апсолутну вредност укупне дуге, односно укупне кратке девизне позиције банке, зависно од тога која је апсолутна вредност већа.

Банка може да при израчунавању нето отворене позиције у свакој валути и злату користи нето садашње вредности под условом да се тај приступ примењује доследно.

Ради израчунавања отворене девизне позиције, банка може нето позицију у сложеној валути (*composite currency*) рашчланити на валуте које чине ту сложену валуту, и то у складу са структуром сложене валуте.

Позиције које је банка заузела са намером заштите показатеља адекватности капитала из тачке 3. ове одлуке од неповољних кретања девизних курсева могу, уз претходну сагласност Народне банке Србије, бити искључене из обрачуна нето отворене девизне позиције. Да би биле искључене из обрачуна, те позиције не смеју бити намењене трговању. Све промене у начину њиховог искључивања из обрачуна захтевају сагласност Народне банке Србије. Исти третман под истим условима се може применити на позиције које је банка заузела, а које се односе на ставке које су већ признате као одбитне ставке у обрачуну капитала.

Банка је дужна да на одговарајући начин укључи у обрачун капиталног захтева за девизни ризик и остале ризике у вези с опцијама, осим делта ризика.

1. Девизни ризик позиција у отвореним инвестиционим фондовима

366. Банка је дужна да у обрачун нето отворене девизне позиције укључи и позиције које се односе на улагања у инвестиционе јединице инвестиционих фондова, у складу с њиховом валутном структуром.

Банка може користити пондере ризика за улагања у отворене инвестиционе фондове које је израчунало треће лице под условом да је обрачун потврђен од стране спољног ревизора и да је то треће лице:

1) депозитар фонда, који је банка или друго лице из финансијског сектора, ако овај фонд улаже искључиво у хартије од вредности и депонује их код овог депозитара;
2) друштво за управљање овим фондом, за фонд за који није испуњен услов из прве алинеје овог става, ако то друштво испуњава услове из тачке 60. став 2. одредба под 1) ове одлуке.

Ако банка није упозната с валутном структуром инвестиционог фонда, дужна је да претпостави да тај фонд улаже у девизне позиције до највећег дозвољеног износа у складу с проспектом отвореног инвестиционог фонда или њему одговарајућим документом. Банка притом узима у обзир највећу могућу индиректну изложеност која може да настане улагањем отвореног инвестиционог фонда тако што сразмерно повећава позицију у овом фонду до највеће могуће изложености у претпостављеним улагањима у складу с проспектом тог фонда или њему одговарајућим документом. Хипотетичка девизна позиција отвореног инвестиционог фонда се приказује као засебна валута тако што се укупна дуга позиција додаје на укупну дугу девизну позицију и укупна кратка позиција на укупну кратку девизну позицију, у случају да је банка упозната са смером улагања отвореног инвестиционог фонда. Нетирање између таквих позиција пре обрачуна није дозвољено.

2. Високо корелисане валуте

367. Банка може да обрачуна мањи капитални захтев за девизни ризик у случајевима позиција у високо корелисаним валутама.

Високо корелисаним валутама сматрају се валуте код којих вероватноћа (израчуната на основну дневних података о кретању

девизних курсева за претходне три или пет година) да ће у наредних десет радних дана доћи до губитка, по основу једнаких позиција супротног предзнака у тим валутама, у износу од 4% или мање вредности усклађене позиције приказане у извештајној валути, износи најмање 99% у случају трогодишњег периода посматрања, односно најмање 95% у случају петогодишњег периода посматрања.

Капитални захтев за усклађене позиције у две високо корелисане валуте износи 4% вредности усклађене позиције.

Ради израчунавања капиталног захтева за девизни ризик банка може да искључи позиције у валутама које су предмет међудржавних споразума којима се ограничавају варијације једне валуте у односу на друге валуте. Банка израчунава усклађену позицију у тим валутама и на њу примењује капитални захтев који није мањи од 50% максималне дозвољене варијације у складу са тим међудржавним споразумом.

Банка може да капитални захтев за усклађене позиције у валутама држава чланица ЕУ које су део друге фазе економске и монетарне уније израчунава као 2,4% вредности таквих усклађених позиција.

Само неусклађена позиција између валута из ове тачке се укључује у укупну нето отворену девизну позицију у складу с тачком 365. ове одлуке.

3. Показатељ девизног ризика

368. Показатељ девизног ризика је однос између укупне нето отворене девизне позиције (укључујући и апсолутну вредност нето отворене позиције у злату) и капитала банке израчунатог у складу са одредбама главе III ове одлуке.

Банка је дужна да, независно од тога да ли примењује интерне моделе у складу са одељком 6. ове главе, одржава показатељ девизног ризика на крају сваког радног дана тако да не буде већи од 20%.

Ако је показатељ девизног ризика банке у току два узастопна радна дана већи од 20%, банка је дужна је да о томе обавести Народну банку Србије најкасније наредног радног дана.

Одељак 4.

Капитални захтев за робни ризик

369. Банка је дужна да капитални захтев за робни ризик израчунава применом једног од следећих приступа: поједностављеног приступа, приступа лествице доспећа или приступа проширене лествице доспећа.

Банка је дужна да за сваку појединачну врсту робе примењује исти приступ у оквиру једног извештајног периода, док за различите врсте робе може примењивати различите приступе.

Допунске активности трговања робом

370. Банка којој је трговање пољопривредним производима допунска активност трговања робом може да, ради израчунавања капиталног захтева за робни ризик за наредну годину, користи вредност залиха пољопривредних производа на последњи дан текуће године, ако су испуњени сви следећи услови:

1) износ капитала банке за покриће овог ризика у сваком тренутку у току године није мањи од просечног капиталног захтева за тај ризик процењеног на конзервативној основи за наредну годину;

2) банка процењује очекивану волатилност износа израчунатог у складу са одредбом под 1) ове тачке на конзервативној основи;

3) просечни капитални захтев за овај ризик није већи од 5% капитала банке израчунатог у складу са Главом III ове одлуке, односно није већи од 120.000.000 динара на дан обрачуна капиталног захтева (у зависности од тога који од ова два износа је већи) и, узимајући у обзир волатилност процењену у складу са одредбом под 2) ове тачке, највиши очекивани износ капиталних захтева за тај ризик није већи од 6,5% капитала банке;

4) банка континуирано прати да ли вредности процењене у складу са одредбама под 1) и 2) ове тачке одговарају оствареним вредностима.

Банка је дужна да обавести Народну банку Србије о примени обрачуна из овог става.

Позиције у роби

371. Банка је дужна да сваку позицију у роби или робним дериватима изражава у стандардним мерним јединицама за ту врсту робе. Спот цена за сваку врсту робе прерачунава се у динарску

противвредност применом званичног средњег курса Народне банке Србије на дан обрачуна.

Банка капитални захтев за тржишне ризике по основу позиција у злату и финансијским дериватима који се односе на злато рачуна према правилима за израчунавање капиталног захтева за девизни ризик на начин прописан одељком 3. ове главе, односно применом интерних модела у складу са одељком 6. те главе.

Банка може из обрачуна капиталног захтева за робни ризик да искључи позиције финансирања робе, при чему је дужна да за њих рачуна друге капиталне захтеве у складу са овом одлуком.

Банка је дужна да све позиције из којих произлази ценовни или девизни ризик (нпр. позиције у финансијским дериватима на робу, позиције произашле из робних репо трансакција, као и трансакција давања или узимања у зајам робе), а нису укључене у израчунавање капиталног захтева за робни ризик у складу са овим одељком – укључи у обрачун капиталних захтева за општи ценовни ризик и девизни ризик на начин прописан одељцима 2. и 3. ове главе.

Ако банка има кратку позицију у роби која доспева пре дуге позиције у истој роби, дужна је да узме у обзир могућност постојања недостатка ликвидности на релевантним тржиштима.

Ради израчунавања позиције у роби, следеће позиције сматрају се позицијама у истој роби:

– позиције у различитим подврстама робе ако се роба једне подврсте може испоручити уместо робе друге подврсте,
– позиције у сличним врстама робе – ако су оне блиски супститути и ако корелација између кретања њихових дневних цена на тржишту није мања од 0,9 посматрано у периоду од најмање годину дана.

3. Робни финансијски деривати и други финансијски инструменти који се воде у књизи трговања

372. Дуга (кратка) позиција у робном фјучерс или форвард уговору приказује се као комбинација дуге (кратке) позиције у роби која је предмет тих уговора изражене у стандардним мерним јединицама за ту врсту робе и кратке (дуге) позиције у хипотетичком дужничком инструменту с доспећем једнаким периоду до датума измирења/испоруке.

373. Позиција у робном своп уговору приказује се као дуга позиција у роби ако банка плаћа фиксну цену а прима променљиву цену засновану на текућим тржишним вредностима, или као кратка позиција у роби ако банка прима фиксну цену а плаћа променљиву цену засновану на текућим тржишним вредностима.

Ако банка примењује приступ лествице доспећа, робни своп уговор приказује се као низ позиција једнаких хипотетичком износу уговора, при чему свака позиција одговара једном плаћању по своп уговору и распоређује се у лествицу доспећа у складу с табелом из тачке 377. ове одлуке (Табела 34).

Робни своп уговор који се односи на различите врсте робе укључује се у табелу из става 2. ове тачке у складу с врстама робе на коју се односи.

Опције и варанти на робу или на робне деривате приказују се као позиције једнаке вредности робе која је у основи уговора помноженом делта коефицијентом. На овај начин израчунате позиције банка може нетирати позицијама супротног предзнака у идентичној роби, односно робном деривату. Банка је дужна да податак о делта коефицијенту опције преузима са берзе на којој се том опцијом тргује. Изузетно, за опције које су предмет ванберзанске трговине или у случају да делта коефицијент одређене опције није расположив на берзи, банка може да израчунава делта коефицијент применом одговарајућег интерног модела, уз претходну сагласност Народне банке Србије.
Народна банка Србије ће дати претходну сагласност за коришћење интерног модела банке за израчунавање делта коефицијента опције, односно варанта на робу ако, на основу достављене документације и спецификације модела, утврди да модел адекватно процењује процентуалну промену цене опције или варанта у случајевима инкременталних (незнатних) промена тржишних цена предмета уговора.

Банка је дужна да на одговарајући начин укључи у обрачун капиталног захтева за робни ризик и остале ризике у вези с опцијама.

374. Позиције из књиге трговања настале по основу робних репо трансакција или трансакција давања у зајам робе приказују се као комбинација дуге позиције у роби која је предмет уговора и хипотетичке кратке позиције у државној обвезници одговарајуће рочности чија је купонска стопа једнака стопи приноса на ове уговоре.

Позиције из књиге трговања настале по основу робних *reverse* репо трансакција или трансакција узимања у зајам робе приказују се као хипотетичке дуге позиције у државним обвезницама одговарајуће

рочности и купонске стопе једнаке стопи приноса на ове уговоре.

Банка укључује робу у обрачун капиталних захтева за робни ризик у следећим случајевима:

1) ако у репо трансакцији банка преноси власништво над робом;

2) ако у трансакцији давања у зајам робе банка даје робу у зајам другој уговорној страни.

Опције на робу и робне финансијске деривате приказују се на начин утврђен одредбама одељка 5. ове главе.

Варанти који се односе на робу приказују се на исти начин као и опције из става 4. ове тачке.

4. Поједностављени приступ

375. Ако за израчунавање капиталног захтева за робни ризик примењује поједностављени приступ, банка је дужна да израчунава нето и бруто позицију у свакој појединачној врсти робе.

Нето позиција у одређеној врсти робе представља апсолутну вредност разлике између дугих и кратких позиција банке у тој врсти робе.

Бруто позиција у одређеној врсти робе представља збир апсолутних износа дугих и кратких позиција банке у тој врсти робе.

376. Капитални захтев за сваку појединачну врсту робе једнак је збиру:

– 15% нето позиције помножене текућом тржишном ценом робе и

– 3% бруто позиције помножене текућом тржишном ценом робе.

Капитални захтев за робни ризик у складу с поједностављеним приступом једнак је збиру капиталних захтева за сваку појединачну врсту робе израчунатих у складу са ставом 1. ове тачке.

5. Приступ лествице доспећа

377. Ако за израчунавање капиталног захтева за робни ризик примењује приступ лествице доспећа, банка је дужна да све позиције у

истој роби распоређује у одговарајуће класе доспећа у складу са следећом табелом (Табела 34):

Табела 34.

Класа доспећа	Стопа распона
0 ≤ 1 Месец	1,5%
>1 ≤ 3 Месеца	1,5%
>3 ≤ 6 Месеци	1,5%
>6 ≤ 12 месеци	1,5%
>1 ≤ 2 године	1,5%
> 2 ≤ 3 године	1,5%
> 3 Године	1,5%

Банка је дужна да све позиције у залихама робе распоређује у класу доспећа до једног месеца утврђену у табели из ове тачке.

378. Банка може да изврши нетирање позиција у истој роби и да их у нето износу распореди у одговарајуће класе доспећа у складу с табелом из тачке 377. ове одлуке (Табела 34) ако је испуњен један од следећа два услова:

– да ове позиције имају исти датум доспећа,
– да се датуми доспећа ових позиција не разликују за више од десет дана и да су уговори из којих те позиције произлазе а којима се тргује на тржишту предмет дневних испорука.

379. Банка израчунава збир свих дугих и збир свих кратких позиција у свакој класи доспећа утврђеној у табели из тачке 377. ове одлуке (Табела 34). Усклађена позиција у одређеној класи доспећа је износ збира дугих позиција усклађен са збиром кратких позиција у тој класи, док се преостали износ (разлика између те две вредности) сматра (дугом или кратком) неусклађеном позицијом за ту класу доспећа и усклађује се с неусклађеном позицијом у наредној класи доспећа.

Износ неусклађене дуге (кратке) позиције у једној класи доспећа који је усклађен с неусклађеном кратком (дугом) позицијом у наредној класи доспећа представља усклађену позицију између те две класе. Преостали износ представља дугу или кратку неусклађену позицију између те две класе доспећа.

380. Капитални захтев за сваку појединачну врсту робе једнак је збиру:

– збира апсолутних износа усклађених дугих и кратких позиција свих појединачних класа доспећа помножених одговарајућом

стопом распона у складу с табелом из тачке 377. ове одлуке (Табела 34) и текућом тржишном ценом робе,

– апсолутног износа усклађених позиција између две класе доспећа за сваку класу доспећа у коју је пренета неусклађена позиција из претходне класе доспећа помноженог са 0,6%, што представља стопу преноса, и текућом тржишном ценом робе,

– апсолутног износа преостале неусклађене позиције помноженог са 15%, што је коначна стопа, и текућом тржишном ценом робе.

Капитални захтев за робни ризик у складу с приступом лествице доспећа једнак је збиру капиталних захтева за сваку појединачну врсту робе израчунатих у складу са ставом 1. ове тачке.

6. Приступ проширене лествице доспећа

381. Банка може да примењује приступ проширене лествице доспећа ако су испуњени следећи услови:

1) робни портфолио банке је материјално значајан;
2) робни портфолио банке је довољно диверсификован;
3) банка још увек није у потпуности развила интерни модел и/или добила сагласност Народне банке Србије за његово коришћење за потребе израчунавања капиталних захтева за робни ризик.

Банка која примењује приступ проширене лествице доспећа, израчунава капитални захтев за сваку појединачну врсту робе на начин описан у тачки 380. став 1. ове одлуке, с тим што, уместо стопа наведених у алинејама од прве до треће тог става, користе минималне стопе (стопе распона, стопе преноса и коначне стопе) дате у следећој табели:

Табела 35.

Стопа (у %)	Племенити метали осим злата	Основни метали	Пољопривредни производи	Остало, укључујући електричну енергију
Стопа распона	1,0	1,2	1,5	1,5
Стопа преноса	0,3	0,5	0,6	0,6
Коначна стопа	8	10	12	15

Капитални захтев за робни ризик у складу с приступом проширене лествице доспећа једнак је збиру капиталних захтева за сваку појединачну врсту робе израчунатих у складу са ставом 2. ове тачке.

Банка је дужна да обавештава Народну банку Србије о примени приступа проширене лествице доспећа.

Уз обавештење из става 4. ове тачке, банка је дужна да Народној банци Србије достави документацију којом доказује да је предузела кораке за имплементацију интерног модела за израчунавање капиталног захтева за робни ризик.

Одељак 5.

Третман опција

382. Ради израчунавања капиталног захтева за ценовни ризик, позиције у опцијама из књиге трговања укључују опције на дужничке и власничке хартије од вредности, као и на берзанске индексе, форварде, фјучерсе, свопове и каматне стопе.

Ради израчунавања капиталног захтева за девизни ризик, позиције у опцијама које се воде у књизи трговања или банкарској књизи укључују валутне опције, опције на злато, као и опције на форварде, фјучерсе и свопове на стране валуте и на злато.

Ради израчунавања капиталног захтева за робни ризик, позиције у опцијама које се воде у књизи трговања или банкарској књизи укључују робне опције, као и опције на робне форварде, фјучерсе и свопове.

Ст. 1. до 3. ове тачке односе се и на уграђене опције, хартије од вредности сличне опцијама – варанте, опције горње границе (*cap*), опције доње границе (*floor*), истовремену куповину (*put* опције) и продају (*call* опције – *collar*), као и на све друге финансијске инструменте с нелинеарним ризиком.

383. Банка за израчунавање капиталних захтева за ценовни, девизни и робни ризик по основу позиција у опцијама може да примењује поједностављени метод само кад купује опције. Ако банка има позицију у продатим опцијама дужна је да, ради израчунавања капиталних захтева за ове ризике, користи делта-плус метод. Изузетно, ако банка има позицију мале вредности у продатим опцијама која је у потпуности заштићена идентичном позицијом у купљеним опцијама – та позиција може бити искључена из обрачуна капиталних захтева за ценовни, девизни и робни ризик. Величина позиција посматра се посебно за сваки ризик.

Изузетно од става 1. ове тачке, банка капиталне захтеве за

ценовни, девизни и робни ризик по основу позиција у опцијама може да рачуна применом интерних модела у складу с тачком 390. ове одлуке.

Капитални захтев за ценовни, девизни и робни ризик по основу позиција у опцијама једнак је износу тог захтева утврђеном на основу метода из ст. 1. или 2. ове тачке.

1. Поједностављени метод

384. За купљене call или put опције, капитални захтев представља мању од следеће две вредности:

– тржишне вредности хартије од вредности, робе или стране валуте које су предмет уговора, при чему се код опција на хартије од вредности тржишна вредност предмета уговора множи збиром одговарајућих пондера за специфични и општи ризик, код опција на валуту ова вредност множи се са 8%, док се код опција на робу множи са 15%,

– тржишне вредности опције.

Банка је дужна да капитални захтев за позиције које су комбинација купљених *put* опција и дугих позиција у предмету уговора, као и за позиције које су комбинација купљених *call* опција и кратких позиција у предмету уговора, рачуна тако што тржишну вредност предмета уговора множи одговарајућим пондерима и добијени износ умањује за износ прихода који оствари купац опције (*in the money*). За опције на хартије од вредности тржишна вредност предмета уговора множи се збиром одговарајућих пондера за специфични и општи ценовни ризик, за опције на валуту множи се са 8%, док се за опције на робу множи са 15%.

2. Делта-плус метод

385. Банка је дужна да при обрачуну капиталних захтева за ценовни, девизни и робни ризик, позиције у опцијама приказује као комбинацију хипотетичких дугих и кратких позиција, односно рашчлањује их на позиције у хартијама од вредности, роби или страним валутама које су предмет опција. Позиције у тим хартијама, роби или страним валутама помножене делта коефицијентом опције представљају делта пондерисану вредност те опције.

Делта (δ) опције представља процентуалну промену цене опције услед инкременталне (незнатне) промене цене предмета уговора:

δ = δ цена опције/ δ цена предмета уговора,

где је:

δ = први парцијални извод функције цене опције по цени предмета уговора.

Банка је дужна да за опције којима се тргује на берзи користи делта коефицијент који обрачунава та берза, док за опције које су предмет ванберзанске трговине користи делта коефицијент израчунат применом интерног модела, у складу с тачком 390. ове одлуке.

Изузетно од става 3. ове тачке, Народна банка Србије може да утврди делта коефицијенте за одређене инструменте.

386. Делта пондерисана вредност позиције у хартији од вредности, роби или страној валути које су предмет опције укључује се у обрачун капиталних захтева за ценовни, девизни и робни ризик на следећи начин:

– купљене *call* опције као дуге позиције;
– продате *call* опције као кратке позиције;

– купљене *put* опције као кратке позиције;
– продате *put* опције као дуге позиције.

Делта вредност позиција у хартији од вредности, роби или страној валути које су предмет опције може бити нетирана супротном позицијом у идентичној хартији од вредности, роби или страној валути. Овако добијене нето позиције банка је дужна да укључи у обрачун капиталних захтева за ценовни, девизни и робни ризик.

387. Банка је дужна да, поред капиталног захтева из тачке 385. ове одлуке, обрачунава и додатне капиталне захтеве за гама ризик и вега ризик по основу опција.

У смислу ове одлуке, гама ризик (γ) означава параметар осетљивости који изражава стопу промене делте опције за мале промене цене хартије од вредности, робе или стране валуте које су предмет опције, док вега ризик (Λ) означава параметар осетљивости који мери осетљивост цене опције за мале промене волатилности цене хартије од вредности, робе или стране валуте које су предмет опције.

Банка је дужна да за опције којима се тргује на берзи користи гама и вега коефицијенте које је обрачунала та берза, док за опције које су предмет ванберзанске трговине користи коефицијенте израчунате применом интерног модела, у складу с тачком 390. ове одлуке.

Ради израчунавања капиталних захтева за гама и вега ризик укупне позиције у опцијама, банка групише појединачне позиције у опцијама у ризичне категорије. Банка може да нетира гама и вега утицаје појединачних позиција само у оквиру посебне ризичне категорије, коју чине:

– сваки пар страних валута и злато – за валутне опције или опције чији је предмет злато;
– свако национално тржиште – за опције чији су предмет власничке хартије од вредности (ако је власничка хартија од вредности листирана на више националних тржишта, референтно тржиште одређује се према земљи у којој издавалац те хартије има регистровано седиште);
– свака класа доспећа (према методу доспећа), односно свака зона доспећа (према методу трајања) – за опције чији су предмет дужничке хартије од вредности и каматне стопе;
– свака појединачна врста робе – за робне опције.

а) Капитални захтев за гама ризик по основу позиција у опцијама

388. Ради израчунавања капиталног захтева за гама ризик по основу позиција у опцијама, банка је дужна да рачуна гама утицај за сваку појединачну опцију, апроксимацијом цене опције Тејлоровим низом:

$$\text{гама утицај} = \frac{1}{2} \times \text{гама} \times N \times (\Delta B)^2 ,$$

где је:

гама = други парцијални извод функције цене опције по цени предмета уговора,
N = количина предмета уговора,
Δ**B** = варијација цене предмета уговора.

Варијација цене предмета уговора (Δ**B**) израчунава се на следећи начин:

1) за опције чији су предмет уговора дужничке хартије од вредности и каматне стопе – тржишна вредност предмета уговора множи се одговарајућим пондерима из табеле из тачке 343. ове одлуке (Табела 31), односно одговарајућим променама каматне стопе из табеле из тачке 346. те одлуке (Табела 32), зависно од приступа који банка користи;
2) за опције чији су предмет власничке хартије од вредности – тржишна вредност предмета уговора множи се са 8%;
3) за валутне опције или опције чији је предмет злато –

тржишна вредност предмета уговора множи се са 8%;

4) за опције на робу – тржишна вредност предмета уговора множи се са 15%.

Ради израчунавања капиталног захтева за гама ризик укупне позиције у опцијама, банка је дужна да сабира појединачне гама утицаје у оквиру посебних ризичних категорија. Тако добијени нето гама утицаји за сваку посебну ризичну категорију могу имати позитивну или негативну вредност. Збир апсолутних вредности свих негативних нето гама утицаја по свим ризичним категоријама представља капитални захтев за гама ризик укупне позиције у опцијама.

б) Капитални захтев за вега ризик по основу позиција у опцијама

389. Ради израчунавања капиталног захтева за вега ризик по основу позиција у опцијама, банка је дужна да рачуна вега утицај за сваку појединачну опцију, апроксимацијом цене опције Тејлоровим низом:

$$\text{вега утицај} = \text{вега} \times N \times \frac{\text{волатилност}}{4},$$

где је:

вега = први парцијални извод функције цене опције по волатилности цене предмета уговора,
N = количина предмета уговора.

Ради израчунавања вега утицаја претпоставља се да промена волатилности износи једну четвртину текуће волатилности (+/-25%).

Ради израчунавања капиталног захтева за вега ризик укупне позиције у опцијама, банка је дужна да сабира појединачне вега утицаје у оквиру посебних ризичних категорија. Тако добијени нето вега утицаји за сваку посебну ризичну категорију могу имати позитивну или негативну вредност. Збир апсолутних вредности свих негативних нето вега утицаја по свим ризичним категоријама представља капитални захтев за вега ризик укупне позиције у опцијама.

в) Интерни модели за израчунавање делта, гама и вега коефицијента

390. Банка може да користи интерни модел за израчунавање делта, гама и вега коефицијената уз претходну сагласност Народне банке Србије ако докаже да је успоставила поуздан и адекватан систем за управљање ризицима, да га примењује на одговарајући начин и да

испуњава квалитативне услове из тачке 394. ове одлуке.

При подношењу захтева за добијање сагласности из става 1. ове тачке, банка је дужна да Народној банци Србије достави:

– опште информације о интерном моделу за вредновање опција, као и унутрашњи акт којим се уређује стратегија трговања опцијама, технике ублажавања ризика који настају по основу опција, те планирани обим трговања опцијама,

– документацију о испуњавању квалитативних услова из тачке 394. ове одлуке,

– претпоставке коришћене у интерном моделу за вредновање опција, као и начин провере адекватности коришћених претпоставки,

– опис методе за процену параметара интерног модела за вредновање опција.

Након добијања сагласности из става 1. ове тачке, банка је дужна да континуирано примењује модел из те тачке.

Ако банка више не испуњава услове из става 1. ове тачке, дужна је да о томе без одлагања обавести Народну банку Србије и да јој у најкраћем могућем року достави или одговарајући план поновног усклађивања са овим условима или одговарајући доказ да последице одступања од тих услова нису материјално значајне. Ако је доставила план из овог става, банка је дужна да Народну банку Србије обавести о томе да се ускладила са условима из тог става у року из овог плана.

Народна банка Србије може да укине сагласност из става 1. ове тачке ако утврди да банка не испуњава услове из ове тачке а последице тог неиспуњавања су материјално значајне, ако банка није доставила план из става 4. те тачке, ако је доставила неадекватан план или не поступа по достављеном плану.

Одељак 6.

Приступ интерних модела

1. Сагласност за коришћење интерних модела

391. Банка може за израчунавање капиталних захтева за тржишне ризике да користи приступ интерних модела или комбинацију овог приступа са приступима наведеним у одељцима 2. до 5. ове главе, само уз претходну сагласност Народне банке Србије.

Начин спровођења одредаба ове тачке које се односе на достављање документације и њену процену Народна банка Србије прописује упутством.

392. Банка може да користи приступ интерних модела или комбинацију овог приступа са приступима наведеним у одељцима 2. до 5. ове главе за сваку од следећих врста тржишног ризика:

1) општи ризик власничких инструмената;
2) специфични ризик власничких инструмената;
3) општи ризик дужничких инструмената;
4) специфични ризик дужничких инструмената;
5) девизни ризик;
6) робни ризик.

393. Банка може да користи приступ интерних модела за израчунавање капиталних захтева за ценовни, девизни и робни ризик или комбинацију приступа интерних модела с приступима наведеним у одељцима 2. до 5. ове главе, ако испуњава следеће услове:

– квалитативне услове утврђене у тач. 394. до 396. ове одлуке,
– квантитативне услове утврђене у тачки 397. ове одлуке,
– додатне услове утврђене у тачки 398. ове одлуке ако намерава да користи приступ интерних модела за специфични ценовни ризик,
– да интерну валидацију модела и back тестирање спроводи у складу с тач. 400. и 401. ове одлуке.

Банка која није добила претходну сагласност Народне банке Србије за коришћење приступа интерних модела за одређену врсту тржишног ризика дужна је да израчунава капитални захтев за ту врсту ризика у складу с приступима наведеним у одељцима 2. до 5. ове главе.

Банка је дужна да тражи претходну сагласност Народне банке Србије за примену интерног модела за сваку врсту тржишног ризика посебно.

Народна банка Србије ће дати банци претходну сагласност за коришћење приступа интерних модела за одређену врсту тржишног ризика само ако утврди да капитални захтев израчунат на основу интерног модела покрива значајан део изложености тој врсти ризика.

Банка је дужна да у случају материјално значајне промене у начину примене, односно у случају проширења модела за чије је

коришћење претходно добила сагласност Народне банке Србије, а нарочито укључивања додатних врста ризика, поново поднесе Народној банци Србије захтев за давање сагласности на коришћење модела.

Банка је дужна да за први обрачун стрес VaR параметра у складу с тачком 397. став 3. ове одлуке поднесе Народној банци Србије захтев за давање претходне сагласности.

Банка је дужна да обавести Народну банку Србије о свим накнадним изменама модела на који је добила претходну сагласност.

а) Квалитативни услови

394. Ако намерава да користи приступ интерних модела у складу с тачком 391. ове одлуке, банка је дужна да успостави поуздан и адекватан систем управљања ризицима и да га примењује на доследан начин, као и да испуњава следеће опште квалитативне услове:

1) да је интерни модел за мерење ризика укључен у процес дневног управљања ризицима и да се користи као основа за извештавање извршног одбора банке о ризицима којима је банка изложена или може бити изложена;

2) да је образовала посебну организациону јединицу за управљање ризицима која је независна од организационе јединице задужене за преузимање ових ризика, која за свој рад одговара директно извршном одбору банке у чијем је делокругу нарочито:

– успостављање дела система за управљање ризицима који се односи на тржишне ризике,

– сачињавање и анализа дневних извештаја о подацима добијеним коришћењем интерног модела и мерама које је неопходно предузети у вези с лимитима трговања,

– развој и имплементација адекватног интерног модела,

– иницијална и континуирана валидација интерног модела;

3) да управни и извршни одбор банке активно учествују у процесу контроле ризика, при чему дневне извештаје организационе јединице из одредбе под 2) овог става анализира ниво руководства банке овлашћен за ограничавање и смањивање позиција које заузимају запослени овлашћени за уговарање тржишних трансакција, као и укупне изложености банке тржишним ризицима;

4) да има довољан број запослених одговарајуће стручности оспособљених за коришћење сложених модела за уговарање тржишних трансакција, управљање тржишним ризицима, те књиговодствено евидентирање и ревизију трансакција;

5) да је успоставила процедуре за праћење и обезбеђивање усклађености са унутрашњим актима и контролним механизмима функционисања система за мерење ризика;

6) да је обезбеђена документација о поузданости и тачности примењеног интерног модела за мерење ризика;

7) да редовно спроводи стрес тестирање, укључујући и обрнуте стрес тестове, чије резултате анализира извршни одбор банке и, у складу с тим резултатима, мења унутрашње акте и лимите у вези са активностима трговања;

8) да организациона јединица из одредбе под 2) овог става редовно спроводи back тестирање интерног модела за мерење ризика;

9) да унутрашња ревизија банке најмање једном годишње спроводи процену процеса управљања тржишним ризицима, која обухвата како активности организационе јединице у чијем је делокругу уговарање тржишних трансакција, тако и активности организационе јединице из одредбе под 2) овог става, а нарочито процену:

– адекватности документације о процесу управљања овим ризицима,

– организације и рада организационе јединице из одредбе под 2) овог става,

– коришћења резултата интерног модела за мерење тржишних ризика у процесу дневног управљања тим ризицима, као и поузданости система за извештавање руководства банке,

– процеса које банка користи за одобравање модела за процену и вредновање ризика које примењују запослени у организационој јединици у чијем је делокругу уговарање тржишних трансакција, у организационој јединици из одредбе под 2) овог става, као и у организационој јединици задуженој за књиговодствено евидентирање трансакција,

– свеобухватности модела за мерење ових ризика и адекватности провере свих значајних промена у процесу мерења тих ризика,

– тачности и потпуности података о позицијама, тачности и поузданости претпоставки о волатилности и корелацијама, као и тачности вредновања и израчунавања осетљивости на ризик,

– процедура које банка користи за проверу међусобне усклађености, благовремености и поузданости извора података коришћених у интерном моделу, укључујући и независност тих извора,

– процедура које банка користи за проверу *back* тестирања модела.

Стрес тестирање из става 1. одредба под 7) ове тачке обухвата неликвидност тржишта у стресним тржишним условима, ризик концентрације, једнострана тржишта (*one-way markets*), ризик догађаја (*event risk*), ризик неочекиваног неизмирења обавеза друге уговорне стране (*jump-to-default risk*), нелинеарност производа, позиције са знатним губитком (*deep out-of-the-money positions*), позиције подложне великим ценовним променама, као и остале ризике који нису на

одговарајући начин обухваћени интерним моделом банке. Сценарији стрес тестова које банка спроводи треба да одражавају карактеристике портфолија и период неопходан да се банка заштити од ризика или да управља ризицима у стресним тржишним условима.

395. Банка је дужна да интерни модел унапређује у складу с тржишним развојем модела и добром пословном праксом.

Сваки интерни модел који се користи за израчунавање капиталних захтева за ценовни ризик, девизни ризик, робни ризик, као и сваки интерни модел за трговање засновано на корелацијама мора да испуњава следеће услове:

1) да обухвата све материјално значајне ценовне ризике;
2) да обухвата довољан број фактора ризика, у зависности од активности трговања банке на различитим тржиштима, а ако су фактори ризика укључени у модел који банка примењује за потребе утврђивања цена, али нису укључени у модел за мерење ризика, банка је дужна да за то искључивање фактора ризика пружи Народној банци Србије одговарајуће образложење.

Модел за мерење ризика мора да обухвати нелинеарност вредности опција у односу на факторе тржишног ризика, као и ризик корелације и базни ризик.

У случају да банка користи апроксимације фактора ризика, дужна је да докаже да те апроксимације одражавају стварне изложености.

Банка је дужна да интерним моделом обухвати нарочито следеће факторе ризика:

1) за каматни ризик: скуп фактора ризика који одговарају каматним стопама за сваку валуту у којој банка има каматно осетљиве билансне позиције и ванбилансне ставке, при чему се крива приноса моделира коришћењем једног од општеприхваћених приступа, а за значајне изложености каматном ризику у главним валутама и тржиштима крива приноса се дели на најмање шест сегмената доспећа, како би обухватила волатилност стопа дуж криве приноса;
2) за девизни ризик: факторе ризика који одговарају злату, страним валутама у којима су изражене позиције банке, као и улагањима у инвестиционе јединице које су изражене у страној валути, при чему банка за обрачун ових улагања може да користи извештаје трећег лица о валутној структури инвестиционог фонда под условом да је обезбеђена исправност рачунања, а ако није упозната са структуром

ових улагања – дужна је да на те позиције примењује третман утврђен тачком 366. став 3. ове одлуке;

3) за ризик улагања у власничке хартије од вредности: најмање један фактор ризика за свако тржиште власничких хартија од вредности на коме банка има значајне позиције;

4) за робни ризик: најмање један фактор ризика за сваку робу у којој банка има значајну позицију, при чему интерни модел обухвата ризик несавршене корелације између сличне робе, као и изложености променама терминских цена које произлазе из неусклађености доспећа, а овим моделом узимају се у обзир и тржишне карактеристике, нарочито датуми испоруке и тржишна ограничења за запослене овлашћене за уговарање трансакција;

5) конзервативно процењен фактор ризика за мање ликвидне позиције и позиције са ограниченом транспарентношћу цена, према реалистичним тржишним сценаријима. Поред тога, интерни модел мора да испуњава минималне стандарде у вези с подацима. Процене морају бити довољно конзервативне и могу се користити само када не постоји довољно података или подаци не одражавају стварну волатилност позиције или портфолија.

396. Банка може да користи емпиријске корелације у оквиру одређене ризичне категорије или између ризичних категорија ако је њен систем за мерење корелација поуздан и свеобухватан.

б) Квантитативни услови

397. Ако банка намерава да користи приступ интерних модела у складу с тачком 391. ове одлуке, дужна је да при израчунавању VaR параметра испуњава следеће квантитативне услове:

– да најмање дневно рачуна VaR параметар,
– да је једнострани интервал поверења 99%,
– да је период држања десет дана (при рачунању VaR параметра банка користи факторе који одражавају волатилност цена у периоду од десет дана),
– да се VaR параметар рачуна на основу периода посматрања не краћег од једне године, осим у случају знатног повећања волатилности цена, кад период посматрања може бити и краћи,
– да се временска серија података ажурира најмање једном месечно.

Банка може да користи вредности VaR параметара израчунате за краће периоде држања прилагођене 10-дневном периоду применом одговарајуће методологије коју банка периодично ревидира.

Поред испуњености услова из става 1. ове тачке, банка је дужна да најмање недељно израчунава VaR параметар у условима стреса (у даљем тексту: стрес VaR параметар) постојећег портфолија банке, у складу са захтевима из става 1. ове тачке, при чему улазне променљиве у VaR модел прилагођава историјским подацима из периода значајне финансијске кризе у континуираном трајању од 12 месеци који је релевантан за портфолио банке.

Банка је дужна да најмање једном годишње врши проверу адекватности изабраних историјских података и да о резултатима те провере обавести Народну банку Србије.

в) Додатни услови за специфични ценовни ризик

398. Ако намерава да користи приступ интерних модела за специфични ценовни ризик по основу позиција у дужничким и власничким хартијама од вредности у књизи трговања банке, банка је дужна да обезбеди да интерни модел испуњава и следеће услове:

– да објашњава историјске варијације цена у портфолију,
– да обухвата концентрацију портфолија у односу на величину портфолија и промену његове структуре,
– да функционише и у неповољном окружењу,
– да је спроведено *back* тестирање ради процене да ли адекватно обухвата специфични ценовни ризик,
– да је осетљив на значајне специфичне разлике између сличних позиција, односно на ризик који из њих произлази (*name-related basis risk*),
– да обухвата ризик догађаја.

Поред услова из става 1. ове тачке банка је дужна да у процену интерног капитала укључи и утицај ризика догађаја, ако је изложена овом ризику и он није обухваћен VaR параметром јер је изван десетодневног периода држања и интервала поверења од 99%.

г) Изузећа од модела за специфични ризик

399. Банка може искључити из обрачуна капиталног захтева за специфични ризик применом интерних модела позиције за које испуњава капиталне захтеве за специфични ризик у складу с тачком 329. став 4. одредба под 5) или тач. 338. до 340. ове одлуке, осим оних позиција на које се примењује приступ из тачке 409. ове одлуке.

Банка може да ризик наступања статуса неизмирења обавеза и ризик миграције за дужничке инструменте из књиге трговања искључи из

интерног модела за специфични ризик, ако капиталне захтеве за ове ризике израчунава у складу са пододељком 3. овог одељка.

д) Интерна валидација модела и back тестирање

400. Циљ валидације интерног модела јесте провера поузданости овог модела, као и провера да ли су сви материјално значајни ризици обухваћени тим моделом.

Банка је дужна да обезбеди процес валидације интерног модела који спроводе запослени у банци одговарајуће стручности и искуства који нису учествовали у процесу израде и развоја овог модела.

Банка је дужна да спроведе валидацију интерног модела након његове израде, као и након свих значајних промена тог модела. Банка је дужна да валидацију интерног модела спроводи и периодично, а посебно у случају изразитијих промена тржишних услова и структуре портфолија банке.

Интерна валидација модела обухвата нарочито:

– тестирање претпоставки модела ради провере да ли су коришћене претпоставке адекватне и да ли њихово укључивање у модел обезбеђује исправну процену ризика (без потцењивања или прецењивања ризика),

– спровођење *back* тестирања које одговара структури и ризичности портфолија,

– коришћење хипотетичких портфолија ради провере да ли интерни модел обухвата могуће структурне промене портфолија (нпр. базни ризик и ризик концентрације).

401. Ради континуираног праћења тачности интерног модела, банка је дужна да спроводи *back* тестирање за сваки радни дан, односно да резултате интерног модела (дневни VaR параметар израчунат на крају радног дана) пореди с дневном променом вредности портфолија на крају претходног, односно наредног радног дана.

Банка је дужна да *back* тестирање спроводи на основу стварних и хипотетичких промена портфолија, при чему стварне промене портфолија не обухватају накнаде, провизије и нето каматни приход. *Back* тестирање засновано на хипотетичким променама портфолија спроводи се поређењем вредности портфолија на крају радног дана и на крају наредног радног дана, под претпоставком непромењене структуре портфолија.

2. Израчунавање капиталног захтева

402. Капитални захтев за ценовни, девизни и робни ризик у складу с приступом интерних модела једнак је збиру:

1) веће од следеће две вредности:

– VaR параметар израчунат на крају претходног радног дана, у складу с тачком 397. ст. 1. и 2. ове одлуке (VaR_{t-1}),

– просечан VaR параметар израчунат у складу с тачком 397. ст. 1. и 2. ове одлуке за претходних 60 радних дана (VaR_{avg}) и помножен мултипликационим фактором (m_c) у складу с табелом из ове тачке (Табела 36);

2) веће од следеће две вредности:

– последња расположива вредност стрес VaR параметра израчуната у складу с тачком 397. ст. 3. и 4. ове одлуке ($sVaR_{t-1}$),

– просечан стрес VaR параметар ($sVaR_{avg}$) параметар за претходних 60 радних дана израчунат на начин и са учесталошћу из тачком 397. ст. 3. и 4. ове одлуке и помножен мултипликационим фактором (ms) у складу с табелом из ове тачке (Табела 36).

Банка која користи интерни модел за израчунавање капиталних захтева за *специфични ризик дужничких инструмената* дужна је да израчунава додатни капитални захтев као збир:

1) капиталног захтева израчунатог у складу с тач. 338. до 341. ове одлуке за специфични ризик секјуритизованих позиција и кредитних деривата са n-тим неизмирењем обавезе у књизи трговања осим оних који су укључени у капиталне захтеве за специфични ризик портфолија намењеног трговању заснованом на корелацијама у складу са пододељком 4. овог одељка и, тамо где је то применљиво, капиталне захтеве за специфични ризик у складу са одељком 2. пододељак 13. ове главе за оне позиције у отвореним инвестиционим фондовима за које ниједан од услова из тач. 359. и 360. ове одлуке није испуњен и

2) већег од следећа два износа:

– последња процена додатног ризика наступања статуса неизмирења обавеза и миграције,

– просечна вредност такве процене у претходних 12 недеља.

Банка која има портфолио намењен трговању заснованом на корелацијама, која испуњава захтеве из тачке 341. ст. 1. до 4. ове одлуке може, уместо на основу тачке 341. став 5. ове одлуке, да испуњава капиталне захтеве за овај портфолио у складу с тачком 409. ове одлуке и да га израчунава као највећу од следеће три вредности:

1) последња процена ризика портфолија намењеног трговању заснованом на корелацијама обрачуната у складу са пододељком 4. овог одељка;

2) просечна вредност такве процене у претходних 12 недеља;

3) 8% капиталног захтева који би, у тренутку обрачуна најскорије процене ризика портфолија намењеног трговању заснованом на корелацијама под 1), био израчунат у складу с тачком 341. став 5. ове одлуке за све позиције укључене у интерни модел за портфолио намењен трговању заснованом на корелацијама.

Банка је дужна да на просечне VaR параметре израчунате у складу с тачком 397. ове одлуке примењује мултипликационе факторе m_c и m_s.

Сваки од поменутих мултипликационих фактора представља збир фактора 3 и плус фактора у складу са табелом из ове тачке (Табела 36). Овај плус фактор зависи од броја прекорачења интерног модела у последњих 250 радних дана утврђеног на основу back-тестирања VaR параметра израчунатог у складу с тачком 397. ст. 1. и 2. ове одлуке које је спровела банка.

Табела 36.

Број прекорачења	Плус фактор
Мање од 5	0,00
5	0,40
6	0,50
7	0,65
8	0,75
9	0,85
10 или више	1,00

Ради одређивања броја прекорачења интерног модела, банка је дужна да користи *back* тестирање засновано на стварним и на хипотетичким променама портфолија.

Банка сваког радног дана утврђује број прекорачења на основу back-тестирања заснованог на хипотетичким и стварним променама вредности портфолија. Прекорачењем из ове тачке се сматра дневна промена вредности портфолија банке већа од одговарајуће вредности VaR параметра за тај дан (једнодневни VaR параметар) која је резултат интерног модела банке. Ради одређивања плус фактора, банка је дужна да утврђује број прекорачења најмање тромесечно, и то као број прекорачења заснованог на хипотетичком променама вредности портфолија или број прекорачења заснованог на стварним променама вредности портфолија, у зависности од тога који од ова два броја је већи.

Back-тестирање засновано на хипотетичким променама вредности портфолија мора се вршити поређењем вредности портфолија на крају дана и, под претпоставком непромењене структуре портфолија, вредности тог портфолија на крају наредног дана.

Back-тестирање засновано на стварним променама вредности портфолија мора се вршити поређењем вредности портфолија на крају дана и стварне вредности тог портфолија на крају наредног дана, при чему се накнаде, провизије и нето приход од камата не укључују у обрачун вредности портфолија.

Народна банка Србије може у појединачним случајевима да ограничи плус фактор на основу прекорачења утврђених тестирањем заснованом на хипотетичким променама, ако број прекорачења утврђен тестирањем по стварним променама није резултат недостатака интерног модела.

403. Банка је дужна да, најкасније у року од пет дана од дана кад је извршено *back* тестирање, Народну банку Србије обавести о броју прекорачења из тачке 402. ове одлуке која доводе до повећања плус фактора.

3. Интерни модел за додатни ризик наступања статуса неизмирења обавеза и миграције
а) Захтев за применом IRC модела

404. Банка која користи интерни модел за израчунавање капиталних захтева за специфични ризик дужничких инструмената намењених трговању дужна је да развије и примени интерни модел за додатни ризик наступања статуса неизмирења обавеза и миграције (IRC модел) за позиције из књиге трговања који није обухваћен VaR параметром из тачке 397. ст. 1. и 2. ове одлуке. Банка која користи IRC модел је дужна да докаже да модел испуњава следеће захтеве под претпоставком константног нивоа ризика и да је прилагођен за утицај ризика ликвидности, концентрације, неадекватне заштите и ризика опција уграђених у каматно осетљиве билансне позиције и ванбилансне ставке (optionality):

1) интерни модел обезбеђује јасно разликовање ризика и прецизне и доследне процене додатног ризика наступања статуса неизмирења обавеза и миграције;

2) процена потенцијалних губитака добијена тим моделом је саставни део процеса управљања ризицима у банци;

3) тржишни и интерни подаци који се користе као улазне променљиве у моделу су ажурни и њихов квалитет се периодично процењује;

4) испуњени су захтеви из тач. 394. и 396, тачке 398. став 1. алинеје друга, трећа, пета и шеста и тачке 400. ове одлуке.

б) Обухват интерног IRC модела

405. Интерни IRC модел банке треба да обухвати све позиције за које је банка дужна да израчунава капитални захтев за специфични ценовни ризик, укључујући и оне којима се додељује пондер ризика 0% у складу с тач. 335. до 337. ове одлуке, осим секјуритизованих позиција и кредитних деривата са n-тим неизмирењем обавезе.

Банка може, уз претходну сагласност Народне банке Србије, да у овај модел укључи све позиције у власничким инструментима котираним на берзи и финансијским дериватима који у основи имају ове инструменте, под условом да је такво укључивање усклађено са методима интерног мерења и управљања ризицима.

в) Параметри интерног IRC модела

406. Банка је дужна да користи интерни IRC модел за израчунавање износа губитака услед наступања статуса неизмирења обавеза и миграције интерних или екстерних рејтинга, применом интервала поверења од 99,9% за временски период од годину дана. Банка је дужна да такав обрачун спроводи најмање једном недељно.

Претпоставке о корелацијама између променљивих у моделу треба да прати анализа објективних података. Интерни модел треба да на одговарајући начин обухвати ризик концентрације издавалаца, као и концентрације између различитих категорија инструмената и унутар исте категорије инструмената у стресним условима.

Интерним IRC моделом треба да буде обухваћен утицај корелација између догађаја миграције и наступања статуса неизмирења обавеза, а не треба да буде обухваћен утицај диверсификације између догађаја миграције и наступања статуса неизмирења обавеза с једне стране, и осталих фактора ризика, с друге.

Интерни IRC модел треба да буде заснован на претпоставци константног нивоа ризика за временски период од годину дана, што доводи до тога да се појединачне позиције или скупови позиција у књизи трговања код којих је дошло до наступања статуса неизмирења обавеза или миграција током њиховог периода ликвидације, на крају њиховог

периода ликвидације поново уравнотежују како би се успоставио иницијални ниво ризика. Банка може алтернативно да одабере да доследно примењује претпоставку о константним позицијама у току једне године.

Период ликвидације позиције банка треба да дефинише у складу са временом потребним за продају позиције или за заштиту од свих материјално значајних ценовних ризика у стресним условима, посебно имајући у виду величину позиције. Тај период би требало да одражава стварну праксу и искуство из историјских периода повећаних општих и специфичних ризика услед стресних догађаја и израчунава се коришћењем конзервативних претпоставки, при чему треба да буде довољно дуг да продаја или заштита позиција не утиче у материјално значајном износу на цену по којој се може извршити та продаја или заштита.

Период ликвидације позиције не сме бити краћи од три месеца. Банка је дужна да при утврђивању одговарајућег периода ликвидације позиције узме у обзир интерне политике у вези са прилагођавањем вредновања и управљањем позицијама које банка држи дуже време.

Ако банка, уместо за појединачне позиције, одређује период ликвидације за скупове позиција, критеријуми за одређивање скупова позиција треба да буду утврђени на начин који одражава разлике у ликвидности. Овај временски период треба да буде дужи за позиције које нису довољно диверсификоване, с обзиром да је дуже време потребно за њихово затварање. Временски хоризонт за реализацију секјуритизације треба да одражава време потребно да се изради, прода и секјуритизује одређени инструмент или да се заштити од материјално значајних фактора ризика, под стресним тржишним условима.

г) Признавање заштите у интерном IRC моделу

407. Интерни модел којим се обухвата додатни ризик наступања статуса неизмирења обавеза и миграције може узети у обзир позиције заштите. Позиције могу бити нетиране позицијама супротног предзнака у идентичним финансијским инструментима. Заштита или ефекти диверсификације који се односе на дуге и кратке позиције у различитим инструментима или различитим хартијама од вредности истог издаваоца, као и дуге и кратке позиције у инструментима различитих издаваоца признају се само у случају експлицитног моделирања бруто дугих и кратких позиција у различитим инструментима.

Банка је дужна да обухвати утицај материјално значајних ризика којима може бити изложена у периоду од тренутка доспећа

заштите до истека периода ликвидације, као и могућност значајног базног ризика којем се банка излаже применом стратегија заштите по производима, редоследу наплате у структури капитала, интерним или екстерним рејтинзима, рочности, датуму издавања и другим разликама у инструментима.

За позиције које су заштићене применом динамичких стратегија заштите, поновно успостављање заштите до истека периода ликвидације може бити признато ако су испуњени следећи услови:

1) банка доследно укључује у модел поновно успостављање заштите за одговарајући скуп позиција у књизи трговања;
2) банка је доказала да укључивање поновног успостављања заштите у модел унапређује процес управљања ризицима у банци;
3) банка је доказала да су тржишта за инструменте који служе за заштиту довољно ликвидна да је поновно успостављање заштите могуће и у стресним периодима, а при обрачуну капиталних захтева морају се узимати у обзир сви преостали ризици који произилазе из стратегије динамичке заштите.

д) Посебни захтеви за интерни IRC модел

408. IRC модел треба да одражава нелинеарни утицај опција, структурираних кредитних деривата и других позиција са материјално значајним нелинеарним понашањем у односу на промене цена. Банка такође треба да узме у обзир ризик модела који произилази из вредновања и процене ценовних ризика по основу ових производа.

Интерни модел би требало да буде заснован на подацима који су објективни и ажурни.

Као део независног процеса провере и валидације њених интерних модела коришћених за потребе овог одељка, укључујући систем управљања ризицима, банка нарочито мора да испуни следеће услове:

1) да врши проверу да ли њен приступ моделирању корелација и промена цена одговара њеном портфолију, укључујући избор фактора општег ризика и њихов значај;
2) да врши различите стрес тестове, укључујући анализу осетљивости и сценарио анализу, ради процене квалитативне и квантитативне основаности модела, нарочито у погледу начина на који је ризик концентрације обухваћен моделом. Ти тестови не треба да буду ограничени на историјске догађаје;

3) да примењује одговарајућу квантитативну валидацију која укључује релевантне референтне вредности за интерне моделе.

Интерни модел треба да буде усклађен са интерном методологијом банке за праћење, мерење и управљање тржишним ризиком.

Банка је дужна да документује своје интерне моделе тако да корелације и остале претпоставке у тим моделима буду транспарентне.

Интерни модел треба опрезно да процени ризик који произилази из мање ликвидних позиција и позиција са ограниченом транспарентношћу цена у редовним тржишним условима. Поред тога, интерни модел треба да испуњава минималне стандарде квалитета података. Претпостављене вредности података треба да буду опрезно процењене и банка их може користити само ако доступни тржишни подаци нису довољни или не одражавају стварну волатилност позиције или портфолија.

4. Интерни модел за трговање засновано на корелацијама

409. Банка може, уз претходну сагласност Народне банке Србије, да користи интерни модел за израчунавање капиталних захтева за портфолио намењен трговању заснованом на корелацијама, уместо капиталних захтева обрачунатих у складу с тачком 341. ове одлуке.

Народна банка Србије ће дати банци претходну сагласност из става 1. ове тачке ако банка има сагласност Народне банке Србије за коришћење интерног модела за специфични ризик дужничких инструмената и испуњава услове из ове тачке, као и из тачке 394, тачке 395. ст. 1. до 4, тачке 396, тачке 398. став 1. алинеја прва, друга, трећа, пета и шеста и тачке 400. ове одлуке.

Банка користи интерни модел за израчунавање показатеља који на адекватан начин мери све ценовне ризике применом интервала поверења од 99,9% у периоду од годину дана, под претпоставком константног нивоа ризика и који је прилагођен за утицај неликвидности, концентрације, заштите и ризика опција уграђених у каматно осетљиве билансне позиције и ванбилансне ставке (optionality). Банка је дужна да израчунава наведени показатељ најмање једном недељно.

Банка је дужна да овим моделом на одговарајући начин обухвати следеће ризике:

1) кумулативни ризик који настаје услед наступања већег броја статуса неизмирења обавеза, укључујући различит редослед наступања статуса неизмирења обавеза у производима који су подељени на транше;

2) ризик кредитне марже, укључујући гама и унакрсне гама ефекте;

3) волатилност корелација изведених из вредности деривата, укључујући унакрсни ефекат између маржи и корелација;

4) базни ризик, укључујући:

– базу између марже индекса и марже појединачних инструмената који чине индекс;

– базу између имплициране корелације индекса и имплициране корелације и посебно прилагођених портфолија;

5) волатилност стопе наплате, као и утицаја стопе наплате на цену транши;

6) ризик неефикасне заштите и потенцијалне трошкове поновног успостављања заштите до износа у којем свеобухватна мера ризика укључује користи од динамичког хеџинга;

7) остали материјално значајни ценовни ризици позиција у портфолију намењеном трговању заснованом на корелацијама.

Банка је дужна да користи довољно тржишних података у моделу из става 1. ове тачке како би обезбедила да у потпуности обухвата главне ризике ових изложености у свом интерном приступу, у складу са захтевима из ове тачке. Банка путем back-тестирања или других одговарајућих техника треба да Народној банци Србије докаже да њен модел на адекватан начин објашњава историјске варијације цена тих производа.

Банка је дужна да успостави адекватне политике и процедуре како би раздвојила позиције за које има претходну сагласност Народне банке Србије да их укључи у обрачун капиталних захтева применом интерног модела у складу с овом тачком од осталих позиција за које нема ту сагласност.

У вези са портфолијом свих позиција укључених у модел из става 1. ове тачке, банка је дужна да редовно примењује низ специфичних, унапред дефинисаних стресних сценарија. Таква стресна сценарија треба да испитују ефекте стреса на стопе неизмирења обавеза, стопе наплате, кредитне марже, базни ризик, корелације и остале релевантне факторе ризика на портфолио намењен трговању заснованом на корелацијама. Банка је дужна да примењује стресне сценарије најмање недељно и да најмање тромесечно извештава Народну банку Србије о резултатима таквих стрес тестова, укључујући поређење са капиталним захтевима банке израчунатим у складу са овом

тачком. Банка је дужна да одмах обавести Народну банку Србије о свакој ситуацији када резултати стрес теста премаше капиталне захтеве за портфолио намењен трговању заснованом на корелацијама у материјално значајном износу.

Банка је дужна да интерним моделом обезбеди опрезну процену ризика који произилази из мање ликвидних позиција и позиција са ограниченом транспарентношћу цена у редовним тржишним условима, као и то да интерни модел испуњава минималне стандарде квалитета података. Претпостављене вредности података опрезно се процењују и банка их може користити само ако доступни тржишни подаци нису довољни или не одражавају стварну волатилност позиције или портфолија.

5. Начин давања претходне сагласности Народне банке Србије за коришћење приступа интерних модела

410. При подношењу захтева за добијање сагласности за коришћење приступа интерних модела, банка је дужна да Народној банци Србије достави:

– опште информације у вези с коришћењем тог приступа или комбинације приступа из тач. 391. и 392. ове одлуке,
– документацију о испуњености квалитативних услова из тач. 394. и 395. ове одлуке,
– документацију о испуњености квантитативних услова из тачке 397. ове одлуке;
– документацију о испуњености додатних услова из тачке 398. ове одлуке, ако банка намерава да користи приступ интерних модела за специфични ценовни ризик,
– документацију о испуњености услова за валидацију модела и *back* тестирање из тач. 400. и 401. ове одлуке.

О захтеву за добијање сагласности из става 1. ове тачке Народна банка Србије одлучује у року од шест месеци од дана пријема уредног захтева.

Ако намерава да користи емпиријске корелације у складу с тачком 396. ове одлуке банка је дужна да, поред информација и документације из става 1. ове тачке, достави и документацију којом доказује да је њен систем за мерење корелација поуздан и свеобухватан.

Банка је дужна да, након добијања сагласности из става 1. ове тачке, обезбеди континуирану испуњеност услова утврђених у том ставу.

Народна банка Србије у решењу којим даје претходну сагласност за коришћење приступа интерних модела за израчунавање капиталног захтева за ценовни, девизни и робни ризик утврђује и да ли банка може, у складу с тачком 396. ове одлуке, да користи емпиријске корелације у оквиру одређене ризичне категорије или између ризичних категорија, затим да ли може да користи комбинацију приступа интерних модела из тачке 392. став 1. те одлуке, као и какву комбинацију може да користи.

Ако банка више не испуњава услове из става 1. ове тачке, дужна је да о томе без одлагања обавести Народну банку Србије и да јој у најкраћем могућем року достави или одговарајући план поновног усклађивања са овим условима или одговарајући доказ да последице одступања од тих услова нису материјално значајне. Ако је доставила план из овог става, банка је дужна да Народну банку Србије обавести о томе да се ускладила са условима из тог става у року из овог плана.

Ако више не намерава да користи емпиријске корелације, односно ако намерава да промени комбинацију приступа из става 5. ове тачке, банка је дужна да о томе без одлагања обавести Народну банку Србије и да јој истовремено достави захтев за измену дате сагласности, односно захтев за добијање нове сагласности из тог става.

Ако је добила сагласност Народне банке Србије за коришћење приступа интерних модела или комбинације тих приступа из тачке 392. став 1. ове одлуке, банка може из оправданих разлога да пређе на примену приступа прописаних у одељцима 2. до 5. ове главе само уз претходну сагласност Народне банке Србије. При подношењу захтева за добијање ове сагласности, банка је дужна да Народној банци Србије достави одговарајућу документацију којом доказује оправданост престанка примене приступа интерних модела за све или поједине врсте тржишних ризика.

6. Укидање сагласности за коришћење приступа интерних модела

411. Народна банка Србије може укинути сагласност за коришћење приступа интерних модела или комбинације тих приступа из тачке 392. став 1. ове одлуке ако утврди да банка више не испуњава услове из тачке 410. те одлуке, а последице тог неиспуњавања су материјално значајне, ако није доставила план из тачке 410. став 6. ове одлуке, ако је доставила неадекватан план и ако не поступа по достављеном плану, као и ако је број прекорачења модела из тачке 402. те одлуке такав да модел више није адекватан.

Ако Народна банка Србије укине банци сагласност из става 1. ове тачке, банка је дужна да капиталне захтеве за ценовни, девизни и робни ризик рачуна у складу с приступима утврђеним у одељцима 2. до 5. ове главе.

Г л а в а VIII

КАПИТАЛНИ ЗАХТЕВ ЗА ОПЕРАТИВНИ РИЗИК

412. Банка је дужна да капитални захтев за оперативни ризик израчунава применом једног од следећих приступа:

1) приступа основног индикатора;
2) стандардизованог приступа, уз претходно обавештење Народне банке Србије, односно алтернативног стандардизованог приступа, уз претходну сагласност Народне банке Србије;
3) напредног приступа, уз претходну сагласност Народне банке Србије.

Изузетно од става 1. ове тачке, банка може, уз претходну сагласност Народне банке Србије, да израчунава капитални захтев за оперативни ризик применом једне од следећих комбинација приступа:

1) напредног и стандардизованог приступа;
2) напредног приступа и приступа основног индикатора;
3) стандардизованог приступа и приступа основног индикатора.

413. Банка која примењује стандардизовани или напредни приступ може прећи на примену другог, мање сложеног приступа или комбинације приступа уз претходну сагласност Народне банке Србије, при чему је дужна да уз захтев за добијање те сагласности достави документацију којом доказује испуњеност услова из става 2. ове тачке.

Народна банка Србије даје сагласност из става 1. ове тачке за примену другог, мање сложеног приступа ако су испуњени следећи услови:

– да сврха овог преласка није смањење капиталних захтева за оперативни ризик,
– да је прелазак неопходан на основу природе и сложености пословања банке,
– да прелазак не би имао материјално значајан ефекат на солвентност банке, односно на њену способност за ефективно управљање оперативним ризиком.

Достављањем банци решења о сагласности из става 1. ове тачке – претходно добијена сагласност за примену приступа престаје да важи.

У решењу из става 3. ове тачке Народна банка Србије утврђује рокове за прелазак банке на одобрени приступ.

Ако у поступку контроле бонитета и законитости пословања банке утврди да банка више не испуњава услове за примену стандардизованог приступа, Народна банка Србије може наложити банци да, у целости или у одређеним деловима пословања, пређе на употребу приступа основног индикатора.

Одељак 1.

Приступ основног индикатора

414. Капитални захтев за оперативни ризик израчунат применом приступа основног индикатора једнак је износу трогодишњег просека индикатора изложености помноженог стопом капиталног захтева од 15%.

Трогодишњи просек индикатора изложености из става 1. ове тачке представља аритметичку средину вредности тог индикатора за претходне три пословне године. Ако је за било коју од претходне три године индикатор изложености био негативан или једнак нули, тај износ се не укључује у израчунавање трогодишњег просека, већ се овај просек израчунава као однос збира позитивних вредности индикатора изложености и броја година у којима су остварене те вредности.

Банка индикатор изложености израчунава на основу података из ревидираних годишњих финансијских извештаја, а ако ти извештаји још нису ревидирани – може да користи и податке из неревидираних финансијских извештаја за ту годину.

Банка која послује мање од три године може да користи процене будућих вредности елемената за израчунавање индикатора изложености, при чему је дужна да почне да користи податке из годишњих финансијских извештаја чим јој постану доступни.

Банка може уз претходну сагласност Народне банке Србије кориговати обрачун капиталног захтева из става 1. ове тачке, уколико утврди да коришћењем трогодишњег просека индикатора изложености овај обрачун не би био исправан због спајања са другом банком односно припајања другој банци, стицања или отуђења учешћа у правним

лицима, увођења нових или престанка обављања појединих постојећих пословних активности банке, при чему се корекција тог обрачуна врши узимањем у обзир наведених околности.

Сагласност из става 5. ове тачке, Народна банка Србије даје ако на основу поднете документације утврди оправданост захтева банке и адекватност предложене корекције обрачуна.

Народна банка Србије може захтевати кориговање обрачуна из става 1. ове тачке уколико утврди да је то оправдано због наступања околности из става 5. те тачке, а банка није поднела захтев за добијање сагласности из тог става.

Индикатор изложености из става 1. ове тачке израчунава се као збир нето прихода од камата и нето некаматних прихода на основу следећих елемената:

– приходи и расходи од камата,
– приходи од дивиденди и учешћа,
– приходи и расходи од накнада и провизија,
– добици и губици по основу продаје хартија од вредности,
– приходи и расходи од промене вредности имовине и обавеза,
– приходи и расходи од курсних разлика,
– остали приходи из редовног пословања.

У израчунавање индикатора изложености не укључују се:

– приходи и расходи индиректних отписа пласмана по основу билансних позиција,
– расходи резервисања за ванбилансне позиције,
– остали расходи из редовног пословања,
– реализовани добици/губици по основу финансијске имовине која није намењена трговању,
– остали приходи који не потичу из редовног пословања банке (нпр. приходи по основу уговора о осигурању).

Трошкови настали по основу поверавања послова трећим лицима која нису матично или подређено друштво банке нити подређено друштво матичног друштва банке, сматрају се осталим расходима из редовног пословања. Банке нису дужне да у израчунавање индикатора изложености укључе трошкове настале по основу поверавања послова трећим лицима ако су прописи којима се уређује пословање тих лица и надзор над тим пословањем усклађени с прописима Европске уније.

Одељак 2.

Стандардизовани приступ

415. Ако за израчунавање капиталног захтева за оперативни ризик користи стандардизовани приступ – банка је дужна да испуни следеће услове:

1) да као саставни део система за управљање ризицима успостави одговарајући систем управљања оперативним ризиком са јасно утврђеним одговорностима и да то документује;
2) да систем управљања оперативним ризиком омогућава идентификовање изложености банке овом ризику;
3) да прикупља релевантне податке о том ризику, укључујући и податке о материјално значајним губицима;
4) да је систем управљања овим ризиком предмет редовне унутрашње или спољне ревизије коју спроводе лица одговарајуће стручности;
5) да су резултати процене овог ризика основ за праћење и контролу ризичног профила банке по основу оперативног ризика;
6) да систем извештавања о овом ризику пружа руководству и запосленима укљученим у процес управљања тим ризиком одговарајућу подршку у доношењу одлука;
7) да је банка успоставила унутрашња акта којима се уређује предузимање одговарајућих активности на основу информација добијених на основу овог извештавања.

Ако намерава да капитални захтев за оперативни ризик израчунава применом стандардизованог приступа – банка је дужна да, најкасније у року од 30 дана пре почетка примене овог приступа, о томе обавести Народну банку Србије, као и да уз обавештење достави документацију којом доказује испуњеност услова из става 1. ове тачке, укључујући сопствену процену управљања оперативним ризиком (*self-assesment*) и пратећи извештај унутрашње или спољне ревизије о адекватности процеса за управљање овим ризиком.

Банка је дужна да Народној банци Србије најмање једном годишње доставља документацију из става 2. ове тачке.

416. Ради израчунавања капиталног захтева за оперативни ризик применом стандардизованог приступа, банка је дужна да пословне активности разврста у линије пословања у складу са следећом табелом (Табела 37) и да за сваку од тих линија израчунава индикатор изложености на начин прописан тачком 414. ст. 8. до 10. ове одлуке:

Табела 37.

Разврставање линија пословања

Линија пословања	Пословне активности	Стопа капиталног захтева
Финансирање привредних субјеката	Послови покровитеља емисије финансијских инструмената	18%
	Услуге које се односе на послове покровитеља	
	Инвестиционо саветовање	
	Консултантске услуге у вези са структуром капитала,пословним стратегијама и повезаним активностима, као и пружање услуга које се односе на стицање акција и удела у другим друштвима и друга значајна улагања	
	Послови инвестиционог истраживања и финансијске анализе, као и остале врсте саветодавних услуга које се односе на трансакције финансијским инструментима	
Трговина и продаја	Трговина за сопствени рачун	18%
	Послови повезани с тржиштем новца	
	Пријем и обрада налога који се односе на један или више финансијских инструмената	
	Извршавање налога за рачун клијента	
	Пласирање финансијских инструмената без обавезе Откупа	
	Управљање мултилатералним трговачки платформама	
Брокерски послови с физичким лицима (укључујући и предузетнике, пољопривреднике и мала и средња предузећа која испуњавају услове из тачке 51. ове одлуке)	Пријем и обрада налога који се односе на један или више финансијских инструмената	12%
	Извршавање налога за рачун клијената	
	Пласирање финансијских инструмената без обавезе откупа	
Банкарски послови с привредним друштвима	Примање депозита и других повратних средстава	15%
	Кредитирање	
	Финансијски лизинг у складу са одредбама посебног Закона	
	Издавање гаранција и других облика јемстава	
Банкарски послови с физичким лицима (укључујући и предузетнике, пољопривреднике и мала и средња предузећа која испуњавају услове из тачке 51. ове одлуке)	Примање депозита и других повратних средстава	12%
	Кредитирање	
	Финансијски лизинг у складу са одредбама посебног Закона	
	Издавање гаранција и других облика јемстава	
Платни промет	Услуге преноса новца и пружање других платних услуга	18%
	Издавање инструмената плаћања и управљање њима	
	Чување финансијских инструмената за рачун	

Услуге за рачун клијената	клијената, укључујући и са овим повезане услуге као што је управљање готовином и средствима обезбеђења, као и управљање тим инструментима	15%
Управљање имовином	Управљање портфолијом	12%
	Управљање фондовима	
	Остали облици управљања имовином	

Капитални захтев за оперативни ризик израчунат применом стандардизованог приступа једнак је трогодишњем просеку годишњих капиталних захтева за све линије пословања.

Годишњи капитални захтев из става 2. ове тачке једнак је збиру капиталних захтева за појединачне линије пословања из тог става за одређену годину.

Капитални захтев за појединачне линије пословања из става 3. ове тачке једнак је производу индикатора изложености израчунатог за ту линију пословања и одговарајуће стопе капиталног захтева утврђене у табели из става 2. те тачке (Табела 37).

Ако су за било коју годину капитални захтеви за појединачну линију пословања негативни, ови захтеви (с негативним предзнаком) укључују се у израчунавање годишњег капиталног захтева из става 2. ове тачке.

Трогодишњи просек годишњих капиталних захтева из става 2. ове тачке представља аритметичку средину тих захтева. Ако је годишњи капитални захтев негативан, банка у обрачун трогодишњег просека за годину у којој је израчунат негативни капитални захтев укључује нулу уместо негативног броја и трогодишњи просек дели са три.

Банка је дужна да индикатор изложености израчунава на основу података из ревидираних годишњих финансијских извештаја, а ако ти извештаји још нису ревидирани – може да користи и податке из неревидираних финансијских извештаја за ту годину.

Банка која је основана пре мање од три године може да користи процене будућих вредности елемената за израчунавање индикатора изложености, при чему је дужна да почне да користи податке из годишњих финансијских извештаја чим јој постану доступни.

Банка може, уз претходну сагласност Народне банке Србије кориговати обрачун капиталног захтева из става 2. ове тачке, уколико утврди да коришћењем трогодишњег просека индикатора изложености тај обрачун не би био објективан због спајања са другом банком или

припајања другој банци, стицања или отуђења учешћа у правним лицима, увођења нових или престанка обављања појединих постојећих пословних активности банке, при чему се корекција обрачуна врши узимањем у обзир ових околности.

Сагласност из става 9. ове тачке, Народна банка Србије даје ако на основу поднете документације утврди оправданост захтева банке и адекватност предложене корекције обрачуна.

Народна банка Србије може захтевати кориговање обрачуна из става 2. ове тачке уколико утврди да је то оправдано због наступања околности из става 9. те тачке, а банка није поднела захтев за добијање сагласности из тог става.

417. Банка је дужна да унутрашњим актима уреди начин и критеријуме за израчунавање индикатора изложености, односно за разврставање појединачних пословних активности у линије пословања, као и да ове критеријуме прилагођава увођењу нових или измени постојећих пословних активности банке и новим ризицима.

Основни критеријуми на основу којих банка врши разврставање из става 1. ове тачке су следећи:

1) све пословне активности разврставају се у линије пословања по принципу свеобухватности (свака пословна активност мора бити разврстана у неку од линија пословања) и узајамне искључивости (иста пословна активност не може бити разврстана у више од једне линије пословања);

2) ако се нека пословна активност не може са сигурношћу разврстати у неку од линија пословања, а представља помоћну активност главној активности разврстаној у неку од тих линија – банка је дужна да ову помоћну активност разврста у линију пословања главне активности, при чему је дужна да, кад помоћна активност подржава активности из више од једне линије пословања, примени објективне критеријуме разврставања у складу са својим унутрашњим актима;

3) ако се пословна активност не може разврстати ни у једну линију пословања – банка је дужна да ту активност, као и све њене помоћне активности, разврста у линију пословања с највећом стопом капиталног захтева;

4) банка може за алокацију индикатора изложености по линијама пословања користити методе за одређивање интерних цена, при чему се трошкови који су настали у једној а односе се на другу линију пословања приписују тој другој линији (нпр. на основу интерних трошкова трансфера између две линије пословања);

5) разврставање пословних активности у одговарајуће линије

пословања формално и суштински усклађује се са одговарајућим одредбама ове одлуке које се односе на кредитне и тржишне ризике.

Управни одбор банке је одговоран за усвајање и контролу спровођења политике разврставања пословних активности у линије пословања банке, а извршни одбор – за спровођење ове политике.

Банка је дужна да обезбеди да процес разврставања пословних активности у линије пословања буде предмет унутрашње или спољне ревизије.

Алтернативни стандардизовани приступ

418. Банка капитални захтев за оперативни ризик израчунава применом алтернативног стандардизованог приступа тако што за линије пословања банкарски послови с физичким лицима и банкарски послови с привредним друштвима, израчунава индикатор изложености на следећи начин:

1) индикатор изложености је нормализовани показатељ прихода једнак трогодишњем просеку бруто књиговодствене вредности кредита и других потраживања помноженом са 0,035;

2) кредити и друга потраживања састоје се од укупно искоришћених износа у одговарајућим кредитним портфолијима, при чему је банка дужна да, за линију пословања банкарски послови са привредним друштвима, у износ кредита и других потраживања укључи и хартије од вредности које нису распоређене у књигу трговања.

Народна банка Србије даје сагласност за примену приступа из става 1. ове тачке ако су, поред услова из тачке 415. став 1. ове одлуке, испуњени и следећи услови:

1) приходи банке по основу банкарских послова са привредним друштвима и физичким лицима чине најмање 90% укупних прихода банке;

2) кредити са високом вероватноћом неизмирења обавеза (PD параметром) присутни су у знатном уделу у линији пословања банкарски послови са привредним друштвима, односно банкарски послови са физичким лицима;

3) примена алтернативног стандардизованог приступа пружа одговарајућу основу за израчунавање капиталног захтева банке за оперативни ризик.

При подношењу захтева за добијање сагласности из става 1. ове тачке, банка је дужна да Народној банци Србије достави документацију којом доказује испуњеност услова из става 2. ове тачке.

Одељак 3.

Напредни приступ

1. Услови за примену напредног приступа

419. Банка је дужна да испуни следеће квалитативне услове за примену напредног приступа:

– успостављање процеса управљања оперативним ризиком документованог на одговарајући начин;
– обезбеђивање мерења оперативног ризика које је саставни део процеса свакодневног управљања ризицима;
– успостављање независне функције управљања оперативним ризиком, односно посебне организационе јединице у чијем ће делокругу бити управљање тим ризиком;
– успостављање редовног извештавања о изложености оперативном ризику и губицима по основу тог ризика, као и процедура за предузимање одговарајућих активности на основу информација добијених овим извештавањем;
– процес управљања и мерења оперативног ризика је предмет редовне унутрашње или спољне ревизије.

Банка је дужна да испуни следеће квантитативне услове за примену напредног приступа:

1) мерење оперативног ризика и модел за израчунавање капиталног захтева,
2) интерне податке,
3) екстерне податке,
4) сценарио анализе,
5) факторе пословног окружења и систем унутрашње контроле.

420. Банка је дужна да обезбеди да мерење оперативног ризика буде адекватно, нарочито водећи рачуна о одговарајућој провери и потврди поузданости овог мерења, као и транспарентности и доступности података који се односе на то мерење.

При израчунавању капиталног захтева за оперативни ризик банка је дужна да обухвати очекиване и неочекиване губитке. Ако је банка очекивани губитак на одговарајући начин већ обухватила својом пословном праксом, може га изоставити из обрачуна капиталног захтева

за оперативни ризик. Мерење оперативног ризика обухвата и догађаје за које је мало вероватно да ће настати али изазивају велике материјалне губитке, уз интервал поверења од 99,9% за период од годину дана.

Банка је дужна да обезбеди да мерење оперативног ризика садржи кључне елементе који обезбеђују адекватност мерења у складу са ставом 1. ове тачке. Кључни елементи мерења оперативног ризика су интерни и екстерни подаци, сценарио анализе, фактори пословног окружења, као и систем унутрашњих контрола, а банка је дужна да има документован приступ за додељивање пондера за коришћење ових елемената у оквиру тог мерења.

Банка је дужна да обезбеди да мерење оперативног ризика обухвати главне покретаче ризика који утичу на однос учесталости настанка догађаја и вредности изложености по основу ових догађаја за које је мало вероватно да ће настати али изазивају велике материјалне губитке (тј. на облик репа расподеле вероватноће процењених губитака).

421. Банка је дужна да при мерењу оперативног ризика користи корелације између појединачних процена губитака по основу тог ризика само ако је мерење ових корелација поуздано и примењено на одговарајући начин, као и ако узима у обзир неизвесност у проценама тих корелација, нарочито у ванредним околностима. Банка је дужна да проверава и потврђује претпоставке у вези с наведеним корелацијама коришћењем одговарајућих квалитативних и квантитативних техника.

Банка је дужна да мерење оперативног ризика, као део јединственог система управљања тим ризиком, на одговарајући начин укључи у систем управљања ризицима, као и да избегава вишеструко коришћење квалитативних процена или техника ублажавања ризика при израчунавању адекватности капитала.

422. Банка мери оперативни ризик на основу историјских података за период од најмање пет година. Ако први пут примењује напредни приступ, банка ово мерење може вршити на основу историјских података за период од најмање три године.

Банка је дужна да интерне историјске податке о губицима разврстава у линије пословања у складу с тач. 416. и 417. ове одлуке и по врстама догађаја у складу са следећом табелом (Табела 38):

Табела 38.

Класификација врста догађаја

Врсте догађаја	Дефиниција
	Губици настали услед поступања лица запослених у банци с намером преваре, проневере, незаконитог

Интерне преваре	присвајања имовине банке и другог стицања противправне имовинске користи, услед кршења прописа или унутрашњих аката банке
Екстерне преваре	Губици настали услед преваре, незаконитог присвајања имовине или кршења прописа, које врше трећа лица
Односи са запосленима и систем безбедности на радном месту	Губици настали услед поступања које није у складу с прописима или уговорима из области радних односа, запошљавања, здравствене и социјалне заштите или безбедности на раду; губици настали услед накнаде штете причињене запосленима или због злостављања, односно дискриминације на радном месту
Клијенти, производи и пословни поступци	Губици настали услед неиспуњавања обавеза према клијентима због ненамерних грешака или непажљивог рада, односно због природе или карактеристика производа
Штета на материјалној имовини	Губици настали по основу штете причињене материјалној имовини услед више силе (нпр. природне катастрофе) или других догађаја
Прекиди у пословању и грешке у системима банке	Губици настали услед прекида у пословању или системских грешака
Извршење трансакција и испорука и управљање процесима у банци	Губици настали услед неизвршења трансакција или неадекватног управљања процесима, као и губици настали из односа с пословним партнерима и добављачима

Народна банка Србије може од банке захтевати да јој достави податке разврстане на начин утврђен у ставу 2. ове тачке.

Банка може догађаје који изазивају губитке по основу оперативног ризика на нивоу целе банке да разврста у додатну линију пословања под називом „корпоративне ставке“, с тим што је дужна да утврди процедуре за објективно разврставање губитака по одговарајућим врстама догађаја.

423. Банка интерне податке о губицима који су настали по основу оперативног ризика а повезани су с кредитним ризиком и укључени у интерну базу историјских података о кредитном ризику – евидентира у интерној бази података о оперативном ризику и посебно их означава. Ако је банка те губитке обухватила при израчунавању капиталног захтева за кредитни ризик, не узима их у обзир ради израчунавања капиталног захтева за оперативни ризик.

Банка је дужна да губитке који су настали по основу оперативног ризика а повезани су с тржишним ризицима укључи у израчунавање капиталног захтева за оперативни ризик, а не у израчунавање капиталног захтева за тржишне ризике.

Банка је дужна да обезбеди да интерни подаци о губицима обухватају све материјално значајне активности и изложености банке, с тим што из ових података може изоставити неке активности и/или изложености ако обезбеди документацију којом доказује да оне,

појединачно или у комбинацији, неће знатно утицати на свеобухватну процену ризика, а дужна је и да утврди одговарајући минимални праг значајности (новчани износ) за прикупљање тих података.

У процесу прикупљања интерних података, банка је дужна да, поред података о бруто износу губитка (без накнада по основу осигурања и других механизама за пренос ризика), прикупља и следеће податке:

– датум настанка догађаја, аако овај датум није могуће утврдити – датум утврђивања да је догађај настао или датум књиговодственог евидентирања губитка;
– све повраћаје у вези с бруто износом губитака;
– опис узрока догађаја који су довели до губитака.

Банка је дужна да утврди критеријуме за разврставање података о губицима који произлазе из активности које обухватају више од једне линије пословања, догађаја у централизованим функцијама банке, као и догађаја међусобно повезаних у одређеном периоду.

Банка је дужна да успостави процедуре за процену значаја историјских података о губицима које треба да обухвате и све промене, прилагођавања и изузетке у процесу прикупљања интерних података, као и одговорност за спровођење ових процедура.

424. Банка је дужна да при мерењу оперативног ризика користи одговарајуће екстерне податке о губицима по основу тог ризика, нарочито када се оправдано може утврдити да је изложена ризичним догађајима за које је мало вероватно да ће настати али могу изазвати велике материјалне губитке.

Банка је дужна да успостави процедуре којима утврђује у којим је ситуацијама потребно користити екстерне податке, као и методологије за коришћење тих података при мерењу оперативног ризика. Банка редовно проверава услове и начин коришћења екстерних података, документује их на одговарајући начин и обезбеђује да буду предмет редовне независне провере.

425. Банка је дужна да при мерењу оперативног ризика користи и сценарио анализе засноване на мишљењу запослених у банци који располажу одговарајућим знањем и искуством, ради процене своје изложености ризичним догађајима за које је мало вероватно да ће настати али могу изазвати велике материјалне губитке. Банка је дужна да ове процене током времена проверава и потврђује поређењем с подацима о стварно насталим губицима, да би обезбедила њихову поузданост.

Банка је дужна да обезбеди да мерење оперативног ризика укључује утицај фактора пословног окружења и система унутрашњих контрола на промену ризичног профила банке по основу тог ризика, као и да то укључивање заснива на искуству и стручној процени запослених у одговарајућој области пословања. Ово укључивање банка документује на одговарајући начин и дужна је да обезбеди да оно буде предмет унутрашње и спољне ревизије. Банка је дужна да редовно проверава и потврђује процес укључивања наведених фактора и његове резултате поређењем с подацима о стварно насталим губицима и релевантним екстерним подацима.

Банка је дужна да образложи и на одговарајући начин документује осетљивост процена оперативног ризика на промене фактора из става 2. ове тачке, као и начин додељивања пондера тим (различитим) факторима. Мерење оперативног ризика обухвата и могућа повећања ризичности настала услед веће сложености и обима пословања банке.

2. Ефекти осигурања и других механизама за пренос ризика

426. Банка може, при израчунавању капиталног захтева за оперативни ризик, узети у обзир ефекте осигурања ако су испуњени следећи услови:

1) да осигуравач има дозволу надлежног регулаторног тела за обављање делатности осигурања или реосигурања и додељен кредитни рејтинг подобне агенције за рејтинг који одговара нивоу кредитног квалитета 3 или бољем за класу изложености према банкама, у складу са одредбама Главе IV одељак 1. ове одлуке, а да није повезан с банком, осим кад је изложеност оперативном ризику пренета на лице које није повезано с банком (нпр. реосигуравач) и које испуњава услове из ове одредбе утврђене за осигуравача;

2) да првобитно уговорено трајање полисе осигурања није краће од годину дана;

3) да банка, код полиса осигурања с преосталим трајањем осигурања краћим од годину дана, примењује умањене ефекте осигурања на смањење капиталног захтева узимајући у обзир преостало трајање, а да код полиса осигурања с преосталим трајањем осигурања краћим од 90 дана ове полисе не узима у обзир при израчунавању капиталног захтева;

4) да отказни рок није краћи од 90 дана од дана обавештења;

5) да уговор о осигурању не садржи одредбе о искључењу или ограничењу накнаде штете које су последица активности и мера регулаторних тела и других надлежних органа, као ни одредбе о

искључењу или ограничењу накнаде штете по основу овог уговора у случају стечаја или ликвидације банке (изузев кад је догађај наступио након покретања стечајног поступка, односно поступка ликвидације), осим кад су ова искључења и ограничења последица новчаних казни тих тела и органа;

6) да израчунавање ефекта ублажавања ризика одражава покривеност осигурањем на транспарентан начин и у складу с процењеном вероватноћом настанка губитка и његовим ефектом на утврђивање капиталног захтева за оперативни ризик.

Банка је дужна да усвоји методологију за признавање ефеката осигурања при израчунавању капиталног захтева за оперативни ризик, којом се посебно се уређује начин израчунавања дисконта и умањење у вези са ефектима осигурања – у следећим случајевима:

– преостало трајање полисе осигурања краће је од годину дана;

– отказни рок полисе осигурања краћи је од годину дана;

– исплата полиса осигурања је неизвесна, а постоји и неусклађеност у њиховом покрићу.

Банка је дужна да образложи и на одговарајући начин документује ефекат осигурања и других механизама за пренос ризика при обрачуну капиталног захтева за оперативни ризик.

427. Смањење капиталних захтева за оперативни ризик услед признавања ефекта осигурања и других механизама за пренос ризика не може бити веће од 20% капиталног захтева за овај ризик израчунатог без узимања у обзир тог ефекта.

3. Начин давања и укидања сагласности Народне банке Србије за примену напредног приступа

428. Народна банка Србије даје банци претходну сагласност за примену напредног приступа за израчунавање капиталног захтева за оперативни ризик ако утврди да су испуњени услови утврђени одлуком којом се уређује управљање ризицима банке и услови из тач. 419. до 425. ове одлуке.

При подношењу захтева за добијање сагласности из става 1. ове тачке, банка је дужна да Народној банци Србије достави:

– опште информације у вези с применом напредног приступа и план имплементације овог приступа,

– доказ о испуњености услова из тог става,

– приказ коришћења осигурања или других механизама за пренос ризика ради смањења изложености банке оперативном ризику,

– своју процену спремности примене напредног приступа.

О захтеву за добијање сагласности из става 1. ове тачке Народна банка Србије одлучује у року од шест месеци од дана пријема уредног захтева.

Банка је дужна да најмање једном годишње Народној банци Србије доставља извештај унутрашње или спољне ревизије о адекватности примењеног напредног приступа.

Начин спровођења одредаба ове тачке које се односе на достављање документације и њену процену Народна банка Србије прописује упутством.

429. Ако након добијене сагласности за примену напредног приступа за израчунавање капиталног захтева за оперативни ризик више не испуњава услове из тач. 419. до 425. ове одлуке – банка је дужна да Народној банци Србије без одлагања достави план о усклађивању са овим условима у одговарајућем року или доказ да последице неиспуњавања тих услова нису материјално значајне. Ако је банка доставила план из овог става, дужна је да Народну банку Србије без одлагања обавести о томе да се ускладила са условима из тог става у року из овог плана.

Народна банка Србије може укинути сагласност из става 1. ове тачке ако банка не испуњава услове из тог става а последице тог неиспуњавања су материјално значајне, ако банка није доставила план из става 1. ове тачке, ако је доставила неадекватан план или не поступа по достављеном плану.

Ако је Народна банка Србије укинула сагласност из става 1. ове тачке, банка је дужна да за израчунавање капиталног захтева за оперативни ризик примењује приступ основног индикатора или стандардизовани приступ.

Народна банка Србије даје сагласност на спровођење материјално значајних измена и допуна напредног приступа само ако на основу достављене документације и других расположивих података утврди да би банка и након тих измена и допуна испуњавала услове из тач. 419. до 425. ове одлуке.

Банка која примењује напредни приступ је дужна да обавести Народну банку Србије о свим изменама интерних модела које користи у оквиру овог приступа.

Одељак 4.

Комбинована примена приступа

430. Ако је добила сагласност Народне банке Србије за комбиновану примену приступа за израчунавање капиталног захтева за оперативни ризик – банка је дужна да тај капитални захтев израчунава тако што сабира појединачне капиталне захтеве за оперативни ризик израчунате применом појединачних приступа.

431. Народна банка Србије даје банци сагласност за примену напредног приступа у комбинацији с приступом основног индикатора или са стандардизованим приступом у следећим случајевима:

– ако су комбинацијом приступа обухваћени сви оперативни ризици банке;

– ако методологија за мерење оперативног ризика на задовољавајући начин обухвата различите активности, географске области, организационе јединице или друге релевантне факторе;

– ако су испуњени услови који су тачком 415. ове одлуке утврђени за активности на које се примењује стандардизовани приступ, односно услови који су тач. 419. до 425. те одлуке утврђени за активности на које се примењује напредни приступ.

При давању сагласности из става 1. ове тачке, Народна банка Србије може од банке захтевати и да, на дан почетка примене напредног приступа, знатан део оперативног ризика банке буде обухваћен овим приступом, односно да банка преузме обавезу преласка на тај приступ за материјално значајан део свог пословања у складу с роковима утврђеним у тој сагласности.

При подношењу захтева за добијање сагласности из става 1. ове тачке, банка је дужна да Народној банци Србије достави доказе о испуњености услова из те тачке, као и приказ активности разврстаних по појединачним приступима.

О захтеву за добијање сагласности из става 1. ове тачке Народна банка Србије одлучује у року од шест месеци од дана пријема уредног захтева.

Народна банка Србије може банци укинути сагласност из става

1. ове тачке ако утврди да више нису испуњени услови из те тачке.

432. Народна банка Србије даје банци сагласност за комбиновану употребу приступа основног индикатора и стандардизованог приступа само у изузетним околностима, кад је потребно одређено време за прелазак на стандардизовани приступ (нпр. увођење нове пословне активности).

При подношењу захтева из става 1. ове тачке, банка је дужна да Народној банци Србије достави доказ о настанку изузетних околности и њихов опис, као и план преласка на стандардизовани приступ за све линије пословања и организационе јединице.

У решењу којим даје сагласност из става 1. ове тачке Народна банка Србије утврђује и рок за прелазак с комбинованог приступа на стандардизовани приступ.

Народна банка Србије може банци укинути сагласност из става 1. ове тачке ако банка не пређе на стандардизовани приступ у року из става 3. те тачке.

Г л а в а IX

ЗАШТИТНИ СЛОЈЕВИ КАПИТАЛА

433. Поједини појмови, у смислу ове главе, имају следеће значење:

1) *заштитни слојеви капитала* су:
   – заштитни слој за очување капитала,
   – контрациклични заштитни слој капитала,
   – заштитни слој капитала за глобално системски значајну банку,
   – заштитни слој капитала за системски значајну банку,
   – заштитни слој капитала за структурни системски ризик;
2) *захтев за комбиновани заштитни слој капитала* је капитал који је потребан како би се испунио захтев за заштитни слој за очување капитала, увећан за следеће заштитне слојеве капитала, у зависности од тога шта је применљиво:
   – контрациклични заштитни слој капитала банке,
   – заштитни слој капитала за глобално системски значајну банку,
   – заштитни слој капитала за системски значајну банку,
   – заштитни слој капитала за структурни системски ризик;

3) *стопа контрацикличног заштитног слоја капитала* је стопа коју одређује Народна банка Србије у складу с тач. 436. до 441. ове одлуке, односно стопа коју одређује надлежно регулаторно тело друге државе, а коју је банка дужна да примењује при израчунавању контрацикличног заштитног слоја капитала;

4) *специфична стопа контрацикличног заштитног слоја капитала* је стопа коју банка обрачунава у складу с тачком 443. ове одлуке у сврху обрачуна контрацикличног заштитног слоја капитала;

5) *системски ризик* је ризик од поремећаја у пружању финансијских услуга у финансијском систему који би могао да има озбиљне негативне последице на реалну економију, а обухвата међусекторску димензију - структурни ризик, односно ризик повезаности који произлази из међусобне повезаности лица у финансијском сектору и цикличну димензију - ризик који варира кроз време и зависи од фазе финансијског циклуса;

6) *консолидована основа* је основа у случају консолидације банкарске групе чије највише матично друштво има седиште у Републици Србији;

7) *потконсолидована основа* је основа у случају консолидације члана банкарске групе чије највише матично друштво има седиште у иностранству.

1. Заштитни слој за очување капитала

434. Банка је дужна да на појединачној и консолидованој основи одржава заштитни слој за очување капитала у износу од 2,5% њене ризичне активе, обрачунате у складу с тачком 3. став 2. ове одлуке.

Заштитни слој из става 1. ове тачке може се састојати само из елемената основног акцијског капитала и не може се користити за одржавање показатеља адекватности капитала банке из тачке 3. став 3. ове одлуке, односно повећаног показатеља адекватности капитала банке из тачке 5. ове одлуке.

Банка која не одржава заштитни слој за очување капитала из става 1. ове тачке дужна је да примени мере за очување капитала из тачке 455. ст. 2. до 4. ове одлуке и план за очување капитала из тачке 458. те одлуке.

2. Контрациклични заштитни слој капитала

435. Банка је дужна да на појединачној и консолидованој основи одржава контрациклични заштитни слој капитала у износу који је једнак производу износа њене ризичне активе, обрачунате у складу с тачком 3.

став 2. ове одлуке и специфичне стопе контрацикличног заштитног слоја капитала из тачке 443. те одлуке.

Заштитни слој из става 1. ове тачке може се састојати само из елемената основног акцијског капитала и не може се користити за одржавање показатеља адекватности капитала банке из тачке 3. став 3. ове одлуке, односно повећаног показатеља адекватности капитала банке из тачке 5. те одлуке, као ни за одржавање заштитног слоја за очување капитала из тачке 434. те одлуке.

Банка која не одржава заштитни слој капитала из става 1. ове тачке дужна је да примени мере за очување капитала из тачке 455. ст. 2. до 4. ове одлуке и план за очување капитала из тачке 458. ове одлуке.

Утврђивање стопе контрацикличног заштитног слоја капитала за Републику Србију

436. Народна банка Србије утврђује стопу контрацикличног заштитног слоја капитала за Републику Србију.

Народна банка Србије на тромесечном нивоу обрачунава референтни показатељ на основу којег процењује потребну висину стопе контрацикличног заштитног слоја капитала за Републику Србију.

Обрачун референтног показатеља из става 2. ове тачке Народна банка Србије заснива на одступању међусобног односа кредита и бруто домаћег производа од његовог дугорочног тренда, полазећи при том од показатеља раста кредитне активности у Републици Србији, а нарочито показатеља који одражава промену односа одобрених кредита у Републици Србији и бруто домаћег производа и узимајући у обзир смернице Европског одбора за системски ризик у вези са начином мерења и израчунавања одступања односа кредита и бруто домаћег производа од дугорочног тренда.

Стопу контрацикличног заштитног слоја капитала за Републику Србију Народна банка Србије утврђује на тромесечном нивоу узимајући у обзир:

1) референтни показатељ из става 2. ове тачке;
2) важеће смернице Европског одбора за системски ризик и све препоруке тог одбора у вези са одређивањем стопе контрацикличног заштитног слоја капитала;
3) остале променљиве које сматра релевантним за праћење цикличне димензије системског ризика.

Стопа контрацикличног заштитног слоја капитала за Републику Србију

437. Народна банка Србије одређује стопу контрацикличног заштитног слоја капитала за Републику Србију, у складу с тачком 436. став 4. ове одлуке, у распону између 0% и 2,5% ризичне активе банке, при чему је подешава у износу од 0,25 процентних поена или садржаоцу 0,25 процентних поена.

Изузетно од става 1. ове тачке, Народна банка Србије може одредити стопу контрацикличног заштитног слоја капитала већу од 2,5% ризичне активе банке уколико процена из тачке 436. став 4. ове одлуке то оправдава. Тако утврђена стопа се примењује за израчунавање специфичне стопе контрацикличног заштитног слоја капитала у складу с тачком 443. ове одлуке.

Почетак примене стопе контрацикличног заштитног слоја капитала за Републику Србију

438. Када Народна банка Србије први пут одреди стопу контрацикличног заштитног слоја капитала за Републику Србију већу од 0% или када повећа важећу стопу контрацикличног заштитног слоја капитала, одредиће датум почетка примене те стопе, с тим што као овај датум не може одредити дан након истека годину дана од дана објављивања ове стопе.

Народна банка Србије може одредити као датум почетка примене стопе контрацикличног заштитног слоја капитала дан пре истека годину дана од објављивања те стопе, ако процени да је то оправдано због постојања изузетних околности.

Смањење стопе контрацикличног заштитног слоја капитала за Републику Србију

439. Ако Народна банка Србије смањи важећу стопу контрацикличног заштитног слоја капитала или је одреди у висини од 0%, одредиће и необавезујући индикативни период у којем не очекује повећање ове стопе.

Објављивање стопе контрацикличног заштитног слоја капитала за Републику Србију

440. Народна банка Србије објављује на својој интернет презентацији стопу контрацикличног заштитног слоја капитала за Републику Србију, као и најмање следеће податке:

1) међусобни однос кредита и бруто домаћег производа и одступање од његовог дугорочног тренда;

2) референтни показатељ из тачке 436. ове одлуке;

3) образложење за утврђивање стопе контрацикличног заштитног слоја капитала;

4) у случају повећања стопе, датум од којег су банке дужне да почну да примењују повећану стопу за израчунавање специфичног заштитног слоја капитала;

5) ако је рок из одредбе под 4) ове тачке краћи од годину дана од дана објављивања, образложење изузетних околности које оправдавају краћи рок за примену;

6) у случају смањења стопе, индикативни период у којем се не очекује повећање стопе, заједно с објашњењем разлога за одређивање тог периода.

Признавање стопе контрацикличног заштитног слоја капитала веће од 2,5%

441. Ако надлежно регулаторно тело друге државе одреди стопу контрацикличног заштитног слоја капитала већу од 2,5% ризичне активе, Народна банка Србије може признати ту стопу за сврху обрачуна специфичне стопе контрацикличног заштитног слоја капитала.

Ако Народна банка Србије призна стопу из става 1. ове тачке, објавиће ту стопу на својој интернет презентацији, као и најмање следеће податке:

1) назив државе на коју се примењује ова стопа;

2) у случају повећања стопе, датум од којег су банке дужне да почну да примењују ту повећану стопу за сврху обрачуна специфичног контрацикличног заштитног слоја капитала;

3) ако је рок из одредбе под 2) овог става краћи од годину дана од дана објављивања, образложење изузетних околности које оправдавају овај краћи рок за примену.

Утврђивање стопе контрацикличног заштитног слоја капитала за друге државе

442. За потребе обрачуна контрацикличног заштитног слоја капитала за изложености према другим државама, Народна банка Србије може утврдити стопу контрацикличног заштитног слоја капитала за другу државу ако надлежно регулаторно тело те државе није одредило и објавило стопу контрацикличног заштитног слоја капитала за ову државу.

Народна банка Србије може утврдити другачију стопу контрацикличног заштитног слоја капитала за другу државу од стопе коју је одредило надлежно регулаторно тело те државе, ако би то било оправдано ради одговарајућег покрића ризика који произилазе из прекомерног кредитног раста у тој држави.

У случају из става 2. ове тачке, Народна банка Србије не може одредити стопу контрацикличног заштитног слоја капитала мању од оне коју је одредило надлежно регулаторно тело те државе, осим ако је та стопа већа од 2,5% ризичне активе банке.

Ако Народна банка Србије одреди стопу контрацикличног заштитног слоја капитала за другу државу у складу са ст. 1. до 3. ове тачке која је већа од стопе контрацикличног заштитног слоја капитала коју је одредило надлежно регулаторно тело те државе, одредиће и датум почетка примене ове стопе, у складу с тачком 438. те одлуке.

Народна банка Србије ће стопу контрацикличног заштитног слоја капитала за другу државу одређену у складу са ст. 1. до 3. ове тачке објавити на својој интернет презентацији, као и најмање следеће податке:

1) образложење висине ове стопе;
2) ако је стопа контрацикличног заштитног слоја капитала први пут одређена у висини изнад 0% или ако је ова стопа повећана, датум од којег су банке дужне да почну да примењују ту повећану стопу;
3) ако је овај рок краћи од годину дана од дана објављивања, образложење изузетних околности које оправдавају тај краћи рок почетка примене.

Обрачун специфичне стопе контрацикличног заштитног слоја капитала

443. Банка је дужна да специфичну стопу контрацикличног заштитног слоја капитала израчунава као пондерисани просек стопа контрацикличног заштитног слоја капитала за Републику Србију и друге државе у којима банка има релевантне кредитне изложености или које се примењују у складу с тачком 442. ове одлуке.

Банка пондерисани просек из става 1. ове тачке израчунава као збир пондерисаних применљивих стопа контрацикличног заштитног слоја капитала за одређене државе, где пондери представљају однос укупних капиталних захтева за кредитни ризик за релевантне кредитне изложености у одређеној држави и укупних капиталних захтева за

кредитни ризик који се односе на све релевантне кредитне изложености банке.

Релевантне кредитне изложености из става 1. ове тачке обухватају све класе изложености, осим оних из тачке 38. став 1. одредбе 1) до 6) ове одлуке, на које се примењују:

1) капитални захтеви за кредитни ризик, у складу са главом IV ове одлуке;

2) ако се изложеност држи у књизи трговања, капитални захтеви за специфични ризик из главе VII одељак 2. ове одлуке или додатни ризик наступања статуса неизмирења обавеза и миграције из главе VII одељак 6. те одлуке;

3) ако је изложеност секјуритизација, капитални захтеви из главе IV одељак 4. те одлуке.

Банка утврђује географски положај релевантних кредитних изложености у складу са Методологијом за утврђивање географског положаја релевантних изложености за обрачун контрацикличног заштитног слоја капитала из Прилога 3 ове одлуке.

За потребе става 1. ове тачке, банка је дужна да обезбеди одговарајућу евиденцију примењивих стопа контрацикличног заштитног слоја капитала за државе у којима има релевантне кредитне изложености и да успостави процедуре за благовремено ажурирање ове евиденције.

Примена стопе контрацикличног заштитног слоја капитала веће од 2,5%

444. Ако Народна банка Србије у складу с тачком 437. став 2. ове одлуке одреди стопу контрацикличног заштитног слоја капитала већу од 2,5% ризичне активе банке, банка је дужна да при израчунавању специфичне стопе контрацикличног заштитног слоја капитала из тачке 443. те одлуке примени ту стопу за релевантне кредитне изложености које има у Републици Србији.

Ако надлежно регулаторно тело друге државе одреди стопу контрацикличног заштитног слоја капитала већу од 2,5% ризичне активе банке, банка је дужна да при израчунавању специфичне стопе контрацикличног заштитног слоја капитала из тачке 443. ове одлуке за релевантне кредитне изложености у тој држави, примени следеће:

– стопу у висини од 2,5% ризичне активе банке, ако Народна банка Србије није у складу с тачком 441. те одлуке признала стопу већу од 2,5%,

– стопу коју је одредило надлежно регулаторно тело друге државе, ако је ту стопу признала Народна банка Србије у складу с тачком 441. те одлуке.

Почетак примене стопе контрацикличног заштитног слоја капитала при израчунавању специфичне стопе контрацикличног заштитног слоја капитала

445. У случају повећања стопе контрацикличног заштитног слоја капитала за Републику Србију, та стопа почиње да се примењује при израчунавању специфичне стопе контрацикличног заштитног слоја капитала из тачке 443. ове одлуке од датума наведеног приликом објављивања стопе и податка из тачке 440. одредба под 4) те одлуке, односно из тачке 441. став 2. одредбе под 2) те одлуке.

У случају повећања стопе контрацикличног заштитног слоја капитала за подручје друге државе, та стопа се примењује при израчунавању специфичне стопе контрацикличног заштитног слоја капитала из тачке 443. ове одлуке по истеку годину дана након што је надлежно регулаторно тело друге државе објавило промену стопе, без обзира на то да ли то тело захтева од банака које имају седиште у тој држави примену промењене стопе у краћем року.

У смислу става 2. ове тачке, даном објављивања промене стопе контрацикличног заштитног слоја капитала за другу државу сматра се датум када је надлежно регулаторно тело друге државе промену стопе објавило у складу с прописима те државе.

Изузетно од става 2. ове тачке, у случају повећања стопе контрацикличног заштитног слоја капитала, ако Народна банка Србије одреди стопу контрацикличног заштитног слоја капитала за другу државу у складу с тачком 442. ст. 1. до 3. ове одлуке или ако призна стопу контрацикличног заштитног слоја капитала за другу државу у складу с тачком 441. те одлуке, та стопа почиње да се примењује при израчунавању специфичне стопе контрацикличног заштитног слоја капитала из тачке 443. те одлуке почев од датума наведеног при објављивању стопа и података из тачке 441. став 2. одредбе под 2) или тачке 442. став 5. одредба под 2) те одлуке.

У случају смањења стопе контрацикличног заштитног слоја капитала, та стопа почиње да се примењује при израчунавању

специфичне стопе контрацикличног заштитног слоја капитала из тачке 443. ове одлуке од дана објављивања одлуке о смањењу те стопе.

3. Заштитни слој капитала за структурни системски ризик

446. Народна банка Србије утврђује стопу и начин одржавања заштитног слоја капитала за структурни системски ризик, за све банке или за једну или више банака, с циљем спречавања и ублажавања дугорочних, нецикличних системских ризика.

Одржавање заштитног слоја капитала за структурни системски ризик

447. Банка је дужна да на појединачној, консолидованој или подконсолидованој основи одржава заштитни слој капитала за структурни системски ризик у висини и на начин који одреди Народна банка Србије.

Заштитни слој из става 1. ове тачке може се састојати само из елемената основног акцијског капитала и не може се користити за одржавање показатеља адекватности капитала банке из тачке 3. став 3. ове одлуке, односно повећаног показатеља адекватности капитала банке из тачке 5. те одлуке, као ни за одржавање заштитних слојева из тач. 434. и 435. те одлуке.

На банку која не поступи у смислу става 1. ове тачке примениће се мере за очување капитала из тачке 455. ст. 2. до 4. и план за очување капитала из тачке 458. ове одлуке, односно друге мере које Народна банка Србије може наложити банци у складу са Законом о банкама, ако примена тих одредаба не доведе до задовољавајућег побољшања основног акцијског капитала банке за потребе релевантног структурног системског ризика.

Начин одређивања стопе заштитног слоја капитала за структурни системски ризик

448. Народна банка Србије одређује стопу из тачке 446. ове одлуке у висини од најмање 1% на основу изложености у Републици Србији или другој држави на које се заштитни слој капитала за структурни системски ризик примењује и прилагођава је у износу од 0,5 процентних поена или садржаоцу 0,5 процентних поена.

Стопа из става 1. ове тачке може бити различита за различите банке.

Народна банка Србије ће преиспитати обавезу одржавања заштитног слоја капитала за структурни системски ризик најмање сваке две године.

Ако Народна банка Србије одреди или промени стопу заштитног слоја капитала за структурни системски ризик за изложености у другим државама, дужна је да најкасније месец дана пре него што објави ту стопу у складу с тачком 449. ове одлуке, обавести надлежно регулаторно тело друге државе.

Објављивање заштитног слоја капитала за структурни системски ризик

449. Одлуку о примени заштитног слоја капитала за структурни системски ризик Народна банка Србије објављује на својој интернет презентацији, као и најмање следеће податке:

1) стопу заштитног слоја капитала за структурни системски ризик;
2) банке које су дужне да одржавају заштитни слој капитала за структурни системски ризик;
3) образложење за одређивање заштитног слоја капитала за структурни системски ризик осим у случају када би то образложење могло да наруши стабилност финансијског система;
4) датум од којег су банке дужне да примене заштитни слој капитала за структурни системски ризик;
5) називе држава када се изложености у тим државама признају у заштитном слоју капитала за структурни системски ризик.

4. Заштитни слој капитала за глобално системски значајне банке

450. Глобално системски значајна банка дужна је да на консолидованој основи одржава заштитни слој капитала за глобално системски значајну банку који одговара категорији из тачке 451. став 3. ове одлуке у коју је та банка сврстана.

Заштитни слој капитала из става 1. ове тачке може се састојати само из елемената основног акцијског капитала и не може се користити за одржавање показатеља адекватности капитала банке из тачке 3. став 3. ове одлуке, односно повећаног показатеља адекватности капитала банке из тачке 5. те одлуке, као ни за одржавање заштитних слојева из тач. 434. и 435. те одлуке.

Методологија за утврђивање глобално системски значајних банака

451. Народна банка Србије на консолидованој основи утврђује глобално системски значајне банке којима је издала дозволу за рад и категорије тих банака према њиховој системској значајности, у складу са Методологијом за утврђивање глобално системски значајних банака која се заснива на оцени следећих показатеља:

1) величина банке;
2) повезаност банке с финансијским системом;
3) заменљивост услуга или финансијске инфраструктуре коју обезбеђује банка;
4) сложеност пословања банке;
5) прекогранична активност банке, укључујући прекограничну активност између Републике Србије и држава чланица ЕУ, и између Републике Србије и трећих земаља.

Под системском значајношћу из става 1. ове тачке се подразумева очекивани утицај поремећаја у пословању глобално системски значајне банке на глобално финансијско тржиште.

Глобално системски значајне банке су дужне да одржавају заштитни слој капитала за глобално системски значајне банке у висини следећих процената износа ризичне активе:

1) за прву категорију 1%,
2) за другу категорију 1,5%,
3) за трећу категорију 2%,
4) за четврту категорију 2,5% и
5) за пету категорију 3,5%.

Независно од резултата оцене показатеља из ове тачке, Народна банка Србије може на основу супервизорске процене:

1) сврстати глобално системски значајну банку из ниже у вишу категорију;
2) банку чија је укупна оцена нижа од граничне оцене за најнижу категорију сврстати у ту или у вишу категорију и на тај начин је одредити као глобално системски значајну банку.

Народна банка Србије ће једном годишње преиспитати утврђивање глобално системски значајних банака и категорија у које су сврстане. О резултату тог преиспитивања, Народна банка Србије обавештава глобално системски значајне банке, објављивањем ажурне

листе утврђених глобално системски значајних банака и категорија у које су сврстане на својој интернет презентацији.

5. Заштитни слој капитала за системски значајне банке

452. Народна банка Србије утврђује системски значајне банке којима је издала дозволу за рад.

Народна банка Србије одређује стопу заштитног слоја капитала за системски значајну банку у висини од 0% до 2% ризичне активе банке узимајући у обзир критеријуме, индикаторе и пондере који се утврђују у методологији за утврђивање системски значајних банака банака коју израђује Народна банка Србије.

Заштитни слој из става 2. ове тачке се одржава на консолидованој,потконсолидованој или појединачној основи, у зависности од тога шта је применљиво, може се састојати само из елемената основног акцијског капитала и не може се користити за одржавање показатеља адекватности капитала банке из тачке 3. став 3. ове одлуке, односно повећаног показатеља адекватности капитала банке из тачке 5. те одлуке, као ни за одржавање заштитних слојева из тач. 434. и 435. те одлуке.

Народна банка Србије утврђује листу банака у Републици Србији које су утврђене као системски значајне банке и стопе заштитног слоја капитала за те банке.

Методологија за утврђивање системски значајних банака

453. Системска значајност за потребе утврђивања системски значајних банака оцењује се на основу најмање једног од следећих критеријума:

1) величина банке;
2) значај за економију Републике Србије;
3) значај прекограничних активности банке;
4) повезаност банке с финансијским системом;
5) заменљивост банке у финансијском систему;
6) сложеност пословања банке.

Народна банка Србије најмање једном годишње преиспитује заштитни слој капитала за системски значајне банке и методологију за утврђивање системски значајних банака.

6. Међусобни однос заштитних слојева капитала и комбиновани заштитни слој капитала

454. Глобално системски значајна банка или системски значајна банка дужна је на консолидованој основи да примени следеће заштитне слојеве уколико су на њу применљиви:

1) заштитни слој за глобално системски значајну банку или заштитни слој за системски значајну банку, у зависности од тога који је већи или

2) највећи између заштитног слоја за глобално системски значајну банку, системски значајну банку и заштитног слоја за структурни системски ризик.

Изузетно од става 1. ове тачке, Народна банка Србије може утврдити да је, глобално системски значајна банка или системски значајна банка дужна да на консолидованој основи примени збир следећих заштитних слојева:

1) већи од заштитног слој капитала за глобално системски значајну банку и системски значајну банку и

2) заштитни слој капитала за структурни системски ризик.

Ако се на системски значајну банку на појединачној или потконсолидованој основи примењује заштитни слој капитала за системски значајну банку и заштитни слој капитала за структурни системски ризик, системски значајна банка дужна је да примени заштитни слој капитала који је већи.

Изузетно од става 3. ове тачке, Народна банка Србије може утврдити да је системски значајна банка дужна да на појединачној или на потконсолидованој основи примени збир оба заштитна слоја капитала из става 3. те тачке.

Банка која је утврђена као системски значајна банка, дужна је да на појединачној основи примени комбиновани заштитни слој који је најмање једнак збиру следећих заштитних слојева:

1) заштитног слоја за очување капитала;

2) контрацикличног заштитног слоја капитала;

3) заштитног слоја за системски значајну банку и заштитног слоја за структурни системски ризик, у зависности од тога који је већи.

Изузетно од става 5. ове тачке, Народна банка Србије може утврдити да је банка из тог става дужна да на појединачној основи

примени комбиновани заштитни слој капитала који је најмање једнак збиру следећих заштитних слојева:

1) заштитног слоја за очување капитала;
2) контрацикличког заштитног слоја капитала;
3) заштитног слоја за системски значајну банку;
4) заштитног слоја за структурни системски ризик.

Банка не може исти основни акцијски капитал да користи за одржавање заштитног слоја капитала за глобално системски значајну банку, заштитног слоја за системски значајну банку и заштитног слоја капитала за структурни системски ризик.

7. Мере за очување капитала

Ограничење расподеле

455. Банка која испуњава захтев за комбиновани заштитни слој капитала не може да изврши расподелу основног акцијског капитала у износу који би довео до смањења основног акцијског капитала до нивоа да банка више не испуњава захтев за комбиновани заштитни слој капитала.

Банка која не испуњава захтев за комбиновани заштитни слој капитала дужна је да израчуна највећи расподељиви износ и да о израчунатом највећем расподељивом износу одмах обавести Народну банку Србије.

Банка из става 2. ове тачке, пре него што израчуна највећи расподељиви износ, не може да:

1) изврши расподеле у вези с основним акцијским капиталом;
2) утврди обавезу исплате варијабилних примања (награде, бонуси и сл.) или дискреционих пензијских погодности (уплате премија за добровољно додатно пензијско осигурање, уплате у добровољне пензијске фондове и сл.) или да исплати варијабилна примања ако је обавеза плаћања настала у време када банка није испуњавала комбиновани заштитни слој капитала;
3) изврши плаћања по инструментима додатног основног капитала.

Банка која не испуњава захтев за комбиновани заштитни слој капитала најмање у износу прописаном овом одлуком, не може радњама из става 3. ове тачке да расподели износ који је виши од највећег расподељивог износа израчунатог у складу са ставом 5. те тачке.

Највећи расподељиви износ се израчунава множењем збира добити израчунатог у складу са ставом 6. ове тачке са фактором одређеним у складу са ставом 7. те тачке, на основу података о капиталу и капиталним захтевима на дан за који је банка утврдила да не испуњава захтев за комбиновани заштитни слој капитала. Највећи расподељиви износ се умањује за сваку активност из става 3. те тачке.

Збир добити израчунава се као збир износа из одредаба под 1) и 2) овог става, умањен за износ из одредбе под 3) тог става:

1) добит текуће године, остварена током пословне године која није укључена у основни акцијски капитал у складу с тачком 10. став 2. ове одлуке, а која је остварена након доношења последње одлуке скупштине банке о расподели добити или након преузимања неке од радњи из става 3. ове тачке;

2) добит остварена на крају пословне године која није укључена у основни акцијски капитал у складу с тачком 10. став 2. ове одлуке, а која је остварена након доношења последње одлуке скупштине банке о расподели добити или након преузимања неке од радњи из става 3. ове тачке;

3) износ који би банка била у обавези да плати по основу пореза на добит из одредаба под 1) и 2) овог става.

Фактор се одређује у зависности од квартила којем припада основни акцијски капитал који банка не користи за испуњење капиталних захтева из тачке 3. став 3. одредба под 3) ове одлуке и за испуњење мера које Народна банка Србије може да наложи у складу са Законом о банкама, при чему је тај основни акцијски капитал исказан као процентуални удео износа ризичне активе у складу са следећом табелом:

Квартил дистрибуције	Распони квартила дистрибуције	Фактор
Први квартил	0 < x < ¼ захтева за комбиновани заштитни слој капитала (ЗКСК)	0,0
Други квартил	¼ ЗКСК < x < ½ ЗКСК	0,2
Трећи квартил	½ ЗКСК < x < ¾ ЗКСК	0,4
Четврти квартил	¾ ЗКСК < x < ЗКСК	0,6

Расподеле у вези с основним акцијским капиталом у смислу ст. 1, 2. и 3. ове тачке укључују следеће:

1) исплату дивиденди у готовом;

2) расподелу потпуно или делимично плаћених бонуса у облику акција или других инструмената капитала;

3) откуп или куповину сопствених акција или других инструмената капитала банке;

4) отплату износа уплаћених у вези с инструментима капитала;

5) расподелу емисионе премије на акције које чине елементе основног акцијског капитала, нераспоређене добити, акумулираног осталог резултата и осталих резерви.

Плаћања која подлежу ограничењима расподела

456. Ограничења расподела прописана тачком 455. ове одлуке примењују се само на плаћања која доводе до смањења основног акцијског капитала или смањења добити и када се привремена обустава плаћања или неизвршење плаћања не сматра наступањем статуса неизмирења обавеза.

Расподеле у случају неиспуњавања захтева за комбиновани заштитни слој капитала

457. Банка која не испуњава захтев за комбиновани заштитни слој капитала, а намерава да расподели део добити расположиве за расподелу или да изврши мере из тачке 455. став 3. ове одлуке, дужна је да о томе претходно обавести Народну банку Србије и достави следеће информације:

1) износ капитала банке исказан по следећим врстама:
   – основни акцијски капитал,
   – додатни основни капитал,
   – допунски капитал;
2) износ добити текуће године или добити с краја пословне године;
3) највећи расподељиви износ израчунат у складу с тачком 455. став 5. ове одлуке;
4) износ добити расположиве за расподелу коју намерава да расподели, као следеће:
   – исплата дивиденди,
   – откуп акција,
   – плаћања по инструментима додатног основног капитала,
   – исплате варијабилних примања или дискреционих пензијских погодности, било стварањем нове обавезе плаћања или плаћањем на основу обавезе плаћања која је настала у време када банка није испуњавала захтев за комбиновани заштитни слој капитала.

Банка је дужна да успостави и одржава одговарајуће процесе и процедуре којима се осигурава тачан обрачун износа добити

расположиве за расподелу и највећи расподељиви износ и ту је тачност дужна на захтев Народне банке Србије да докаже.

8. План за очување капитала

458. Банка која не испуњава захтев за комбиновани заштитни слој капитала дужна је да изради план за очување капитала и да га достави Народној банци Србије најкасније у року од пет радних дана након што је установила да не испуњава тај захтев.

Изузетно од става 1. ове тачке, Народна банка Србије може на захтев банке да одобри да се план за очување капитала достави у року од 10 дана након што је установила да не испуњава тај захтев, узимајући у обзир обим и сложеност послова које та банка обавља.

План за очување капитала мора да садржи следеће:

1) процене прихода и расхода и пројекцију биланса;
2) мере за повећање показатеља адекватности капитала банке;
3) план и временски оквир за повећање капитала банке како би банка у целости испунила услове за примену комбинованог заштитног слоја капитала.

Народна банка Србије може од банке да захтева и друге податке које сматра потребним за спровођење процене из става 5. ове тачке.

Народна банка Србије одобрава план за очување капитала ако оцени да је врло вероватно да ће се спровођењем плана очувати капитал или прикупити довољно додатног капитала који би банци омогућио примену комбинованог заштитног слоја капитала у року који Народна банка Србије сматра одговарајућим.

Ако Народна банка Србије не одобри план за очување капитала у складу са ставом 5. ове тачке, предузеће једну или обе следеће мере:

1) наложиће банци да у одређеном року повећа капитал до одређеног нивоа;
2) наложиће банци строжија ограничења расподеле од ограничења из тач. 455. до 457. ове одлуке.

Г л а в а X

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

459. Банка је дужна да за уплаћени акцијски капитал, хибридне инструменте капитала и субординиране обавезе који су до дана почетка примене ове одлуке испуњавали услове да буду укључени у обрачун основног, односно допунског капитала, спроведе проверу испуњености услова из тач. 8, 23. и 28. ове одлуке до почетка примене те одлуке.

Уплаћени акцијски капитал који не испуњава услове из тач. 8. и 23. ове одлуке, а који је до дана почетка примене ове одлуке испуњавао услове да буде укључен у обрачун основног капитала, банка може да укључи у основни акцијски капитал у складу с тачком 7. став 1. одредбе под 1) и 2), или додатни основни капитал у складу с тачком 22. став 1. одредбе под 1) и 2) – до 31. децембра 2018. године.

Од 1. јануара 2019. године уплаћени акцијски капитал из става 2. ове тачке банка може да укључи у овај капитал на следећи начин:

– до 31. децембра 2019. године највише до 80% износа уплаћеног акцијског капитала;
– до 31. децембра 2020. године највише до 60% износа уплаћеног акцијског капитала;
– до 31. децембра 2021. године највише до 40% износа уплаћеног акцијског капитала;
– до 31. децембра 2022. године највише до 20% износа уплаћеног акцијског капитала;
– од 1. јануара 2023. године 0% износа уплаћеног акцијског капитала.

Уплаћене преференцијалне кумулативне акције, хибридни инструменти капитала и субординиране обавезе који не испуњавају услове из тачке 28. ове одлуке, а који су до дана почетка примене ове одлуке испуњавали услове да буду укључени у обрачун допунског капитала, банка може да укључи у елементе допунског капитала из тачке 27. став 1. одредбе под 1) и 2) до 31. децембра 2018. године.

Од 1. јануара 2019. године уплаћене преференцијалне кумулативне акције, хибридне инструменте и субординиране обавезе из става 4. ове тачке, банка може да укључи у елементе допунског капитала из тачке 27. став 1. одредбе под 1) и 2) ове одлуке на следећи начин:

– до 31. децембра 2019. године највише до 80% њиховог износа;

– до 31. децембра 2020. године највише до 60% њиховог износа;

– до 31. децембра 2021. године највише до 40% њиховог износа;

– до 31. децембра 2022. године највише до 20% њиховог износа;

– од 1. јануара 2023. године 0% њиховог износа.

460. Банка је дужна да потребну резерву за процењене губитке по билансној активи и ванбилансним ставкама банке, која се израчунава у складу са одлуком којом се уређује класификација билансне активе и ванбилансних ставки банке, укључује у обрачун адекватности капитала у складу с тачком 13. став 1. одредба под 13) ове одлуке – до 31. децембра 2018. године.

Одбитну ставку из тачке 13. став 1. одредба под 5) банка може утврђивати, где је то применљиво, за потребе консолидованог извештавања, као и у складу с прописима којим се регулишу добровољни пензијски фондови и пензијски планови.

461. Банка може до дана приступања Европској унији додељивати пондер ризика изложеностима према Републици Србији и Народној банци Србије, као и изложеностима према државама чланицама Европске уније и њиховим централним банкама које су изражене и измирују се у валути било које државе чланице, на исти начин на који додељује пондер ризика изложеностима према овим лицима које су изражене и измирују се у њиховим националним валутама.

462. До доношења посебног закона којим ће се уредити секјуритизација, банке не могу да обављају послове иницијатора, спонзора или иницијалног зајмодавца у секјуритизацији.

463. Банка је дужна да тестира примену одредаба ове одлуке како би била спремна да своје пословање у потпуности усклади с тим одредбама. О резултатима тестирања из става 1. ове тачке банка ће обавестити Народну банку Србије достављањем извештаја прописаних одлуком којом се уређује извештавање о адекватности капитала банке, према стању на дан 31. децембра 2016. године, и то најкасније до 20. априла 2017. године.

464. До дана приступања Републике Србије Европској унији банка не може да обрачуна мањи капитални захтев за девизни ризик у

случајевима позиција у високо корелисаним валутама у складу с тачком 367. ове одлуке.

465. До дана приступања Републике Србије Европској унији банка не може из обрачуна капиталних захтева за специфични ценовни ризик изузети позиције у берзанским индексима којима се тргује на берзанском тржишту и који представљају широко диверсификоване индексе у складу с тачком 354. став 5. ове одлуке.

466. До дана приступања Републике Србије Европској унији међусобни однос заштитних слојева капитала и комбиновани заштитни слој капитала из тачке 454. примењиваће се без заштитног слоја капитала за глобално системски значајну банку.

467.Прилози из ове одлуке одштампани су уз ову одлуку и њен су саставни део.

468. Даном почетка примене ове одлуке престаје да важи Одлука о адекватности капитала банке („Службени гласник РС“, бр. 46/2011, 6/2013, 51/2014 и 85/2016).

469.Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику РС“, а примењује се од 30. јуна 2017. године, осим тач. 450. и 451. које се примењују даном приступања Републике Србије Европској унији.

ИО НБС бр. 99

15. децембра 2016. године
Б е о г р а д

Председавајућа
Извршног одбора Народне банке Србије
Г у в е р н е р
Народне банке Србије

др Јоргованка Табаковић, с.р.